

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI VE ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA
MERKEZLERİNDEN HİZMET ALANLARIN ANALİZİ VE
İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA**
(Yüksek Lisans Tezi)

Emel Zeynep GÖREN

İSTANBUL, 2010

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI VE ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA
MERKEZLERİNDEN HİZMET ALANLARIN ANALİZİ VE
İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA**
(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan;
Emel Zeynep GÖREN
080778052

Danışman;
Yrd. Doç. Dr. Sefer GÜMÜŞ

İSTANBUL, 2010

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi Akademik Etik ilkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almadan bizzat kendimin hazırladığına and içerim. 06/02/2010

Emel Zeynep GÖREN

TÜRKİYE'DE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİNDEN HİZMET ALANLARIN ANALİZİ VE İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA

Emel Zeynep GÖREN

Özet

Bu araştırmanın amacı Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinden hizmet alanları analiz etmek ve Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin tanınma düzeylerini belirlemektir. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini İstanbul Dünya Ticaret Merkezinde 24-28 Nisan 2007 tarihleri arasında düzenlenen Eğitim Günleri 2007 fuarını ziyaret eden katılımcılar oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu ve röportajlar kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi için yüzde, frekans dağılımı ve aritmetik ortalama tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırma 2 bölümden oluşmaktadır. Hizmet alan ve alabilecek olan bireyler tarafından Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin ne oranda tanındığı, hizmet alanlarının ve işlevlerinin nasıl algılandığı ve ne ölçüde bilindiği; Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin Türk Eğitim Sistemi içindeki yeri ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanının yapısı ve temel özellikleri dikkate alınarak açıklanmaya çalışılmaktadır. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinden hizmet alan bireylerin kurum hakkındaki bilgi ve düşüncelerinin analiz edilmesinin daha iyi hizmet verilebilmesi ve bu hizmetlere ihtiyaç duyan, daha fazla sayıda bireye ulaşılabilmesi açısından gerekli olduğu düşünülmektedir.

ANAHTAR KELİMELELER; Rehberlik ve Araştırma Merkezleri, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Hizmet alanlarının bilinirlik düzeyi, Hizmet alanların analizi.

ANALYSIS OF THE PERSONS WHO TAKE SERVICE FROM THE GUIDANCE AND RESEARCH CENTERS IN TURKEY AND AN APPLICATION IN ISTANBUL

Emel Zeynep GÖREN

Abstract

The purpose of this research is to determine the persons who take services from the Guidance and Research Centers and the recognition levels of the Guidance and Research Centers. The general scanning model is used in the research. The working universe of the research is formed by the participants who visit the Training Days 2007 fair which is organized between the dates 24-28th April 2007 in Istanbul World Trade Center. The survey form and interviews are used as a data collection tool in the research. It is benefited from the percentage, frequency distribution and arithmetic mean techniques for the analysis of the data. The research is composed of 2 chapters. It is tried to explain to what extent the Guidance and Research Centers are recognized by the individuals who take or may take services, how the service areas and functions are perceived and to what extents they are known by means of taking into consideration the place of the Guidance and Research Centers in the Turkish Education System and the structure and fundamental characteristics of the Guidance and Psychological Consultancy area. It is considered that the analysis of the knowledge and opinions of the individuals who take services from the Guidance and Research Centers is necessary in terms of providing better services and reaching more number of individuals who are in need of such services.

KEYWORDS; Guidance and Research Center, Guidance and Psychological Consultancy, awareness level of the Service areas, analysis of the Service areas.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	
Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler (Abstract)	
TABLO LİSTESİ.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
Giriş.....	1

I.BÖLÜM

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİ, KURUMSAL YAPISI VE HİZMET ALANLARI

1.REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİ.....	3
1.1.Tanımlar.....	3
1.2.Tarihçe.....	3
2.REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİNİN KURUMSAL YAPISI.....	4
2.1.Yönetim.....	4
2.2.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü.....	5
2.3.Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü.....	6
3.RAM REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ BÖLÜMÜ VE OKUL REHBERLİK SERVİSLERİNCE VERİLEN REHBERLİK HİZMETLERİ.....	8
3.1.Tanım.....	8
3.2.Tarihçe.....	8
4.REHBERLİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ.....	9
4.1.Amerika’da Rehberliğin Gelişimi.....	9
4.2.Avrupa’da Rehberliğin Gelişimi.....	10
4.3.Türkiye’de Rehberliğin Gelişimi.....	11
5.REHBERLİK HİZMETLERİNİN AMACI.....	13

6.REHBERLİK HİZMETLERİNİN KAPSAMI	15
6.1.Psikolojik Danışma.....	16
6.2.Oryantasyon Hizmeti.....	17
6.3.Bireyi Tanıma Hizmeti.....	17
6.4.Bilgi Toplama, Bilgi Verme Hizmeti.....	18
6.5.Yöneltme ve Yerleştirme Hizmetleri.....	19
6.6.İzleme ve Değerlendirme Hizmeti.....	20
6.7.Müşavirlik Hizmeti.....	20
7.REHBERLİK HİZMETLERİNİN ÖNEMİ	21
8.REHBERLİK HİZMETLERİNİN İLKELERİ	22
9.REHBERLİK HİZMETLERİNİN ÇEŞİTLERİ	24
9.1.Hizmetin Verildiği Birey Sayısına Göre Rehberlik.....	24
9.1.1.Bireysel Rehberlik.....	25
9.1.2.Grupla Rehberlik.....	25
9.2.Hizmetin Verildiği Eğitim Öğretim Kademesine Göre Rehberlik.....	26
9.3.Problem Alanlarına Göre Rehberlik.....	26
9.3.1.Kişisel (Bireysel) Rehberlik.....	26
9.3.2.Mesleki Rehberlik.....	27
9.3.3.Eğitsel Rehberlik.....	27
9.4.Hizmetlerin Temel İşlevlerine Göre Rehberlik.....	28
9.5.Hizmetin Verildiği Kurumlara Göre Rehberlik.....	28
10.RAM ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ BÖLÜMÜNCE VERİLEN ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ	29
10.1.Tanım.....	29
10.2.Tarihçe.....	29
11.ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİNİN AMACI	31
12.ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİNİN İLKELERİ	32
13.RAM ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ BÖLÜMÜNCE İNCELEMESİ YAPILAN GRUPLAR, EĞİTSEL TANILAMA VE YÖNELTME	33
13.1.İşitme Yetersizliği.....	33
13.2.Görme Yetersizliği.....	34
13.3.Ortopedik Yetersizlik.....	35
13.4.Zihinsel Yetersizlik.....	36

13.4.1.Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik.....	37
13.4.2.Orta ve Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik.....	39
13.4.3.Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik.....	40
13.5.Yaygın Gelişimsel Bozukluklar.....	41
13.5.1.Asperger Bozukluğu.....	41
13.5.2.Rett Bozukluğu.....	41
13.5.3.Çocukluk Çağı Disentegratif Bozukluğu.....	42
13.5.4.Atipik Otizm.....	42
13.5.5.Otizm.....	43
13.6.Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu.....	45
13.7.Özel Öğrenme Bozukluğu.....	46
13.8.Dil ve Konuşma Güçlüğü.....	47
13.9.Duygusal ve Sosyal Uyum Güçlüğü.....	48
13.10.Üstün Zihin Düzeyi	49
13.10.1.Üstün Zihin Düzeyindeki Bireylerin Ayırt Edici Özellikleri.....	50
14.ÖZEL EĞİTİM ORTAMLARI, KURUMLARI VE AİLE EĞİTİMİ.....	51
14.1.Ortam ve Kurumlar.....	51
14.2.Aile Eğitimi.....	55
15.REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİNDE KULLANILAN TEKNİK, ENVANTER VE TESTLER.....	55
15.1.Vaka İncelemesi.....	55
15.2.Görüşme.....	56
15.3.Gözlem.....	57
15.4.Derecelendirme Ölçeği.....	57
15.5.Test ve Envanterler.....	58

II.BÖLÜM

TÜRKİYE'DE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİNDEN HİZMET ALANLARIN ANALİZİ VE İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA

1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	63
1.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	63

1.2.Problem Tanımı ve Sınırlılıkları.....	64
1.3.Evren ve Örneklem.....	65
1.4.Verilerin Toplanması.....	65
1.5.Verilerin Analiz Yöntemi.....	66
2.VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	66
2.1.Anket ve Röportajlara Katılan Bireylere Ait Kişisel Özellikler.....	67
2.2.Rehberlik ve Araştırma Merkezinin Duyulma Düzeyi.....	72
2.3. Bireylerin Buldukları Bölgede Rehberlik ve Araştırma Merkezi Olup Olmadığını Bilme Düzeyleri.....	74
2.4.Bireylerin RAM’ dan Hizmet Alma Düzeyleri.....	75
2.5.Bireylerin RAM’ ların Hizmet Alanlarına Verdikleri Önem Sıralaması.....	77
2.6.RAM’ lardan En Çok Hizmet Aldıkları Düşünülen Gruplar.....	78
2.7.RAM’ ların Algılanış Biçimi İle İlgili Düşünceler.....	79
2.8.RAM’ larda Görev Alan Uzmanların Branşları İle İlgili Düşünceler.....	82
2.9.RAM’ ların İşbirliği İçerisinde Olması Gerektiği Düşünülen Kurumlar.....	82
2.10.Anket Katılımcılarının RAM’ ların Tanıtımı İle İlgili Önerileri.....	83
2.11.Anket Katılımcılarının RAM’ larda İncelenen ve RAM’ a Yöneltilen Öğrencilerle İlgili Önerileri.....	84
2.12. Anket Katılımcılarının Genel Önerileri.....	85
2.13.Verilerin Değerlendirme Sonucu.....	85
Sonuç ve Öneriler.....	86
Kaynaklar.....	89
EKLER	
Ek-1: Anket Formu.....	92
Ek-2:Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği.....	95
Ek-3:Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği.....	158
ÖZGEÇMİŞ.....	198

TABLULAR LİSTESİ

<u>Tablo No.</u>	<u>Sayfa No.</u>
Tablo.1. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile Rehberlik Büroları.....	13
Tablo.2. İşitme Yetersizliği Düzeyleri.....	34
Tablo.3. Özel Eğitim Sınıfları ve Kaynaştırma Eğitimine Ait Sayısal Veriler.....	53
Tablo.4. Ankete Katılan Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	67
Tablo.5. Anket Katılımcılarının Yaşa Göre Dağılımı.....	68
Tablo.6. Kadın Anket Katılımcıları İçin En Son Mezun Olunan Eğitim Kurumu Dağılımları.....	69
Tablo.7. Erkek Anket Katılımcıları İçin En Son Mezun Olunan Eğitim Kurumu Dağılımları.....	69
Tablo.8. Anket Katılımcılarının Meslek Gruplarına Göre Dağılımları.....	70
Tablo.9. Röportajlara Katılan Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımları.....	71
Tablo.10. Röportajlara Katılan Bireylerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımları.....	72
Tablo.11. Anket Katılımcılarının Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini Duyma Yüzdesi.....	72
Tablo.12. Röportaj Katılımcılarının Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini Duyma Yüzdesi.....	73
Tablo.13. Anket Katılımcılarının Buldukları Bölgede RAM Olup Olmadığını Bilme Düzeylerinin Yüzdeler Olarak Gösterilmesi.....	74
Tablo.14. Röportaj Katılımcılarının Buldukları Bölgede RAM Olup Olmadığını Bilme Düzeylerinin Yüzdeler Olarak Gösterilmesi.....	74
Tablo.15. Anket Katılımcılarının RAM' lardan Hizmet Alma Yüzdesi.....	75
Tablo.16. RAM' lardan Hizmet Alan Bireylerin Hizmet Aldıkları Konuların Dağılımı.....	76
Tablo.17. Katılımcılara Göre RAM' ların Hizmet Verdiği Alanların Önem sırası.....	77
Tablo.18. Anket Katılımcılarına Göre RAM' lardan En Çok Hizmet Aldığı Düşünülen Grupların Sıralaması.....	78

Tablo.19. Anket Katılımcılarına Göre RAM'ların Türk Milli Eğitim Sistemi İçindeki Yeri.....	79
Tablo.20. Anket Katılımcılarına Göre RAM'ların Sayısının Yeterliliği.....	80
Tablo.21. RAM'ların Görevlerini Yeterince Yerine Getirip Getirmediği İle İlgili Düşünceler.....	81
Tablo.22. Anket Katılımcılarının RAM'larda Görev Yaptığını Düşündükleri Uzman Personel.....	82
Tablo.23. Anket Katılımcılarının RAM'ların İşbirliği İçinde Olması Gerektiğini Düşündükleri Kurumlar.....	82

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No.	Sayfa No.
Şekil.1. Rehberlik Hizmetlerinin Amacı.....	14
Şekil.2. Rehberlik Hizmetlerinin Kapsamı.....	15
Şekil.3. Rehberlik Hizmet Çeşitleri.....	24
Şekil.4. Ankete Katılan Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	67
Şekil.5. Anket Katılımcılarının Yaşa Göre Dağılımı.....	68
Şekil.6. Kadın Anket Katılımcıları İçin En Son Mezun Olunan Eğitim Kurumu Dağılımları.....	69
Şekil.7. Erkek Anket Katılımcıları İçin En Son Mezun Olunan Eğitim Kurumu Dağılımları.....	70
Şekil.8. Anket Katılımcılarının Meslek Gruplarına Göre Dağılımları.....	71
Şekil.9. Röportajlara Katılan Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımları.....	71
Şekil.10. Röportajlara Katılan Bireylerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımları.....	72
Şekil.11. Anket Katılımcılarının Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini Duyma Yüzdesi.....	73
Şekil.12. Röportaj Katılımcılarının Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini Duyma Yüzdesi.....	73
Şekil.13. Anket Katılımcılarının Buldukları Bölgede RAM Olup Olmadığını Bilme Düzeyleri.....	74
Şekil.14. Röportaj Katılımcılarının Buldukları Bölgede RAM Olup Olmadığını Bilme Düzeyleri.....	75
Şekil.15. Anket Katılımcılarının RAM’lardan Hizmet Alma Yüzdesi.....	75
Şekil.16. RAM’lardan Hizmet Alan Bireylerin Hizmet Aldıkları Konular.....	77

Şekil.17. Anket Katılımcılarına Göre RAM'ların Türk Milli Eğitim Sistemi İçindeki Yeri.....	80
Şekil.18. Anket Katılımcılarına Göre RAM'ların Sayısının Yeterliliği.....	80
Şekil.19. RAM'ların Görevlerini Yeterince Yerine Getirip Getirmediği İle İlgili Düşünceler.....	81

KISALTMALAR LİSTESİ

DEHB	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu
DSM- IV	Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Sınıflandırması
IQ	İntelligence quotient / Zeka Bölümü
İÖÖ	İlköğretim Okulu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OÇEM	Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi
PDR	Psikolojik Danışma ve Rehberlik
RAM	Rehberlik ve Araştırma Merkezi

GİRİŞ

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri eğitim sistemimizin vazgeçilemez bir parçasıdır. Rehberlik hizmetlerinin amacı bireyin kendisini gerçekleştirmesine yardım etmektir. Kendisini gerçekleştirmekte olan bireyler daha mutlu daha üretken, ruh sağlığı yerinde ve toplumsal açıdan daha uyumlu bireyler olmaktadır, bu ise gelişime daha açık bir toplumu ifade etmektedir.

Psikolojik Danışma Hizmetleri eğitimde, her bireyin birbirinden farklı olduğunu kabul eder ve bireysel farklılıkların eğitimde göz önünde bulundurularak her öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda eğitimden yararlanması, bölüm, üst öğretim kurumu ve meslek seçiminin yapılması, bireylerin kişisel sorunlarını çözebilme becerilerinin geliştirilebilmesi, problem çözme becerilerinin geliştirilebilmesi, karar verebilme becerilerinin geliştirilebilmesi vb. konularda bireylere yardım eder.

Bu hizmetin verildiği kurumlardan birisi de Rehberlik ve Araştırma Merkezidir. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri sorumlu bulunduğu bölgedeki eğitim-öğretim kurumlarında Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesine ilişkin gerekli her türlü çalışmaları gerçekleştirmektedir.

Aynı zamanda toplumumuzda %12 oranında var olan özürlü bireylerden özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitsel tanılamalarının yapılması ve bu bireyler için en uygun eğitim ortamlarının belirlenmesi, uygun eğitim ortamlarına yönlentilmeleri için gerekli raporların hazırlanarak yönlentmelerinin yapılması ve yönlentmeleri yapılan bu bireylerin eğitsel gelişimlerinin izlenmesi ve de bu bireylere Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin sunulması görevi Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin görevlerindedir. Bu bireylerin topluma kazandırılması ve yaşam kalitelerinin artması açısından Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin verdikleri hizmeti yadsımak mümkün değildir.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünce oluşturulan, RAM'ların donatım standartları raporunun girişinde, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından sağlanan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, olumlu ve

destekleyici bir çalışma ilişkisini gulendirir, öğrencilerin ihtiyaçlarına ve yeteneklerine yönelik bir ekip çalışması yapılmasını sağlar, rehberlik dışı fonksiyonları eler, eğitim bölgesindeki bütün öğrencilere ulaşılmasını sağlar, program yönetimi için bir araç sağlar, belirli ğrenci ıktıları için açıkça tanımlanmış sorumluluklar ve etkinlikler sağlar, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin kamuoyunca tanınmasına ve farkına varılmasına katkıda bulunur denilmektedir.

Bu araştırmanın amacı psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin kamuoyunda tanınmasını ve farkına varılmasını sağlaması beklenen ve toplumsal açıdan bu kadar önemli bir görevi yerine getiren Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin kendilerinin onlardan hizmet alan ve alabilecek olan kamuoyunda ne düzeyde tanındıkları ve hizmet alanlarının ne düzeyde bilindiğini ve bu bireylerin Rehberlik ve Araştırma Merkezleri hakkındaki düşüncelerini analiz edebilmektir. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın alışma evrenini İstanbul Dünya Ticaret Merkezinde 24-28 Nisan 2007 tarihleri arasında düzenlenen Eğitim Günleri fuarını ziyaret eden katılımcılar oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu ve röportajlar kullanılmıştır. Verilerin zmlenmesi için yüzde ve aritmetik ortalama tekniklerinden yararlanılmıştır.

Kamuoyunda Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile ilgili yanlış ya da eksik bilgilerin giderilmesi ve ihtiyacı olan bireylere bu hizmetlerin ulaştırılabilmesi hem Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin daha verimli çalışmasını sağlayacak hem de toplumun bu kurumlardan daha fazla faydalanabilmelerini sağlayacaktır.

I.BÖLÜM

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİ, KURUMSAL YAPISI VE HİZMET ALANLARI

1.REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİ

1.1.Tanım

“Eğitim - öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine ilişkin gerekli her türlü çalışmalarla birlikte ildeki özel eğitim gerektiren bireylerin tanınmaları ve bu bireylere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il ve ilçelerde rehberlik ve araştırma merkezi/merkezlerince yürütülür.”¹

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tanınması yapılarak uygun eğitim ortamlarına yönltilmesi için ve gerekli görüldüğü takdirde destek eğitimden faydalanabilmeleri için özel eğitim değerlendirme kurulu raporları düzenlenmektedir.

Aynı zamanda sorumlu buldukları bölgelerdeki okullarda görevli rehber öğretmen/ psikolojik danışmanların koordinasyonu ile ilgili çalışmalar yapıp, ihtiyaçlar doğrultusunda hizmet içi eğitim çalışmaları düzenlenmektedir.

1.2.Tarihçe

İlk Rehberlik ve Araştırma Merkezi 1955’de Ankara Demirlibahçe İlkokulunda açılmıştır. 1959 yılında İstanbul Rehberlik ve Araştırma Merkezi Laleli de bir binada açılmıştır. Aynı yıl İzmir’de de bir Rehberlik ve Araştırma Merkezi açılmış daha sonra diğer illerimizde de Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin açılışı gerçekleştirilmiştir.1983 yılında

¹ <http://orgm.meb.gov.tr/> (14.12.2009)

M.E.B.' e bağlı zel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuş, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri de bu daireye bağlanmıştır.

Ülkemizde 2008 yılı itibari ile 196 Adet Rehberlik ve Araştırma Merkezi bulunmaktadır. 2007 yılı verilerine göre Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde toplam 926 rehber ğretmen / psikolojik danışman görev yapmaktadır.

2.REHBERLİK VE ARAşTIRMA MERKEZLERİNİN KURUMSAL YAPISI

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin kuruluğu aşağıda ki bölümlerden oluşmaktadır.

2.1. Yönetim

İdari bölüm Müdürlük ve Müdür Yardımcılığından oluşmakta ve merkezin yönetimi ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır.

Merkezin iki bölümüne bölüm başkanları Merkez müdürü tarafından görevlendirir. Müdür, merkez elemanlarını bölüm başkanlarının da görüşlerini alarak bölümlerde görevlendirir ve iş bölümünü sağlar. Bölümlerde yapılan çalışmaları takip eder, inceler, onaylar ve sonuçlarını değerlendirir. Kuruma başvuran bireylere ait bilgilerin gizliliğini sağlar. Bölümler arası çalışmalarda koordinasyonu sağlar. Çalışma programının ve yılsonu raporunun hazırlanarak İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine ulaştırılmasını sağlar. Aday personelle ilgili işlemleri takip eder. Var olan iki bölümünde görevlerini yerine getirebilmesi için gerekli şartları ve ekip çalışması için gerekli şartları sağlamak üzere nlemler alır. Merkezdeki donanım ve personel ihtiyaçlarının sağlanması, personelin özlük hakları ile ilgili çalışmaların yapılması, bütçenin ihtiyaçlar doğrultusunda kullanılması için uygun çalışmaları yapar. İhtiyaçlar doğrultusunda sorumlu bulunduğu bölgede hizmet içi eğitimle ilgili öneride bulunur ve seminer, kurs, konferans gibi etkinliklerin gerçekleştirilmesini sağlar. Merkez Komisyonuna başkanlık eder. İl ve İlçe Milli Eğitim Mdrlklerincede düzenlenen toplantı ve komisyonlara katılır.

Müdür Yardımcısı ise, bölümlerin gereksinimlerinin sağlanması, bölümlerden gelen raporların yazılmasının sağlanması, kurumun memur ve yardımcı hizmetler sınıfındaki personelinin işlerini düzenli bir şekilde yürütülmesi ile ilgili takibin yapılması, kurumun satın alma, harcama, bütçe, ayniyat ilgili işlemlerinin takibinin yapılması ve bu konuda merkez müdürü tarafından verilen görevlerin yerine getirilmesi, kurumda kullanılan materyal, kitap ve arşivin düzeninin sağlanması, personel ve özlük konularında da işlemlerin düzenli bir biçimde yürütülmesinden sorumludur. Eğitsel Tanılaması yapılarak, eğitsel yöneltmesi yapılması düşünülen ve destek eğitim alması gereken bireylerin raporları hususunda karar almak üzere toplanan Özel Eğitim Değerlendirme Kuruluna başkanlık eder.

2.2.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü, bölüm başkanının sorumluluğunda yeterli sayıda psikolojik danışman, psikolog, psikometrist, eğitim programcısı ve sosyal çalışmacıdan oluşmaktadır. Ancak RAM'larda bu bölümde psikolojik danışmanlar görev yapmakta olup psikolog ve sosyal çalışmacı normlarının oluşturulma çalışmaları bakanlıkça yürütülmektedir.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü başkanlığının görevleri şunlardır:

Eğitim-öğretim kurumlarının özellik, kademe ve türlerine göre ayrı ayrı olarak rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanması, Okullar tarafından gönderilen programların ve yılsonu raporlarının incelenerek raporlarının okullara yollanması, okul rehberlik servislerinde görevli Rehber öğretmen/ Psikolojik danışmanlar, üniversiteler ve ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yapılarak öğrencilere mesleki ve eğitsel rehberlikte bulunması için grup rehberlik etkinliklerine yönelik programların hazırlanması ve uygulanmasında okullara gerekli yardımlarda bulunması RAM Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümünün görevidir.

Merkeze başvuran bireylerin kabul edilerek, dosya açılması ve gerekli psikolojik yardım hizmetinin verilmesi, verilecek hizmetin niteliğine göre çeşitli psikolojik ölçme araçlarının bilimsel standartlarına göre uygulanması, toplanan bilgiler ile yapılacak inceleme sonucunda, başvurana verilecek rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin değerlendirme yapıp, karara varılması, değerlendirme sonucuna göre öğrenci veya bireyin gereksinimi olan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilip, bireysel veya grupla psikolojik danışma hizmeti gereken durumlarda mesleki formasyonu bu hizmeti vermeye uygun eleman varsa hizmet verilip, uzman eleman yoksa başvuranın ilgili kurumlara sevk yapılması görevi de RAM Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümünün görevidir.

Aynı zamanda RAM Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü Rehberlik servislerinin eş güdüm içinde yürütülmesi için gerekli çalışmaların yapılması, bölümün görevleri ile ilgili konularda görev sahası içinde olan bölgenin ihtiyaçlarını belirleyecek araştırmalar yapılması ve sonuçlarına göre gelişmeye yönelik çalışmaların yapılması, öğrenci ve ilgili bireylere yönelik görev alanı içindeki konularda yayınlar hazırlanarak, eğitim-öğretim kurumlarına ulaştırılmasından da sorumludur.

Bunların dışında RAM Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerini program dahilinde ziyaret eder, servis elemanları ve okul yönetimine rehberlikte bulunur, gereksinim ve sorunları belirler, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisleri ile toplantılar düzenler, toplantı sonunda belirlenen hususlarla ilgili gerekli önlemleri alır, aileler, rehberlik servislerinde görevli rehber öğretmenler, okul yöneticileri ve öğretmenler için seminer, konferans vb. düzenlerler.

2.3.Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü

Özel eğitim hizmetleri bölümü, bölüm başkanının sorumluluğunda yeterli sayıda özel eğitimci, psikolog, psikometrist, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, sosyal çalışmacı ve psikolojik

danışmanlardan oluşur. Ancak RAM’larda bu bölümde psikolojik danışmanlar ve özel eğitim öğretmenleri görev yapmaktadır.

Özel Eğitim Hizmetleri bölümü başkanlığının görevleri şunlardır:

Çeşitli kurumlardan zihinsel, duygusal ve sosyal yönden uyumsuzluk, gelişimde gerilik, öğrenme güçlüğü ve okul başarısızlığı, çeşitli bedensel engeller gibi nedenlerle gönderilen danışanları kabul eder, dosya açar, gerekli hizmeti verir.

Özel eğitim gerektiren bireylerin tespiti amacıyla sorumlu bulunduğu bölge okullarında taramalar yapar, özel eğitim gerektiren çocukların tanınması sürecinde gerekli her türlü hizmeti verir, özel eğitim gerektiren öğrencilerin üst öğrenim kurumları ve mesleğe yönelmeleri konusunda gerekli çalışmaları yapar, özel eğitim gerektiren çocukların gelişimlerini destekleyici nitelikte bireysel veya grupta çeşitli özel eğitim uygulamaları yapar.

Özel eğitim kurumları ile kaynaştırma programı uygulayan okulların rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servislerine, yönetici ile öğretmenlerine özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri konusunda gerekli destek hizmeti verir, konferans, panel gibi toplantılar ile çeşitli hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenler. Bu eğitim kurumlarının rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servislerince engelli öğrencilere yönelik verilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin program ve çalışmaları inceler, izler, değerlendirir.

Bölümün görevleri ile ilgili konularda görev alanı olunan bölgenin ihtiyaçlarını belirleyecek araştırmalar yapılması ve sonuçlarına göre gelişmeye yönelik çalışmaların yapılması, özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci, aile ve eğitim kurumlarına yönelik görev alanı içindeki konularda yayınlar hazırlayarak, eğitim-öğretim kurumlarına, birey ve ailelere ulaştırılmasından da RAM Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü sorumludur.

3. RAM, REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ BÖLÜMÜ VE OKUL REHBERLİK SERVİSLERİNCE VERİLEN REHBERLİK HİZMETLERİ

3.1.Tanım

Çağdaş Örgün Eğitim 3 ana unsurdan meydana gelmektedir. Bunlardan ilki öğretim, ikincisi yönetim, üçüncüsü ise öğrenci kişilik hizmetleridir. Öğrenci kişilik hizmetleri kapsamına sağlık hizmetleri, sosyal yardım hizmetleri, özel yetiştirme hizmetleri, sosyal ve kültürel hizmetler ile rehberlik hizmetleri girmektedir.

Öğrenci kişilik hizmetleri kapsamında yürütülen rehberlik hizmetleri, kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirme için uzman kişilerce bireye yapılan psikolojik yardımlardır.²

Her bireyin nihai amacı aslında kendini gerçekleştirmektir. Bu noktada hayat boyu desteğe ihtiyaç duyulabilir. Ancak bu süreçte en çok ihtiyaç duyulan dönem elbette çocukluk ve ergenlik dönemidir. Çünkü hayatımızın geri kalanını oluşturacak pek çok davranış stili bu dönemde oluşur, aynı zamanda meslek seçimi vb. gibi karar alınması ve tercih yapılması gereken pek çok durum söz konusudur. İşte bu noktada gereken destek rehberlik hizmetleri ile sağlanmaktadır.

3.2.Tarihçe

Toplumda bir arada yaşayan kişiler arasında desteğe ihtiyacı olan bireylerin, bilen bir başka kişiye danışması insanlık tarihinin başından beri aslında hep var olan bir durumdur. Ancak modern toplumlarda var olan çatışmalar, problemler, tercihler ve seçilecek kariyer artık uzman olmayan kişilerin destek olması ile çözümlenemeyecek durumdadır.

²Kepçeoğlu, M., Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Ankara, 1989, s.11

Psikolojik Danışma ve rehberlik, kişinin gelişme ve problemlerini çözümleyebilme konularında sistematik yardım gayretleri olarak, Amerikan toplumunda doğup gelişmiş bir harekettir.³

Amerika'da rehberliğin ortaya çıkma yıllarından 50 yıl kadar sonra Amerika'dan gelen uzmanlar ve ülkemizden Amerika'ya giden uzmanların çalışmalarıyla Türkiye'de de sistematik bir yardım gayreti olarak özellikle eğitim sistemimizde yer almıştır.

4.REHBERLİK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

4.1.Amerika'da Rehberliğin Gelişimi

İlk kez 1890'larda Amerika'da California eyaleti okullarında rehberlik uygulamaları ile yakından ilgili bazı yeniliklerin yer aldığı görülmektedir.⁴

Öğrencileri iş olanaklarından haberdar etmek anlamında ilk rehberlik denemesi 1900'lü yıllarda başlatılmıştır.

1908 yılında Boston' da Frank Parsons ilk mesleki büroyu kurmuştur.

1909 -1915 yılları arasında rehberlik uygulamalarının yaygınlaştığı görülmektedir.

1915'te öğrencilere, öğretmenlere ve velilere meslekler hakkında bilgi vermek üzere "Baston Enformasyon Dairesin" den sonra 1915'te "Boston Mesleki Rehberlik Dairesi" kurulmuştur.

İlk mesleki rehberlik kongresi 1910'da Boston da toplanmıştır. Ulusal düzeyde mesleki bir örgüt kurmanın ilk adımları atılmış ardından 1913 yılında "Ulusal Mesleki

³ Tan, H., Psikolojik Danışma ve Rehberlik, İstanbul, 2000, s.22

⁴ Kepçeoğlu, a.g.k., s.36

Rehberlik Derneği “ kurulmuştur. Bu dernek rehberlik ve danışma hareketinin bir bilimsel disiplin olarak gelişip büyümesinde önemli rol oynamıştır.⁵

1952 yılında ülke içinde etkinlik gösteren dernekler arasında bütünlük sağlanmış, kişilik ve rehberlik hizmetlerini bünyesinde toplayan “Amerikan Kişisel ve Rehberlik Derneği” kurulmuştur.

1958’de kabul edilen “Ulusal Savunma Eğitim Yasası” ile P.D.R. hizmetleri parasal desteğe kavuşmuştur.

4.2.Avrupa’da Rehberliğin Gelişimi

Amerika ile karşılaştırıldığında, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Avrupa lkelerinde daha az gelişme göstermiştir.

Avrupa’da rehberlik çalışmaları daha çok, öğrencilerin akademik gelişmelerine ve mesleklere yneltmelerine dönük olup, öğrencilerin kişisel sosyal konulardaki duygusal problemleri ile fazla ilgilenilmemektedir.⁶

Avrupa’da da Türkiye’de olduğu gibi rehberlik hizmetleri ile ilgili çalışmalar 1950’li yıllarda gelişmeye başlamıştır. Avrupa’da rehberlik çalışmaları, ortaöğretimde gittikçe artan bir önem kazanan bir çizgi izlemiştir.

Avrupa’ da okullarda test ve envanter gibi psikolojik lme araçları fazla kullanılmakta, öğretmenlerin öğrenciler hakkındaki gözlemleri esas alınmaktadır.

Kullanılan envanterler mesleki eğilimleri belirlemeye, akademik başarısızlıkların nedenlerini belirlemeye yönelik olmaktadır.

⁵ Arsoy, S.-Mertol, ř.- Ergin, H., Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ders Notları, İstanbul, 1996, s.38

⁶ Kepçeoğlu, a.g.k., s.39

4.3.Türkiye’de Rehberliğin Gelişimi

Ülkemizde rehberlik uygulamalar bakımından yeni olmakla birlikte, fikir ve kavram olarak oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Doğrudan doğruya rehberlik olarak gösterilmemişse de okul programlarında ve okul yönetmeliklerinde rehberlik anlayışına uygun birçok kavramın uzun bir süredir yer aldığı görülmektedir. Bu tür yeniliklerin programlarda yer alması Cumhuriyetin kuruluşundan hemen sonraki yıllara kadar inmektedir.⁷

Rehberlik eğitimimize 1950’li yıllarda girmeye başlamış bu dönemde Amerikalı uzmanlar gerekli incelemeleri yapmak üzere Türkiye’ye gelmiş, Türkiye’den bazı uzmanlar da inceleme yapmak ve uzmanlaşmak üzere Amerika’ya gönderilmiştir. 1953 yılında Amerikalı eğitim uzmanlarının girişimleri ile eğitimde kullanılacak ölçme araçlarını geliştirmek üzere Talim ve Terbiye Dairesi’ne bağlı Test ve Araştırma Bürosu kurulmuştur.

İlk defa 1953 -1954 ders yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji ve Özel Eğitim Bölümlerinde rehberlik bağımsız bir ders olarak programda yer almaktadır. 1955 yılında İstanbul’da, 1956 yılında Ankara’ da Deneme Lisesi’nin ders programları rehberliği esas alan bir eğitim anlayışıyla hazırlanmış ve uygulanmaya geçinmiştir.

1955 yılında Ankara’ da daha sonra diğer illerimizde Rehberlik ve Araştırma Merkezleri açılmıştır.

1960’dan sonra ülkemizde planlı kalkınma dönemi başlamıştır.

1969 yılı içinde, öncelikle öğrenci sayısı fazla okullardan başlamak üzere mesleki rehberlik, yöneltme hizmetini görececek personelin yetiştirilmesi ve faaliyete geçmesine başlanmıştır. Okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları başlangıçta, rehberlik konusunda bir süre hizmet içi eğitim görmüş öğretmenlerle sürdürülmüş, daha sonra,

⁷ Kepçeoğlu, a.g.k., s.40

öğretmenlerin yanı sıra, eğitim ve psikoloji dallarında çeşitli üniversite ve yüksek okulları bitiren genç elemanlar tam zamanlı rehberlik personeli olarak okullara atanmaya başlamıştır.⁸

Rehberlik konusu ilk olarak 7. Milli eğitim Şurası'nda ele alınmıştır.

8. Milli eğitim Şurası'nda programların a)Yükseköğretime b)Mesleğe ve Hayata c)Hem yükseköğretime hem mesleğe ve hayata hazırlamak üzere çeşitlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

1970 yılında Milli eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi orta dereceli okullarımızda rehberlik servislerinin kuruluşu ve görevi ile ilgili esasları hazırlayıp 24 okulda uygulamaya geçmiştir.

9. Milli eğitim Şurası'nda da aynı görüş benimsenmiş ve orta öğretimin birinci sınıfı “Yöneltme sınıfı ” haline getirilmiştir.

1974 yılında toplanan 9. Milli eğitim Şurası'nda rehberlik çalışmalarının amaç ve tekniklerinin ayrıntılı olarak belirten bir rapor tartışılmış ve bu raporda sözü edilen görevlerin yürütülebilmesi için programlarda iki saatin rehberliğe ayrılmasına karar verilmiştir.

Ülkemizde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile 1981 yılında yüksek öğretimde yapılan yeni düzenlemeler sonucunda P.D.R. alan eğitiminde Psikolojik Hizmetler Ana bilim Dalları içinde yerini almış, P.D.R. lisans programları başlatılmıştır.⁹

Günümüzde eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık / Rehber Öğretmenlik görevini üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik, eğitimde psikolojik hizmetler ve psikoloji alanında lisans eğitimi almış personel yerine getirmektedir.

⁸ Kepçeoğlu, a.g.k., s.43

⁹ Kepçeoğlu, a.g.k., s.44

2007 yılı itibariyle var olan durum aşağıda ki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri İle Rehberlik Büroları

	Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile Rehberlik Bürosu Sayısı	Toplam Rehber Öğretmen Sayısı	Diğer	TOPLAM
Rehberlik ve Araştırma Merkezi	192 Kurum	926	294	1220
Okul Reh. Ve Psk. Dan. Servisleri				11277 RAM ve Özel Eğitim Okulları Hariç
TOPLAM	192 Kurum	926	294	12497

Kaynak: M.E.B. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Kılavuzu, Ankara, 2008, s.15

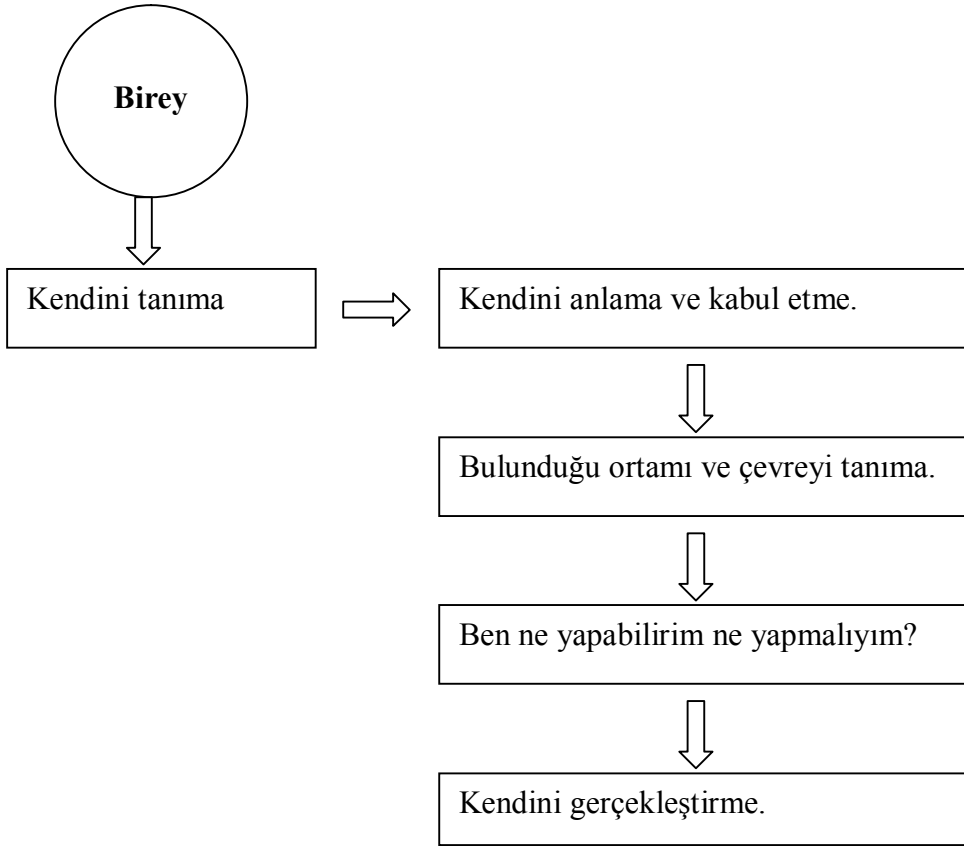
5.REHBERLİK HİZMETLERİNİN AMACI

Daha öncede ifade edildiği gibi bireyin yaşamdaki nihai amacı kendini gerçekleştirmektir. Rehberlik Hizmetlerinin amacı ise, bireyin kendini gerçekleştirme sürecinde kendini tanıması, problem çözme becerilerini geliştirmesi, uyumu için gerekli desteğin sağlanmasıdır.

“Kendini gerçekleştirmekte olan bireyin taşıdığı özellikler aslında, psikolojik sağlığı yerinde olan çağdaş insanda bulunması gerekli özelliklerdir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey daha yeterli bir kişiliğe sahiptir; daha verimlidir. Kim olduğunu gerçekçi bir gözle algıladığı gibi kim olabileceği hakkında daha tutarlı bir görüşe sahiptir. Kendini

gerçekleştirmekte olan birey hem kendisi ve hem de başkaları hakkında iyi düşüncelere sahiptir; insan değerlerine saygı duyar; onları benimser ve geliştirir. Kendine saygı duyar ve kendini olduğu gibi kabul eder; duygularını açığa vurmaktan kaçınmaz.”¹⁰

Tüm toplumun refahı ve gelişimi açısından ruh sağlığı yerinde, gelişime açık ve mutlu bireylere sahip olmanın önemi açıktır. Bu noktada en önemli görevlerden birini okul psikolojik danışma ve rehberlik servisleri ile tüm okullarda ki rehberlik hizmetlerinin koordinasyonunu, okullarda görevli rehber öğretmen / psikolojik danışmanların hizmetiçi eğitimini planlayan, aynı zamanda başta Rehber Öğretmen/Psikolojik danışmanı olmayan okullar da eğitim-öğretim gören bireyler olmak üzere başvuruda bulunan tüm öğrencilere yönelik psikolojik danışma, mesleki ve eğitsel rehberlik hizmetlerinde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezleri üstlenmektedir.

Şekil 1. Rehberlik Hizmetlerinin Amacı¹¹

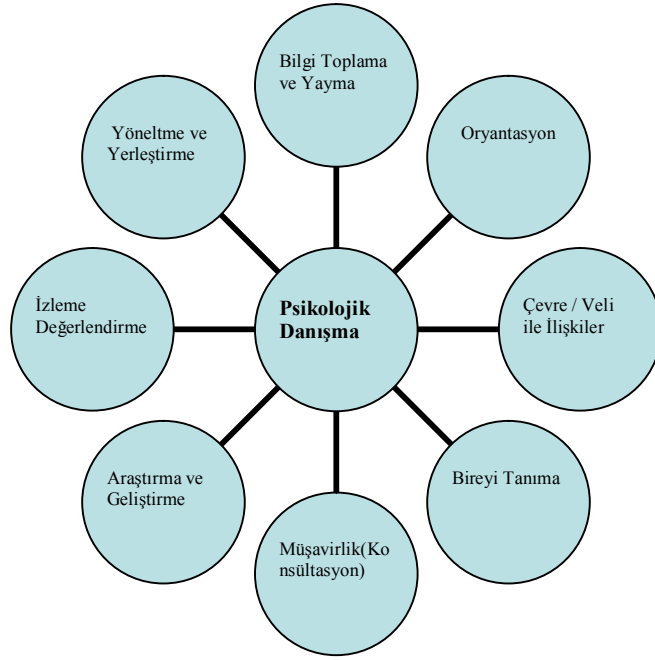
¹⁰ Kepçeoğlu, a.g.k., s.12

¹¹ Yeşilyaprak, B., Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Ankara, 2003, s.8 kaynağından esinlenerek hazırlanmıştır

6. REHBERLİK HİZMETLERİNİN KAPSAMI

Rehberlikte hizmet türleri, hizmetlerin verildiği eğitim kademesi, hizmetin verilmiş amacı ve problemlerin çözümüne göre değişebilir. Psikolojik danışma her türlü rehberlik hizmetinin temelinde olmakla birlikte bilgi toplama ve yayma, oryantasyon, bireyi tanıma, yönlendirme, izleme ve müşavirlik farklı durumlarda farklı yoğunluklarda verilen hizmetlerdir.

Ancak, şunlar unutulmamalıdır; Rehberlik hizmetleri bir bütündür, birbirlerini tamamlar, hizmetler birbirlerinin alanını kısmen kapsasa da kendine özgü etkinlikleri de içerir, tüm hizmetlerin merkezinde psikolojik danışma yardımı yer alır, hizmetler arasındaki ilişkiler aynı ağırlıkta ve yoğunlukta olan çok yönlü bir yapıya sahiptir.¹²

Şekil 2. Rehberlik Hizmetlerinin Kapsamı

¹² Yeşilyaprak, a.g.k. , s.9

6.1.Psikolojik Danışma

Tüm rehberlik hizmetlerinin merkezinde yer alan psikolojik danışma, bireylere, amaçlarına ulaşmalarında yardımcı olan bir kişiler arası ilişki sürecidir.

Danışma sürecinde yardımcı olunabilecek konulardan bazıları şunlardır: Benliği anlamak, bugün ve gelecek hakkında bilgi sahibi olmak, önemli kişisel kararlar almak, başarılabilecek ve büyümeyi hızlandıracak kişisel amaçlar belirlemek, istenilen fakat gerçekleştirilmesi mümkün olan bir gelecek kavramı oluşturmak için planlar yapmak, kişisel ve kişiler arası problemlere etkili çözümler getirmek, etkisiz davranışları daha etkili davranışlara dönüştürmek, çevresel zorluklar ve yaşam şartları ile baş etmek, kaygı, suçluluk, kendini küçük görme, yalnızlık, yabancılaşma, umutsuzluk ve kendine güvensizlik gibi benliği bozan ve olumsuz duygulara yol açan kısımları kontrol altına almak, kişiler arasında etkili ilişki kurma yollarını öğrenmek ve uygulamak, önemli kişisel kararlar verebilmek için karar verme sürecinin temel gereklerini öğrenmek ve bundan yararlanmak, benlik için bir beğeni ve saygı duygusu kazanmak ve kişinin temel ihtiyaçlarının karşılayabileceği konusunda iyimser olmak.¹³

Psikolojik danışma hizmetini alan kişiye danışan, bu hizmeti veren kişiye ise psikolojik danışman denir.

Psikolojik danışma hizmeti, rehberlik hizmetlerinin merkezini oluşturur. Çünkü tüm diğer rehberlik hizmetleri, psikolojik danışma anlayışı ve yaklaşımı içinde verilmelidir. Bu nedenle bu alan isimlendirilirken Rehberlik hizmetleri yerine Rehberlik ve Psikolojik danışma hizmetleri ifadesi kullanılmaktadır.¹⁴

¹³ Etsenberg, S.-Delaney., D.J., Psikolojik Danışma Süreci, (Çev: Ören, N. -Takkaç, M.), İstanbul,1993 , s. 27.

¹⁴ Yeşilyaprak, B. - Güngör, A. -Kurç, G.,Eğitsel ve Mesleki Rehberlik, Ankara, 1998, s.9

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde de eğitim kurumlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servislerinden gelen öğrenciler ile çeşitli kurum ve kuruluşlardan gönderilen veya bireysel olarak merkeze başvuran bireyler kabul edilerek gerekli psikolojik yardım hizmetini verilmektedir.

6.2.Oryantasyon Hizmeti

Bu hizmet bir okula yeni başlayan öğrencilere, eğitim yılı başında, okulu, kurallarını, işleyişini tanıtmak, okul ve o çevrede ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları hakkında bilgi vermek ve böylece yeni girdikleri ortama kısa sürede alışmalarına yardımcı olmak üzere yapılan çalışmalardır.¹⁵

Oryantasyon çalışması okullarda mutlaka yapılması gereken bir çalışmadır. Bu yolla öğrenciler kendilerini daha güvende hissedecek, sıkıntı duydukları anda nerelerden destek alabileceklerini bilecek, kurallara uygun hareket etmeleri sağlanarak, okul ve sınıfın düzenini aksatacak durumlar en aza indirilecektir.

Bu rehberlik hizmeti okullarda uygulanan ve RAM’larda öğrenci bulunmaması nedeniyle uygulanması olmayan bir rehberlik hizmetidir. Ancak RAM’larda göreve başlayan personele oryantasyon amaçlı çalışmalar yapılmaktadır.

6.3.Bireyi Tanıma Hizmeti

Rehberlik Hizmetinden faydalanan bireylerin ihtiyaçlarını tespit etmek ve yardımcı olmak için mutlaka öncelikle o bireyleri tanımak gerekmektedir. Bunun için pek çok teknik

¹⁵ Yeşilyaprak., a.g.k., s.10

kullanılabilir. Ama bunlar arasında en yaygın olarak kullanılanlar kişilik envanterleri ve görüşmelerdir.

Bireyi tanıma çalışmaları, gözlem, test gibi, bireyi dıştan değerlendirci ve görüşme, psikolojik danışma, envanter, otobiyografi gibi, onu kendi algıladığı şekli ile tanıtıcı verilerin çözümlenmesi, sentezi ve sonuçların bireye iletilmesi ile ilgili işlemleri içerir.¹⁶

Okullarda uygulanan bireyi tanıma çalışmalarının asıl amacı, bireyin kendini tanımasına yardımcı olmaktır. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde bireyi tanıma hizmetlerinin amacı ise uygulandığı bölüme göre değişmektedir. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri bölümünde psikolojik danışma, mesleki rehberlik vs. amacı ile bireyi tanıma hizmetleri verilirken, özel eğitim hizmetleri bölümünde bireyi tanıma hizmetinde; bireyin ihtiyacı olan eğitsel yöneltmeyi yapabilme amacı daha baskın olmaktadır.

6.4.Bilgi Toplama, Bilgi Verme Hizmeti

Rehberlik Hizmetleri arasında bilgi toplama ve bilgi verme hizmeti, okullarda öğrencileri akademik ve kişisel gelişimleri ile ilgili konularda bilgilendirmek bu konularla ilgili yeni gelişmelerle ilgili haberdar etme hizmetidir.

Rehberliğin bu işlevi, öğrencilere, kendilerini geliştirebilecekleri olanaklardan haberi kılmaktır. Eğitim, iş olanakları ve meslekler hakkında öğrencilere güncel ve doğru bilgi vermek yanında, disiplin ve görgü kuralları, cinsel gelişim, verimli çalışma yöntemleri gibi konularda öğrencileri bilgilendirme hizmetini içermektedir.¹⁷

¹⁶ Kuzgun, Y., Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Ankara, 2002, s.6

¹⁷ Kuzgun, a.g.k., s.6

Bu hizmette okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin bir parçasıdır. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde de özellikle eğitsel ve mesleki rehberlik çalışmalarında toplanan bilgiler öğrencilere verilmekte olup özel eğitim hizmetleri bölümünde ise bu hizmet aile rehberliğinde yoğun olarak kullanılmaktadır. Aileler çocuklarında var olan durum konusunda ve eğitim olanakları hakkında bilgilendirilmektedir.

6.5.Yönelme ve Yerleştirme Hizmetleri

Üst eğitim kurumları, branş seçimleri, mesleğe yönelme, staj işlemleri vb. pek çok hizmeti içine alan yönelme ve yerleştirme hizmetleri bireylerin kendilerine en uygun tercihleri yapabilmeleri ve seçtikleri alanlarda staj benzeri çalışmalarla kendilerini geliştirebilmeleri açısından çok önemli bir rehberlik hizmetidir.

Öğrencinin kendine uygun bir eğitim kurumu, branş, iş ya da mesleğe yönelmesi ve o konuma yerleşmesi için yapılabilecek yardım hizmetleri bu gruba girer. Ayrıca öğrencinin okul içi ya da dışı bir sosyal etkinliğe yönelmesi, psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanması için teşvik edilmesi, seçmeli derslerden kendi gelişimine yardımcı olacak alanları seçmesi, eğitim sırasında uygun kısa süreli iş, staj, uygulama alanlarına yönelmesine ve yerleşmesine yardım edici bütün çalışmalar bu hizmetlerin içine girer.¹⁸

Bu kapsamda okullarda yoğun çalışmalar yapılmakta olup, RAM' larda her iki bölümde de yönelme ve yerleştirme hizmeti verilmektedir. Özellikle Özel Eğitim Hizmetleri Bölümünde özel eğitime ihtiyacı olan bireylere uygun eğitim kurum ve ortamlarına özel eğitim değerlendirme kurulunca karar verilmekte ve yönelme kararları bu kurul ve İl/İlçe özel eğitim hizmetleri kurulunca alınmaktadır.

¹⁸ Yeşilyaprak - Güngör – Kurç , a.g.k., s.12

6.6. İzleme ve Değerlendirme Hizmeti

Rehberliğin izleme fonksiyonu, yapılan yardımların değerlendirilmesine ilişkin tüm çalışmaları kapsar. Programlara ya da mesleklere yerleşen bireylerin ne ölçüde uyum ve başarı gösterdiğini araştırmak, psikolojik danışma sırasında alınan kararın, seçilen davranış tarzının ne ölçüde etkili olduğunu saptamakta rehberlik hizmetlerin kapsamı içine girmektedir.¹⁹

Okullarda verilen Psikolojik Danışma Hizmetinin bireyde sebep olduğu gelişme ve değişikliklerin takip edilmesi ve gerekli olduğu sürede takibi ile tamamlandığı noktada kesilmesi sonrasında ortaya çıkan gelişmelerin takibi öğrenciye verilen hizmetin etkilerinin saptanmasında ve rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesinde oldukça önemlidir.

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde izleme ve değerlendirme hizmeti önemli bir yer tutar. Özellikle özel eğitim hizmetleri bölümünde tanılama ve eğitsel yöneltmesi yapılan bireylerin her yıl gelişmelerini izlemek üzere yeniden değerlendirmeleri ve takipleri yapılmaktadır. Yapılan takipler neticesinde okul ya da özel özel eğitim merkezi ve rehabilitasyon merkezinde bireye 1 yıl içerisinde verilen hizmetlerin hedeflenen amaçlara ne kadar ulaşabildiğinin tespiti yapılarak, gelişme durumuna göre yeni önlemlerin alınması veya yeni düzenlemeler yapılması sağlanmaktadır.

6.7. Müşavirlik Hizmeti

Bu hizmet doğrudan öğrencilere yönelik bir hizmet değildir. Ancak sonuçlarıyla öğrenciyi etkiler. Bu hizmet kapsamına araştırma - geliştirme çalışmaları ve öğretmen ve yöneticilerin ortak bir rehberlik anlayışı kazanabilmeleri için yapılan her çalışmayı kapsamaktadır.

¹⁹ Kuzgun, a.g.k., s.7

Okullarda öğretmen ve yöneticilere düzenlenen toplantı, seminer ve konferanslar ile okul rehberlik servisi ve okul yönetimlerine düzenlenen ziyaretler aslında müşavirlik hizmeti kapsamına alınabilir. Bu çalışmalar sırasında katılımcıları rehberlik hizmetleri hususunda üzerlerine düşen sorumluluklar ve yapabilecekleri çalışmalar hakkında bilgilendirmek ve ortak bir rehberlik anlayışı kazandırabilmek mümkün olmaktadır.

Rehberlik ve araştırma merkezlerinde verilen müşavirlik hizmeti ise sorumlu bulunduğu tüm bölgede eğitim kurumları ve diğer kurumlarda rehberlik anlayışının kazanılması için çalışmalar yürütülmesi ve aynı zamanda araştırma ve geliştirme maksatlı çalışmaların yapılmasıdır.

7. REHBERLİK HİZMETLERİNİN ÖNEMİ

Daha öncede ifade edildiği üzere bilmeyen bireylere bilen bireylerin desteği toplum hayatının doğal bir olgusudur. Ancak bu desteğin sistemli bir şekilde, uzmanlarca veriliyor oluşu bireysel ve toplumsal gelişim açısından ve desteğin bilimselliği açısından oldukça önemlidir.

Rehberlik Hizmetleri bilmeyen ve gereği kadar düşünmeyen birinin gözüyle bakıldığında o kişi tarafından öğretim kadar önemli görülme de eğitimin amacının sadece akademik gelişim değil en başta kişisel gelişim olduğunun bilincinde olan kişilerce rehberlik hizmetine gereken değer ve önem verilmektedir.

Duyan ve düşünen canlı bir varlık olarak her insan, günlük yaşantısında birçok problemlerle karşılaşır durmaktadır. Aile-içi, Meslek-içi, toplumda kişiler arası ilişkilerde ya da kendi iç dünyasında birçok sevinçleri, üzüntüleri, düşünceleri, kaygı ve heyecanları olup durmaktadır. Bazı tercihler yapmak, kararlar almak, yeni uyumlar sağlamak durumundadır. Sorunların bir çoğunu kendi imkanları ile uygun bir çözüme kavuşturabilir. Ama bazılarının karşısında da kendini köşeye kısılmış hissedebilir. Ya problemin çeşitleri, yönleri hakkında yeterli bilgiye, gerekli tecrübeye ve moral gücüne sahip değildir, ya da kendini iyi

tanımamaktadır. Bu çabalarda kişinin dışarıdan birinin, “bilen” birinin yardımına ihtiyacı olacaktır.²⁰

Bu yardımın sistemli ve bilinçli bir şekilde uzman kişilerce verilmesi bireylerin kendini gerçekleştirme yolunda kat ettikleri yolda kendileri için en iyi yolu bulmalarına yardımcı olarak mutlu ve kendi ile çevresine faydalı bireylerin yetişmesini sağlaması açısından son derece önemlidir.

8.REHBERLİK HİZMETLERİNİN İLKELERİ²¹

1.Her Birey Seçme Özgürlüğüne Sahiptir: Günümüzde çağdaş toplum düzeninde her birey seçme özgürlüğüne sahiptir. Zaten amacı bireylerin kendini gerçekleştirmesine destek olmak olan rehberlik hizmetleri her bireyin kendi hayatıyla ilgili kararı kendi alırken var olan seçenekleri görüp kendine en uygun seçimi yapması için gerekli desteği sağlar.

2.İnsan Saygıya Değer Bir Varlıktır: Her birey saygıyı hak eder. Rehberlik hizmetleri her bireyin bu hizmete olan ihtiyacını dikkate alır aynı şekilde önemser ve ihtiyaç duyan her bireye bu hizmeti verir.

3.Rehberlik Hayat Boyu Yararlanılabilecek Bir Hizmettir: Rehberliğe en yoğun ihtiyaç duyulan dönem eğitim-öğretim çağında içinde bulunulan çocukluk ve ergenlik dönemi olmakla birlikte hayatın her döneminde çeşitli konularda bu hizmete ihtiyaç duyulabilir. Genç yetişkinlik ve yetişkinlik dönemlerinde kariyer ve meslek hayatı ile ilgili ve bir ebeveyn olarak çocuklarla kurulacak iletişim konularında bu hizmetten yararlanılması gerekir.

4.Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmak İsteğe Bağlıdır: Rehberlik hizmetleri bireyin kendini daha iyi tanımasını sağlamak amacıyla verilen bir hizmet olduğundan yararlanmak kişinin isteğine bırakılmalıdır. Aksi halde etkili bir sonuç elde etmek zaten mümkün olmaz.

²⁰ Arsoy - Mertol - Ergin, a.g.k., s.15

²¹ Rehberlik Hizmetlerinin İlkeleri , Arsoy - Mertol - Ergin, a.g.k., s.27’ den alınmış olup ilkelerle ilgili yorumlamalar tarafımda yapılmıştır.

5.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Gizlilik Esastır: Rehberlik hizmetlerinin en önemli ilkelerinden biri gizlilik ilkesidir. Bireye ait kişisel bilgiler, sonuçta ortaya çıkan tanı ve gelişmeleri yalnızca bireyin faydasına olacak durumlarda bireyi de konu ile ilgili olarak bilgilendirdikten sonra gerektiği kadarı ile ilgililerle paylaşmak gerekmektedir. Bu hallerin dışında birey ile ilgili her bilginin gizliliği esastır.

6.Rehberlik Tüm Öğrencilere Açık Bir Hizmettir: Rehberliğin işlevi, kişiliği koruma ve geliştirmektir ve bu hizmetlerden gelişme çabasında olan herkes yararlanabilir. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine başvuran kişiler çoğunlukla yetersizliği olan ve uyumsuzluğu olan bireylerdir ancak başta okullarda olmak üzere rehberlik hizmetlerinin verildiği her ortamda asıl hedef koruma ve geliştirme olmalıdır.

7.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri İlgililerin İşbirliği İle Yürütülmelidir: Her alanda olduğu gibi rehberlik alanında da tek başına verilen bir hizmet yeterli, sonuçlar doğurmamaktadır. Bu bağlamda konu ile ilgili her birey, kurum ve kuruluşla işbirliği içerisinde çalışmalarını yürütmek gerekmektedir. Özellikle öğretmen, okul yönetimi ve aile ile işbirliği oldukça önemlidir.

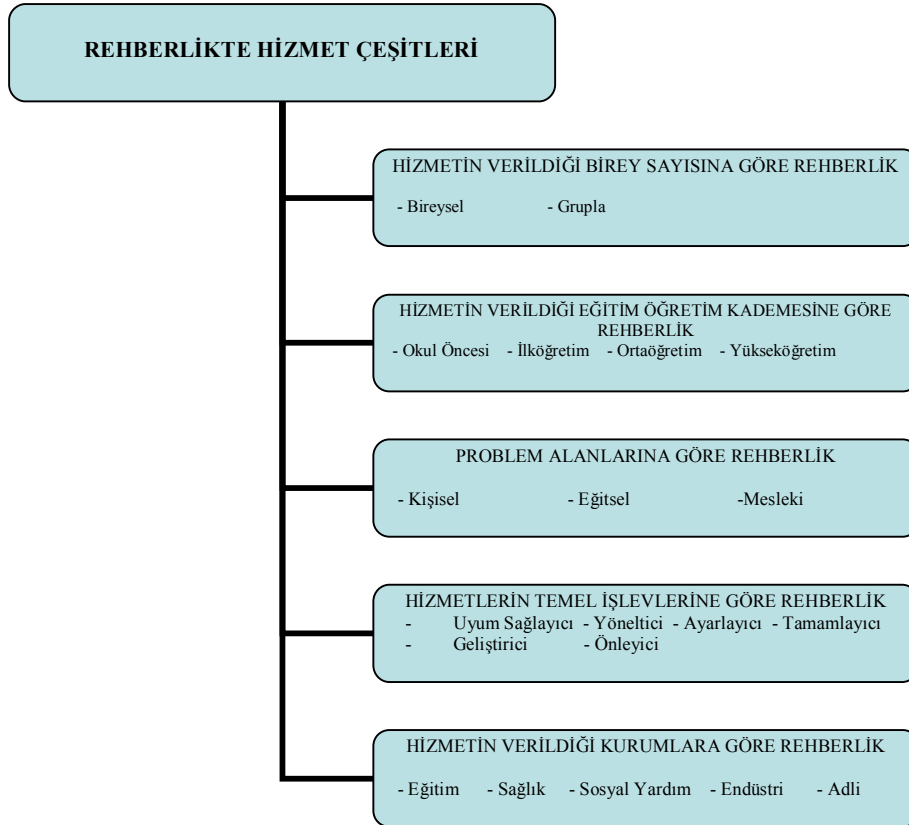
8.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Bireysel Farklara Saygı Esastır: Her bireyin farklı olduğu ve farklı ihtiyaçları, istekleri, inanışları ve becerileri olduğu rehberlik hizmetlerinin de her bireyin kendi özelliklerine göre düzenlenmesi gerektiği bilinen ve uygulamalarda özellikle dikkate alınan bir konudur.

9.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Hem Bireye Hem de Topluma Karşı Sorumludur: Rehberlik Hizmetleri bireylere verilen bir hizmet gibi görünse de bu hizmetlerden yararlanan bireylerin oluşturduğu toplum daha sağlıklı ve uyumlu bireylerden meydana gelecektir. Bu bağlamda rehberlik hizmetleri yalnızca bireye değil topluma karşıda sorumludur.

10. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Eğitiminin Ayrılmaz Bir Parçasıdır: Rehberlik Hizmetleri daha öncede ifade edildiği gibi eğitimde mutlaka yer alması gereken bir hizmettir. Çünkü eğitimin tek amacı akademik gelişim değil aynı zamanda kişisel gelişimdir.

9.REHBERLİK HİZMETİNİN ÇEŞİTLERİ

Rehberlikte hizmet çeşitleri aşağıdaki şemada gösterilmiştir.

Şekil 3. Rehberlik Hizmet Çeşitleri

9.1.Hizmetin Verildiği Birey Sayısına Göre Rehberlik

Aslında her türlü rehberlik hizmeti psikolojik danışma temelinde verilir. Ancak verildiği birey sayısına göre bir takım farklılıklar içerebilir. Hizmetin verildiği birey sayısına göre rehberlik Bireysel Rehberlik ve Grupla Rehberlik olmak üzere iki grupta incelenebilir.

9.1.1.Bireysel Rehberlik

Bireysel rehberlik okullarda en çok uygulanan rehberlik hizmetidir. Aslında var olan şartlarda okullardaki veli-öğrenci sayısı ve rehber öğretmen sayısına bakıldığında grupta rehberlik ile daha fazla bireye ulaşmak mümkün olmakla birlikte başvurular genellikle bireysel rehberlik üzerine yoğunlaşmaktadır.

Bireysel rehberlik, uygun ve sağlıklı kararlar vererek sorunların çözülebilmesi ve uyum sağlayabilmesi için bireye bireysel olarak verilen yardım hizmetidir.²²

“Fert, kendisi ile ilgili problemleri çözümlenebilmek için eldeki problemi analiz edebilmeli, problemin çözümü için bütün alternatifleri inceleyerek içlerinden birini seçebilmeli ve problemin çözümü içinde plan yapıp harekete geçebilmelidir. Gerek problemleri çözümlerken gerek harekete geçerken gerekli yardımlara, bilgilere, becerilere duyduğu ihtiyaçlar önceden danışman tarafından ferde yapılan rehberlikle benimsenmiş olmalıdır.”²³

Bu bağlamda okullarda başvuruda bulunan tüm bireylere problem çözme, karar verme ve uyum becerilerini geliştirmek üzere, aynı zamanda mesleki ve eğitsel gelişimleri ile ilgili rehberlikte bulunmaktadır.

9.1.2.Grupla Rehberlik

Grupla rehberlik ise birden fazla kişiye aynı anda verilen rehberlik hizmetidir. Merkezde bireysel rehberlikte olduğu gibi yine birey vardır. Grup üyelerinin de birbirlerine destek olabilmesi grup rehberliğinin olumlu yönlerindedir. Aynı zamanda grupla rehberlikte örnek alma, diğerlerinin yaşantılarından deneyim kazanmada mümkün olabilmektedir. Ve daha az zamanda daha çok bireye ulaşılmasında söz konusudur. Grupla rehberlik anlamında okullarda çok çeşitli çalışmalar yapılmakta iletişim, karar verme, problem ve çatışma çözme,

²² Koçak, R. , “Rehberlik Dersi”, İlköğretmen Eğitimci Dergisi, Sayı.8, Nisan 2007, s.46

²³ Kantarcıoğlu, S., Orta Dereceli Okul Öğretmenleri İçin Rehberlik, İstanbul, 1998, s.55

hayır diyebilme gibi becerilerin geliştirilmesi amacıyla grup rehberliği etkinlikleri düzenlenmektedir.

9.2.Hizmetin Verildiği Eğitim Öğretim Kademesine Göre Rehberlik

Hizmetin verildiği eğitim öğretim kademesine göre rehberlik Okulöncesi, İlköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretim olarak ayrılabilir.

Her kademede rehberlik zorunlu olup, bulunulan kademeye göre ihtiyaç duyulan rehberlik hizmetinin kapsamı ve türü farklılık göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında okul öncesi dönemde bireyi tanıma ve oryantasyon hizmetleri ön plana çıkarken, ilköğretim döneminde bireyi tanıma, psikolojik danışma, yöneltme, bilgi verme hizmetleri, ortaöğretim ve yüksek öğretimde de psikolojik danışma, bilgi verme ve en ön planda yöneltme hizmetlerine yoğunluk verilmektedir.

9.3.Problem Alanlarına Göre Rehberlik

Problem alanlarına göre rehberlik, Kişisel, Mesleki ve Eğitsel Rehberlik olarak ayrılabilir. Problem alanlarına göre sunulan rehberlik hizmetlerinde duruma göre farklı test ve envanterler kullanılmakta, farklı teknikler kullanılarak rehberlik hizmeti verilmektedir.

9.3.1.Kişisel (Bireysel) Rehberlik

Eğitim sürecinde öğrencilerin “kişisel-sosyal” gelişim ihtiyaçlarını karşılamak ve böylece onların kişisel gelişim ve uyumlarına yardımcı olmak amacıyla yürütülecek rehberlik hizmetlerine “kişisel rehberlik” denir.²⁴

Kişisel rehberlik hizmetleri kapsamında bireylerin rehberlik hizmetlerinde yer alan karar verme, problem çözme, uyum, iletişim ve kendini kabul etme gibi konularda becerilerini

²⁴ Yeşilyaprak, a.g.k., s.68

geliştirmek üzere çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar ile bireylerin daha uyumlu, ruhsal sağlığı yerinde ve mutlu bireyler olması hedeflenmektedir.

9.3.2.Mesleki Rehberlik

Aslında Mesleki rehberlik rehberlik hizmetlerinin en önde gelen parçalarından biri olarak var olmuş, özellikle Avrupa’ da rehberlik hizmetlerinin büyük bir paydasını oluşturmuştur. Çünkü bireyin yaptığı meslek seçimi onun tüm hayatını etkilemekte becerileri ile doğru orantılı ve severek yapılabilecek bir mesleği tercih etmekle birey mutlu bir gelecek için büyük bir adım atmış olmaktadır.

Mesleki rehberlik, bireylerin meslekleri tanımaları ve kendilerine uygun meslekleri seçebilmeleri için yapılan faaliyetleri içermektedir. Bu faaliyetler arasında bireylere yönelik yetenek testleri, mesleki yönelim envanterleri kullanılarak bireyin kendine uygun mesleği bulabilmesi için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetinde bulunmaktadır. Bununla birlikte bireylere meslekleri tanıtmaya yönelik hazırlanmış teknolojik materyaller sunulmakta ve çeşitli meslek gruplarından seminer almaları sağlanarak en doğru tercihin yapılmasına destek olunmaktadır.

9.3.3.Eğitsel Rehberlik

“Eğitim ortamının birey için en önemli boyutlarından biri kuşkusuz başarıdır. Başarı öğrenci bakımından öğrenimin bir sonucu ya da ürünü niteliğindedir. Okul başarısını etkileyen çok değişik etmenler vardır. Çalışma alışkanlıkları, verimli öğrenme yolları, okuma ve öğrenme güçlükleri, v.b. başarıyı geniş ölçüde etkileyen ancak okul içinde mevcut olanaklarla da çözülebilecek etmenler ve sorunlar arasındadır.”²⁵

Bu problemlerin tespiti amacıyla psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri çerçevesinde çeşitli envanterler uygulanmakta ve problemin nedeni tespit edildikten sonra bireylerin başarısını arttırmaya dönük önlemler hususunda çalışmalar yapılmaktadır.

²⁵ Kepçeoğlu, a.g.k., s.66

Örneğin okul başarısızlığının nedeninin aile içinde uygun eğitim ortamı sağlanmaması olduğu tespit edildiğinde aile görüşmeleri ve eğitimleriyle uygun ortamın oluşturulması sağlanmakta, öğrencinin başarısızlığına planlı ders çalışma becerisinin olmaması neden oluyorsa öğrencinin hayatını ve ders çalışma düzenini planlama becerilerinin geliştirilmesine, başarısızlığın nedeninin öğrenme güçlüğü ya da zihinsel yetersizlik olduğunun düşünülmesi durumunda ise tanılanmak ve gerekli eğitsel yöneltme yapılmak üzere Rehberlik ve Araştırma Merkezine gönderilmesine karar alınmakta ve gerekli çalışmalar yapılmaktadır. Aynı zamanda bireylerin özellikle ortaöğretimde seçecekleri bölümler konusunda da bireylere psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti verilmektedir.

9.4.Hizmetlerin Temel İşlevlerine Göre Rehberlik

Temel işlevlerine göre rehberlik uyum sağlayıcı, yöneltici, ayarlayıcı, geliştirici, önleyici ve tamamlayıcı rehberlik olarak gruplanabilir.

Rehberlik hizmetinin verildiği yere göre bu hizmetlerden bazılarına ağırlık verilmekle birlikte aslında her rehberlik hizmeti uyum sağlayıcı, yöneltici, ayarlayıcı, geliştirici, önleyici ve tamamlayıcı olmalıdır.

Genel ilkeler ve anlayışlar esas alınmak koşulu ile bir ölçüde okullarda ve okul dışında kalan öteki bazı kurumlarda düzenlenecek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde yerine göre uyum sağlama, yöneltme ya da tamamlayıcı işlevlere daha çok önem ve ağırlık verilebilir.²⁶

9.5.Hizmetin Verildiği Kurumlara Göre Rehberlik

Rehberlik hizmetlerinin verildiği kuruma göre yoğunlaştığı temel işlev, problem alanı, bireye veya gruba yönelik rehberlik hizmeti verme durumu değişmektedir.

Rehberlik hizmetleri yoğunlukta okullarda verilmekle birlikte adliye, sağlık, endüstri, sosyal yardım kurumlarında da mevcuttur ve mutlaka yer almalıdır.

Çünkü insanın bulunduğu her yerde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ihtiyaç vardır.

²⁶ Kepçeoğlu, a.g.k., s.55

10.RAM ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ BÖLÜMÜNCE VERİLEN ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ

10.1. Tanım

Özel Eğitimi tanımlamadan önce özel eğitime ihtiyacı olan bireyi tanımlamak gerekir. Özel Eğitime ihtiyacı olan birey, çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireydir.

Özel eğitim hizmetleri ise; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin erken tanılanarak özel eğitim hizmetlerinden faydalanmalarının sağlanması bu bireylerin ve toplumun geleceği açısından oldukça önemli bir konudur. İşte bu noktada RAM'lar önemli bir görev üstlenmekte özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitsel tanınması ve uygun eğitim ortamına yönltilmesi görevini yerine getirmektedir.

10.2. Tarihçe

Ülkemizde özel eğitim gerektiren çocukların eğitimine 1889 yılında İstanbul Ticaret Mektebi bünyesinde işitme engelli çocuklara eğitim veren bir okulun açılması ile başlanılmıştır. Daha sonra bu okula görme engellilerle ilgili bir bölüm eklenmiş, okul 30 yıl eğitim verdikten sonra kapatılmıştır.

1921 yılında Özel İzmir Sağırılar-Körler Okulu açılmış ve bu okul 1924 yılından 1950 yılına kadar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı olarak özel eğitim hizmetlerini sürdürdükten sonra aynı yıl Millî Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir.²⁷

1952 yılında görme özürlüler bölümü Gazi Eğitim Enstitüsü'nün bir bölümüne taşınmıştır. İstanbul' da 1944 yılında açılan İşitme Özürlüler Okulu da şimdiki sağırılar okulunun başlangıcı olmuştur. 1955 yılında Ankara' da Kazıkıçı Bostanları İlkokulu' nda, zihinsel özürlüler için ilk özel sınıf açılmıştır. Aynı yıl Ankara da daha önceden de bahsedildiği gibi Özel Eğitime ihtiyacı olan bireylerin tespit ve yöneltme hizmetlerini yürüten ilk Rehberlik ve Araştırma Merkezi açılmıştır.1965 yılında Ankara Üniversitesinde Özel Eğitim Bölümü kurulmuş daha sonra kapatılmıştır. 1979 yılında özel eğitim öğretmeni yetiştirmek için üniversiteler sertifika programı açmış ancak daha sonra kapatılmıştır. 1983 yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Özel Eğitim Öğretmenliği Programı açılmış, daha sonra bunu diğer üniversiteler izlemiştir.²⁸

“1950 yılından 1980 yılına kadar Özel Eğitim Hizmetleri, İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde bir şube müdürlüğü tarafından yürütülmüştür. 06.08.1980 tarihinde 2429 sayılı onayla Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuş, 27.02.1982 tarihinde Daire Başkanlığına, 13.12.1983 gün ve 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığına dönüştürülmüştür.

Aynı yıl çıkarılan 2916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu"nda, özel eğitime muhtaç çocukların yetiştirilmelerine dair esaslar belirlenmiştir. Ülke genelinde özel eğitim ve rehberlik alanında ihtiyaçların artması sonucu, hizmeti daha etkin ve yaygın olarak yürütebilmek amacıyla 30.04.1992 gün ve 3797 sayılı Kanunla Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Ayrıca, 06.06.1997 tarihli mükerrer 23011 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile engellilere ilişkin özel eğitim esasları belirlenmiştir.”²⁹

²⁷ <http://orgm.meb.gov.tr/> (14.12.2009)

²⁸ Kaya, G.G., Zeka Engelli Kaynaştırma Öğrencilerinin Normal Öğrenciler Üzerindeki Etkilerinin Saptanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, s.9

²⁹ <http://orgm.meb.gov.tr/> (14.12.2009)

1 Temmuz 2005 de 5378 sayılı özürlüler ve bazı kanun ve kanun hükmünde kararnemelerde değişiklik yapılması hakkında kanun yayınlanmıştır. Bu kanun ile ve daha sonra çıkarılan M.E.B. Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliği ile 1 Haziran 2006 tarihinden itibaren özürlülerin eğitsel değerlendirme ve tanılması görevi Rehberlik ve Araştırma merkezlerinde uzman kişilerden oluşan ve özürlü ailesinin yer aldığı özel eğitim değerlendirme kuruluna verilmiştir. Aynı zamanda eğitim planlaması geliştirilmesine ve bu planlamanın her yıl yeniden değerlendirilerek gelişmeler doğrutusunda gözden geçirilmesi de aynı kurulun görevlerindedir.

Bu yönetmelikten önce de Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Özel eğitim gerektiren çocukların tanılması sürecinde gerekli her türlü hizmeti vermekteydi ancak adı geçen kanun ve yönetmelikle birlikte bu bireylerin M.E.B' e bağlı olarak açılan özel özel eğitim merkezlerinde ve rehabilitasyon merkezlerinde destek eğitim alabilmeleri için gerekli özel eğitim değerlendirme kurulu raporlarını da hazırlama görevi Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine verildi.

11.ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİNİN AMACI

Özel eğitim hizmetleri, toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu vatandaşlar olarak yetişmelerini, toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini, uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrutusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar.³⁰

Son yıllarda kanunlarda ve yönetmeliklerde özürlülere yönelik yapılan değişiklikler ile özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimi ile ilgili çalışmalarda artış görölmektedir. Bu

³⁰ M.E.B. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Kılavuzu, Ankara, 2008, s.6

çalışmaların artışı ile birlikte, topluma daha uyumlu, mutlu , yaşam kalitesi daha yüksek ve kendisi ile topluma faydalı bireylerin yetişmesi yönünde gelişmelerde de artışların olabileceğini düşünülebilir.

12.ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİNİN İLKELERİ

Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireylerin, özel eğitim hizmetlerinden faydalandırılması esastır. Bu bağlamda Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine başvuru yapan ve eğitsel değerlendirmesine göre özel eğitim hizmetlerinden yararlanması uygun görülen tüm bireyler için gerekli eğitsel tedbirler alınmaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimine mümkün olan en erken yaşta başlanması gerekmektedir. Çünkü, erken yaşta vermeye başlanan eğitimle bireyde var olan kapasitenin zaman içerisinde ortaya çıkmasının sağlanması mümkün olabilecektir.

Özel Eğitim Hizmetleri özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır ve yürütülür. Özel Eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitim performansları dikkate alınıp gerekli uyarlamalar yapılarak akranları ile birlikte eğitim almalarına öncelik verilir. Bu amaçla okullarda özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin en az kısıtlanmış ortam ilkesinden hareketle eğitsel yönelmeleri yapılmaktadır. Gerekli kriterlere sahip olan özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin öncelikle yaşlılarıyla birlikte eğitim – öğretime devam ettikleri kaynaştırma programına devamları sağlanmaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için üniversiteler ve diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.

Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimleri sağlanır. Aile özel eğitimin en önemli parçalarından biridir. Ailenin katılımının sağlanamadığı durumlarda, okul ya da kurumlarda verilmekte olan özel eğitim hizmetleriyle bireylerde beklenen gelişmelerin yeterli düzeyde sağlanamadığı görülmektedir.

13.REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİNDE ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜNCE İNCELEMESİ YAPILAN GRUPLAR, EĞİTSEL TANILAMA VE YÖNELTMELERİ

RAM’larda okullarda farklı gelişimi gözlemlenen, uyum güçlüğü yaşayan ve davranış bozuklukları gözlemlenen öğrenciler ve okul dışı bireyler arasından da farklı gelişimi olan bireyler incelenmekte olup bu bireylerin /öğrencilerin içinde yer aldıkları gruplar genel olarak aşağıda açıklanmıştır. Bunlar dışında nadir olarak toplum ortalamasına göre çok az sayıda gözlemlenen bozukluğa sahip bireylerde incelenmek üzere başvuruda bulunmaktadır.

13.1. İşitme Yetersizliği

İşitme kaybı bireyin işitme duyarlılığının onun gelişim, uyum özellikle de iletişimdeki görevlerini yeterince yerine getirememeye halidir. İşitme Engelli birey ise en iyi teknik cihaz (işitme cihazları vb.) ve eğitim olanakları sağlansa bile konuşmayı işitmeye dayalı olarak anlaması ve geliştirmesi tam olarak mümkün olmayan belirli bir derecede işitsel yetersizliği olan bireydir.³¹

İşitme yetersizliği olan bireylere odimetri cihazı ile sağlık kurumlarında ölçümler yapılmakta odigramları çıkarılmakta ve işitme kayıpları tespit edilmektedir. Tespit edilen işitme kaybı düzeyleri; bireylerin işitme cihazı kullanımı, özel eğitim hizmetlerine olan ihtiyacı ve okullarda kendilerine uygun eğitim ortamları ile ilgili verilen kararlarda yol gösterici olmaktadır.

Tablo 2.’de görülebileceği gibi işitme yetersizliği hafif dereceden başlayarak çok ileri dereceye kadar farklılık göstermektedir. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde işitme engelli bireylerin gelişim düzeyi tespiti veya zihinsel düzey tespitleri yapılmakta; zihin düzeyleri, doktor raporları ile belgeledikleri işitme yetersizliğinin derecesi ve çocuğun uyum düzeyine göre RAM Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca İşitme Engelliler İ.Ö.O, İşitme Engelliler Özel Eğitim Sınıfı veya kaynaştırma programına yöneltmesi hazırlanmaktadır.

³¹ Atay, M., İşitme Engelli Çocukların Eğitiminde Temel İlkeler, İstanbul, 1999, s.24

Bununla birlikte kurulca uygun görülmesi halinde Destek eğitimi almasına karar verilerek bunla ilgili rapor da düzenlenmektedir.

Tablo 2. İşitme Yetersizliği Düzeyleri

İŞİTME KAYBI		MUHEMEL ENGELVE GEREKENLER
NORMAL	0-20 dB	Normal İşitme
HAFİF	21-35 dB	Konuşma seslerinin bazılarını duyabilme güçlüğü vardır. İşitme cihazının kullanılması ve okulda tercihli oturma gerekir.
ORTA	36-55 dB	Karşılıklı konuşmaları anlamada güçlük çeker. İşitme cihazı, işitme konuşma eğitimi ve okulda tercihli oturma gerekir.
ORTA-İLERİ	56-70 dB	İşitme cihazı olmadan karşılıklı konuşmaları izleyemez. Bireysel ve grup ile işitme konuşma eğitimine alınmalıdır.
İLERİ	71-90 dB	Konuşma seslerini duyamaz. Sadece çevredeki şiddetli sesleri duyabilir. İşitme cihazı ve özel işitme konuşma eğitimi gereklidir.
ÇOK İLERİ	91 dB ve üstü	Çok yüksek şiddetteki sesleri duyabilir. İşitme cihazı ve özel işitme konuşma eğitimi gereklidir.

Kaynak: Belgin, E.- Çağlar, G.A., İşitme Engelli Çocuklarda Okul Öncesi Eğitimde Yaklaşım Prensipleri, Ankara, 1996, s.7

13.2.Görme Yetersizliği

Görme yetersizliği, görme gücünün kısmen ya da tamamen yetersizliğinden dolayı, bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumudur. Görme engelliliğin yasal tanımı, görmenin ve görme alanının ölçümüne bağlıdır. Bu tanıma göre; tüm düzeltmelerle birlikte, gören gözün olağan görme gücünün onda birine ya da daha azına sahip olan ya da görme açısı 20 dereceyi aşmayan bireylere kör denilmektedir. Az

gören bireyler ise, normal gören bireyin 6 m.' den gördüğünü, 2m. İle 60cm. arasındaki mesafeden görebilmektedir.³²

Bireyin görme derecesinin belirlenmesi sonucunda görme kusurunu düzeltmeye yönelik materyallerin kullanımı ve bu bireylerin özel eğitim ihtiyaçları ile kendilerine uygun eğitim ortamlarının hangileri olduğu konusunda gerekli adımlar atılmaya başlanmış olacaktır.

“Çocukların öğrenmelerinin hemen hemen tamamı görme ve işitme duyularıyla olmaktadır. Bu duyulardan birinin zedelenmesi, yani görme ya da işitme fonksiyonunun yitirilmesi öğrenmeyi etkilemektedir.”³³

Bu olumsuz etkilenmeyi en aza indirmek amacıyla, bireyin özel eğitim hizmetlerinden yararlanması sağlanmaktadır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde görme yetersizliği olan bireylerin gelişim düzeyi tespiti veya zihinsel düzey tespitleri yapılmakta; zihin düzeyleri, doktor raporları ile belgeledikleri görme yetersizliğinin derecesi ve çocuğun uyum düzeyine göre RAM Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca Görme Engelliler İ.Ö.O veya kaynaştırma programına yöneltmesi hazırlanmaktadır. Bununla birlikte kurulca uygun görülmesi halinde görme engelli bireylerin destek eğitimi almasına karar verilerek bununla ilgili rapor da düzenlenmektedir.

13.3.Ortopedik Yetersizlik

Ortopedik yetersizliği olan bireyler hastalıklar, kazalar ve genetik problemlere bağlı olarak kas, iskelet ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesi sonucunda meydana gelen hareket ile ilgili yetersizlikler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireylerdir.³⁴

³² M.E.B., Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı, s.24

³³ Özyürek, M.- Koçak, A., M.E.B. Görme Güçlüğüden Etkilenmiş Çocukların İlkokulda Eğitimi İçin Öğretmen Rehberi, Ankara,1996, s.1

³⁴ <http://orgm.meb.gov.tr/> (14.12.2009)

Ortopedik yetersizliği olan bireylerin bağımsız hareket edebilme becerileri, devimsel koordinasyonları sınırlıdır. Hareketten çekinir, pasif kalmayı tercih ederler. Sıklıkla yorgunluktan şikayet ederler. Düşük benlik algısı bu bireylerde sıkça görülen durumlar arasındadır. Bedensel yetersizlikleri olan bu çocuklar, duyuşsal olmayan bedensel sınırlılıklarından dolayı okula devamları aksayan ya da öğrenebilmeleri için özel hizmetleri, eğitimi gerektiren çocuklardır.³⁵

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde 0-18 yaş aralığında ortopedik yetersizliği olan bireylerin gelişim düzeylerinin tespiti veya zihinsel düzey tespitleri yapılmakta; zihin düzeyleri, sağlık kurumları raporları ile belgeledikleri ortopedik yetersizlikleri ve çocuğun uyum düzeyine göre ortopedik engelliler okuluna ya da normal sınıfta kaynaştırma programına yöneltmesi hazırlanmaktadır. Bununla birlikte kurulca uygun görölmesi halinde, özürölü sağlık kurulu raporunda belirtildiği takdirde 0-18 yaş ve 18 yaş üzeri bireylere Kaba ve İnce Motor becerilerinin geliştirilebilmesi için ilgili destek eğitim raporu da düzenlenmektedir.

13.4.Zihinsel Yetersizlik

Zihinsel engellilik; doğumdan öncesinde, doğum sırasında ve doğum sonrasındaki gelişim sürecinde, çeşitli nedenlerden dolayı zihinsel, psiko-devinimsel, sosyal olgunluk yönünden akranlarına göre gelişimlerinde ve fonksiyonlarında oluşun sürekli yavaşlama, duraklama ve gerileme gösteren ve bunun sonucu olarak etkili uyumsal davranışlarda gerilik ve yetersizlik gösteren sürekli bir durumdur.

“Ölçeklerden normalin altında puan alan ve tutum ve davranışlar açısından akranlarından farklılık gösteren çocukların, zihinsel öğrenme yetersizliği yaşadığı düşünölebilir.

Zihinsel öğrenme yetersizliğinin yaygınlığı %1 olarak bilinmektedir. Ağır düzeydeki zihinsel öğrenme yetersizliği toplam zihinsel öğrenme yetersizliğinin ortalama % 5 kadarını, orta derecede zihinsel öğrenme yetersizliği % 10, hafif derecede zihinsel öğrenme yetersizliği ise % 85 kadarını oluşturur. Zihinsel öğrenme yetersizliklerinin büyük kısmını hafif düzeyde

³⁵ M.E.B., I. Özel Eğitim Konseyi, Raporlar, Görüşmeler, Kararlar, Ankara, 1991, s.91

zihinsel öğrenme yetersizliği oluşturmaktadır. Erkeklerde kızlara göre iki kat daha fazla gözlenmektedir.”³⁶

Zihinsel Yetersizliğin nedenleri biyolojik ve çevresel olarak iki grupta incelenebilir.

Bulaşıcı Hastalıklar ve Zehirlenmeler (Hamileliğin ilk üç ayında annenin geçirdiği kızamıkçık, annede mevcut olan frengi, hamilelikte anneye bulaşan Toksoplazma, Çocukta görülen menenjit, beyin iltihabı ve zehirlenmeler), Yaralanma ve fiziksel etkenler (Annenin hamilelikte maruz kaldığı röntgen ışınları, radyasyon ve geçirdiği kazalar, doğum anında çocuğun oksijensiz kalması, zor ve çeşitli araçların kullanıldığı doğumlar, çocukta düşme, çarpma ve trafik kazaları sonucu yaralanmalar), Metabolizma ve Beslenme Bozuklukları (Galactose, Fenilketonüri, Endocrin Bozuklukları), Kaba Beyin Hastalıkları (Tübero Skleroz, Nörofibromatosis vb.), Doğum Öncesi bilinmeyen nedenler (Microsefal, Hidrosefal), Kromozom Anormallikleri (Down Sendromu vs.), Erken veya Geç doğum, ruhsal bozukluklar ve çevre etkileri (Ekonomik yetersizlikler, evin fiziki şartlarında yetersizlik, beslenme ve sağlık problemleri, sınırlı ebeveynlerle ilişki, sınırlı sosyal çevre vb.) zihinsel yetersizliğin sebeplerindedir.

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Zihinsel Yetersizlik, Zeka Bölümleri (IQ Düzeyi)’ne göre uyum düzeyleri ve akademik başarıları da göz önüne alınarak hafif, orta, ağır ve çok ağır düzeyde zihinsel yetersizlik olmak üzere 4 gruba ayrılır. Bireyler zihinsel yetersizlik türlerine göre uygun eğitim ortamlarına yönlendirilir.

13.4.1. Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik

Uygulanan IQ testinden, 50 ve 69 arasında bir IQ skoru elde eden bireylerin yer aldığı gruptur.

Bireyin eğitim dönemi içinde, sınırlı seviyede destek eğitim hizmetleri ve özel düzenlemelere ihtiyacı olması durumudur.³⁷

³⁶ Ordu, F., Farklı Gelişen Çocukların Tanınması ve Eğitimi, İstanbul, 2005, s.97

³⁷ M.E.B., Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı, s.14

Yaşıtlarına göre zihinsel performansları 3 ya da 4 yaş kadar düşük seviyededir.

Bedensel gelişimleri geri kalmış veya duraklamış olabilir. Boy ve ağırlık olarak yaşıtlarına göre daha zayıf ve gelişimleri daha yavaş olduğu durumlar gözlemlenmiştir. Hastalıklara karşı dirençleri daha zayıftır. Büyük ve küçük kasları kullanmada belirgin derecede zayıflık gözlenir, el göz koordinasyonunu geç ve güç sağlarlar.

Zihinsel özellikleri açısından Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği olan bireyler akademik kavramları geç ve güç öğrenirler. Dikkat süreleri yaşıtlarına göre kısa ve dağınıktır. Soyut terim, tanım ve kavramları kavramakta ve bunlarla ilgili işlem yapmakta güçlük çekmektedirler. Zaman kavramı hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerde geç ve güç gelişir. Konuşmaya geç başlamaları ve akranlarıyla iletişim kurmakta güçlük çekmeleri de bu grupta yer alan bireylerin özellikleri arasındadır.

Genelleme yapmakta zorluk yaşar, kazandıkları bilgileri transfer etmekte ve yeni durumlara uymada zorluk çekerler. Kendilerinden küçük yaş grubu ile ilişki kurmayı ve oynamayı severler. Gördükleri, duydukları ve öğrendikleri şeyleri çabuk unuturlar.

İlgileri kısa sürelidir. Yakın şeylere ilgi duyarlar. Uzak gelecek ile ilgilenmezler.

Kişilik özellikleri açısından Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği olan bireyler ele alındığında; kendilerine güvenlerinin az oluşu söylenebilir. Genel itibarla belli bir amaca ve hedefe dönük davranışlar sergilemezler ya da bu tür davranışlarında süreklilik söz konusu değildir. Sorumluluk almaktan kaçınırlar. Kendi kendilerine bir işe başlama ve devam ettirme arzuları ile iç motivasyonları düşüktür.

Dil gelişimleri açısından Hafif Düzeyde Zihinsel Engelli Bireylerin konuşmaya yaşlarına oranla geç başlamaları sıkça görülen bir olgudur. Konuşmalarında ses bozuklukları görülebilir. Kelime hazineleri az olup, alıcı ve ifade edici dil gelişimleri zayıftır.

Okuduklarını anlamakta ve anlatmakta zorluk çekerler.

Özbakım Becerilerinin gelişimi açısından tuvalet eğitimlerini geç kazandıkları görülmekte; bununla birlikte bazı bireylerde gece alt ıslatmaları ilköğretim çağı hatta daha da sonraki dönemlerde de devam edebilir.

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde 0-18 yaş aralığında Zihinsel yetersizliği olan bireylerin gelişim düzeylerinin tespiti veya zihinsel düzey tespitleri yapılmakta; Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği olanların zihin düzeylerine ve çocuğun uyum düzeyine göre özel eğitim ilköğretim okulu ve iş okuluna, özel eğitim sınıfına ya da normal sınıfta kaynaştırma programına yöneltmesi hazırlanmaktadır. Bununla birlikte özel eğitim değerlendirme kurulca uygun görülmesi halinde, gerekli görüldüğü takdirde özürlü sağlık kurulu raporunda da belgelenmesi ile birlikte yaş grubu sınırı olmaksızın, zihinsel yetersizliği olan bireylere destek eğitim alması için ilgili raporlar da düzenlenmektedir.

13.4.2.Orta ve Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik

Uygulanan IQ testinden, 34 ve 49 arasında bir IQ skoru elde eden bireyler orta düzeyde Zihinsel Yetersizlik grubunda, uygulanan IQ testinden, 19 ve 33 arasında bir IQ skoru elde eden bireyler ise Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik grubunda yer alır.

“ Okul öncesi dönemde gelişimleri büyük ölçüde geridir. Bu gruptaki bireyler ancak denetim altında kendilerine bakmayı öğrenirler ve basit düzeyde iletişim kurarlar. Yetişkin

dönemde basit işleri yapabilir, sınırlı sosyal etkinliklere katılabilirler. Bu gruptaki bireylerin çoğunda belirgin motor bozukluklar vardır.”³⁸

Bu bireylerin eğitimlerini normal sınıf ortamında sürdürmeleri uygun olmadığından eğitsel performansları doğrultusunda, özellikle özbakım becerilerinin ve temel akademik becerilerinin öğretilmesine yoğunlaşılacak eğitim programlarının yer aldığı Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezlerinde eğitimlerine devam etmeleri uygun olmaktadır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde 0-18 yaş aralığında Zihinsel yetersizliği olan bireylerin gelişim düzeylerinin tespiti veya zihinsel düzey tespitleri yapılmakta; Orta ve Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizliği olanların zihin düzeylerine ve çocuğun uyum düzeyine, yaş grubuna göre Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi'nde yönlendirmesi hazırlanmaktadır. Bununla birlikte kurulca uygun görülmesi halinde, gerekli görüldüğü takdirde özürlü sağlık kurulu raporunda da belgelenmesi ile birlikte her yaş grubunda zihinsel yetersizliği olan bireye destek eğitim alması için ilgili rapor da düzenlenmektedir.

13.4.3.Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik

Uygulanan IQ testinden, 0 ve 19 arasında bir IQ skoru elde eden bireylerin yer aldığı gruptur. Gerilikleri doğuştan fark edilir. Bazı basit özbakım becerilerini öğrenebilirler (en azından kısmen). Yaşam boyu sürekli ve yoğun bakım ile yardıma gereksinim gösterirler.³⁹

Bu zihinsel yetersizlik grubuna dahil bireylerin eğer zihinsel yetersizliklerine ek olarak başka engelleri de söz konusu ise (birden fazla yetersizliği olan birey) ; bu bireyler özbakım becerilerini yerine getirmekte çok daha fazla güçlük çekmektedirler. Bu tip özellikler gösteren bireyler için evde bakım hizmeti önerilebilir.

³⁸ Ordu, a.g.k., s.108

³⁹ Eripek, S., Zihinsel Engelli Çocuklar, Eskişehir , 1996, s.24

13.5. Yaygın Gelişimsel Bozukluklar

Yaygın gelişimsel bozukluklar başlığı altında Otistik Bozukluk, Asperger Bozukluğu, Rett Bozukluğu, Çocukluk Çağı Disentegratif Bozukluğu ve Başka Türlü Adlandırılmayan Yaygın Gelişimsel Bozukluklar (Atipik Otizm) yer alır.

Bunlar arasında Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine en çok başvuran grup otizmdir (otistik bozukluk) .

13.5.1.Asperger Bozukluğu

Empati yoksunluğu, tek yönlü sosyal ilişki, arkadaşlık kuramama, monoton konuşma, sözel olmayan iletişimde kısıtlılık, garip konulara (örneğin hava durumu, TV istasyonları, haritalar vb.) özel ilgi, sakarlık, garip postür diye bilinmektedir. ⁴⁰

Bu bozukluğa sahip bireylerin bilişsel gelişmede ya da yaşına uygun kendi kendine yetme becerilerinin gelişiminde, uyumsuz davranışta (toplumsal etkileşim dışında) çocuklukta çevre ile ilgilenme konusunda klinik açıdan belirgin bir gecikme yoktur. ⁴¹

Bu gruba dahil bireylerin tanılanması süreciyle ilgili olarak, zihinsel yetersizlikleri olmaması ve ilgili kurum ve kuruluşlara başvurularda yaşanan gecikmeler nedeniyle tanılanmalarının erken çocukluk döneminde değil diğer Yaygın Gelişimsel Bozukluk tiplerine göre daha ileriki dönemlerde gerçekleşmekte olduğu söylenebilir.

RAM'lara başvuruda bulunan Asperger Sendromlu çocuklarda bilişsel gelişimde geriliğine rastlanmadığından, gerekli görüldüğü takdirde okullarda yaşadıkları uyum güçlükleri nedeniyle kaynaştırma eğitimine yöneltmeleri yapılabilmektedir.

13.5.2.Rett Bozukluğu

Bu bireylerde, yaşamın ilk ayları sıklıkla (ilk 3-5 ayı) normal gelişim söz konusu iken, 5 ay sonrası kafa büyümesinin yavaşlaması, el becerilerinin kaybolması ve garip el

⁴⁰ Polvan, Ö., Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi , İstanbul, 2000, s.60

⁴¹ Polvan, a.g.k., s.61

hareketlerinin başlaması, otistik tabloyu çağrıştıran sosyal etkileşimde gerileme, dil becerilerinin gelişmemesi, farklı postür, nefes tutma periyodları ile kendini göstermektedir.⁴²

Kızlarda görülen bir bozukluktur, ağır düzeyde zihinsel yetersizlik görülmekte ve lisan gelişmesi olmamaktadır. RAM'lara başvuruda bulunulan bu bozukluğa sahip bireylerin zihin düzeyi tespiti yapılarak, gerekli görüldüğü takdirde özürlü sağlık kurulu raporunda da belgelenmesi ile birlikte destek eğitim alması için ilgili rapor düzenlenmektedir.

13.5.3.Çocukluk Çağı Disentegratif Bozukluğu

Otistik Bozukluğa benzemektedir. Ancak başlangıç yaşı otizmden farklı olarak 2 yaşından sonradır. İlk 2-3 yılda normal gelişim gösteren çocuklarda duygusal, sosyal, lisan gerileme ve duraklama, motor beceri kaybı, stereotipik davranışlar, bağırsak ve mesane kontrol kaybı bazı olgularda epileptik nöbetin eşlik etmesi söz konusudur.⁴³

Dünyada 100 civarında bu bozukluğa sahip birey tespit edilmiştir. Dolayısı ile bu bozukluk tanısı ile başvuru alan bireylere RAM' larda sıklıkla rastlanmamaktadır.

13.5.4.Atipik Otizm

Karşılıklı toplumsal etkileşim ya da sözel olmayan iletişim becerilerinin gelişmesinde ağır ve yaygın bir gelişimsel bozukluk olmasına karşın ya da basmakalıp davranış ve etkinlikler bulunmasına karşın özgül bir Yaygın Gelişimsel Bozukluk için tanı ölçütleri karşılamıyorsa bu kategori kullanılır.

Ramlara başvuruda bulunulan bu bozukluğa sahip bireylerin zihin düzeyi tespiti yapılarak, zihin düzeylerine ve uyum düzeylerine uygun okul ve sınıflara yönlentmeleri yapılır.

⁴² Polvan, a.g.k., s.59

⁴³ Polvan, a.g.k., s.61

Gerekli görüldüğü takdirde özürlü sağlık kurulu raporunda da belgelenmesi ile birlikte destek eğitim alması için ilgili rapor düzenlenmektedir.

13.5.5.Otizm

Otistik bozukluk sosyal ve duygusal etkileşimde ve iletişimde bozulma, sınırlı, tekrarlayıcı bir biçimde çoğunlukla cansız nesnelere dönük ilgi artışı ve ritüelistik davranış paterniyle karakterize, hafiften ağıra klinik tiplerin görüldüğü bir bozukluktur.⁴⁴

Otistik bireyler göz kontağını sınırlı sürelerde kurabilmekte, iletişimde normal bireylerde görülen mimiklere otistik bireylerde daha az yoğunlukta rastlanmakta, yaşlılarından beklenecek düzeyde yaşlıları ve diğer bireylerle iletişime geçmede gerilik görülmekte, sosyal ortama uyumda güçlük çekmekte ve duygusal ilişkilerde yetersizlik yaşamaktadırlar.

Dil gelişimlerinde gerilik nedeniyle, isteklerini davranışlar ile belli etme,konuşma becerisini kazanmış otistik bireylerde konuşmanın iletişime dönük olması yerine , aynı kelimelerin tekrarlanması şeklinde sürdürülmesine (ekolalik konuşma) ve ses tonu ve vurgulamaların uygun olmayan düzeyde ve beklenmeyen zamanlarda kullanılması söz konusudur.

Otistik bireylerin ilgi alanları ve oyunları sınırlı olup, tekrarlayıcı oyunlar ve bazı nesnelere aşırı ilgileri mevcuttur. Bu ilgi bir nesnenin tek bir ayrıntı ya da parçasına duyulan bir ilgi de olabilir. (Örneğin; kapı kolları ile ya da tavla taşları ile ilgili olabilir ve bu konuda ısrarlı tekrarlayıcı davranışlara sahip olabilirler.)

Birçok klinik tedavi uzmanı bu çocukların, üstün müzik ve bellek becerileri gibi alışılmışın dışında bazı özel becerilerinin olmasını yanlış yorumlayarak bu özel becerileri olan otistik çocukları, normal ya da üstün zeka potansiyeline sahip çocuklar olarak değerlendirmişlerdir. Ancak, otistik çocukların yaklaşık % 90'ında zihinsel yetersizlik olduğu,

⁴⁴ Polvan, a.g.k., s.52

yapılan araştırma sonuçlarında otistik çocukların yarısından fazlasının zeka düzeyinin 50'nin altında olduğu görülmektedir.⁴⁵

Zihinsel yetersizliklerinde iletişim becerilerindeki gerilik ve sınırlı ilgi alanları nedeniyle bebeklik çağlarından itibaren öğrenme ortamlarını ve imkanlarını kaçırmış olmalarının etkileri söz konusu olabilir.

Otizmlili çocuklar her türlü engel gruplardan farklıdır. Psikolojik problemi olan çocuklardan, dil gelişimleri geri olan çocuklardan, işitme engelli ve zihinsel engelli çocuklardan tamamen farklıdır.⁴⁶

RAM'lara başvuruda bulunulan bu bozukluğa sahip bireylerin zihin düzeyi tespiti yapılır, fakat bu çocukların zihin düzeylerinin tespitinde bazı sıkıntılar yaşanmaktadır ve bu nedenle bir kısmı test alamamaktadır. Bu çocukların bir kısmının testi alamamaları iki şekilde açıklanabilir.

Bunlardan ilki; otistik çocukların, dikkat dağınıklığı nedeniyle test maddelerini anlamakta güçlük çekmeleri, testin cevabını bilmelerine rağmen, bunu sözel iletişim ve sosyal yetersizliklerine bağlı olarak göstermekten kaçınmalarıdır. Diğer nedeni; bu testlere çocukların verdikleri cevaplar doğrultusunda performanslarının değerlendirilmesi yerine belirli standart cevapların beklenmesidir.⁴⁷

RAM'a incelenmek üzere gelen uzman doktorlar tarafında tanısı konmuş otistik bozukluğa sahip çocuğun zihin düzeyi tespiti sonucunda testi alma veya almama durumuna, performansına, uyum düzeyine göre Bağımsız Otistik Çocuklar Eğitim Merkezine (OÇEM), Bağımlı Otistik Çocuklar Eğitim Merkezine (Bağımlı OÇEM: İlköğretim okulları içerisinde açılan Otistik çocuklara özel özel eğitim sınıfı) ya da normal sınıflarda kaynaştırma için yönlendirmesi hazırlanır. Gerekli görüldüğü takdirde özürli sağlık kurulu raporunda da belgelenmesi ile birlikte destek eğitim alması için ilgili rapor düzenlenmektedir.

⁴⁵ Darıca, N. - Tuş, Ş.- Abidoğlu, Ü. , Otizm ve Otistik Çocuklar, İstanbul, 2000, s.59

⁴⁶ Turan, A., Sevgi Dili Konuşan Çocuklar, İstanbul, 2000, s.87

⁴⁷ Darıca, - Tuş - Abidoğlu , a.g.k. , s.60

13.6.Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), 7 yaşından önce başlayan ve bireyin gelişim düzeyine uygun olmayan, dikkati toplama ve sürdürme, aşırı hareketlilik ve ataklıkla karakterize yaşam boyu devam eden bir sorundur.⁴⁸

Bu sorun, gelişimsel olarak üç temel alanda problem oluşturmaktadır. Bunlar dikkatsizlik, hiperaktivite ve dürtüsellikdir .

-Dikkatlerini bir konuya yöneltmede, sürdürmede güçlükleri vardır. Dikkatleri en ufak seste ya da akıllarına gelen herhangi bir şey nedeniyle dağılır.

-Diğer çocuklardan farklı olarak amaçsız bir hareketlilikleri mevcuttur. Bu hareketlilikleri her ortamda mevcut ve keyfidir.

-Dürtüsel bir çocuk ani olarak düşünmeksizin harekete geçer. Bu nedenle pek çok tehlikeli(örneğin etrafında ki eşyaları çarpıp kırabilir, yüksekliğini hesaplamadan bir duvardan atlayabilir vb.) durumla karşılaşabilir. Karşısındaki bireyin sözünü bitirmesini bekleyemez, sırasını beleyemez. Buda bu çocukların eğitimlerini oldukça güçleştirir.

DEHB yaşamın dört alanını etkiler: Hareketlilik, dikkat, sosyal ilişkiler ve duygusal yaşam. Hareketlilik çoğunlukla ilk on yıl içerisinde sorun yaratır, yaş ilerledikçe hareketlilik azalır; dikkat yaşamın ilk yılları önemsizdir, okul yıllarında önem kazanır, çocuk büyüdükçe dikkat süresi uzar; sosyal ve duygusal alanlar ise yetişkin yaşta daha etkindir.⁴⁹

⁴⁸ M.E.B., Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite/ Aşırı Hareketlilik Bozukluğu Olan Çocukların Eğitiminde Öğretmen El Kitabı, Ankara, 2005, s.2

⁴⁹ Vanlı, L., Hiperaktif Çocuklar Tanı ve Tedavi Anne-Baba ve Uzmanlar için El Kitabı, İstanbul, 2001, s.5

Çocuklarda aşırı hareketlilik ile birlikte olan dikkat eksikliği (DEHB)olabileceği gibi, aşırı hareketlilik olmaksızın dikkat eksikliği bozukluğu (DEB)' da görülebilmektedir.

Rehberlik ve Araştırma merkezine uzman doktorlardan bu tanıyı almış olarak başvuran bireylerin eğitim-öğretim hayatlarını daha verimli sürdürebilmeleri için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamak üzere okullarında kaynaştırma eğitimine tabi tutulmaları için gerekli kaynaştırma raporu düzenlenmektedir. Aynı zamanda tanıyı almadan başvuran bireyler için gerekli ön inceleme yapıлып zihin düzeyi incelemeleri de yapılarak tanılanmak üzere ilgili sağlık kuruluşlarına sevkleri yapılmaktadır.

13.7.Özel Öğrenme Bozukluğu

“Öğrenme Bozukluğu” zekası normal ya da normalin üstünde olan ve beklenen akademik becerileri kazanamayan çocuklar için kullanılır. Öğrenme Bozukluğu herhangi bir duyuşsal, nörolojik, fiziksel, ruşsal, kültürel özürlü olmayan, okuma, yazma, matematik, kendini ifade etme, mekanda yönelme alanlarından birinde ya da tümünde güçlük çeken çocukları kapsar.⁵⁰

Zeka düzeyleri normal veya normalin üzerindedir. Çok hareketli ya da çok yavaş hareket edebilirler. Dikkatleri çabuk dağılır. El-göz ve motor koordinasyonlarında problem vardır. Dilin gramer yapısında problem olabilir. İşitsel olarak bazı harfleri karıştırabilirler (f-v, b-m vb.). Görsel algı sorunları mevcuttur. (b,p,d, karıştırırlar, ters yazarlar para yerine arap gibi). Zaman sorunları mevcuttur, zamanı karıştırabilirler (dün-bugün gibi). Sağ-sol ayırd etmekte ve yön bulmakta güçlük çekerler. Sosyal-Davranış sorunları mevcut olabilir. Akademik becerilerde (yazmada bozukluk özellikle ters yazma, okumada bozukluk hatalı okuma, matematiği öğrenmede özellikle sembolleri karıştırma vb.) bozukluklar görülebilmektedir.

⁵⁰ Korkmazlar, Ü., Özel Öğrenme Bozukluğu, İstanbul, 1993, s.1

RAM' lara uzman doktorlardan bu tanıyı almış olarak başvuran bireylerin eğitim-öğretim hayatlarını daha verimli sürdürebilmeleri amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamak üzere okullarında kaynaştırma eğitime tabi tutulmaları için gerekli kaynaştırma raporu düzenlenmektedir. Aynı zamanda tanıyı almadan başvuran bireyler için gerekli ön inceleme yapıp zihin düzeyi incelemeleri de yapılarak tanılanmak üzere ilgili sağlık kuruluşlarına sevkleri yapılmaktadır. Gerekli görüldüğü takdirde özürlü sağlık kurulu raporunda da belgelenmesi ile birlikte destek eğitim alması için ilgili rapor düzenlenmektedir.

13.8.Dil ve Konuşma Güçlüğü

“Dil ve konuşma sorunları, bireylerarası sözel iletişimde herhangi bir nedenle ve herhangi bir boyutta ortaya çıkan aksaklıklar ve düzensizliklerdir.”⁵¹

Dil ve Konuşma Güçlükleri ; Sözel Anlatım Bozukluğu , Karışık Dili Algılama , Fonolojik Bozukluk, Kekeleme , Afazi, Gecikmiş Konuşma Bozukluğu şeklinde sınıflanabilir.

Sözel Anlatım Bozukluğu ; Bu bozukluğun görüldüğü bireyler az sayıda sözcük kullanarak konuşmakta, yaşına ve gelişim düzeylerine uygun karmaşıklıkta düzgün cümle kurmakta güçlük çekmekte ve zaman çekimlerinin seçiminde güçlük çekmektedirler.

Karışık Dili Algılama; Dilin anlama bölümüyle ilgili bir bozukluktur. Cümleleri ya da uzamsal terimler gibi özgül birtakım sözcükleri anlamakta güçlük vardır.⁵²

Fonolojik Bozukluk; ifade edici dilin kullanımı esnasında yanlış seslerin çıkarılması ve konuşmanın anlaşılabilirliğinin bozulması durumudur.

Kekeleme; hece ve sözcüklerin tekrarı veya uzatılması, konuşmanın akışını kesen duraklamalar şeklinde görülen bir konuşma bozukluğudur.⁵³

⁵¹ M.E.B., I. Özel Eğitim Konseyi ,Raporlar, Görüşmeler, Kararlar, s.261

⁵² Amerikan Psikiyatri Birliği, DSM IV Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı, (Çeviren: Köroğlu, E.), Ankara, 1994, s.48

⁵³ Polvan, a.g.k. , s.80

Bu kişilerde ses ve hece yinelemeleri, sesleri uzatma, ünlemler, sözcük içine ara verme, söylemekte zorlanılan sözcükleri söylememek için anlatımın dolambaçlı yoldan başka kelimelerle anlatma, özellikle yüzde görülen konuşma sırasında aşırı gerginlik, konuşma sırasında ara verme, tek heceli sözcükleri yinelemeler (örn: “ka-ka-kar yağıyor”) görülmektedir.

Afazi; söz veya kelime yitimi olarak ta bilinen afazi bireyde zeka geriliği, bellek bozukluğu işitme özürlü ve konuşma organlarında bozukluk olmadan konuşma işlevinin yerine getirilmemesi durumudur. Bir beyin hasarı sonucu oluşan fonksiyonel bir bozukluktur.⁵⁴

Gecikmiş Konuşma Bozukluğu;“Çocuğun konuşmayı yaşına uygun bir düzeyde kazanamayışı ve kullanamayışıdır. Çocuğun konuşması akranlarına göre belirli biçimde geri kalmıştır. Bu çocuklarda sözcük yetersizliği, uygun cümle kurma ve fikirleri düzenleme yetersizliği görülür.”⁵⁵

Başvuran bireyler için gerekli inceleme ve testler yapılmakta gerekli görüldüğü takdirde zihin düzeyi tespiti de yapılarak tanılanmak üzere ilgili sağlık kuruluşlarına sevkleri yapılmaktadır. İlgili sağlık kuruluşlarından alınan rapor neticesinde Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca uygun görülenlere destek eğitimden faydalanabilmeleri için rapor düzenlenmekte ve dil – konuşma güçlüğü çeken öğrencilerden uygun görülenlere kaynaştırma eğitimine alınmaları için gerekli rapor düzenlenmektedir.

13.9.Duygusal ve Sosyal Uyum Güçlüğü

“ Uyum ve uyumsuzluğun kesin sınırlarla ayırt edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle zaman zaman çeşitli etkenlerden dolayı çevresiyle dengeli ilişki kurma ve sürdürme de güçlük çeken çocuklar ‘uyumsuz çocuklar’ olarak tanımlanabilir.”⁵⁶

⁵⁴ Ordu, a.g.k. s.130

⁵⁵ M.E.B., I. Özel Eğitim Konseyi, Raporlar, Görüşmeler, Kararlar, s.261

⁵⁶ M.E.B., I. Özel Eğitim Konseyi, Raporlar, Görüşmeler, Kararlar, s.290

Duygusal Uyum Güçlüğü; Sağlık durumu, zihinsel ve duygusal faktörlerle açıklanamayan; bireyin kendisi ve çevresiyle dengeli, doyurucu ilişki kurma ve sürdürmede güçlük çekme, genel bir mutsuzluk ve depresyon hâli, bireysel veya okul problemleriyle ilgili korku, tırnak yeme, parmak emme ve benzeri fiziksel belirtilerden bir veya birden fazlasının uzun süreli olarak ortaya çıkması nedeniyle eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilemesi durumudur.

Sosyal Uyum Güçlüğü; Madde bağımlılığı, yetersiz beslenme, göç, suç işleme, suça yönelme, çalışma, ihmâl, istismar ve terk edilme gibi riskli hayat şartlarından dolayı bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesine denir.

Rehberlik ve Araştırma merkezlerine başvuran bireyler arasından duygusal ve sosyal uyum güçlüğüne varlığı açısından şüphe duyulan bireylerin psikolojik danışma hizmetinin verilmesinin ardından çözümü için çalışmalar başlatılmakta ve ilgili sağlık kurumuna yönlendirilmesi yapılmaktadır.

13.10.Üstün Zihin Düzeyi

“Üstün zekalılık ya da üstün (özel) yeteneklilik; yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya akademik alanlarda akranlarına göre üst seviyede performans gösterme durumudur.”⁵⁷

Üstün zekalı bireyler zeka testi uygulamalarında 130 ve üzeri zeka bölümüne sahip olduğu tespit edilen bireylerdir.

Normalüstü zihin düzeyindeki bireylerin yaygınlığı, nüfustaki oranı, yüzde iki düzeyindedir. IQ (zeka bölümü) derecesi 140’ın üzerine çıktığında (dahi olarak nitelendirilen grup) rastlanma olasılığı oran olarak binde ikiye düşmektedir.⁵⁸

Üstün yeteneklilerin var olan yeteneklerini geliştirmekte normal öğrencilere uygulanan eğitim programları yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle bu bireylerin eğitimlerinde yetenekleri doğrultusunda hazırlanacak özel eğitim programları uygulanmalıdır.

⁵⁷ Kilis Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, Çocukluk Çağı Problemleri, s.16

⁵⁸ Ordu, a.g.k., s.91

Üstün Zihin Düzeyinde ki bireylerin eğitimlerinde pilot çalışma olarak ilköğretim düzeyinde normal ve normalüstü zihin düzeyine sahip çocukların bir arada eğitim aldıkları İstanbul İli Beyazıt İ.Ö.O. mevcuttur. Orta öğretim düzeyinde ise yalnızca Kocaeli ilinde bir vakfa ait özel bir lisede eğitim verilmektedir. Bunların dışında bu zihin düzeyine sahip bireyler bazı illerde var olan İstanbul'da da Kadıköy ilçesinde var olan Bilim Sanat Merkezlerinde eğitim desteği alabilmektedirler. Bilim sanat Merkezlerine; eğitimlerine örgün eğitim kurumlarında devam eden öğrenciler, örgün eğitimleri dışında ki zamanlarında var olan yeteneklerinin bilincine varmalarını sağlamak ve var olan kapasitelerini geliştirmek üzere devam ederler.

13.10.1.Üstün Zihin Düzeyindeki Bireylerin Ayırt Edici Özellikleri

Tüm alanlarda ki gelişimleri yaşıtlarından ilerisindedir. Erken konuşur, yürürler. Hastalıklara karşı dirençleri daha fazladır. Okumayı yaşıtlarından önce öğrenirler. Okudukları ve duyduklarını yaşıtlarından beklenmeyecek düzede yorumlar, bulara farklı açılardan bakabilme becerisine sahiptirler. Öğrenmeleri için çok tekrar etmeleri gerekmez bu nedenle okuldaki tekrarlardan sıkılıp dersi dinlemeyebilirler. Sözcük hazineleri zengindir. Konularla ilgili yaş düzeylerinin üzerinde yorum yapabilirler. Konuşmaları düzgün ve akıcıdır. Kolaylıkla sosyal ilişkilere girip, uyum sağlayabilirler. İlgilerini çeken karmaşık ve yeni konularda dikkatleri, konsantrasyon ve motivasyonları yüksektir. Basit konular ve tekrarlarda ise dikkatleri kısadır.

Karmaşık problemleri çözmeye, genelleme, soyut kavramları anlayabilme, yeni fikirler geliştirebilme, yaratıcılık becerileri üst düzeydedir. Kendilerine güvenleri ve liderlik özellikleri vardır, espirilidirler, arkadaşlık kurarken kendilerinden büyük kişileri arkadaş olarak tercih ederler.

Bu çocukların genelde boy ve ağırlık bakımından yaşıtlarından daha fazla gelişmiş oldukları gözlemlenmiştir. Bu durum doğdukları an bile göze çarpmaktadır.⁵⁹

Üstün zihin düzeyine sahip olan bireylerin ayırt edici özellikleri bu şekilde ifade edilebilir. Ancak sadece bu özelliklerin var olması tanılama açısından yeterli değildir. Tanılamanın konunun uzmanlarınca uygulanacak testler ve incelemeler neticesinde yapılması gerekmektedir. Üstün zihin düzeyinde ki bireyler Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde uzmanlar tarafından uygulanan özellikle WISC-R ve Binet testleri, inceleme ve gözlemlerle tespit edilmekte alınması gereken önlemler hususunda aile ve okul bilgilendirilmektedir. Aynı zamanda başta 1. sınıfa başlayacak 130 ve üstü ZB'ne sahip çocuklar olmak üzere ilköğretim çağındaki bu zeka bölümüne sahip çocuklara ait ilgili raporlar hazırlanarak İstanbul ili Fatih ilçesinde bulunan Beyazıt ilköğretim okulunda eğitim görüp göremeyeceklerinin değerlendirilebilmesi için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne gönderilmektedir.

14.ÖZEL EĞİTİM ORTAMLARI, KURUMLARI VE AİLE EĞİTİMİ

Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından incelenerek özel eğitim ihtiyacı olduğu özel eğitim değerlendirme kurulunca tespit edilen bireylerin, kendilerine uygun eğitim programları, yöntemler ve de özel araç gereçler kullanılarak, eğitimlerinin sağlanması ve bir üst eğitim kurumuna hazırlanabilmeleri için en az kısıtlanmış ortamdaki başlayarak uyum düzeyleri doğrultusunda özel eğitim ortam ve kurumlarına yönlendirilmeleri için raporlar hazırlanır. Hazırlanan bu raporlar onaylanmak üzere il/ilçe özel eğitim hizmetleri kuruluna sunulmaktadır.

14.1.Ortam ve Kurumlar

Özel gereksinimi olan bireylerin eğitim alabileceği ortamları ve okulları en az kısıtlayıcı olandan en çok kısıtlayıcı olana göre aşağıda sıralanmaktadır;

⁵⁹ Ömeroğlu, E., “Okul Öncesinde Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi”, Çoluk Çocuk Dergisi, Sayı.45, Aralık 2004, s.26

Tam Zamanlı Kaynaştırma; Özel eğitim gerektiren bireylerin, akranları ile birlikte okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıfta eğitim görmesi ve sosyal açıdan bütünleştirilmesi için, özel eğitim destek hizmetleri, özel araç-gereç ve eğitim materyalleri sağlanır.

Eğitim programı bireyselleştirilerek uygulanır ve gerekli fiziksel düzenlemeler yapılır.

Kaynaştırma uygulamaları yapılan okullarda, sınıf mevcutlarının okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Özel eğitim gerektiren öğrenciler her sınıfa eşit olarak dağıtılır, bir sınıfta yetersizliği aynı olan en fazla iki öğrenci uygulamaya katılır.⁶⁰

Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin destek eğitim hizmeti almaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Destek eğitim hizmetleri, sınıf içi yardım şeklinde olabileceği gibi destek eğitim odalarında da verilebilir. Yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ile üstün yetenekli öğrenciler için özel araç-gereçler ile eğitim materyallerin bulunduğu destek eğitim odalarında destek eğitim hizmeti sağlanmalıdır.

Yarı Zamanlı Kaynaştırma; Özel Eğitim sınıfına kayıtlı olan özel eğitim öğrencilerinin başarılı olabilecekleri derslerde kaynaştırma yapılan genel eğitim sınıfında akranlarıyla birlikte eğitim görmesi durumudur. Yani öğrenci başarılı olabileceği derslerde akranlarının bulunduğu sınıfta diğer derslerde ise özel eğitim sınıfında derslerine devam eder.

⁶⁰ Yavuz,Ç.- Akagündüz, N. , Çocuk Olmak , Gelişim Sürecinde Etkili Rehberlik, İstanbul , 2004, s.163

Özel Eğitim Sınıfı; Özel eğitime ihtiyacı olan ve ayrı bir sınıfta eğitim almaları uygun bulunan bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile bir arada eğitim görmeleri amacıyla her tür ve kademedeki resmî ve özel okul ve kurumlarda açılmış olan sınıflardır. Bulunduğu okulun veya kurumun eğitim programından farklı bir eğitim programı uygulayan özel eğitim sınıfları (Bağımlı O.Ç.E.M. vb) ve bulunduğu okulun veya kurumun eğitim programını uygulayan özel eğitim sınıfları mevcuttur.

Tablo 3. Özel Eğitim Sınıfları ve Kaynaştırma Eğitimine Ait Sayısal Veriler

EĞİTİM TÜRÜ	Okul Sayısı	Sınıf Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı Özel Eğitim Sın. Öğrt.
Özel Eğitim Sınıfı	801	1076	9252	1215
Kaynaştırma Eğitimi		33995	56251	
TOPLAM	801	35071	65773	1215

Kaynak: M.E.B. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Kılavuzu, Ankara, 2008, s.15

Özel Eğitim Okulları ve Kurumları; Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini sürdürebilmeleri için bakanlıkça her tür ve kademedede örgün ve yaygın özel eğitim okul ve kurumları da açılır. Bu okul ve kurumların türleri gündüzlü veya yatılı olma durumuna göre aşağıda sıralanmıştır.

Görme Engelliler İlköğretim Okulları (Gündüzlü ve Yatılı olanları vardır), İşitme Engelliler İlköğretim Okulları (Gündüzlü ve Yatılı), Ortopedik Engelliler İlköğretim Okulları(Gündüzlü ve Yatılı), Eğitilebilirler İlköğretim Okulları (Gündüzlü), İş Okulları (Gündüzlü olup ilköğretimden mezun, genel ve mesleki ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumda olan ve 21 yaşından gün almamış özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin

devam ettikleri okullardır), Eğitim ve Uygulama Okulları (Gündüzlü olup zorunlu öğrenim çağı dışında kalan ve genel eğitim programlarından yararlanamayacak durumda olan özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin; öğretilebilir zihin düzeyine sahip bireylerin eğitimlerine devam ettikleri okullardır), İş Eğitim Merkezi(Gündüzlü olup zorunlu öğrenim çağı dışında kalan ve genel eğitim programlarından yararlanamayacak durumda olan özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin devam ettikleri kurumlardır), Otistik Çocuklar Eğitim Merkezleri (O.Ç.E.M.), Bilim Sanat Merkezleri (Üstün Yetenekli bireylerin örgün eğitimle birlikte devam ettikleri kurumlardır), Hastane Okulları (Çeşitli hastalıklardan dolayı hastanelerde yatan çocuklar için hastanelerde açılmış eğitim ortamlarıdır), bunların dışında birden fazla yetersizliği olan bireyler içinde ayrı özel eğitim okulları ya da özel eğitim okulları içerisinde özel eğitim sınıfları açılabilir.

Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde verilen destek eğitim; Rehberlik ve Araştırma Merkezince Özel Eğitim Değerlendirme kurulu raporu hazırlanarak destek eğitim hizmeti alması uygun görülen bireylerin M.E.B. bağlı olarak açılan özel özel eğitim merkezleri ve rehabilitasyon merkezlerinde eğitimi sağlanmakta ve eğitim giderleri, her yıl bütçe uygulama talimatında belirlenen miktarı Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanmaktadır.

“Özel Eğitime İhtiyacı olan tüm bireylerin, bireysel ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri, gelişim alanlarındaki özellikleri dikkate alınarak, bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.

Uygulanan programlar temel alınarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlanır. Özel eğitim gerektiren bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP’ lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.”⁶¹

Evde Eğitim; Herhangi bir eğitim öğretim kurumundan doğrudan yararlanamayacak, en az 6 ay süre ile evden çıkması sağlık kurulu tarafından uygun görülmeyen bireylerin

⁶¹ M.E.B. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Kılavuzu, s.7

eğitimleri için RAM zel eğitim değerlendirme kurulunca uygun grlmesi halinde evde eğitim almaları yönünde ilgili rapor hazırlanmakta ve il/ ilçe özel eğitim hizmetleri kuruluna sunulmaktadır. Ve evde eğitim alması onaylanan bireylerin eğitimleri gezerak özel eğitim görevi yapan öğretmenler tarafından sürdürülmektedir.

14.2. Aile Eğitimi

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ğretim kurum ve okullarında aldıkları eğitim tek başına yeterli değildir. Bu eğitimin evde aile tarafından da sürdürülmesi çok önemlidir. Bunun için öncelikle ailenin çocuklarında var olan durumu öğrenmeleri ve kabul etmeleri daha sonra sorunun zm noktasında yapabilecekleri hususunda bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri bu görevi üstlenen kurumların başında gelmektedir. Merkeze başvurup eğitsel tanılması yapılan tüm bireylerin ailelerine durum ve yapılabilecekler hususunda bilgi verilmekte ve çeşitli zamanlarda ailelere yönelik eğitim ve seminerler düzenlenmektedir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin eğitimine ailelerin katılımı ile çok daha hızlı gelişmeler sağlanabilmekte, aileler tarafından yapılacak tekrarlar ile eğitime ara verilen dönemlerde öğrenilmiş bilgilerin ve davranışların kalıcılığı sağlanmaya çalışılmakta ve kaybolup gitmesinin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Aynı zamanda çocuklarının yetersizlikleri ya da özür durumlarından kaynaklanan davranış özellikleri ile ilgili bilgi sahibi olan aileler çocuklarının daha uyumlu bireyler olmalarına katkı sağlamaktadırlar.

15.REHBERLİK VE ARAşTIRMA MERKEZLERİNDE KULLANILAN TEKNİKLER, ENVANTER VE TESTLER

15.1.Vak'a İncelemesi

Vak'a incelemesi bir kişi hakkında test ve test dışı tekniklerle elde edilen bilgilerin sistematik bir biçimde rapor edilmesidir. Bu yolla bireyin halen sahip olduğu nitelikleri ve bu niteliklerin gelişimini etkileyen faktörlerin bir tablosunu görmek mümkündür. Vak'a incelemesi genellikle öğrenme güçlükleri, sosyal ya da kişisel uyum güçlüğü gösteren, kısaca

davranışları yönünden özel ilgi gerektiren öğrenciler üzerinde yapılır. Bu yolla bireyin davranışlarını etkileyen faktörleri birbiri ile ilişkileri içinde görmek mümkündür.⁶²

Vak' a incelemesi, var olduğu düşünülen bir problemle ilgili rehberlik hizmetine başvuran bireylerin sorunlarının nedenlerinin tespiti ve gerekli önlemlerin alınması açısından oldukça etkili bir yöntemdir. Vaka incelemelerinde farklı uzmanlık alanlarından birçok kişinin bir arada çalışması ve bilgi paylaşımında bulunmaları gereklidir.

Onun için vak'a incelemesi okullardan çok Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde uygulanması gereken ve uygulanan bir yöntemdir.

Vak' a incelemesinde gözlem, görüşme, derecelendirme gibi teknik ve yöntemler ile test ve envanterlerden faydalanılır.

15.2.Görüşme

Görüşme belli bir amaca hizmet etmek için yapılan konuşmadır. Görüşme soru yoluyla veri toplama tekniklerinden biridir, sözlü ve yüzyüze olmak şartıyla görüşmeciye cevap almak amacıyla görüşülene soru yöneltmesidir. Görüşme bir tür karşılıklı konuşmadır. Ancak bu karşılıklı konuşma rast gele bir konuşma değil, planlı ve amaçlı bir konuşmadır. Bu konuşma belli bir düzen içinde sürdürülür, belli sorulara sözlü olarak cevap alacak şekilde yürütülür. Belli bir yerde ve belli bir zamanda yapılır ve belli bir süre içinde tamamlanır.⁶³

Görüşme, bilgi toplama, bilgi vermek, bireyi tanımak ve kendisine yardım etmek amacıyla yapılır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine başvuruda bulunan her birey ve özel eğitime ihtiyacı olan her bireyin velisi ile öncelikle görüşme yapılır. Görüşme esnasında alınan bilgiler bireye uygulanacak test ve envanterlerin belirlenmesinde, gerekli eğitsel tanılamanın yapılabilmesinde ihtiyaç duyulan bilgilerin edinilmesi açısından çok önemlidir. Aynı zamanda velilerin ve bireylerin durum hakkında bilgilendirilmesi ve aile eğitimlerinin bir bölümü de görüşmeler esnasında yapılmaktadır.

⁶² Kuzgun, a.g.k. , s.82

⁶³ Arsoy- Mertol- Ergin, a.g.k., s.163

15.3.Gözlem

Rehberlik hizmetlerinde uygulanan gözlem tekniği bireylere farklı ortamlarda davranışları ile ilgili gözlemlene yoluyla bilgi toplama yöntemidir. Sistemli gözlem ve gelişigüzel (rastlantısal) olmak üzere iki gruba ayrılır.

Gelişigüzel gözlem, her bireyin, diğer bireyleri tanımak için başvurduğu genel yoldur. Gelişigüzel gözlem tekniğinin genel özelliği, bireyi tanımak için belirli bir amacın ve planın önceden saptanmamış olması ve bilginin, sadece rastlantısal ilişkilerden elde edilmiş olmasıdır. Bireylerin belirli davranışlarının, doğal yaşamları içinde, kısıtlı olarak gözlenmesine ise sistemli gözlem denir.⁶⁴

Gözlem içinde bulunulan durum hakkında oldukça fazla bilgi veren bir teknik olmakla birlikte gözlem sonuçlarının doğru olup olmadığının başka test envanter ve tekniklerle kontrol edilmesi gerekmektedir.

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde gözlem kullanılan bir tekniktir. Gözlemler görüşme esnasında, test sırasında ve gözlem amacıyla hazırlanmış aynalı odaların bulunduğu oyun odalarında yapılabilmektedir.

15.4.Derecelendirme Ölçeği

Derecelendirme ölçeği gözlemlerin kayıt edilmesi için kullanılan araçlardan biridir. Derecelendirme ölçeği, bir bireyin belirli bir konuda çeşitli davranış özellikleri hakkında sıralanmış açıklayıcı ifade ya da cümlelerin, bireyi tanıyan ve gözlemi yapan kişi tarafından işaretlenmesini esas alır. Derecelendirme ölçekleri bireyin her alandaki özelliği ile ilgili olarak, örneğin bağımsız davranabilmesi, işbirliği yapabilmesi, liderlik yeteneği, belirgin alışkanlıkları, kendine güveni gibi çeşitli konularda düzenlenebilir.⁶⁵

⁶⁴ Kuzgun, a.g.k. , s.43

⁶⁵ Kepçeoğlu, a.g.k., s.140

Sayısal ölçekli, betimsel ölçekli, karşılaştırmalı, grafik ölçekli ve işaretleme listesi olarak beş farklı şekilde oluşturulup uygulanabilir.

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çoğunlukla kaba değerlendirme formu kullanılmakta olup bu formlar bireylerin sahip olması gereken becerilerin içinde yer aldığı işaretleme listeleridir. Bu listeler her yıl yeniden işaretlenerek bireydeki gelişmelerle ilgili bilgi edinilir ve bir sonraki yılın eğitim planının hazırlanmasında listedeki bilgilerden faydalanılabilir.

15.5. Test ve Envanterler

Zeka, zihnin birçok yeteneğinin uyumlu çalışması sonucu ortaya çıkan bir yetenekler bileşimidir. Zihnin algılama, bellek, düşünme, uslama, öğrenme gibi birçok işlevini içerir.⁶⁶

Zeka ölçeklerinin daha yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanması 1916 yılında Stanford – Binet zeka ölçeğinin geliştirilmesi ile olmuştur.

Günümüzde zihinsel engelli çocukların tanılanmasında yaygın olarak kullanılan güvenilirlik ve geçerliliği en yüksek ölçekler, Stanford-Binet ve Wechsler ölçekleridir.

Stanford-Binet ölçeği; Temelini, Binet ve Simon' un 1908 yılında Fransa'da yayınlanan çalışmaları oluşturmaktadır. 1904 yılında Fransa Milli Eğitim Bakanlığı Binet' den ilkokula alınacak çocukların normal eğitim programlarından yararlanıp yararlanamayacaklarını önceden kestirebilmek için bir araç ya da ölçek hazırlamasını istemiştir. Bunun üzerine, bu konuda daha önceleri de çeşitli çalışmaları olan Binet, Simon' unda yardımıyla istenilen ölçeği hazırlamıştır.⁶⁷

⁶⁶ Ordu, a.g.k. s.78

⁶⁷ Eripek, a.g.k. , s.58

Daha sonra ölçek 1937, 1960, 1972 ve 1986 yıllarında yeniden gözden geçirilerek üzerinde bazı değişikliklere gidilmiştir. Ölçekte yer alan sorular hatırlama, algılama, bilgi, sözlü yetenek ve mantıklı düşünebilme özellikleri ölçülmeye çalışılmaktadır. Başlangıçta el becerileri ve resimli araçların kullanımını içeren somut soru maddeleri yaş düzeyleri ilerledikçe yerini giderek sözel ağırlıklı soyut nitelikte soru maddelerine bırakmaktadır.⁶⁸

Şu an Türkiye’ de 1958 yılında 1.baskısı ve 1972 yılında 2.baskısı yapılan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınlarından çıkan zekanın değerlendirilmesi: Stanford – Binet testlerinin İstanbul çocuklarına standartlanması kullanılmaktadır. Stanford-Binet Zeka Ölçeği iki yaşından, ileri yetişkinlik yaşına kadar bu yaş düzeylerini temsil eden sorular içermektedir. Test ortalama 1-1.5 saat sürmektedir.

Wechsler Testleri; Stanford-Binet gibi Wechsler Testleri de bireysel zeka testlerindedir. Amerika’ da Wechsler tarafından geliştirilmiştir. Wechsler testi yaşlara göre ayırma yerine testleri çeşitli alt testlere ayrıca performans ve sözel olmak üzere iki bölüme ayırmıştır.⁶⁹

Sözel Bölüm, genel bilgi, yargılama, aritmetik, benzerlikler, sayı dizisi, kelime hazinesi alt testlerinden, Performans Bölümü, şifre, resim tamamlama, küplerle desen, resim düzenleme, parça birleştirme alt testlerinden oluşmaktadır.

Wechsler Testlerinin değerlendirilmesi neticesinde üç ayrı puan elde edilir. 1.Sözel Zeka Bölümü, 2.Performans Zeka Bölümü ve 3.Tüm Zeka Bölümü. Bu puanlar kendi yaşlarıyla karşılaştırıldığında bireyin başarı seviyesi tespit edilir.⁷⁰

6-16 yaş grubuna yönelik soruları içerir. 1982 yılında uyarlanmıştır.

Leiter uluslar arası performans testi; Wechsler ve Stanford-Binet testlerinin dışında Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde yoğun olarak kullanılan testlerden biri de Leiter uluslar arası performans testidir. Bu test işitme ve konuşma problemi olan 2-18 yaş arası çocukların

⁶⁸ Eripek, a.g.k. , s.59

⁶⁹ Öztürk, M.O., Ruh Sağlığı ve Bozuklukları, Ankara, 1997, s.137

⁷⁰ Öztürk, a.g.k., s.138

zihinsel performansını tespit etmek amacıyla kullanılır. Performansa dayalı bir testtir.1962 yılında uyarlanmıştır.

Stanford Binet (Görme Engelliler) zeka ölçeği; 7-11 yaş arası görme engelli çocuklara uygulanan bireysel bir zeka testidir. 1984 yılında uyarlanmıştır.

Kohs Küpleri; Desenli küplerden oluşmaktadır. 10 yaş ve üzeri çocuklara uygulanan bireysel bir zeka testidir. Özellikle 3 boyutlu algılama konusunda bilgi verir.

Porteus Labirentleri Testi; 7,6 -14 yaş arası çocuklara uygulanabilen bireysel bir zeka testidir. 12 adet labirentten meydana gelir.1974 yılında uyarlanmıştır.

Goodenough-Harris İnsan Resmi Çizme Testi; Çizime dayalı 4-14 yaş grubuna uygulanabilen çizime dayalı zihinsel yeteneği ölçen bireysel bir zeka testidir. Ancak tek başına uygulanması tanı açısından yeterli olmayıp fikir vermesi amacıyla kullanılmalıdır.

Zihin düzeyinin belirlenmesi için uygulanan bireysel testler sadece bireylerin var olan IQ puanının belirlenmesini amaçlamamaktadır. Aynı zamanda bu tanılama erken teşhis ve var olan kapasiteyi erken yaştan itibaren geliştirebilmek açısından da gereklidir. Ve bunun yanında bireyin iletişim becerisi, dikkati, problemleri çözme becerileri vb. konularda da testöre fikir verir.

Temel Kabiliyetler Testi 5-7; 5-7 yaş grubunda ki çocuğun zihinsel performansını belirlemek amacıyla kullanılan bir yetenek testidir. Bir oturumda 10 kişiye uygulanan bir grup testidir. 1994 yılında uyarlanmıştır.

Temel Kabiliyetler Testi 7-11; 7-11 yaş grubunda ki çocukların yeteneklerini ölçerek gerekli mesleki ve eğitsel rehberlik hizmetlerinin yapılabilmesi amacıyla kullanılan bir oturumda 10 kişiye uygulanan bir grup testidir. 2001 yılında uyarlanmıştır.

Temel Kabiliyetler Testi 6-8; 6,7 ve 8.sınıf öğrencilerine 10 kişilik gruplar halinde uygulanan mesleki ve eğitsel rehberlik yapmak ve yetenek ölçmek amacıyla uygulanan yetenek testidir. 2003 yılında uyarlanmıştır.

Temel Yetenekler Testi 9-11; 9,10 ve 11.sınıflara yüksek öğretim seçimleri için, yeteneklerini belirleyebilmek için ve eğitsel, mesleki rehberlik yapılabilmesi için kullanılan ve 10 kişilik gruplara uygulanan bir yetenek testidir. 2005 yılında uyarlanmıştır.

Denver II Gelişimsel Tarama Testi; 0-6 yaş grubunun genel gelişimi hakkında bilgi edinmek amacıyla uygulanmaktadır. Kişisel-Sosyal, İnce Motor-uyumsal, Dil, Kaba motor gelişimleri ile ilgili aileye sorulan sorulardan ve çocukla yapılan uygulamalardan oluşan bir testtir. Bireysel olarak uygulanan bir testtir.

Ankara Gelişim Envanteri; 0-6 yaş grubundaki çocukların genel gelişimi hakkında bilgi edinmek amacıyla uygulanmaktadır. Gelişim anneden alınan bilgiler doğrultusunda değerlendirmektedir. Bireysel olarak uygulanan bir envanterdir.

Bender-Gestalt Görsel Motor Testi; Beyindeki bozuklukları teşhis etmek amacıyla kullanılır. Çocuklarda geriliği, regresyonu, fonksiyon kaybını ve organik beyin hasarlarını saptamaya yönelik gelişimsel bir testtir.⁷¹

5 -10.11 yaş aralığındaki çocuklara uygulanır. Geometrik 9 şeklin beyaz kağıt üzerine çizilmesi şeklinde uygulanmaktadır.

Peabody Resim Kelime Testi; 2,5-18 yaş grubunda ki bireylere uygulanabilir. Dil gelişimini ölçmek amacıyla kullanılan resimli kartlardan oluşan bir test olup bireysel olarak uygulanmaktadır.

Louisa Duss Psikanalitik Hikayeler Testi; Çocuklara da yetişkinlere de uygulanabilmektedir. Kişilik testidir. Bireysel bir test olup bireydeki çatışmanın saptanmasını amaçlamaktadır.

Beier Cümle Tamamlama Testi; Bireylerin duygularını incelemede kullanılır. 8-16 yaş grubuna uygulanan A formu ve 13 yaş ve üzerine uygulanan B formu mevcut olan bir kişilik testidir.

⁷¹ M.E.B., Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı, s.213

Childrens Apperception Test (C.A.T.) ; 3-10 yaş grubunda ki çocuklara bireysel olarak uygulanan kişilik testidir.

Yukarıda adı geçen testler ve envanterlerin dışında da geçerli ve güvenilir envanterler mevcut olup, adı geçen test ve envanterler Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde en sık kullanılan test ve envanterlerdir.

II.BÖLÜM

TÜRKİYE'DE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİNDEN HİZMET ALANLARIN ANALİZİ VE İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA

1.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

1.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri sorumlu oldukları bölgedeki eğitim kurumlarında rehberlik hizmetlerinin koordineli bir şekilde yürütülebilmesi, okulda görev yapan rehber öğretmen, idareci ve öğretmenlerin rehberlik ve psikolojik danışma konusunda eğitimlerinin planlanması ve rehberlik hizmetleri ile ilgili her türlü yenilikten haberdar olmalarının sağlanması, rehber öğretmeni olmayan okullardaki öğrencilere yönelik rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinin sağlanması vb. gibi konularda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini sürdürmektedir.

Bununla birlikte özel eğitim hizmetlerinin ilk ve önemli basamağı Rehberlik ve Araştırma Merkezlerince yapılan eğitsel tanılama ve yönlendirme hizmetleridir.

İki ana bölümde birçok farklı görevi yerine getiren Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin tanınması ve hizmetlerinin biliniyor olması ruhsal sağlığı yerinde olan bireylerin ve toplumun oluşumunda, özel eğitim alanında erken tanılama ve erken yaşta itibaren ihtiyaç duyulan eğitim hizmetlerinin sağlanmasında büyük önem arz etmektedir.

Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ve Özel Eğitim Hizmetlerinin her geçen gün artan önemi Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin de önemini aynı oranda artırmaktadır.

Toplumun her kesiminden bireyin RAM'ları tanınması ve verdiği hizmetler hakkında bilgi sahibi olması, Psikolojik Danışmanlık, Rehberlik ve Özel Eğitim Hizmetlerinin adeta merkezinde yer alan, koordinasyon ve organizasyon işlevlerini yerine getiren bu kurumlar açısından ve hizmet alanlar açısından zorunluluk halini almıştır.

Çağdaş ve bilimsel Psikolojik Danışmanlık faaliyetleri ile değişen yasa ve yönetmelikler doğrultusunda tüm özürlü bireylerin eğitim kararlarının Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından alınması RAM'ların tanınması ve tanıtılmasını kaçınılmaz bir hale getirmiştir. Araştırma RAM'ın kendilerinden hizmet alan ve alabilecek olan bireyler tarafından ne düzeyde tanındıkları ve hizmet düzeylerinin ne düzeyde bilindiği hakkında fikir vermesi ve daha fazla tanınır ve hizmet alanlarının bilinir hale gelebilmesi için alınabilecek önlemler konusunda görüşlerin edinilebilmesi açısından önemlidir.

Bu araştırma ile eğitim günleri 2007 fuarına katılan eğitim camiasına mensup katılımcıların ve diğer katılımcıların Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini tanıma, hizmet alanlarını bilme düzeylerinin belirlenmesi ve kurum hakkındaki düşüncelerinin analiz edilebilmesi amaçlanmıştır.

1.2.Problem Tanımı ve Sınırlılıkları

Psikolojik danışmanın en önemli amacı, bireyin kendini gerçekleştirilmesine yardım etmektir.

Kendini gerçekleştirmekte olan bireyin taşıdığı özellikler aslında, psikolojik sağlığı yerinde olan çağdaş insanda bulunması gerekli özelliklerdir.⁷²

Kendini gerçekleştirmekte olan birey daha yeterli bir kişiliğe sahiptir; daha verimlidir. Kim olduğunu gerçekçi bir gözle algıladığı gibi kim olabileceği hakkında daha tutarlı bir görüşe sahiptir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey hem kendisi ve hem de başkaları hakkında iyi düşüncelere sahiptir; insan değerlerine saygı duyar; onları benimser ve geliştirir. Kendine saygı duyar ve kendini olduğu gibi kabul eder; duygularını açığa vurmaktan kaçınmaz. İşte, psikolojik danışma ve rehberlik yardımının amacı da yukarıda sıralanan özellikler bakımından bireyin bu gerçekleştirmeye düzeyini geliştirmek ve en uygun seviyeye çıkmasını sağlamaktır.¹

Tüm toplumun refahı ve gelişimi açısından ruh sağlığı yerinde, gelişime açık ve mutlu bireylere sahip olmanın önemi açıktır.

Bu noktada en önemli görevlerden birini okul psikolojik danışma ve rehberlik servisleri ile tüm okullardaki rehberlik hizmetlerinin koordinasyonunu, okullarda görevli rehber öğretmen / psikolojik danışmanların hizmet içi eğitimini planlayan, aynı zamanda başta Rehber Öğretmen / Psikolojik danışmanı olmayan okullarda eğitim-öğretim gören bireyler olmak üzere baş vuruda bulunan tüm öğrencilere yönelik psikolojik danışma, mesleki ve eğitsel rehberlik hizmetlerinde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezleri üstlenmektedir.

Aynı zamanda toplumumuzda %12 oranında var olan özürlü bireylerin eğitsel tanılamalarının yapılması ve bu bireyler için en uygun eğitim ortamlarının belirlenmesi, uygun eğitim ortamlarına yönlentilmeleri için gerekli raporların hazırlanarak yönlentmelerinin

⁷² Kepçeoğlu, a.g.k., s.12

yapılması ve yönelmeleri yapılan bu bireylerin eğitsel gelişimlerinin izlenmesi görevi de Rehberlik ve Araştırma Merkezlerin önemli görevlerindedir.

Bu bireylerin topluma kazandırılması ve yaşam kalitelerinin artması açısından Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin verdikleri hizmeti yadsımak mümkün değildir.

Peki, toplumumuz açısından bu kadar önemli görevleri yerine getiren Rehberlik ve Araştırma Merkezleri toplumumuzda ne düzeyde tanınmakta verdiği hizmetler ne düzeyde bilinip, bireyler bu merkezlerden ne düzeyde yararlanmaktadırlar sorularına cevap aranacaktır.

Bu çalışma, eğitim günleri 2007 fuarındaki 125 anket katılımcısı, 25 röportaj katılımcısı ile sınırlıdır. Elde edilen bilgiler geliştirilen soru formu ve röportajlardaki sorularla sınırlıdır.

Araştırma ulaşılabilen literatürle sınırlıdır.

1.3.Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, 2007 eğitim günleri fuarını ziyaret eden katılımcılar oluşturmaktadır.

Araştırmada çeşitli meslek gruplarına ve öğrencilere anket uygulandığından ve röportajlar düzenlendiğinden örneklem Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Genel Müdürlüğünün standını ziyaret eden bireyler arasından seçilmiştir ve kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için 125 bireye anket uygulanmış, 25 bireyle de röportaj yapılmıştır.

1.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri literatür taraması, anket uygulaması (anket formunun örneği Ek' de sunulmuştur) ve röportaj uygulaması (Ek'tedir) olarak üç yolla elde edilmiştir.

Veri toplama çalışmaları sırasında öncelikle konu ile ilgili yerli ve yabancı yayın araştırma ve kitaplar incelenmiştir. Literatür tarama çalışması sonucunda elde edilen bilgiler amaca uygun olarak birleştirilmiş, böylece araştırmanın kuramsal kısmı oluşturulmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak tarafımda geliştirilen anket formu uygulanmıştır.

Eğitim günleri 2007 fuarını ziyaret eden katılımcılar ile araştırmacı tarafından görüşülmüştür. Katılımcılar ile görüşülerek, araştırma, anket ve röportajlar hakkında bilgi verilmiş, katılımcılar anketi doldururlarken maddeler açıklanarak soruların cevaplanması

sağlanmış, soru formları kontrol edilerek kendilerinden teslim alınmıştır. Röportaja katılan bireylere de ilgili çalışmada kullanılacağı yönünde bilgi verilmiş gerekli izinler alınmış ve görüşmeler kayıt altına alınmıştır.

1.5.Verilerin Analiz Yöntemi

Anket ve Röportaj uygulamaları sonucunda elde edilen tüm veriler frekans dağılımları ve yüzdelik değerleri belirlenerek araştırmanın amacına uygun olarak işlenmiş, analiz edilmiş ve tablolara dönüştürülerek açıklanmıştır. Tablolar ile ifade edilen tüm bulgular, araştırmanın kuramsal çerçevesi ve daha önceden konu ile ilgili yapılmış araştırmalar doğrultusunda yorumlanmıştır.

2.VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, İstanbul eğitim günleri 2007 fuarına katılan eğitim camiasına mensup ve diğer meslek gruplarından katılımcıların Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini tanıma ve hizmet alanlarının bilme düzeylerinin belirlenmesi için 125 katılımcıya uygulanan anket çalışması ve 25 katılımcıyla yapılan röportajlardan elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

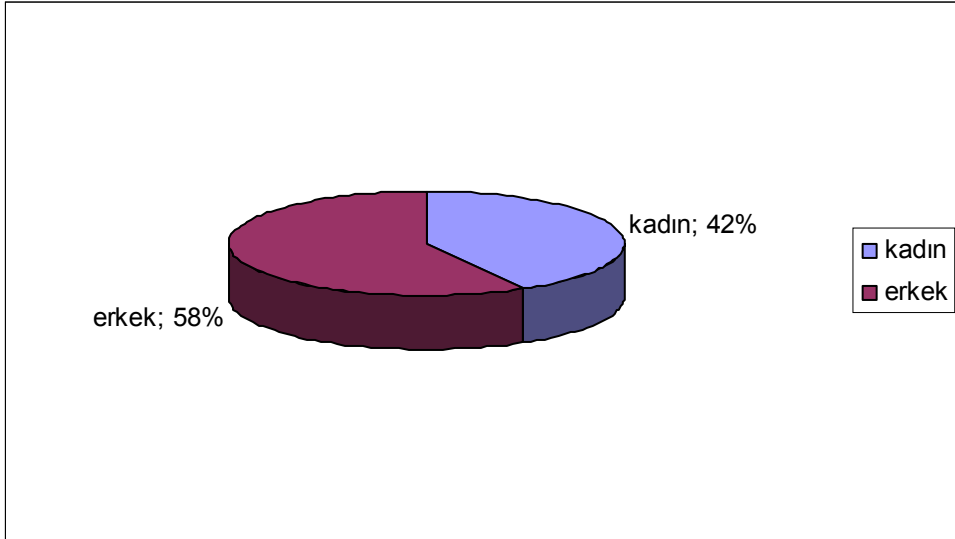
Bölümde ilk olarak anket ve röportaj katılımcılara ait kişisel özellikler belirtilmiş, ikinci olarak Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini duyma yüzdeleri yorumlanmış, üçüncü olarak anket ve röportaj katılımcılarının buldukları bölgede Rehberlik ve Araştırma Merkezi olup olmadığını bilme yüzdeleri yorumlanmış, dördüncü olarak anket katılımcılarının ramlardan hizmet alma yüzdeleri yorumlanmış, beşinci olarak anket katılımcılarının RAM'ların hizmet alanlarına verdikleri önem sıralaması yorumlanmış, altıncı olarak anket katılımcılarının RAM'lardan en çok hizmet aldıklarını düşündükleri gruplar hakkındaki sıralamaları yorumlanmıştır, yedinci olarak anket katılımcılarının RAM'ların algılanış biçimi hakkındaki sorulara verdikleri cevaplar yorumlanmış, sekizinci olarak anket katılımcılarının RAM'ların tanıtımı ile ilgili önerileri yorumlanmış, dokuzuncu olarak Rehberlik ve Araştırma Merkezinde incelen ve RAM'a yöneltilen öğrencilerle ilgili önerileri belirtilmiş, onuncu ve son olarak Rehberlik ve Araştırma Merkeziyle ilgili katılımcıların genel önerileri belirtilmiştir.

2.1. Anket ve Röportaja Katılan Bireylere Ait Kişisel Özellikler

Tablo 4. Ankete Katılan Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	52	42
Erkek	73	58
Toplam	125	100

Tablo 4’de görüldüğü üzere Eğitim Fuarı günleri ziyaretçilerinden 52’si kadın, 73’ü erkek, toplam 125 katılımcı ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket çalışmasına katılan bireylerde kadın katılımcılardan çok erkek katılımcıların olması tesadüfi örneklem yoluyla yapılan çalışmada standı daha fazla sayıda erkek katılımcının ziyaret etmesi ve erkek katılımcıların bu çalışmaya katılmayı daha fazla kabul etmesi ile açıklanabilir.

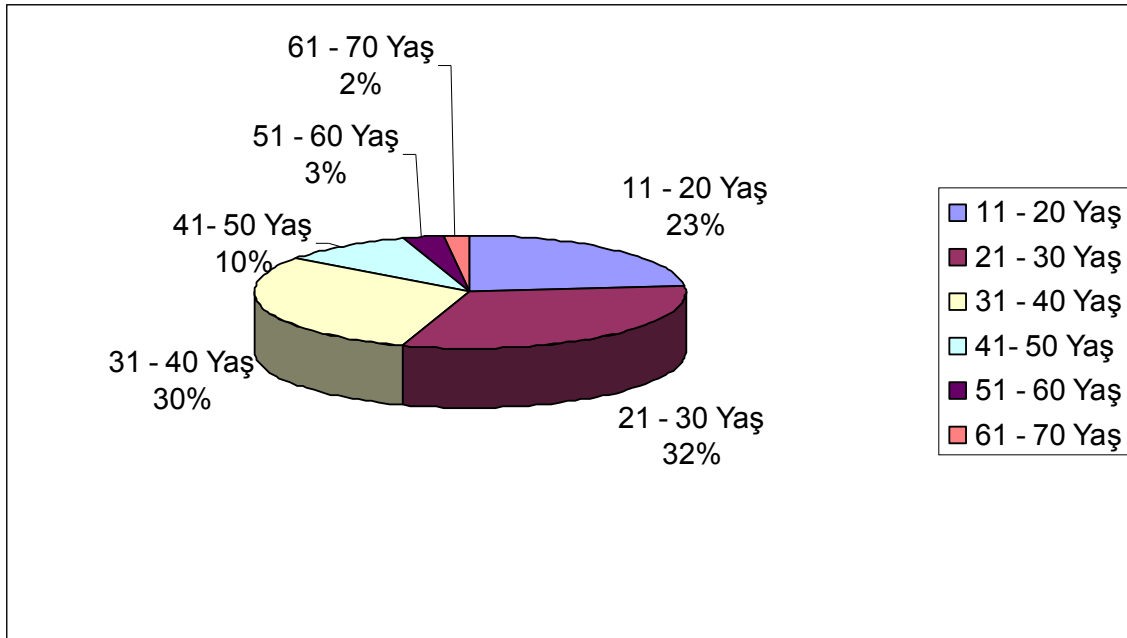

Şekil 4. Ankete Katılan Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Tablo 5. Anket Katılımcılarının Yaşa Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Frekans	%
11 - 20	29	23
21 - 30	40	32
31 - 40	38	30
41 - 50	12	10
51 - 60	4	3
61 - 70	2	2
Toplam	125	100

Tablo 5 'de görüldüğü üzere, katılımcıların yarısından fazlası 21-40 yaş arasında yer alan yetişkinlerdir. Bu yaş grubu meslekleri veya ebeveyn olmalarından dolayı RAM'ları en çok bilmesi gereken gruptur. Çalışmada yüzdelik dilimde bakıldığında 2. sırayı 11-20 yaş arasında eğitim çağında olan bireyler oluşturmaktadır. Bu grupta RAM'lar hakkında bilgi sahibi olması gereken ve faydalanabilecek olan diğer gruptur.

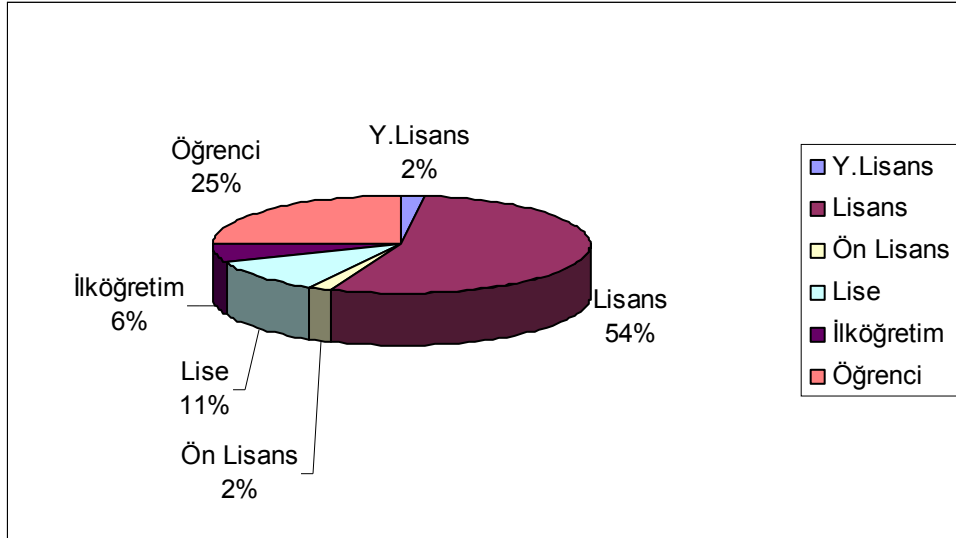

Şekil 5. Anket Katılımcılarının Yaşa Göre Dağılımı

Tablo 6. Kadın Anket Katılımcıları İçin En Son Mezun Olunan Eğitim Kurumu Dağılımları.

Mezun Olunan Okul Düzeyi	Frekans	%
Yüksek Lisans	1	2
Lisans	28	54
Ön lisans	1	2
Lise	6	11
İlköğretim	3	6
Öğrenci	13	25
Toplam	52	100

Tablo 6' dan anlaşılacağı üzere kadın katılımcıların yarısından fazlası yüksek öğretim görmüştür. 1/4'lük bölümü de halen öğrenci olan bireylerdir.

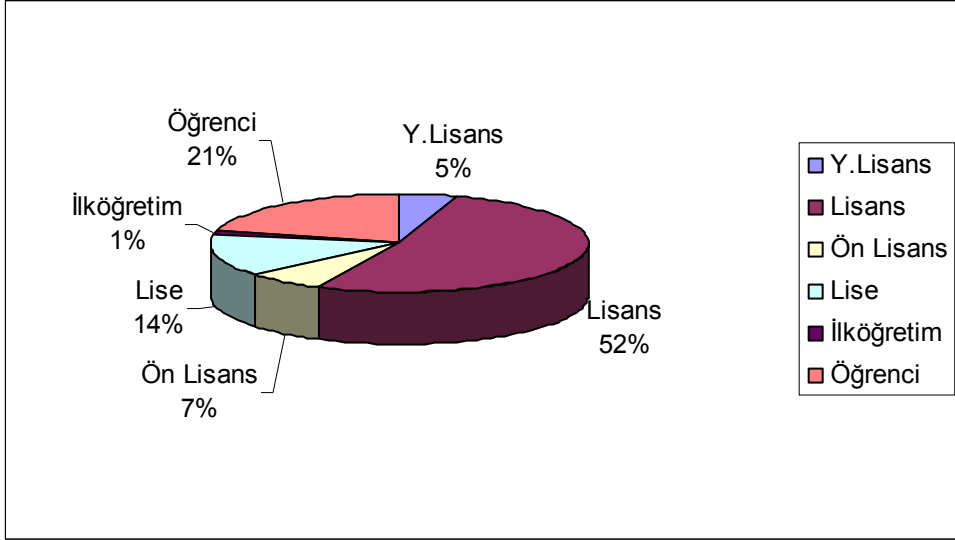

Şekil 6. Kadın Anket Katılımcıları İçin En Son Mezun Olunan Eğitim Kurumu Dağılımları.

Tablo 7. Erkek Anket Katılımcıları İçin En Son Mezun Olunan Eğitim Kurumu Dağılımları.

Mezun Olunan Okul Düzeyi	Frekans	%
Yüksek Lisans	4	5
Lisans	38	52
Ön lisans	5	7
Lise	10	14
İlköğretim	1	1
Öğrenci	15	21
Toplam	73	100

Erkek katılımcıların da yarısından fazlası yüksek öğretim mezunu olup, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha fazla bir yüzdesinin yüksek öğretim mezunu olduğu söylenebilir.

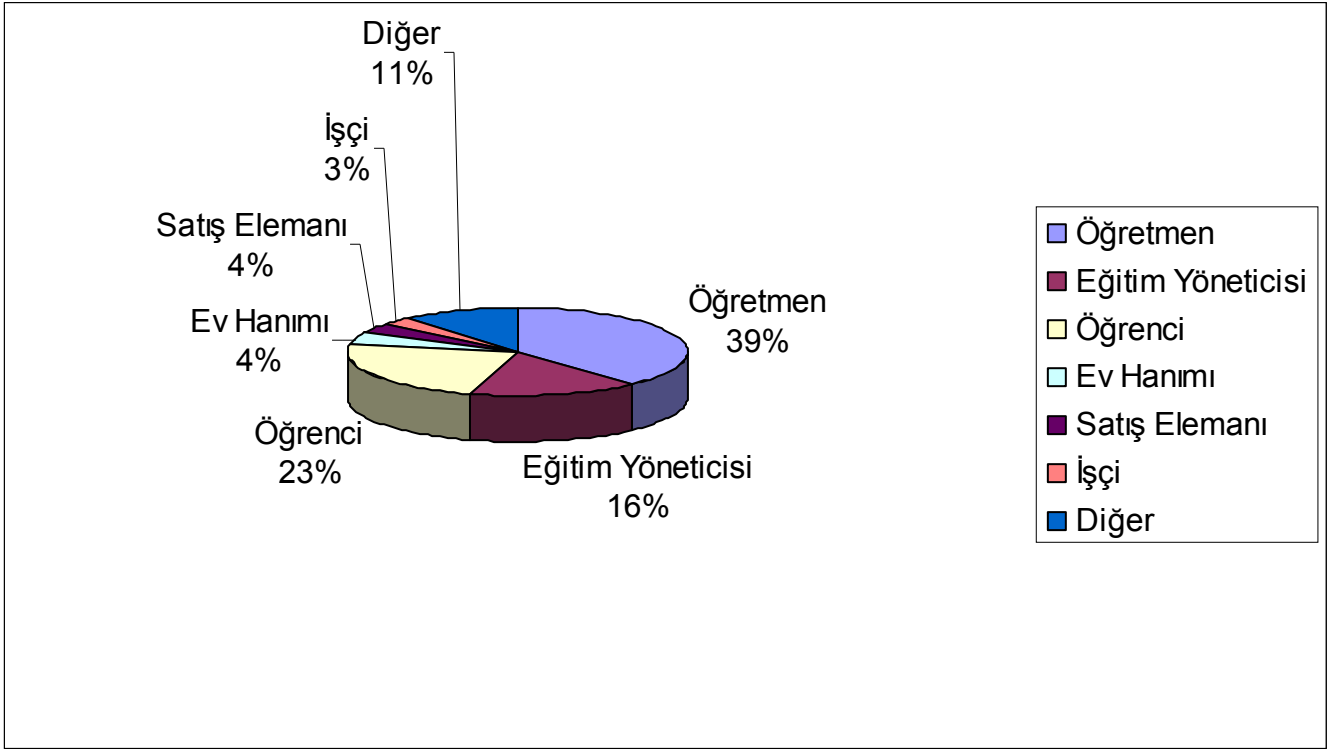

Şekil 7. Erkek Anket Katılımcıları İçin En Son Mezun Olunan Eğitim Kurumu Dağılımları.

Tablo 8. Anket Katılımcılarının Meslek Gruplarına Göre Dağılımları.

Meslekler	Frekans	%
Öğretmen	48	38
Eğitim Yöneticisi	20	16
Öğrenci	29	23
Ev Hanımı	5	4
Satış Elemanı	5	4
İşçi	4	3
Diğer	14	11
Toplam	125	100

Fuarın eğitim fuarı olduğu göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların meslek gruplarına göre dağılımı uygun görülmektedir. Katılımcılardan %77'lik bir grubun gerek hizmet alan, gerek hizmet veren olarak eğitim hizmetlerinde yer aldığı görülmektedir. Bu grup RAM'lar hakkında en çok bilgi sahibi olması ve faydalanması beklenebilecek gruptur.

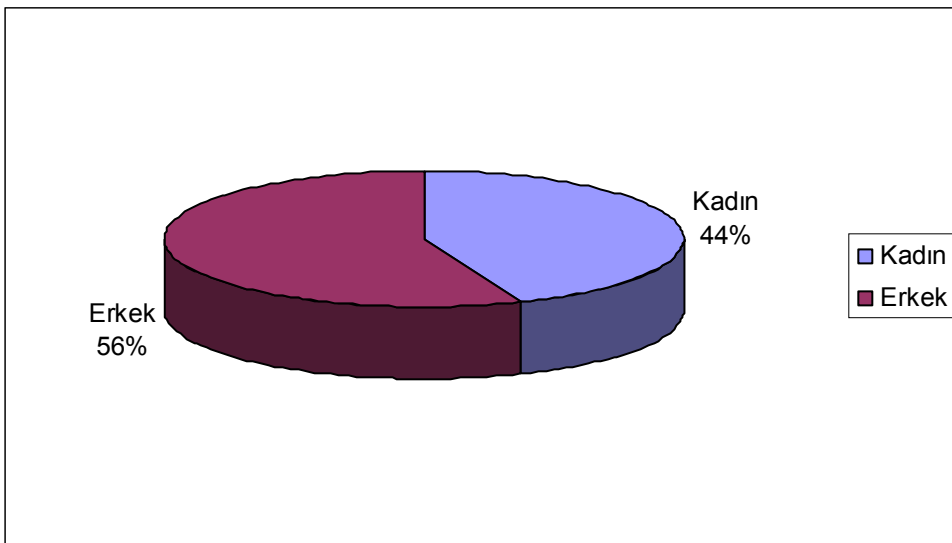

Şekil 8. Anket Katılımcılarının Meslek Gruplarına Göre Dağılımları.

Tablo 9. Röportajlara Katılan Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımları.

Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	11	44
Erkek	14	56
Toplam	25	100

Anket çalışmasında da röportaj çalışmasında da katılımcı erkek sayısının katılımcı kadın sayısından daha fazla olduğu görülmektedir.

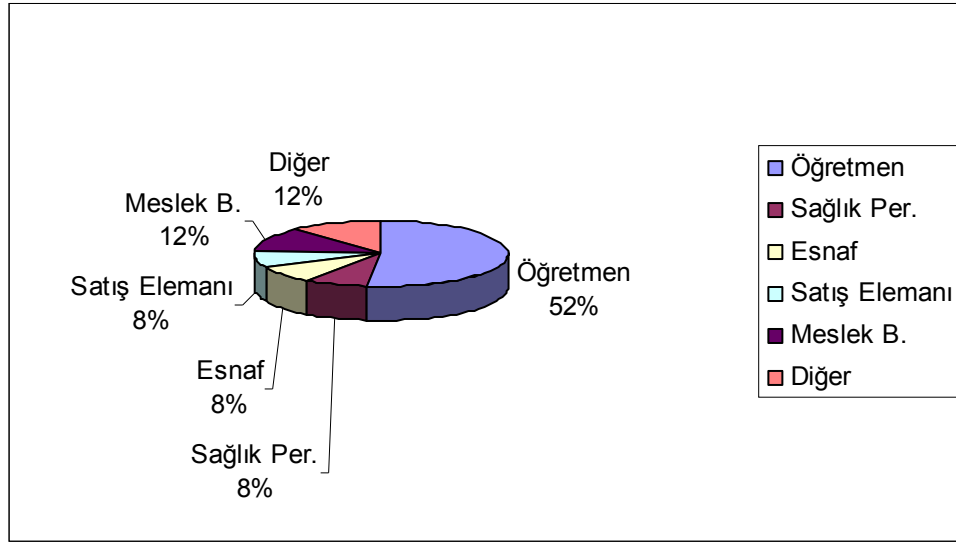

Şekil 9. Röportajlara Katılan Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımları.

Tablo 10. Röportajlara Katılan Bireylerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımları.

Meslekler	Frekans	%
Öğretmen	13	52
Sağlık Personeli	2	8
Esnaf	2	8
Satış Elemanı	2	8
Meslek Belirtmeyen	3	12
Diğer	3	12
Toplam	25	100

Röportaj katılımcılarının %52' si öğretmen olup, fuarının eğitim fuarı olması, nedeniyle katılımcıların yarısından fazlasının eğitim sektöründen olması ile uyum göstermektedir.

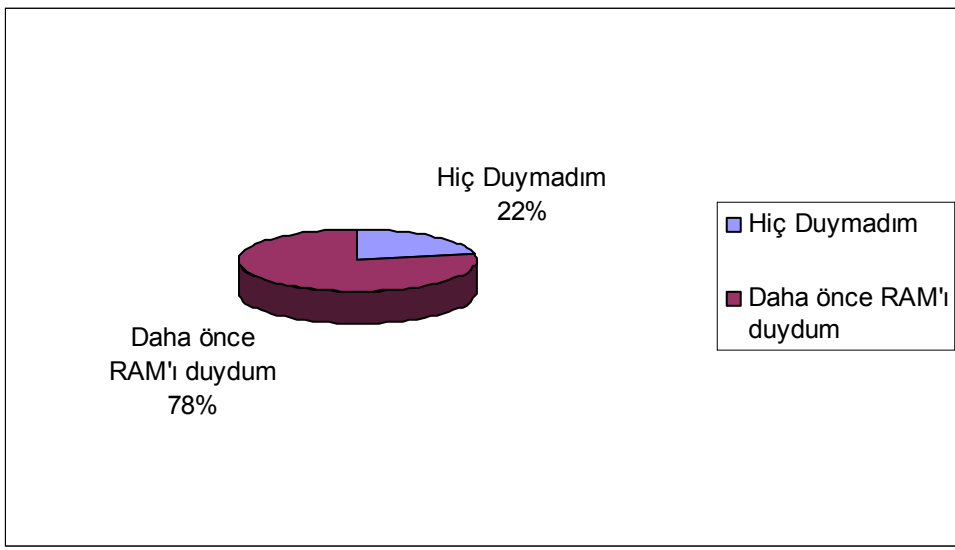

Şekil 10. Röportajlara Katılan Bireylerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımları.

2.2. Rehberlik ve Araştırma Merkezinin Duyulma Düzeyi

Tablo 11. Anket Katılımcılarının Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini Duyma Yüzdesi

RAM'ın Tanınma Yüzdeleri	%
Hiç duymadım	22
Daha önce RAM'ı duydum	78

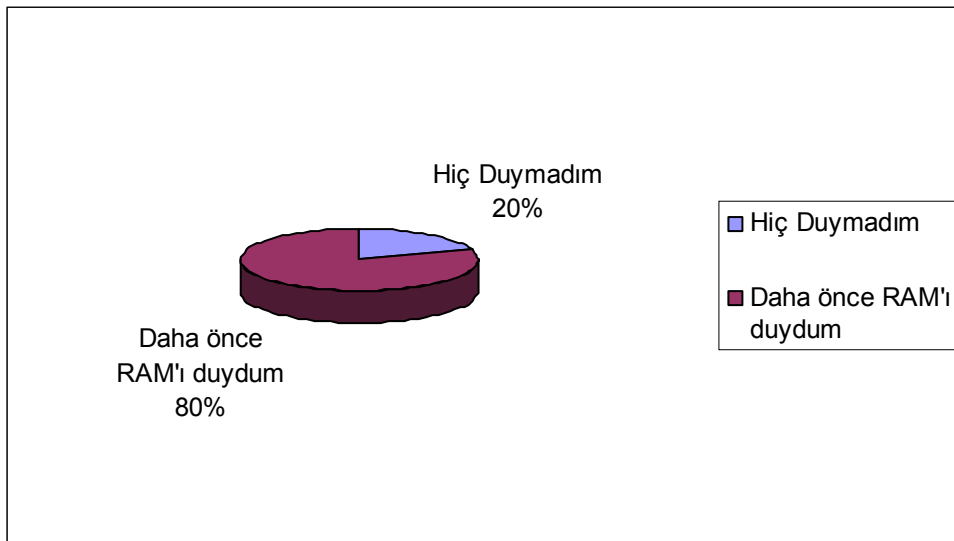

Şekil 11. Anket Katılımcılarının Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini Duyma Yüzdesi

Tablo 12. Röportaj Katılımcılarının Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini Duyma Yüzdesi

RAM'ın Tanınma Yüzdeleri	%
Hiç duymadım	20
Daha önce RAM'ı duydum	80

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin bilinme oranı ile ilgili anketlere verilen cevaplar ve röportajlardaki cevaplar birbiri ile karşılaştırıldığında birbirine yakın bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Buna göre yukarıdaki veriler ışığında tüm katılımcılar içerisinde her 5 katılımcıdan 4'ünün Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini duyduğu, 1'inin ise bu kurumları hiç duymadığı söylenebilir. Ancak duydum cevabını veren anket ve röportaj katılımcılarının bir kısmının anketin ve röportajın diğer sorularına verdiği cevaplarda Rehberlik ve Araştırma Merkezini rehabilitasyon merkezleri ve okul rehberlik servisleri ile karıştırdıkları anlaşılmaktadır.

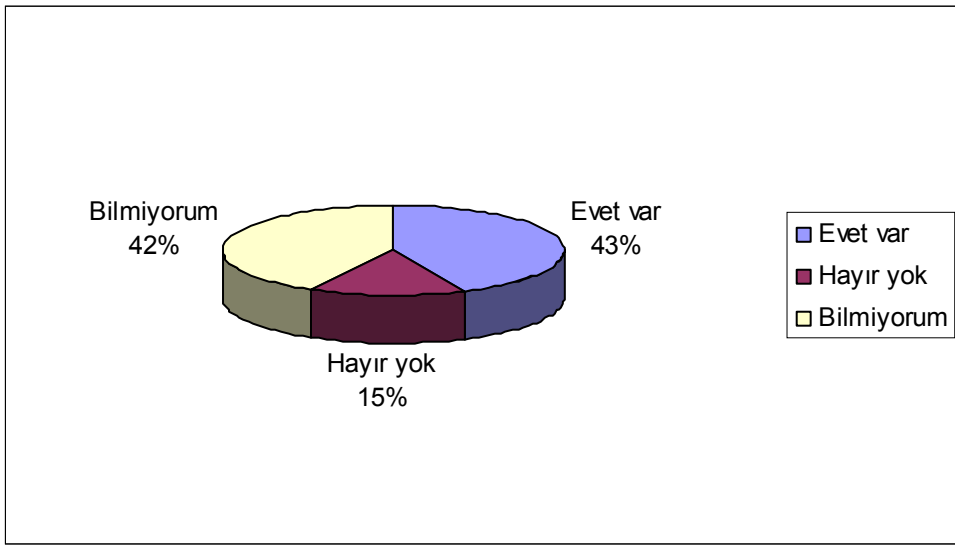

Şekil 12. Röportaj Katılımcılarının Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini Duyma Yüzdesi

2.3.Bireylerin Buldukları Bölgede Rehberlik ve Araştırma Merkezi Olup Olmadığını Bilme Düzeyleri

Tablo 13. Anket Katılımcılarının Buldukları Bölgede RAM Olup Olmadığını Bilme Düzeylerinin Yüzdeleri Olarak Gösterilmesi

Yaşadığı / İkamet Ettiği Yerde RAM Olup Olmadığı Sorusuna Verilen Cevaplar	%
Evet var	43
Hayır yok	15
Bilmiyorum	42

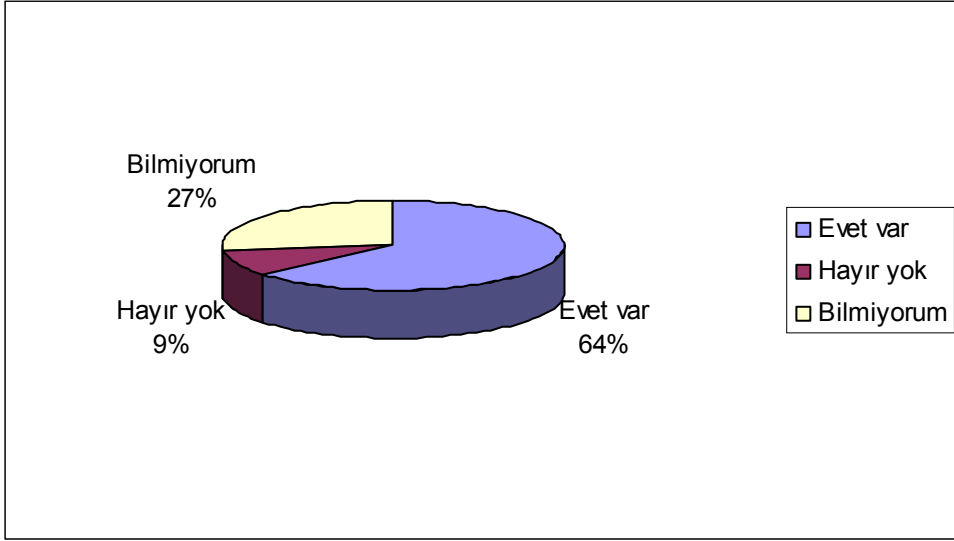

Şekil 13. Anket Katılımcılarının Buldukları Bölgede RAM Olup Olmadığını Bilme Düzeyleri

Tablo 14. Röportaj Katılımcılarının Buldukları Bölge de RAM Olup Olmadığını Bilme Düzeylerinin Yüzdeleri Olarak Gösterilmesi

Yaşadığı / İkamet Ettiği Yerde RAM Olup Olmadığı Sorusuna Verilen Cevaplar	%
Evet var	63.6
Hayır yok	9.1
Bilmiyorum	27.3

Bu soruyu Rehberlik ve Araştırma Merkezini duyduklarını ifade eden katılımcılar cevaplamış olup, katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin tanınırlığı konusunda fikir vermektedir. Evet var cevabını veren katılımcıların buldukları bölgede RAM olup olmadığı hususunda doğru cevap verdiği belirlenmiştir.

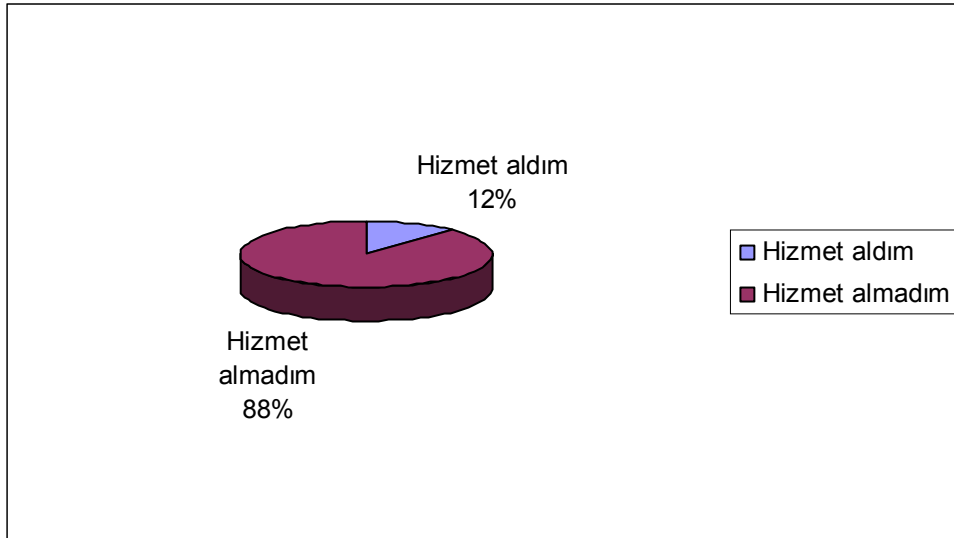

Şekil 14. Röportaj Katılımcılarının Buldukları Bölgede RAM Olup Olmadığını Bilme Düzeyleri

2.4. Bireylerin RAM'lerden Hizmet Alma Düzeyleri

Tablo 15. Anket Katılımcılarının RAM'lerden Hizmet Alma Yüzdesi

RAM'dan Hizmet Alma Durumu	%
Hizmet aldım	12
Hizmet almadım	88

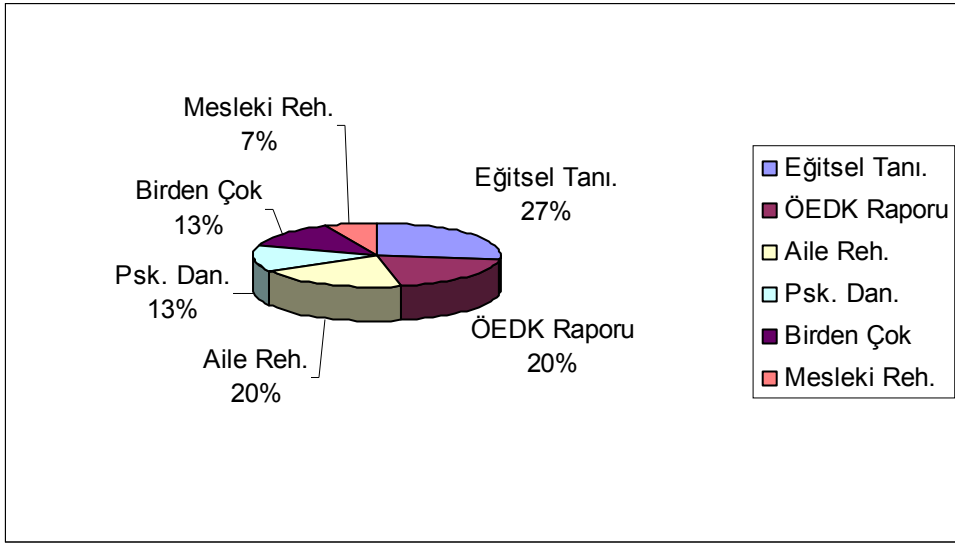
Şekil 15. Anket Katılımcılarının RAM'lerden Hizmet Alma Yüzdesi

Tablo 16. RAM’lardan Hizmet Alan Bireylerin Hizmet Aldıkları Konuların Dağılımı

Hizmet Alınan Konular	%
Eğitsel Tanılama	26.6
Özel Eğitim Değerlendirme Kurul Raporu Başvurusu	20
Aile Rehberliği	20
Psikolojik Danışma	13.3
Birden Çok Alanda Hizmet	13.3
Mesleki Rehberlik	6.6

RAM’lardan yararlanan bireylerin yüzdesine bakıldığında katılımcıların çok azının bu hizmetten yararlandığı görülmektedir. Anket katılımcılarının yarısından fazlasının eğitim camiasına mensup bireyler olduğu göz önüne alındığında gerek öğrencilerin eğitsel performanslarının tespiti ile ilgili olarak, gerek ise rehberlik ve psikolojik danışma ve özel eğitim hizmetleri ile ilgili bilgi ve becerilerini geliştirme amacı ile hizmet içi eğitimden, seminer vs. çalışmaları için RAM’lardan faydalanmadıkları görülmektedir. Bunun nedenlerinin RAM’ların, hizmet verdikleri alanların ve RAM’lardan nasıl faydalanılacağına yeterince bilinmiyor olması, bu kurumları en çok bilmesi ve faydalanması gereken eğitimcilerce de yeterli düzeyde faydalanılmaması sonucunu doğurmaktadır. Tabii bunun nedenleri arasında bu hizmetleri bilen ve bu hizmete ihtiyaç duyan bazı bireylerin toplumda yaygın olarak var olan psikolojik hizmetlerden faydalanan bireylere bakış açısı nedeniyle kaçındıkları düşünülebilir.

Hizmet alan bireylerin hizmet aldıkları konuların dağılımına bakıldığında ilk iki sırada toplamda % 46 oranında bireylerin eğitsel tanılama ve sonucunda hazırlanan kurul raporunu alabilmek amacıyla RAM’lara başvurduğu görülmektedir. Gerçekte de ilgili kanun ve yönetmeliklerle özrürlü bireylerin özel eğitimde destek eğitiminden faydalanabilmeleri için ihtiyaç duydukları raporları hazırlama görevi RAM’lara verildikten sonra RAM’lara başvuruda bulunan bireylerin pek çoğunun başvuru nedenlerini eğitsel tanılama ve özel eğitim değerlendirme kurulu raporu oluşturmuştur.

Şekil 16. RAM’lardan Hizmet Alan Bireylerin Hizmet Aldıkları Konular

2.5. Bireylerin RAM’ların Hizmet Alanlarına Verdikleri Önem Sıralaması

Tablo 17. Katılımcılara Göre RAM’ların Hizmet Verdiği Alanların Önem Sırası.

	Hizmet Alanı
1.	Psikolojik Danışmanlık
2.	Eğitsel Tanılama ve Değerlendirme
3.	Aile Rehberliği
4.	Araştırma - Geliştirme
5.	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Birimleri ile İşbirliği
6.	Hizmet İçi Eğitim
7.	Mesleki Rehberlik

Bireyler RAM’ların hizmet alanları ile ilgili olarak en önemli buldukları işlevleri sıralamıştır. Bu sıralamaya bakıldığında birinci sırada görülen psikolojik danışma hizmeti toplumun genel beklentisi ve ihtiyacını yansıtmakta olup, aslında RAM’larda çalışma saatlerinin büyük bölümünü Tablo 16’da görüldüğü üzere ikinci sırada yer alan eğitsel tanılama ve değerlendirme almaktadır. Aile rehberliği bu sıralamada üçüncü sırayı alırken bu hizmet RAM’larda da yerine getirilen önemli bir hizmet olarak yer almaktadır. İhtiyacı doğrultusunda gelen tüm velilere aile rehberliği hizmeti sunulmaktadır. Ancak toplum tarafından bu derece önemli görülen hizmetin daha geniş kapsamlı yapılabilmesi RAM’ların personel ve donanım açısından daha yeterli hale gelmesinin ardından sağlanabilecektir. Araştırma ve geliştirme yapıldığı alanla ilgili olarak ilerlemeyi sağlayan çok önemli bir faktör olup şu an Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin çok azında bu konu ile ilgili çalışmalar yapılabilmektedir.

Sıralamanın beş ve altıncı sırasında yer alan rehberlik ve psikolojik danışma birimleri ile işbirliği ve hizmet içi eğitim faaliyetleri sorumlu olunan bölgedeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi açısından zaruri olup Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde bu görev rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümünün önemli faaliyetleri arasında yer almaktadır. Yedinci ve son sırada yer alan mesleki rehberlikle ilgili çalışmaların büyük bir kısmı okul rehberlik servislerince yerine getirilmekte olup Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde bu konuyla ilgili diğer alanlara göre daha az çalışma yapılmaktadır. Sonuç olarak katılımcıların RAM'ların hizmet alanlarında yaptıkları sıralamanın toplumun beklentilerini göstermesi açısından fikir verdiğini ve toplumun beklentilerinin var olan durumdan az da olsa farklılık gösterdiğini söyleyebiliriz.

2.6. RAM'lardan En Çok Hizmet Aldıklarını Düşünülen Gruplar

Tablo 18. Anket Katılımcılarına Göre RAM'lardan En Çok Hizmet Aldığı Düşünülen Grupların Sıralaması

	Hizmet Alındığı Düşünülen Gruplar
1.	Zihinsel Yetersizlik
2.	DEHB
3.	Özel Öğrenme Güçlüğü
4.	Akademik Başarısızlık
5.	Otizm
6.	Bedensel Engelliler
7.	Sosyal / Duygusal Uyum Güçlüğü
8.	İşitme Engelliler

RAM'lardan en fazla hizmet alan grubun hangisi olduğu ile ilgili katılımcıların görüşleri sıralanmıştır. Sıralamaya bakıldığında RAM'larda hizmet verilen gruplarla katılımcıların verdikleri cevapların uyumlu olduğu gözlemlenmektedir. Gerçekte de eğitsel tanılama için RAM'lara başvurusu yapılan bireylerin en büyük kısmını eğitsel tanılama için gelen, zihinsel yetersizliği olan bireyler oluşturmaktadır. Tıbbi tanılama sonucu DEHB tanısı ile RAM'lara gelen bireylerin yanı sıra DEHB şüphesi ile de başvuran bireylerin sayısı azımsanmayacak kadar çok olup, bu bireylerin pek çoğunda DEHB ile uyumlu özelliklere rastlanmamakta, bu bireylerin yaş, zihin düzeyi, davranış bozuklukları, aile içerisinde uygun disiplin anlayışının kazandırılmamış olması vb. ile ilgili hareketliliklerinin aile ve eğitimciler tarafından DEHB ile karıştırıldığı görülmektedir.

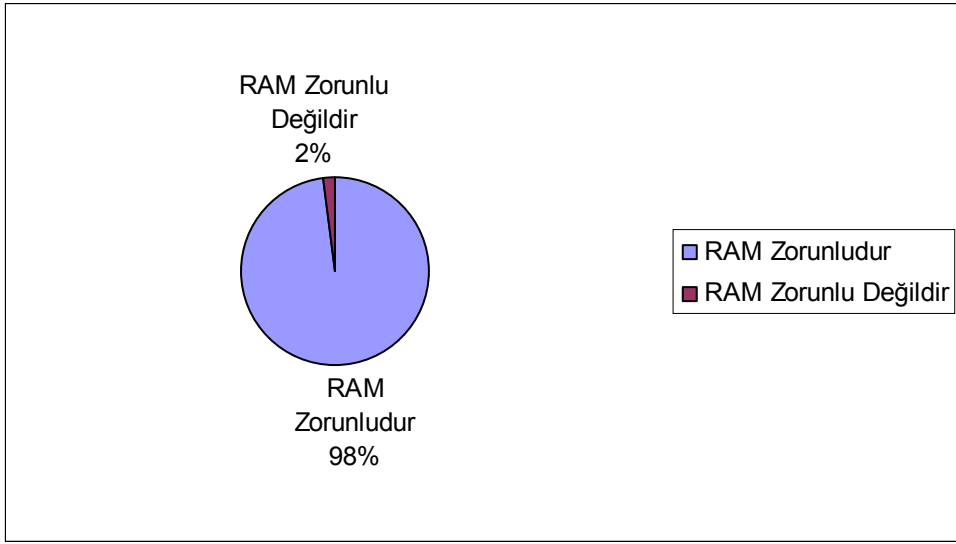
Yine Özel Öğrenme güçlüğü ile ilgili tanı almış olarak başvurma oranı daha az olup, RAM'lara özellikle ilkököl 1. ve 2. sınıfta okul başarısızlığı, okuma-yazmada problem olması nedeniyle başvurusu yapılan bireylerde tespiti yapılmaktadır. Akademik başarısızlık aslında nedeni henüz tespit edilememiş tüm problemlerin ifadesi olarak eğitimciler tarafından kullanılmakta ve RAM'a başvurularında öğretmenler tarafından gönderilen gözlem formlarında en çok karşılaşılan ifade olmaktadır. RAM'larda yapılan test, gözlem ve incelemeler neticesinde bireylerin akademik başarısızlıklarının nedeni belirlenerek (Zihinsel yetersizlik, DEHB, Özel Öğrenme Güçlüğü, Aile içi nedenler vs.) gerekli eğitsel yönlendirme ve aile eğitimleri yapılmaktadır. Otizm, Bedensel Engel, İşitme Engeli, Uyum Güçlükleri ve diğer konularda da RAM'lara başvurular olmakta bu bireylerinde eğitsel tanılamaları, yönlendirmeleri ve aile eğitimleri yapılmaktadır.

2.7. RAM'ların Algılanış Biçimi İle İlgili Düşünceler

Tablo 19. Anket Katılımcılarına Göre RAM'ların Türk Milli Eğitim Sistemi İçindeki Yeri

RAM'ın Türk Milli Eğitim Sistemi İçindeki Yeri	%
RAM Milli Eğitim Sistemi İçinde Yer Alması Zorunlu Kurumlar Arasındadır	98
RAM Milli Eğitim Sistemi İçinde Yer Alması Zorunlu Kurumlar Arasında Değildir	2

Anket katılımcıları Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini %98'lik bir oranla Türk Milli Eğitim Sisteminin içinde yer alması zorunlu olan bir kurum olarak görmektedirler. Araştırmanın amacı ve önemi bölümünde de belirtildiği üzere RAM'lar tüm toplumdaki bireylerin ruhsal sağlığı ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitsel tanılamalarının yapılarak uygun eğitim-öğretimle kendi başlarına hayatlarını sürdürebilecek topluma faydalı bireyler olmaları açısından olmazsa olmaz kurumlardır. Katılımcılarında tamamına yakını bu görüşte birleşmiştir.

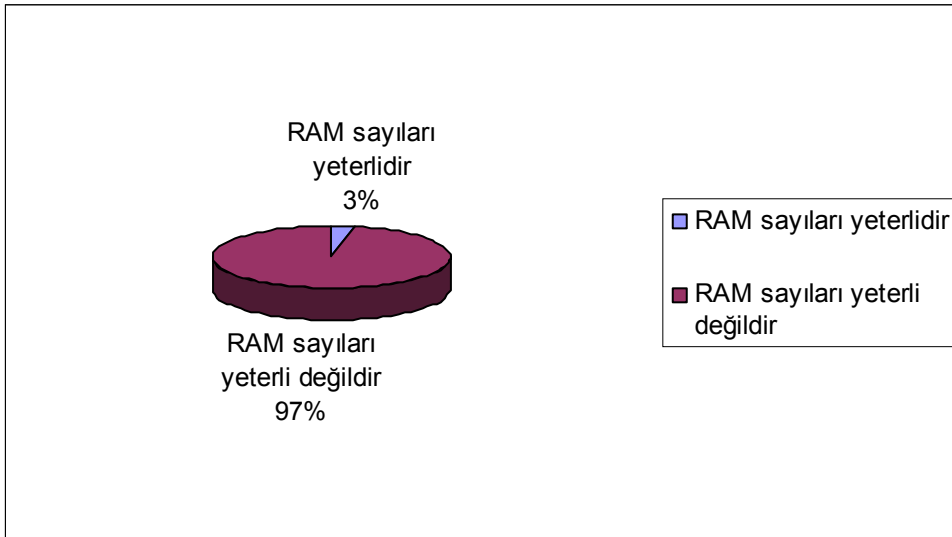

Şekil 17. Anket Katılımcılarına Göre RAM'ların Türk Milli Eğitim Sistemi İçindeki Yeri

Tablo 20. Anket Katılımcılarına Göre RAM'ların Sayısının Yeterliliği

RAM'ların Sayıları	%
RAM sayıları yeterlidir.	3
RAM sayıları yeterli değildir.	97

Anket katılımcılarının tamamına yakını, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin sayılarını yetersiz bulmaktadırlar. RAM'ların sayıları her geçen gün artmakla birlikte, bireylerin rahatlıkla ulaşabilecekleri şekilde tüm ilçelerde yer almasının hizmetin ihtiyaç duyan her bireye ulaştırılması açısından faydalı olabileceği söylenebilir.

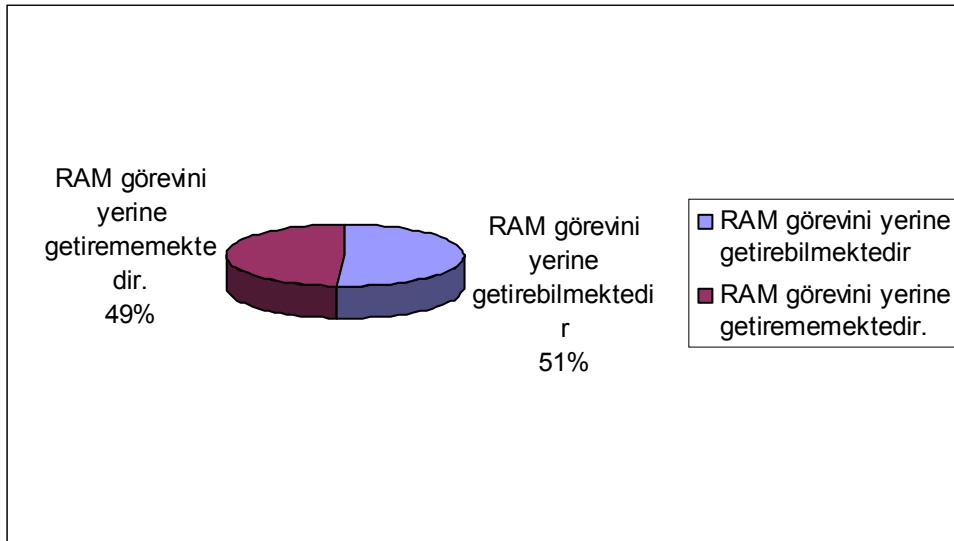

Şekil 18. Anket Katılımcılarına Göre RAM'ların Sayısının Yeterliliği

Tablo 21. RAM'ların Görevlerini Yeterince Yerine Getirip Getirmediği İle İlgili Düşünceler

Görevi Yeterince Yerine Getirebilme	%
RAM'lar görevlerini yeterince yerine getirebilmektedir.	51
RAM'lar görevlerini yeterince yerine getirememektedir.	49

Anket katılımcılarının tamına yakını RAM'ların sayılarını yeterli bulmazken, katılımcıların yarısından biraz fazlasının var olan imkanlar dahilinde RAM'ların görevlerini yeterince yerine getirebildiklerine dair düşünceleri mevcuttur. Ancak imkanlarında arttırılması ile birlikte RAM'ların görevlerini daha iyi bir şekilde yerine getirebilmeleri de mümkündür. RAM'lar tanılama ve yöneltme hizmetlerinin yanında araştırma ve geliştirme görevleri de bulunana kurumlardır. Bu açıdan da bakıldığında bu kurumların alanlarında geliştirilmeye açık pek çok konu olduğundan her geçen gün yeni çalışmalarla daha ileri gidilmesi beklenmesi ve toplumsal açıdan talep edilmesi gereken bir durumdur.

Şekil 19. RAM'ların Görevlerini Yeterince Yerine Getirip Getirmediği İle İlgili Düşünceler

2.8. RAM’larda Görev Alan Uzmanların Branşları İle İlgili Düşünceler

Tablo 22. Anket Katılımcılarının RAM’larda Görev Yaptığını Düşündükleri Uzman Personel

	Uzmanlık Alanı	Frekans
1.	Psikolojik Danışman / Rehber Öğr.	108
2.	Özel Eğitim Öğretmeni	45
3.	Psikolog	37
4.	Sosyal Çalışmacı	31
5.	Eğitim Programcısı	26
6.	Psikiyatrist	15
7.	Sınıf Öğretmeni	14
8.	Okul Öncesi Öğretmeni	13

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde en yoğun olarak görev alan grup gerçekte de ilk iki sırada yer alan Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen ve Özel Eğitim Öğretmenidir. Ancak 3. ve 4. sırada yer alan Psikolog ve Sosyal Çalışmacıların RAM’larda henüz istihdamı olmamakla birlikte Bakanlıkça konu ile ilgili gerekli çalışmalar yürütülmektedir. 5. sırada yer alan Eğitim Programcısı, 6. sırada yer alan Psikiyatrist, 7.sırada yer alan Sınıf Öğretmeni ve 8.sırada yer alan Okul Öncesi Öğretmeni RAM’larda var olmayan uzmanlardır.

2.9.RAM’ ların İşbirliği İçerisinde Olması Gerektiği Düşünülen Kurumlar

Tablo 23. Anket Katılımcılarının RAM’ların İşbirliği İçinde Olması Gerektiğini Düşündükleri Kurumlar

	İşbirliği Halinde Olunması Gereken Kurumlar	Frekans
1.	Okullar	107
2.	Sağlık Kuruluşları	68
3.	Üniversiteler	64
4.	Belediyeler	63
5.	Diğer RAM’lar	61
6.	Basın Yayın Kuruluşları	4
7.	Diğer	5

Anket katılımcılarının RAM'ların işbirliği içinde olmalarını gerekli gördüğü kurumlar sıralamasında okullar 1.sırayı almaktadır. Elbette bu düşünce gerçeği yansıtmaktadır. RAM'larda incelemeye alınan bireylerin büyük bir bölümünü okullardan inceleme ve tanılama için yönlendirilen öğrenciler oluşturmakta ve eğitimde başarı işbirliği içerisinde sağlanacağından yapılan değerlendirme ve çalışmalar okullarla yapılan bilgi alışverişi neticesinde yapılmaktadır.

2.sırada yer alan sağlık kuruluşları ile işbirliği de RAM'larda yapılan iş açısından kesinlikle zorunludur. Tıbbi tanılama gerektiren ya da tedavi gerektiren bireyler için ve özürlü sağlık kurulu raporları için bu kurumlarla özellikle yazışmalar ile bilgi alışverişi ve işbirliği yapılmaktadır.

3.sırada yer alan üniversitelerle işbirliği diğer kurumlara oranla daha az bir yer oluşturmakta ancak özellikle alanla ilgili gelişmeler hususunda seminer, eğitim çalışmaları ile ilgili olarak ve aynı zamanda üstün yetenekli bireylerin eğitsel yönlendirilmeleri hususunda üniversitelerle de iş birliğine gidilmektedir.

4.sırada yer alan belediyeler gerçekte de bireylerin RAM'lar konusunda bilgilendirilmeleri ve RAM'ın görev alanında yer alan Psikolojik Danışma, ruh sağlığı hususundaki pek çok konuda ve özel eğitim konusunda bilinçlendirilmeleri açısından ortaklaşa yapılan çalışmalarda işbirliği içerisinde çalışmaktadırlar.

5.sırada yer alan RAM'larla işbirliği katılımcıların düşüncesinin aksine daha üst sıralarda yer almaktadır. Pek çok konuda Genel Müdürlük ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünce çok sayıda, tüm RAM'ların katılımıyla gerçekleşen toplantılar yapılmakta ve iş birliği sağlanmaktadır.

6.sırada yer alan basın-yayın kuruluşlarıyla işbirliği konusunda daha fazla çalışmaya ağırlık verilmesi faydalı olacaktır.

2.10. Anket Katılımcılarının RAM'ların Tanıtımı İle İlgili Önerileri

Katılımcıların ortak fikrine göre okullarda yapılabilecek tanıtım çalışmaları şöyledir; Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini tanıtıcı seminer ve eğitim çalışmaları düzenlenmelidir, öğrenci velilerine yönelik anket çalışması yapılmalıdır, öğrenci velisi ile işbirliği içinde olunarak tüm veliler sunulan hizmetin gerekliliğine ve yararına inandırılmalıdır. Özellikle periyodik olarak okullara ziyaretler düzenlenerek öğrencilere dönük tanıtım çalışmalarına gidilmelidir.

Katılımcılara göre yazılı ve görsel basın ve internet tanıtımda mutlaka kullanılmalıdır, bu konu ile ilgili öneriler şunlardır; tanıtım aracı olarak medya kullanılmalıdır. Kadın

programlarının içinde tanıtıcı kuşaklar düzenlenmelidir. Reklam ve halkla ilişkiler alanındaki gelişmelerden de yararlanılarak bilimsel tanıtım çalışmaları yapılmalıdır. İnternet ortamından yararlanılmalıdır.

Katılımcıların diğer önerileri ise şu şekildedir; broşür ve afişler bastırılmalı bunların halka ulaşımı sağlanmalıdır. Yerel tanıtım yapılmalı, ilçelere, belde ve köylere de ulaşılmalıdır. Haydi Kızlar Okula Kampanyasına benzer kampanyalar düzenlenmelidir. Gezici otobüsler ve diğer kanallar kullanılarak, gerekirse evlere kadar ulaşılarak bilgilendirme yapılmalıdır.

Katılımcıların Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin tanınırlığını arttırmak üzere verdiği öneriler oldukça olumlu ve yapıcı olup, katılımcılara göre tanınırlık konusunda yapılabilecek en önemli çalışmanın basın ve medyanın kullanılması olduğu görülmüştür.

2.11.Anket Katılımcılarının Rehberlik ve Araştırma Merkezinde İncelenen ve RAM'a Yöneltilen Öğrencilerle İlgili Önerileri

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin tanılama görevi ile ilgili öneriler; İncelemeler yüzeysel olmamalı, uzun süreli gözlem yapılabilirdir. Sadece tanılama amaçlı eğitsel değerlendirme yapılmamalıdır. İçinde bulunduğumuz toplumun özelliklerine ve kültüre uyumlu testler geliştirilmeli ve tanılama yapılırken bu testler kullanılmalıdır. Öğrencilerin ve velilerinin sosyo - ekonomik ve sosyo – kültürel durumları göz önünde bulundurulmalıdır. Vakaların bireysel özelliklerine uygun değerlendirme yapılmalı ve uygun ortam sağlanmalıdır.

Yöneltme ve Yönlendirme ve bilgilendirme görevi ile ilgili öneriler; Yöneltilme ve yönlendirme yapılan okulların koşulları göz önüne alınmalı, bu okullar ziyaret edilmeli, buna göre yönlendirme yapılmalıdır. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) konusunda sınıf öğretmenleri ve tüm ilgililere eğitimler düzenlenmelidir. Öğrencilerin ilgi, performans ve yeteneklerine uygun yöneltme ve yönlendirme yapılmalıdır. Okul ya da aile kanalıyla Rehberlik ve Araştırma Merkezine başvurularda geri bildirimlere önem verilmeli okulları öğrencinin durumu hakkında bilgilendirilmelidir.

2.12. Anket Katılımcılarının Genel Önerileri

Katılımcıların Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin işlevlerini daha iyi yerine getirebilmeleri için donanım, personel, iş ve işlevleri hususundaki önerileri ise şöyledir; RAM'larda görev yapan personel sayısı artırılmalıdır. RAM'larda görevli personel eğitim ve nitelik yönünden desteklenmeli kişisel gelişimlerine fırsat tanınmalıdır. RAM'larda çocuk ve ergen psikiyatristi istihdam edilmelidir. RAM'ların sayısı artırılmalıdır. RAM'lar sadece özel eğitime hizmet eden kurumlar olarak algılanmamalı, tüm diğer hizmet alanlarında işlevsel hale getirilmelidirler. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ortak komisyonları kurulmalıdır. Sivil Toplum Kuruluşları ile işbirliğine gidilmelidir. Tüm çalışmalar okullar ve aileler ile işbirliği içinde yürütülmelidir.

2.13. Verilerin Değerlendirme Sonucu

Yapılan anket ve röportajlar neticesinde elde edilen veriler çoğu eğitim camiasından olan katılımcıların, RAM'lar hususunda sahip oldukları bilgilerde eksiklikler olduğunu göstermiştir. Katılımcılar tanıtımın yetersiz olduğu görüşünde birleşmiş ve tanıtım amacıyla yapılabilecek çalışmalar ve Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile ilgili diğer konularda önerilerde bulunmuşlardır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar göstermektedir ki; Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ve hizmet alanları toplumumuzda tam olarak tanınmamaktadır. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinden alacakları hizmete ihtiyaç duyabilecek bireylerin bir kısmı RAM'ları tanımadıkları veya hizmet alanları konusunda yeterli ölçüde bilgi sahibi olmadıklarından verilen hizmetten faydalanamamaktadırlar. RAM'ları tanıyan ve çoğunluğu eğitim camiasına mensup bireylerin büyük bir çoğunluğu ise RAM'ların mevcut şartlar içerisinde hizmet açısından yeterli olduğunu ifade etmekte ancak daha iyi olmaları için çalışmaların yapılması gerektiği hususunda birleşmektedirler. Duruma bu açıdan bakıldığında toplum açısından çok önemli işlevleri bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin şartlarının çok daha iyi bir hale getirilerek (donanım, personel vb. gibi) tanıtımları için gerekli çalışmalar yapılmasının ve bu hizmete ihtiyaç duyan bireylere ve Türkiye'de yaşayan tüm bireyler için çok önemli sonuçlar getireceği açıktır.

Bu bağlamda Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin en önemli ihtiyacı olan personel sayısının artırılması ve bu kurumlarda çalışan personelin uzmanlaşmasının sağlanması gerekmektedir. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine Milli Eğitim Bakanlığının ilgili yönetmeliğinde de adı geçen farklı uzmanlık alanlarındaki (psikolog , sosyal hizmet uzmanı , ölçme değerlendirme uzmanı vb. gibi) personelin atanması hizmet kalitesinin artması ve Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin tüm işlevlerini yerine getirebilmesi açısından son derece faydalı olacaktır. Aynı zamanda çalışma göstermektedir ki RAM' larda çocuk ve ergen psikiyatristinin de yer alması ve yapılan çalışmaların yalnızca özel eğitim alanına değil psikolojik danışmaya da yoğunlaşması toplumun beklentileri arasındadır.

Araştırma sonucunda toplumun RAM' lardan hizmet beklentisinde ilk sırada psikolojik danışma hizmeti olduğunu görmüştük, ancak özel eğitim hizmetlerinde bireylerin destek eğitim alabilmeleri için verilen destek eğitim raporunu düzenleme görevi RAM'lara verildiği tarihten itibaren bu görevin istenilen yoğunlukta yerine getirilmesi mümkün olmamaktadır. Daha fazla sayıda uzmanlaşmış personelin kurumlarda çalışması ile bu konuya da ağırlık vermek mümkün olabilecektir. Varolan personelin bu kurumlarda uzun süre çalışmaları genellikle sağlanamamaktadır. Özlük hakları ile ilgili yapılabilecek yeni düzenlemeler ile bu kurumlarda çalışmaya başlayan, test öğretimi ve diğer konularda uzun

zaman harcanarak eğitilen rehber öğretmenlerin RAM'lar açısından büyük kayıp yaratan ve gelişimi engelleyen sürekli sirkülasyon engellenebilecektir. Rehberlik ve Araştırma Merkezinde yerine getirilen görevler uzmanlaşma gerektirmektedir. Daha verimli bir çalışma ortaya çıkarılabilmesi için bu kurumda çalışan rehber öğretmenlerin uzmanlaşmalarının sağlanması ve özlük haklarında yapılacak iyileştirmelerle sirkülasyonun önlenmesi önemlidir.

Araştırmaya katılan bireylerin önerileri arasında incelemelerin yüzeysel olmaması ve uzun süreli gözlem yapılabilmesi gerektiği belirtilmektedir. RAM'larda varolan süre içerisinde yapılabilecek en iyi ve doğru çalışma gerçekleştirilmekte olup her bireyin özel olduğu fikrinden hareketle gerekli her türlü ayrıntılı inceleme yapılmaktadır. Araştırmaya katılanlar Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinden aldıkları randevuların daha kısa sürelerle verilmesini beklemektedirler. Bu haklı bir istek olup gerçekten psikolojik danışma veya özel eğitim için başvuran bireyin beklemesi doğru değildir. Bu da uzmanlaşmış personelin arttırılması ve daha fazla sayıda hemen hemen her ilçede bir Rehberlik ve Araştırma Merkezi açılması ile mümkün olabilecektir. Bireylerin RAM'lara daha rahat ulaşımı ve daha çok faydalanabilmeleri içinde daha fazla sayıda RAM'ın açılması gereklidir. Zaten bu da katılımcılar tarafından en çok önerilen fikirlerden biridir.

Tanınma ve bilinme ile ilgili alınabilecek önlemlerin de alınması gerekmektedir. Özellikle internetin kullanımı çağımızda oldukça yaygınlaşmış olup, tanıtım ve bilgilendirme maksadıyla RAM'larca oluşturulan web sitelerinin içindeki bilgilerin sürekli güncellenmesi faydalı olabilecektir. Bununla birlikte yerel yönetimlerinde tanıtım açısından rolü çok büyük olmaktadır. Yerel yönetimlerle ortaklaşa yapılacak seminer, broşür, kitap vs. çalışmalarla RAM'ların tanıtımı ve toplumun bilgilendirilmesi daha hızlı bir şekilde sağlanabilecek ve daha çok kişiye ulaşılabilecektir. Medyanın tanıtımda kullanımı da oldukça etkili olacaktır. Burada katılımcılarca önerilen özellikle gün içerisinde ev hanımlarını bilgilendirmeye yönelik olarak hazırlanan programlara yetkili kişilerin katılımıyla tanınma yönünde çalışmalar yapılabilir. Okullarda çalışan Rehber Öğretmenler aracılığıyla ya da RAM'lerden yetkililerin katılımıyla veli toplantılarında ve öğretmenlerle yapılacak toplantılar aracılığıyla RAM'ların tanıtılması gerekmektedir.

Tüm bunlarla birlikte geçmişe nazaran RAM'ların daha çok tanınmaya başladığı söylenebilir. Ancak bu noktada da bazı yanlış bilgilendirmeler söz konusudur. RAM'ların Rehberlik ve Psikolojik Danışma ve Özel Eğitim Hizmetlerinden oluşan 2 asli görevinden

yoğunluk nedeniyle Özel Eğitim Hizmetleri görevine ağırlık verilmesi, tanımaya başlayan bireylerinde bu kurumları sadece özel eğitime hizmet eden kurumlar olarak yanlış tanımalarına neden olmaktadır. Çalışmada bazı bireylerin RAM' ları özel eğitime ihtiyacı olan bireylere destek eğitimi veren rehabilitasyon merkezleriyle karıştırdıkları görülmüştür. Aynı zamanda bireyler ihtiyaç duydukları eğitsel yönlendirme ve destek eğitim raporlarını hastanelerde oluşturulan özürli sağlık kurulunca verildiğini düşünmektedirler. Toplumdaki bu eksik ve yanlış bilgilenmenin de düzeltilebilmesi için tanıtım ve bilgilendirme çalışmalarına mutlaka ağırlık verilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Amerikan Psikiyatri Birliği, **DSM IV Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı**, (Çeviren: Köroğlu, E.), Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1994.

Arsoy, S.- Mertol, Ş. - Ergin, H., **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, Özen Fotokopi ve Dizgi, İstanbul, 1996.

Atay, M., **İşitme Engelli Çocukların Eğitiminde Temel İlkeler**, Özgür Yayınları, İstanbul, 1999.

Belgin, E.- Çağlar, G.A., **İşitme Engelli Çocuklarda Okul Öncesi Eğitimde Yaklaşım Prensipleri**, MEB – UNICEF, Ankara, 1996

Darıca, N.- Tuş, Ş.- Abidoğlu, Ü., **Otizm ve Otistik Çocuklar**, Özgür Yayınları, İstanbul, 2000.

Eripek,S., **Zihinsel Engelli Çocuklar**, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir,1996.

Eisenberg, S.- Delaney, D.J., **Psikolojik Danışma Süreci**, (Çev: Ören, N.- Takkaç, M.), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul,1993.

Kantarcıoğlu, S., **Orta Dereceli Okul Öğretmenleri İçin Rehberlik**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,1998.

Kaya, G.G., **Zeka Engelli Kaynaştırma Öğrencilerinin Normal Öğrenciler Üzerindeki Etkilerinin Saptanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2007.

Kepçeoğlu, M., **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1989.

Kilis Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, **Çocukluk Çağı Problemleri**, 2008.

Koçak, R., **“Rehberlik Dersi”**, İlköğretmen Eğitimci Dergisi, Sayı.8, Nisan 2007.

Korkmazlar, Ü., **Özel Öğrenme Bozukluğu**, Taç Ofset, İstanbul, 1993.

Kuzgun, Y., **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, ÖSYM Yayınları, Ankara, 2002.

M.E.B., **Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite/ Aşırı Hareketlilik Bozukluğu Olan Çocukların Eğitiminde Öğretmen El Kitabı**, M.E.B. Yayınları, Ankara, 2005.

M.E.B., **I. Özel Eğitim Konseyi, Raporlar, Görüşmeler, Kararlar**, Ankara, 1991.

M.E.B. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, **Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Kılavuzu**, Ankara, 2008.

M.E.B., **Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı**, Ankara, 2006.

Ordu, F., **Farklı Gelişen Çocukların Tanılanması ve Eğitimi**, Armoni Yayıncılık, İstanbul, 2005.

Ömeroğlu, E., **“Okul Öncesinde Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi”**, Çoluk Çocuk Dergisi, Sayı.45, Aralık 2004.

Öztürk, M.O., **Ruh Sağlığı ve Bozuklukları**, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1997

Özyürek, M.- Koçak, A., **M.E.B. Görme Güçlüğünden Etkilenmiş Çocukların İlkokulda Eğitimi İçin Öğretmen Rehberi**, Ankara, 1996.

Polvan, Ö., **Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi**, Nobel Tıp Kitabevi , İstanbul, 2000.

Tan, H., **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2000.

Turan, A., **Sevgi Dili Konuşan Çocuklar**, Sistem Yayınları, İstanbul, 2000.

Vanlı, L., **Hiperaktif Çocuklar Tanı ve Tedavi Anne-Baba ve Uzmanlar için El Kitabı**, Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul, 2001.

Yavuz,Ç., Akagündüz, N., **Çocuk Olmak, Gelişim Sürecinde Etkili Rehberlik**, Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yayınları, İstanbul, 2004.

Yeşilyaprak, B., **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2003.

Yeşilyaprak, B.- Güngör, A.- Kurç, G., **Eğitsel ve Mesleki Rehberlik**, Varan Matbaası, Ankara, 1998.

<http://orgm.meb.gov.tr/> (14.12.2009)

Ek-1: Anket Formu

ADI – SOYADI : K () E ()

YAŞ :

CİNSİYET :

MEZUNİYET

DURUMUNUZ :

İLKÖĞRETİM () ORTAÖĞRETİM ()
LİSE () ÖNLİSANS ()
LİSANS () YÜKSEK LİS. ()

MESLEĞİNİZ :

**İŞYERİNDEKİ
POZİSYONUNUZ** :

MESLEKTEKİ

KIDEM YILINIZ :

1 – 5 () 6 – 10 ()
11 – 15 () 16 – 20 ()
21 Yıl Üstü ()

İKAMET ETTİĞİNİZ İL VE İLÇE :

Bu anket Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin tanınma düzeyleri ile hizmet alanlarının bilinirliğini tespit etmek üzere hazırlanmıştır.

Vereceğiniz cevaplar için teşekkür ederiz.

1.Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini (RAM) daha önce duydunuz mu?

Evet () Hayır ()

2.İkamet ettiğiniz ilçede Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) var mı?

Evet () Hayır () Bilmiyorum ()

3.Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde (RAM) aşağıdakilerden hangileri görev yapar?

Rehber Öğretmen () Eğitim Programcısı ()
Psikolog () Psikiyatrist ()
Sosyal Çalışmacı () Okul Öncesi Öğr. ()
Sınıf Öğretmeni () Özel Eğitim Öğr. ()

4. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin (RAM) görevlerini önem sırasına göre numaralandırınız? (En önemli bulduğunuz görev için 1 den başlamak üzere puan veriniz.)

Hizmet İçi Eğitim () Psikolojik Danışma ()
Araştırma-Geliştirme () Eğitsel Tanılama ve Yönelme ()
Aile Rehberliği () Mesleki Rehberlik ()
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisleri İle İşbirliği ()

5. Daha önce Rehberlik ve Araştırma Merkezinden (RAM) hizmet aldınız mı?

Evet ()

Hayır ()

6. 5. soruya cevabınız evet ise başvuru nedeninizi işaretleyiniz.

- Psikolojik Danışma ()
Destek Eğitimden Yararlanmak,
Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu Başvurusu ()
Eğitsel Tanılama ()
Aile Rehberliği ()
Diğer.....

7. Size göre Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) Türk Milli Eğitim Sisteminde yer alması zorunlu kurumlar arasında mıdır?

Evet ()

Hayır ()

8. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin (RAM) sayıları yeterli midir?

Evet ()

Hayır ()

9. Size göre Rehberlik Araştırma Merkezlerinden (RAM) hangi gruptaki öğrenci ya da bireyler daha fazla oranda hizmet almaktadır? (En çok hizmet alındığını düşündüğünüz grubu 1'den başlamak üzere puanlayınız.)

- Zihinsel Engelliler () Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite ()
Bedensel Engelliler () İşitme Engelliler ()
Okul Başarısızlığı () Otizm ()
Özel Öğrenme Güçlüğü () Sosyal – Duygusal Uyum Güçlüğü ()
Diğer.....

10. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin (RAM) yeteri kadar tanınmadığını düşünüyorsanız tanıtım amaçlı neler yapılabileceği hakkındaki düşüncelerinizi lütfen bizimle paylaşınız.

.....
.....
.....

11. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin (RAM) görevlerini yeterince yerine getirebildiğine inanıyor musunuz?

Evet ()

Hayır ()

12. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin (RAM) işbirliği içinde bulunması gereken Kurumlar hangileridir?

Belediyeler	()	Üniversiteler	()
RAM'lar	()	Okullar	()
Hastaneler	()		
Diğer.....			

13. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine (RAM) öğrenci yönlendirilirken dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

.....

.....

.....

14. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) görevleri ve işlevleri açısından yurt dışındaki örnekleriyle karşılaştırıldığında en çok hangi Kurumlara benzerlik göstermektedir?

.....

.....

15. Rehberlik ve Araştırma Merkeziyle (RAM) ilgili yukarıdaki hususların dışında genel görüş ve önerileriniz varsa lütfen bizimle paylaşınız.

.....

.....

.....

İşbirliğiniz için teşekkür ederiz.

Ek-2: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

Millî Eğitim Bakanlığı

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, genel ve mesleki eğitim görme haklarından yararlanabilmelerini sağlamaya yönelik usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; özel eğitime ihtiyacı olan bireyler ile onlara doğrudan veya dolaylı olarak sunulacak eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili hükümleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 62 nci maddesi, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 16 ncı maddesi ve 30/5/1997 tarihli ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükümünde Kararname hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle öz bakım becerilerinin öğretimi de dahil olmak üzere yaşam boyu süren, yaşamın her alanında tutarlı ve yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

b) Aile: Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin anne, baba ve kardeşleri ya da kanunen bakmakla yükümlü olan kişi veya kurum temsilcisini,

c) Atölye: Okul ve kurumlarda eğitim programlarının gerektirdiği uygulamalı derslerde bilgi, beceri ve davranışların kazandırılması amacıyla gerekli donatımı yapılmış eğitim-öğretim, uygulama ve/veya üretim yapılan ortamı,

ç) Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,

d) BEP: Bireyselleştirilmiş eğitim programını,

e) Birden fazla yetersizliği olan birey: Birden fazla alanda görülen yetersizlik nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

f) Bireysel gelişim raporu: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine ilişkin değerlendirme sonucunu gösteren raporu,

g) Çocuk bakım elemanı: Özel eğitim okul ve kurumlarında öğrencilerin beslenme, temizlik ve tuvalet ihtiyaçlarının karşılanması, onların fiziksel güvenliğinin sağlanması ve öğretim materyali hazırlanmasında öğretmene yardımcı olan kişiyi,

ğ) Çok ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Bireyin zihinsel yetersizliği yanında başka yetersizlikleri bulunması nedeniyle öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamaması nedeniyle yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireyi,

h) Destek eğitim hizmeti: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tıbbî ve eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda belirlenen eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okul personeline uzman personel, araç-gereç, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlamayı,

i) Destek eğitim odası: Kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamı,

i) Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan birey: Yaşına ve gelişim seviyesine uygun olmayan dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, hiperaktivite ve dürtüsellik belirtilerini en az iki ortamda ve altı ay süreyle gösteren, bu özellikleri yedi yaşından önce ortaya çıkan, özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

j) Dil ve konuşma güçlüğü olan birey: Dili kullanma, konuşmayı edinme ve iletişimdeki güçlük nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

k) Duygusal ve davranış bozukluğu olan birey: Yaşına uygun olmayan sosyal ve kültürel normlardan farklı duygusal tepki ve davranışlar göstermesi nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

l) En az sınırlandırılmış eğitim ortamı: Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin; toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik sosyal, öz bakım, dil ve iletişim alanlarındaki davranışlar ile düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamını,

m) Genel Müdürlük: Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünü,

n) Gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen (gezici öğretmen): Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için evde, hastanede, okul ve kurumlarda eğitim ve destek eğitim hizmetlerini yürütmekle görevlendirilen görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenini,

o) Görme yetersizliği olan birey: Görme gücünün kısmen ya da tamamen kaybindan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

ö) Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyan bireyi,

p) İşitme yetersizliği olan birey: İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybindan dolayı konuşmayı edinmede, dili kullanma ve iletişimde yaşadığı güçlükler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

r) Kurs: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda beceriler kazandırmak amacıyla belirli süre ve programa dayalı olarak yürütölen, tamamlayan bireylere sertifika veya belge verilen yaygın eğitim faaliyetlerini,

s) Kursiyer: İlgi ve ihtiyaçları doğrultusunda belirli süre ve programa dayalı olarak yürütölen yaygın eğitim faaliyetlerine katılan bireyi,

ş) Orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine yoğun şekilde ihtiyaç duyan bireyi,

t) Ortopedik yetersizliği olan birey: Hastalıklar, kazalar ve genetik problemlere bağlı olarak kas, iskelet ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesi sonucunda meydana gelen hareket ile ilgili yetersizlikler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

u) Otistik birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılığı erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve bu özellikleri nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

ü) Özel eğitim okul ve kurumları: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere hizmet veren, özel olarak yetiştirilmiş personelin bulunduğu, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemlerin

uygulandığı, Bakanlığa bağlı her tür ve kademedeki yatılı ve gündüzlü resmî ve özel okul ve kurumları,

v) Özel eğitim sınıfı: Okul ve kurumlarda, durumları ayrı bir sınıfta eğitim görmeyi gerektiren öğrenciler için yetersizlik türü, eğitim performansları ve özelliklerine göre açılan sınıfları,

y) Özel eğitim: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi,

z) Özel eğitime ihtiyacı olan birey: Çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyi,

aa) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin zorunlu öğrenim çağı: Okul öncesi dönemi de içine alan 3-14 yaş grubundaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim-öğretim süresini kapsayan dönemi,

bb) Özel öğrenme güçlüğü olan birey: Dili yazılı ya da sözlü anlamak ve kullanabilmek için gerekli olan bilgi alma süreçlerinin birinde veya birkaçında ortaya çıkan ve dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkat yoğunlaştırma ya da matematiksel işlemleri yapma güçlüğü nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

cc) RAM: Rehberlik Araştırma Merkezini,

çç) Serebral palsili birey: Doğum öncesi, doğum sırası veya doğum sonrasında meydana gelen beyin hasarının neden olduğu kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerde yetersizliğinden dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

dd) Süreğen hastalığı olan birey: Sürekli ya da uzun süreli bakım ve tedavi gerektiren hastalığı nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

ee) Tanılama: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile yeterli ve yetersiz yönlerinin, bireysel özelliklerinin ve ilgilerinin belirlenmesi amacıyla tıbbî, psiko-sosyal ve eğitim alanlarında yapılan değerlendirme sürecini,

ff) Usta öğretici: Ustalık yeterliğini kazanmış; öğrencilerin/kursiyerlerin kurum, okul ve iş yerindeki eğitiminden sorumlu, mesleki eğitim tekniklerini bilen ve uygulayan, usta öğreticilik belgesine sahip kişiyi,

gg) Uzaktan öğretim: Bilişim teknolojileri kullanılarak belirli bir mekândan bağımsız olarak yapılan öğretimi,

ğğ) Üstün yetenekli birey: Zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireyi,

hh) Veli: Öğrencinin anne/babasını veya kanunî sorumluluğunu üstlenen kişiyi,

ıı) Zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireyi, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Özel Eğitimin Amaçları ve Temel İlkeleri

Özel eğitimin amaçları

MADDE 5 – (1) Özel eğitim, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin;

a) Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini,

b) Toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,

c) Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını,
amaçlar.

Özel eğitimin temel ilkeleri

MADDE 6 – (1) Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda özel eğitimin temel ilkeleri şunlardır;

a) Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.

b) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır.

c) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.

ç) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitim performansları dikkate alınarak, amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde ve değerlendirmede uyarlamalar yapılarak, akranları ile birlikte eğitimlerine öncelik verilir.

d) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için, rehabilitasyon hizmetlerini sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.

e) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel yeterlilikleri ve tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri dikkate alınarak, bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.

f) Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimleri sağlanır.

g) Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılır.

ğ) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.

İKİNCİ KISIM

Eğitsel Değerlendirme ve Yerleştirme

BİRİNCİ BÖLÜM

Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama, Eğitim Planı

Eğitsel değerlendirme ve tanılama

MADDE 7 – (1) Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde, eğitsel amaçla bireyin tüm gelişim alanındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları belirlenerek en az sınırlandırılmış eğitim ortamına ve özel eğitim hizmetine karar verilir.

(2) (Değişik: 14.3.2009/27169 RG) Bireyin eğitsel değerlendirme ve tanılması rehberlik ve araştırma merkezinde oluşturulan özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından nesnel, standart testler ve bireyin özelliklerine uygun ölçme araçlarıyla yapılır. “Tanılamada; bireyin özürsüz sağlık kurulu raporu ile zihinsel, fiziksel, ruhsal, sosyal gelişim özellikleri ve

akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri, eğitim performansı, ihtiyacı, eğitim hizmetlerinden yararlanma süresi ve bireysel gelişim raporu dikkate alınır.”

(3) Eğitsel değerlendirme ve tanılama; eğitimin her tür ve kademesindeki geçişler ile bireylerin eğitim performansı ve eğitim ihtiyaçları dikkate alınarak veli ya da okulun/kurumun isteği üzerine gerektiğinde tekrarlanır.

(4) **(Değişik: 31.7.2009/27305 RG)** Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda özel eğitime ihtiyacı olduğu belirlenen bireyler için Ek-1’de yer alan Özel Eğitim Değerlendirme Kurul Raporu hazırlanır. “Bu rapor özel, özel eğitim kurumlarından destek eğitim hizmeti alan öğrenciler için süresi bitiminde yenilenebilir. Raporda önerilen destek eğitim süresi en fazla iki yıldır.”

(5) Millî eğitim müdürlükleri, örgün ve yaygın eğitim kurumları, sağlık kuruluşları, üniversiteler, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı birimler ve yerel yönetim birimleri özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanılanması amacıyla RAM’a yönlendirilmesinde sorumluluğu paylaşırlar.

(6) **(Değişik: 14.3.2009/27169 RG)** Eğitsel değerlendirme ve tanılama hizmetlerine ilişkin bilgi işlem hizmetleri, Bakanlıkça geliştirilen RAM Modülü üzerinden yapılır.

Eğitsel değerlendirme ve tanılamamanın ilkeleri

MADDE 8 – (1) Eğitsel değerlendirme ve tanılamamanın ilkeleri şunlardır:

a) Eğitsel değerlendirme ve tanılama erken yaşta yapılır.

b) Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları birlikte değerlendirilerek yapılır.

c) Eğitsel değerlendirme ve tanılama; fiziksel, sosyal ve psikolojik bakımdan birey için en uygun ortamda yapılır.

ç) Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin yetersizliğine göre birden fazla yöntem ve teknik ile uygun ölçme araçları kullanılarak yapılır.

d) Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin eğitim ihtiyacı ve gelişimi dikkate alınarak gerektiğinde tekrarlanır.

e) Eğitsel değerlendirme ve tanılamada, bireyin öğrenme ortamları ile yeterli ve yetersiz olduğu yönler birlikte değerlendirilir.

f) Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde veli, okul ve uzmanlar iş birliği içinde çalışırlar.

g) Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde ailenin ve gerektiğinde bireyin görüşü alınır.

ğ) Eğitsel değerlendirme ve tanılama süreciyle ilgili olarak birey ile ailenin görüş ve onayları alınmadan hiçbir açıklama yapılamaz. Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonuçları sadece yasal ve eğitimle ilgili kararlar almak için kullanılır.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama için gerekli belgeler

MADDE 9 – (1) Eğitsel değerlendirme ve tanılamaya alınacak bireyler için aşağıdaki belgeler istenir:

“a) (**Değişik: 31.7.2009/27305 RG**) Bireyin, velisinin ya da resmî okul ve kurum yönetiminin yazılı başvurusu”

b) Okula/kuruma kayıtlı öğrenciler için bireysel gelişim raporu.

c) (**Yürürlükten kaldırılmıştır. 14.3.2009/27169 RG**)

“ç) (**Değişik: 31.7.2009/27305 RG**) Destek eğitim amaçlı müracaatlarda tıbbi tanılması ile ilgili özürlü sağlık kurulu raporu.”

Eğitim planı

MADDE 10 – (1) Özel eğitime ihtiyacı olan her birey için Ek-1/a’da yer alan Eğitim Planı Örneği hazırlanır. Eğitim planında, bireyin tüm gelişim ve akademik disiplin alanlarındaki performansı ile öncelikli eğitim ihtiyaçlarına göre belirlenen yıllık amaçlar yer alır.

(2) Eğitsel değerlendirme ve tanılması ilk kez yapılan her bireyin eğitim planı özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından hazırlanır.

(3) Eğitim planı yeniden hazırlanırken öğrencinin o yıla ait bireysel gelişim raporu ile bir önceki eğitim planı dikkate alınır.

(4) **(Değişik: 14.3.2009/27169 RG)** Her tür ve derecedeki resmî veya özel okul/kurumlara devam eden öğrencilerin eğitim planı her yıl BEP geliştirme birimi tarafından yenilenir.”

“(5) **(Değişik: 31.7.2009/27305 RG)** Destek eğitim hizmeti verilen özel, özel eğitim okul ve kurumlarındaki bireylerin eğitim planı, özel eğitim değerlendirme kurulu raporu süresi sonunda özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından yenilenir.”

İKİNCİ BÖLÜM

Yönlendirme, Yerleştirme ve İzleme

Yönlendirme

MADDE 11 – (1) Yönlendirme, özel eğitime ihtiyacı olan bireyin eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucuna göre en az sınırlandırılmış eğitim ortamı ve özel eğitim hizmetine karar verilerek eğitim planı ve özel eğitim değerlendirme kurul raporu hazırlanmasını içeren bir süreçtir.

(2) Özel özel eğitim okul ve kurumlarında eğitim ve/veya destek eğitim hizmeti alacak bireyler, eğitim planı ve özel eğitim değerlendirme kurul raporu ile okul ve kurumlara doğrudan başvurabilir.

(3) **(Fıkra eklenmiştir: 14.3.2009/27169 RG)** Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca; destek eğitim alması uygun görülen bireyler için gerektiğinde bir yıllık sürenin altında da destek eğitime yönlendirme kararı alınabilir.

Yerleştirme

MADDE 12 – (1) (Cümle eklenmiştir: 14.3.2009/27169 RG) Özel eğitim hizmetleri kurulu, özel eğitim değerlendirme kurul raporu doğrultusunda özel eğitime ihtiyacı olan bireyi uygun resmî okul veya kuruma yerleştirir. Bu kurul, Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunun yönlendirme raporu ve velinin isteği doğrultusunda özel okullarda öğrenimlerini sürdüren öğrencinin, bulunduğu okulda kaynaştırma yoluyla eğitime devam etmesi için de karar alabilir.”

(2) Bireylerin uygun eğitim ortamına yerleştirilmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin öncelikle yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği sınıf olmak üzere, özel eğitim sınıfı, gündüzlü özel eğitim okulu/kurumu, yatılı özel eğitim okulu/kurumu gibi en az sınırlandırılmış ortamdan en çok sınırlandırılmış ortamda eğitimlerini sürdürmelerini sağlayacak şekilde yerleştirilmelerine dikkat edilir.

b) Yerleştirme, bireylerin yetersizlik türü ve derecesi, tüm gelişim ve akademik disiplin alanlarındaki performansı, eğitim ihtiyaçları ile ilgi ve istekleri doğrultusunda yapılır.

c) Yerleştirmede, bireyin yerleştirileceği okulun veya kurumun personel durumu, öğrenci mevcudu ve eğitim ortamı göz önünde bulundurulur.

ç) Yerleştirme kararında velinin yazılı görüşü dikkate alınır.

d) Birey, ikamet adresine göre mümkün olan en yakın okul veya kuruma yerleştirilir.

e) Yerleştirme kararına; bireyin velisi karar tarihinden itibaren, yerleştirme kararı verilen okul veya kurumdaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu ise kayıt tarihinden itibaren 70 iş günü içinde itiraz edebilir.

f) Eğitimin her aşamasında, bireyin gelişimi ve eğitim performansı doğrultusunda durumuna uygun yeni bir okula veya kuruma yerleştirmesi kararı alınır.

İzleme

MADDE 13 – (1) Özel eğitim hizmetlerinin planlanması ve eğitimde sürekliliğin sağlanması amacıyla erken çocukluk döneminden itibaren eğitimin her kademesinde özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişimlerinin izlenmesi esastır.

(2) Bireylerin gelişimlerinin izlenmesi; önerilen özel eğitim hizmetlerinin uygunluğunun ve BEP'lerinde yer alan amaçların gerçekleşme düzeyi bakımından değerlendirilerek her yıl eğitim planlarının yenilenmesi yoluyla yürütülür.

(3) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişimlerinin izlenmesine yönelik faaliyetler; özel eğitim hizmetleri kurulu, rehberlik ve araştırma merkezleri, okullar, kurumlar ve ailenin iş birliğiyle yürütülür.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu ve Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunun Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları

BİRİNCİ BÖLÜM

Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu

Özel eğitim hizmetleri kurulu

MADDE 14 – (1) Eğitim-öğretim kurumlarındaki özel eğitim hizmetlerini düzenlemek, bu hizmetlerin eş güdümünü sağlamak, izlemek ve değerlendirmek üzere il millî ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinde özel eğitim hizmetleri kurulu oluşturulur.

(2) Özel eğitim hizmetleri kurulu; millî eğitim müdürünün görevlendireceği müdür yardımcısı veya şube müdürünün başkanlığında;

a) Özel eğitim değerlendirme kurulu başkanı ya da birden fazla kurul başkanı olan illerde bir başkan,

b) Bir özel eğitim okul veya kurum müdürü, özel eğitim okulu veya kurumu bulunmayan yerlerde ise kaynaştırma uygulaması yapılan ilköğretim ya da ortaöğretim kurumlarından bir müdür,

c) Bir rehber öğretmen,

ç) Görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenlerinden bir öğretmen,

d) **(Değişik: 31.7.2009/27305 RG)** Bulunması hâlinde gezerek özel eğitim görevi yapan bir öğretmenden”
oluşur.

(3) Özel eğitim hizmetleri kuruluna gerektiğinde görüşlerine başvurulmak üzere; bireyin velisi, özel eğitim alanında yetişmiş ilköğretim müfettişi, bireyin eğitsel değerlendirilmesi ve tanılmasının yapıldığı RAM temsilcisi, bireyin yerleştirilmesi planlanan okul veya kurum temsilcisi, sınıf öğretmeni ve ilgili sivil toplum kuruluşu temsilcisi, bireyin yetersizlik türü ve özelliğine göre ilgili diğer meslek elemanının katılımı sağlanır.

Özel eğitim hizmetleri kurulu başkanının görevleri

MADDE 15 – (1) Özel eğitim hizmetleri kurulu başkanının görevleri şunlardır:

- a) Özel eğitim hizmetleri kurulu üyelerini belirleyerek kurulun oluşumunu sağlamak.
- b) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin resmî okul ve kurumlara yerleştirilmesini sağlamak.
- c) Özel eğitim değerlendirme kurulu başkanının görüş ve önerileri doğrultusunda bu kurulda yer alacak RAM personeli dışındaki personelin görevlendirilmesini sağlamak.
- ç) İl ve ilçe düzeyindeki özel eğitim hizmetlerinin planlanması, değerlendirilmesi ve eş güdümünü sağlamak.
- d) Bakanlığa bağlı her tür ve kademedeki kaynaştırma yoluyla eğitim hizmetlerini yürüten resmî ve özel okul ve kurumlarda, destek eğitim odası ve özel eğitim sınıfı açılması için gerekli tedbirleri almak.
- e) RAM'ların, özel eğitim okul ve kurumlarının, özel eğitim sınıflarının, destek eğitim odalarının personel ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli tedbirleri almak.
- f) Özel eğitim okul ve kurumları ile kaynaştırma yoluyla eğitim yapılan okul ve kurumlardaki özel eğitim hizmetlerine yönelik derslik, araç-gereç gibi ihtiyaçların sağlanması için tedbir almak.

g) Bulunduğu ilde bir okula yerleştirilemeyen bireylerden, yatılı ilköğretim okuluna yerleştirilecekleri valiliklere, yatılı ortaöğretim kurumlarına yerleştirilecekleri ise Genel Müdürlüğe bildirmek.

ğ) Özel eğitim değerlendirme kurulunun sekretarya, arşiv hizmetleri için gerekli personel görevlendirmesini, bu hizmetler için veri tabanı oluşturulmasını ve bilgi iletişim desteğini sağlamak.

Özel eğitim hizmetleri kurulunun görevleri

MADDE 16 – (1) Özel eğitim hizmetleri kurulunun görevleri şunlardır:

a) Özel eğitim değerlendirme kurulu raporu doğrultusunda öğrencilerin resmî okul veya kuruma yerleştirilmesine karar vermek ve gerekli özel eğitim tedbirlerini almak.

b) Özel eğitim hizmetlerinin planlanması, yürütülmesi ve izlenmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak.

c) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tespitine yönelik tarama çalışmaları ve tespit edilen bireylerle ilgili eğitim hizmetlerini planlamak.

ç) RAM tarafından yapılacak özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri belirlemeye yönelik taramalar ile evde eğitim hizmetleri için gerekli personel, araç-gereç, taşıt gibi ihtiyaçların karşılanması amacıyla millî eğitim müdürlüklerine teklifte bulunmak.

d) Destek eğitim odası ve özel eğitim sınıfları açılması için millî eğitim müdürlüğüne teklifte bulunmak.

e) Kaynaştırma yoluyla eğitim yapılan okulların, destek eğitim odalarının ve özel eğitim sınıflarının ihtiyaçlarını belirlemek.

f) RAM'lar, özel eğitim okul ve kurumları, destek eğitim odası, özel eğitim sınıfları ve evde eğitim hizmetlerinde görevlendirilecek personel için millî eğitim müdürlüklerine teklifte bulunmak.

g) Gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmenlerin görev dağılımını ve görev yerleri ile ilgili düzenlemeleri yapmak.

ğ) Eğitsel değerlendirme ve tanılama ile yerleştirme kararına yapılan itirazları inceleyerek gerekli tedbirleri almak.

h) Özel eğitim hizmetlerine yönelik personel yetiştirilmesi amacıyla hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenmesi için millî eğitim müdürlüklerine teklifte bulunmak.

ı) Destek eğitim hizmeti alan öğrencilerle ilgili olumlu gelişme olmadığını belirten başvuruları değerlendirmek ve ilgili okulun/kurumun gerekli tedbirleri almasını sağlamak.

“i) (**Değişik: 31.7.2009/27305 RG**) Eğitim ve uygulama okulları ile otistik çocuklar eğitim merkezlerinde grup eğitimine uyum sağlayamayan ve bire bir eğitim alması gereken öğrenciler ile zorunlu öğrenim çağındaki birden fazla yetersizliği olan öğrencilerin eğitimini haftada toplam 10 saatten az olmamak üzere planlamak.”

j) Özel eğitim hizmetlerine ilişkin politikaların geliştirilmesinde, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerle ilgili sivil toplum kuruluşlarının görüş ve önerilerini almak.

k) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerini kesintisiz sürdürebilmeleri için rehabilitasyonlarını sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak.

Özel eğitim hizmetleri kurulunun çalışma usul ve esasları

MADDE 17 – (1) Özel eğitim hizmetleri kurulunun çalışma usul ve esasları şunlardır:

a) Kurul üyelerinin süresi bir yıldır.

b) Kurul üyelerinin görevden ayrılması hâlinde en geç 15 gün içinde yerlerine görevlendirme yapılır.

c) Kurul kararları, oy çokluğu ile alınır.

ç) Kurul haftada bir toplanır. Ancak, kurul gündeminin yoğun olması ve kurul başkanının gerekli gördüğü durumlarda süreye bağlı kalınmaksızın kurul toplanır.

d) Özel eğitim değerlendirme kurulu raporları incelenerek en geç 15 gün içinde karara bağlanır. Bu karar, bireyin velisine, ilgili okula/kuruma ve RAM'a yazılı olarak bildirilir.

e) Bireyin ikamet ettiği ilçede uygun özel eğitim okulu veya kurumu bulunmaması hâlinde yerleştirme kararı il özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından alınır.

Özel eğitim hizmetleri kuruluna yapılacak itirazlar

MADDE 18 – (1) Özel eğitim hizmetleri kuruluna yapılacak itirazlarda aşağıdaki hususlara dikkat edilir:

a) Veli, eğitsel değerlendirme ve tanılama ile yerleştirme kararlarının her birine birer defa olmak üzere, kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren 60 gün içinde itiraz edebilir.

b) Okul ve kurumlardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu, okula/kuruma kayıt tarihinden itibaren en az 70 iş günlük izleme süreci sonucunda öğrenciyle ilgili eğitsel değerlendirme ve tanılama ya da yerleştirme kararının uygun bulunmaması hâlinde yeniden değerlendirilmesi isteğiyle özel eğitim hizmetleri kuruluna itiraz edebilir.

c) Eğitsel değerlendirme ve tanılama ile yerleştirme kararlarıyla ilgili özel eğitim hizmetleri kuruluna yapılacak itirazlar incelenerek en geç 30 gün içerisinde sonuçlandırılır. Sonuç, veliye, okula/kuruma ve RAM'a yazılı olarak bildirilir.

ç) Özel eğitim hizmetleri kuruluna yapılacak itirazların değerlendirilmesinde, gerektiğinde üniversitelerin ilgili bölümleri ile ilgili meslek elemanlarının görüş ve önerileri dikkate alınır.

İKİNCİ BÖLÜM

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu

Özel eğitim değerlendirme kurulu

MADDE 19 – (1) Eğitsel değerlendirme ve tanılama hizmetlerini yürütmek üzere RAM’ın teklifi ve millî eğitim müdürlüğünün onayı ile RAM’larda özel eğitim değerlendirme kurulu oluşturulur.

“(2) **(Değişik: 31.7.2009/27305 RG)** Özel eğitim değerlendirme kurulu, RAM müdürünün görevlendireceği müdür yardımcısı ya da bölüm başkanı başkanlığında;

- a) Özel eğitim hizmetleri bölüm başkanı,
 - b) Psikolojik ölçme araçlarını kullanabilen bir rehber öğretmen,
 - c) Görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenlerinden bir öğretmen,
 - ç) Bulunması hâlinde gezerek özel eğitim görevi yapan bir öğretmen,
 - d) Bireyin velisi,
 - e) Varsa, bir çocuk gelişimi ve eğitimcisi
- oluşur.”

(3) Özel eğitim değerlendirme kuruluna üyelerin dışında gerektiğinde; eğitim programcısı, odyolog, psikolog, psikometrist, sosyal çalışmacı, dil ve konuşma terapisti, fizyoterapist, uzman hekim gibi diğer meslek elemanlarından seçilecek birer kişi, çıraklık ve yaygın eğitime gidecekler için ilgili kurum temsilcisi, özel eğitime ihtiyacı olan bireyin çalıştığı kurumdaki iş yeri temsilcisi kurula üye olarak katılabilir.

(4) Özel eğitim değerlendirme kurulunca, bilgilerine başvurulmak üzere; özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin sınıf ve alan öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni, kayıtlı olduğu okulun veya kurumun müdürü, başvuru yapan kurum temsilcisi, özel eğitim hizmetleri kurul üyesi, üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyesi ve sivil toplum kuruluşu temsilcisi çağrılabilir.

Özel eğitim değerlendirme kurulu başkanının görevleri

MADDE 20 – (1) Özel eğitim değerlendirme kurulu başkanının görevleri şunlardır:

- a) Özel eğitim değerlendirme kurulu üyelerini belirleyerek kurulun oluşumunu sağlamak.

b) Eğitsel değerlendirme ve tanılama hizmetlerinin disiplinler arası bir yaklaşımla bütünlük içinde planlanması ve yürütülmesinde ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak eşgüdümü sağlamak.

c) Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde, ailenin ve gerektiğinde görüşlerine başvurulmak üzere ilgili kişi ve meslek elemanının kurula katılımını sağlamak.

ç) Destek eğitim hizmeti alan öğrencilerin eğitim performanslarında gelişme olmadığının tespit edilmesi hâlinde, eğitim hizmeti veren okul ve kurumla ilgili denetimin yapılması hususunda özel eğitim hizmetleri kurulunu bilgilendirmek.

d) Kurul kararlarının tebliğ edilmesini ve kararlara ilişkin kayıtlar ile arşiv hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak.

Özel eğitim değerlendirme kurulunun görevleri

MADDE 21 – (1) Özel eğitim değerlendirme kurulunun görevleri şunlardır:

a) Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin eğitsel değerlendirme ve tanılmasını yapmak.

b) Bireyin eğitsel değerlendirme ve tanılanması sürecinde bireyin ailesini ve/veya okulu/kurumu, gerektiğinde tıbbî değerlendirme ile RAM’da yapılamaması durumunda psiko-sosyal değerlendirme için ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirmek.

c) Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunu dikkate alarak birey için en az sınırlandırılmış eğitim ortamı ve özel eğitim hizmetine ilişkin öneride bulunmak.

ç) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim planlarını hazırlamak.

d) İhtiyacı olan bireyin alacağı destek eğitimin türüne ve süresine karar vermek.

e) Eğitsel değerlendirme ve tanılması yapılan bireyler için uygun eğitim ortamı, alacağı destek eğitim hizmeti ve eğitim planını içeren değerlendirme sonuçlarını Ek-1’de yer

alan Özel Eğitim Değerlendirme Kurul Raporunu düzenleyerek millî eğitim müdürlüklerinin onayına sunmak.

f) Bireyin eğitsel değerlendirme ve tanılama sonuçları ile diğer bilgi ve belgelerinin yer aldığı özel eğitim değerlendirme dosyası oluşturmak.

g) Özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından verilen yerleştirme kararı doğrultusunda ilgili okul veya kurum ile iş birliği yaparak uygulamayı takip etmek.

ğ) Bireyin uygun yerleştirilmediği durumlarda eğitsel değerlendirme ve tanılamayı tekrarlamak.

h) Özel eğitim değerlendirme kurulu raporu doğrultusunda, yerleştirmenin yapıldığı okula/kuruma, özel eğitime ihtiyacı olan bireylere, eğitim planının uygulanması ve destek eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde görev alanlara ve aileye rehberlik etmek.

ı) Ailenin eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecine katılımını ve bilgilendirilmesini sağlamak.

i) Ailelerin ihtiyaçları doğrultusunda aile eğitim programları düzenlemek, diğer kurum ve kuruluşlarda düzenlenen aile eğitim programları hakkında aileyi bilgilendirmek.

j) Çıraklık ve mesleki eğitime devam etmek isteyen bireyleri; ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda sağlık kurulu raporunu da dikkate alarak uygun alanlara yönlendirmek ve bu kurumlara devam eden bireylerin izlenmesini sağlamak.

k) Yüksek öğrenime başvuracak özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin, meslek seçimi ile meslekler ve üniversiteler konusunda bilgilendirilmesini sağlamak.

Özel eğitim değerlendirme kurulunun çalışma usul ve esasları

MADDE 22 – (1) Özel eğitim değerlendirme kurulunun çalışma usul ve esasları şunlardır:

a) Kurul üyelerinin görev süresi bir yıldır.

b) Kurulun çalışma gün ve saatleri, ihtiyaç doğrultusunda süreklilik gösterecek şekilde planlanır.

c) Kurul kararları, oy çokluğu ile alınır.

ç) Kurul üyelerinin görevden ayrılması hâlinde en geç 15 gün içinde yerlerine görevlendirme yapılır.

d) RAM bünyesinde görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmeni, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen, çocuk gelişimi ve eğitimcisi ile psikolojik ölçme araçlarını kullanabilen rehber öğretmen bulunmaması hâlinde, ihtiyaç duyulan personel il içinde görev yerlerine bakılmaksızın kurulda görevlendirilir.

e) Eğitsel değerlendirme ve tanılama amacıyla yapılacak başvurular en geç 60 gün içinde karara bağlanır.

f) Kurul raporu, başvuru evrakında talep edildiği sayıda düzenlenir.

“g) **(Değişik: 31.7.2009/27305 RG)** Kurul raporları RAM müdürü tarafından onaylanır.”

ğ) Kurul raporları onaylandıktan sonra istenilen sayıda sureti ilgili kuruma resmî olarak gönderilir ya da bireyin ailesine imza karşılığı verilir. Kararın bir sureti bireyin dosyasında muhafaza edilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları

BİRİNCİ BÖLÜM

Kaynaştırma Yoluyla Eğitim ve Başarının Değerlendirilmesi

Kaynaştırma yoluyla eğitim

MADDE 23 – (1) Kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte

resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır.

(2) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarında aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri sağlanır.

b) Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler kaynaştırma yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı sürdürebilecekleri gibi özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak da sürdürebilirler. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır.

c) Eğitim hizmetleri, bireylerin eğitim performansına ve öncelikli ihtiyaçlarına göre planlanır.

ç) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görmeleri hâlinde kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını; özel eğitim sınıflarında ise sınıfın türüne göre bu Yönetmeliğin 26 ncı ve 27 nci maddelerinde belirtilen eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP hazırlanır.

d) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulaması yapılan okul ve kurumlarda, bu Yönetmeliğin 73 üncü maddesinde yer alan hükümler doğrultusunda BEP geliştirme birimi oluşturulur.

e) Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda öğrencinin yetersizliğine uygun fiziksel, sosyal, psikolojik ortam düzenlemeleri yapılır. Bu okul ve kurumlarda öğrenciye verilen eğitim hizmetlerinin etkin bir biçimde yürütülebilmesi amacıyla özel araç-gereç ile eğitim materyalleri sağlanır ve destek eğitim odası açılır.

f) Kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlardaki personel, diğer öğrenciler ve onların aileleri özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özellikleri hakkında okul idaresince yapılan planlama doğrultusunda RAM, BEP geliştirme birimindeki ilgili kişilerce bilgilendirilir.

g) Okul ve kurumlarda, kaynaştırma yoluyla eğitim alacak bireylerin bir sınıfa en fazla iki birey olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır.

ğ) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki

bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir.

h) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin destek eğitim hizmeti almaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Bu doğrultuda destek eğitim hizmetleri, sınıf içi yardım şeklinde olabileceği gibi destek eğitim odalarında da verilebilir.

i) Özel eğitim okul ve kurumlarına devam eden öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları kapsamında, yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği okul ve kurumlarda bazı derslere ve sosyal etkinliklere katılması için gerekli tedbirler alınır.

i) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre; araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.

j) Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir.

k) Yetersizliği olmayan öğrenciler, istekleri doğrultusunda, çevrelerindeki özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler. Bu sınıfların mevcutları 5'i özel eğitime ihtiyacı olan birey olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14, ilköğretim ve ortaöğretimde 20, yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşur.

l) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin bulunduğu ilköğretim okullarında bu öğrencileri örgün eğitime hazırlamak amacıyla gerektiğinde hazırlık sınıfları açılabilir. Bu sınıflardaki eğitim-öğretim hizmetleri, bu Yönetmeliğin 48 inci maddesindeki hükümler doğrultusunda yürütülür.

Başarının değerlendirilmesi

MADDE 24 – (1) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde ilgili mevzuatın yanında aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Bulunduğu okulun eğitim programını veya denkliği olan bir programı izleyen öğrencilerin başarıları, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınavlarla ilgili hükümlerine göre değerlendirilir. Ancak, değerlendirmelerde öğrencilerin BEP'leri dikkate alınır.

b) **(Değişik: 14.3.2009/27169 RG)** Bulunduğu okulun eğitim programına denkliği olmayan bir özel eğitim programını izleyen öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesiyle ilgili işlemler, bu Yönetmeliğin 84 üncü maddesindeki ilgili hükümlere göre yapılır.

c) Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde kullanılacak yöntem, teknik, ölçme araçları ve değerlendirme süresi, değerlendirme zamanı, değerlendirme aralıkları, değerlendirmeden sorumlu kişiler ve değerlendirmenin yapılacağı ortam, BEP geliştirme biriminin görüş ve önerileri doğrultusunda belirlenir.

ç) Yazma güçlüğü olan öğrenciler ve özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin değerlendirilmesi sözlü, sözlü ifadede güçlük yaşayan öğrencilerin değerlendirilmesi ise yazılı olarak yapılır. Yazılı ve sözlü ifade etme becerilerinde yetersizliği olan bireyler ise davranışlarının gözlemlenmesi yoluyla değerlendirilir.

d) Yazılı sınavlar öğrencilerin yetersizlik türüne, eğitim performanslarına ve gelişim özelliklerine göre çeşitlendirilir. Sınavlar kısa cevaplı ve az sorulu olarak düzenlenir.

e) Öğrenciler, yetersizliklerinden kaynaklanan güçlüklerini gidermek amacıyla sınavlarda uygun araç-gereç, cihaz ve yöntemlerden yararlandırılır. İhtiyacı olan bireyler için yazılı sınavlarda refakat etmek üzere bir öğretmen görevlendirilir.

f) Görme yetersizliği olan öğrencilerin yazılı sınavlarda Braille yazı olarak verdiği cevaplar sınavdan hemen sonra öğretmenin öğrenciye okutmasıyla değerlendirilir. Bu öğrenciler, çizimli ve şekilli sorulardan muaf tutulurlar. Az gören öğrenciler için sınav soruları kalın ve büyük puntolu hazırlanır.

g) İşitme yetersizliği olan öğrenciler ilköğretim ve ortaöğretimde, istekleri doğrultusunda yabancı dil programlarındaki bazı bilgi ve becerilerin öğretiminden veya dersin tamamından muaf tutulurlar.

ğ) Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler; dikkat, bellekte tutma ve hatırlama güçlükleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla değerlendirilirler.

h) Otistik bireyler ile duygusal ve davranış bozukluğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi, iletişim özellikleri ile sosyal-duygusal hazır bulunuşlukları dikkate alınarak yapılır.

ı) Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi, bu öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla ve kısa süreli sınavlarla yapılır.

i) Kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerde yetersizliği olan öğrenciler motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden istekleri doğrultusunda muaf tutulurlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Özel Eğitim Sınıfları

Özel eğitim sınıflarının açılması

MADDE 25 – (1) Özel eğitime ihtiyacı olan ve ayrı bir sınıfta eğitim almaları uygun bulunan bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile bir arada eğitim görmeleri amacıyla her tür ve kademedeki resmî ve özel okul ve kurumlarda, özel eğitim hizmetleri kurulunun önerisi doğrultusunda millî eğitim müdürlükleri tarafından özel eğitim sınıfları açılabilir.

(2) Bu okul ve kurumlarda, uygulanacak eğitim programı temel alınarak iki tür özel eğitim sınıfı oluşturulur.

Bulunduğu okulun veya kurumun eğitim programını uygulayan özel eğitim sınıfları

MADDE 26 – (1) Zorunlu öğrenim çağındaki bireylerden ilköğretim programları veya bu programa denkliği kabul edilen bir özel eğitim programını takip edebilecek durumda olan bireyler için açılan özel eğitim sınıflarında, eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a) Özel eğitim sınıflarında aynı tür yetersizliği olan öğrenciler eğitim görür.
- b) Özel eğitim sınıflarında görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenleri görev yapar. Bu sınıflara, öğrencilerin yetersizlik türüne göre öğretmen görevlendirmesi yapılır.
- c) Görme ve işitme yetersizliği olan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarının 1-5 inci sınıflarında dersler sınıf öğretmenleri, 6-8 inci sınıflarında ise alan öğretmenleri tarafından okutulur. 4-5 inci sınıflarda beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, din kültürü ve ahlak bilgisi, bilgisayar, yabancı dil dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.
- ç) Görme ve işitme yetersizliği olan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarının dışındaki sınıflarda 1-8 inci sınıflarında dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. 4-8 inci sınıflarda beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri ile 6-8 inci sınıflarda teknoloji ve tasarım dersi alan öğretmenleri tarafından okutulabilir.
- d) İlköğretim okullarında açılan özel eğitim sınıflarında birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılır. Ancak, görme ve işitme yetersizliği olan bireyler için açılan sınıflarda bu uygulama 1-5 inci sınıflar arasında yapılır. Bu öğrencilerin 6 ncı sınıftan itibaren akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitim görmeleri sağlanır.

e) Bu sınıflardaki öğrenciler, buldukları okul veya kurumda uygulanan eğitim programını takip ederler. Bu program temel alınarak, öğrencilerin eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP'leri hazırlanır.

f) Özel eğitim sınıflarının mevcudu en fazla; okul öncesi eğitimde ve ilköğretimde 10, ortaöğretim ve yaygın eğitimde 15 öğrenciden oluşur. Ancak, otistik çocuklar için her tür ve kademedeki açılan özel eğitim sınıflarında ise sınıf mevcudu en fazla 4 öğrencidir.

g) Özel eğitim sınıfını tamamlayan öğrencilere kayıtlı bulunduğu okulu veya kurumu tamamlayan yetersizliği olmayan diğer öğrencilere verilen belge verilir.

ğ) Bu sınıflar ders, dinlenme, yemek ve diğer etkinlik saatleri bakımından okulda/kurumda uygulanan programa uyarlar.

h) Sınıfların okul/kurum içindeki yeri, öğrencilerin yetersizlik türü dikkate alınarak belirlenir.

ı) Öğrencilerin akranlarıyla bir arada bulunduğu ders, yemek ve diğer etkinlik saatlerinde sosyal uyumlarına yönelik düzenlemeler yapılarak gerekli koruyucu tedbirler alınır.

i) Okul ve kurumlarda özel eğitim sınıfına devam eden öğrencilerin, yetersizliği olmayan akranları ile alan dersleri ve sosyal etkinlikleri bir arada yapmalarını sağlamaya yönelik düzenlemeler yapılır.

j) Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde özel eğitim sınıfları açılabilir. Bu sınıflarda; okul veya kurumun eğitim programı, okulun fizikî şartları ve personel durumu, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin yetersizliği ve gelişim özellikleri ile bireysel yeterlilikleri dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılır.

Bulduğu okulun veya kurumun eğitim programından farklı bir eğitim programı uygulayan özel eğitim sınıfları

MADDE 27 – (1) Zorunlu öğrenim çağındaki bireylerden ilköğretim programları veya bu programlara denkliği kabul edilen bir özel eğitim programını takip edemeyecek durumda olan bireyler için açılan özel eğitim sınıflarında eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde, aynı yetersizliği olan bireyler için açılan özel eğitim okul ve kurumlarının mevzuat hükümlerinin yanı sıra aşağıdaki hususlar da dikkate alınır:

a) Özel eğitim sınıflarında, aynı tür yetersizliği olan öğrenciler eğitim görür.

b) Bu sınıflarda eğitim alan öğrenciler, yetersizlik türüne göre hazırlanan özel eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin BEP'leri hazırlanırken takip ettikleri bu eğitim programı temel alınır.

c) Açılan özel eğitim sınıflarında birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılır.

ç) Özel eğitim sınıflarında görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenleri görev yapar. Ancak, bu sınıflarda zihinsel engelliler sınıf öğretmenin görevlendirmesine öncelik verilir.

d) Sınıfların mevcutları, takip edilen eğitim programının uygulandığı okul veya kurumlardaki mevcutlar dikkate alınarak oluşturulur.

e) Dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. 4-8 inci sınıflarda beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, iş eğitimi dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.

f) Özel eğitim sınıfını tamamlayan öğrencilere, takip ettikleri özel eğitim programını uygulayan özel eğitim okul veya kurumlarındaki programı tamamlayan öğrencilere verilen belge verilir.

g) Bu sınıflarda ders, dinlenme, yemek ve diğer etkinlik saatlerinde okul veya kurumda uygulanan programa uyulur.

ğ) Öğrencilerin akranlarıyla bir arada bulunduğu ders, yemek ve diğer etkinlik saatlerinde sosyal uyumlarına yönelik düzenlemeler yapılarak koruyucu tedbirler alınır.

h) Okul ve kurumlarda özel eğitim sınıfına devam eden öğrencilerin, yetersizliği olmayan akranları ile bazı ders ve sosyal etkinlikleri bir arada yapmalarını sağlamaya yönelik düzenlemeler yapılır.

i) Sınıfların okul içindeki yeri, öğrencilerin yetersizlik türü dikkate alınarak belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Destek Eğitim Odası

Destek eğitim odası açılması

MADDE 28 – (1) Okul ve kurumlarda, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ile üstün yetenekli öğrenciler için özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak özel eğitim desteği verilmesi amacıyla destek eğitim odası açılır.

(2) Destek eğitim odasında eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Destek eğitim odaları, özel eğitim hizmetleri kurulunun önerisi doğrultusunda millî eğitim müdürlükleri tarafından açılır.

b) Destek eğitim alacak öğrenci sayısına göre okulda veya kurumda birden fazla destek eğitim odası açılabilir.

c) Destek eğitim odasında yürütülecek eğitim hizmetlerinin planlaması okul yönetimince yapılır.

ç) Destek eğitim odasında eğitim alacak öğrenciler, BEP geliştirme biriminin önerileri doğrultusunda rehberlik ve danışma hizmetleri yürütme komisyonunca belirlenir. Her öğrencinin ihtiyacı doğrultusunda ve azami ölçüde bu eğitimden yararlanması sağlanır.

d) Öğrencinin destek eğitim odasında alacağı haftalık ders saati, haftalık toplam ders saatinin %40'ını aşmayacak şekilde planlanır.

e) Destek eğitim odasında öğrencilerin eğitim performansları dikkate alınarak birebir eğitim yapılır. Ancak, gerektiğinde eğitim performansı bakımından aynı seviyede olan öğrencilerle grup eğitimi de yapılabilir.

f) Destek eğitim odasında, öğrencilerin eğitim performansı ve ihtiyaçları, yetersizlik türüne uygun araç-gereç ve eğitim materyalleri bulunur.

g) Destek eğitim odası açılan okullarda öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarına göre görme, işitme, zihinsel engelliler sınıf öğretmenleri öncelikli olmak üzere, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen, sınıf öğretmeni ve alan öğretmenleri görevlendirilir. Destek eğitim odasına öncelikle okulun öğretmenlerinden olmak üzere RAM'da görevli öğretmenler ya da diğer okul ve kurumlardaki öğretmenler görevlendirilir.

ğ) Öğrencinin genel başarı değerlendirmesinde, destek eğitim odasında yapılan değerlendirme sonuçları da dikkate alınır.

h) Destek eğitim odasında verilen destek eğitim hizmetleri okulun veya kurumun ders saatleri içinde yapılır.

ı) Destek eğitim odasının okul veya kurum içindeki yeri, öğrencilerin yetersizlik türü dikkate alınarak belirlenir.

BEŞİNCİ KISIM

Eğitim Hizmetleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Eğitim Tür ve Kademelerindeki Özel Eğitim Hizmetleri

Okul öncesi dönemde özel eğitim hizmetleri

MADDE 29 – (1) 37-72 ay arasındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okul öncesi eğitimi zorunludur. Ancak, bireylerin gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak okul öncesi eğitim dönemi süresi bir yıl daha uzatılabilir.

(2) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okul öncesi eğitimlerini, öncelikle okul öncesi eğitim kurumlarında kaynaştırma uygulamaları kapsamında sürdürmeleri esastır. Ancak, bu bireyler için okul öncesi özel eğitim okulu/kurumu ve özel eğitim sınıfları da açılabilir.

İlköğretimde özel eğitim hizmetleri

MADDE 30 – (1) Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler ilköğretimlerini, öncelikle kaynaştırma uygulamaları yoluyla akranları ile bir arada sürdürebilecekleri gibi özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan ilköğretim okullarında da sürdürebilirler.

(2) İlköğretim programlarının amaçlarını gerçekleştirecek durumda olmayan bireyler ise eğitimlerini, gelişim alanlarındaki performans düzeylerine göre hazırlanmış eğitim programlarının uygulandığı özel eğitim okul ve kurumlarında sürdürürler.

(3) İlköğretim okullarını bitiren öğrenciler genel, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarına yönlendirilirler. İlköğretim programlarına denk olmayan eğitim programlarını tamamlayan özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ise özelliklerine uygun okul ve kurumlara yönlendirilirler.

(4) Çeşitli nedenlerle ilköğretimlerini tamamlayamayan, zorunlu öğrenim çağı dışına çıkan bireyler Millî Eğitim Bakanlığı Açık İlköğretim Okulunda eğitimlerini sürdürebilirler. Özel eğitim gerektirdiğini Özel Eğitim Hizmetleri Kurulundan alınacak belge ile belgelendirenlerde yaş kaydı aranmaz. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim sürecinde ve başarılarının değerlendirilmesinde Bu Yönetmeliğin 24 üncü maddesindeki hükümler doğrultusunda özel tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.

Ortaöğretimde özel eğitim hizmetleri

MADDE 31 – (1) Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler ortaöğretimlerini, öncelikle kaynaştırma uygulamaları yoluyla akranları ile bir arada genel ve mesleki ortaöğretim kurumlarında sürdürebilecekleri gibi özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan ortaöğretim kurumlarında da sürdürebilirler.

(2) Merkezî sınavla öğrenci almayan genel, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına yönlendirme kararı alınan özel eğitime ihtiyacı olan bireyler, ilgili birimlerle yapılacak iş birliği çerçevesinde kontenjan sağlanarak yatılı okulların pansiyonlarına Bakanlıkça sınavsız yerleştirilirler.

(3) Genel ve mesleki ortaöğretim kurumlarına yönlendirme kararı alınanlardan, yatılı okumak isteyen öğrenciler için, ikamet adresine göre yakın yatılı okulların olanakları da değerlendirilerek yeterli kontenjan sağlanır.

(4) İlköğretimlerini tamamlayan ancak çeşitli nedenlerle ortaöğretime devam edemeyen bireyler, uzaktan öğretim yoluyla Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Lisesi veya Millî

Eğitim Bakanlığı Mesleki Açık ğretim Lisesinde eğitimlerini sürdürebilirler. Millî Eğitim Bakanlığı Açık ğretim Lisesi veya Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki Açık ğretim Lisesine devam eden ve özel eğitime ihtiyaı olduğunu özel eğitim hizmetleri kurulu kararıyla belgelendiren bireylerin eğitim sürecinde ve başarılarının değerlendirilmesinde Bu Yönetmeliğin 24 üncü maddesindeki hükümler doğrultusunda özel tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.

Yüksek ğretimde özel eğitim hizmetleri

MADDE 32 – (1) Ortağretimlerini tamamlayan özel eğitime ihtiyaı olan bireyler; RAM’lar, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu veya rehberlik ve psikolojik danışma servisi tarafından yüksek ğitime yönlendirilirler.

(2) Yüksek ğetime giriş sınavlarında ve değerlendirmede bu bireylerin yetersizlik türü ve özelliklerine uygun düzenlemeler yapılması konularında ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.

Yaygın eğitimde özel eğitim hizmetleri

MADDE 33 – (1) zel eğitim kurumları ile diğer kurum ve kuruluşlarda farklı konu ve sürelerde düzenlenen programlarla özel eğitime ihtiyaı olan bireylere yönelik eğitim hizmeti verilir. Bu hizmetlerin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Yaygın eğitim hizmetleri; bireylerin temel yaşam becerilerini geliştirmek, öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak, onları işe ve mesleğe hazırlamak amacına yönelik programların hazırlanması ve uygulanması biçiminde yürütülür.

b) Yaygın eğitim programları, ailenin, bireyin eğitimine etkin katılımını sağlamaya ve temel yaşam becerilerini kazanmasına yönelik bilgi ve beceriler içerecek şekilde hazırlanır.

c) Yaygın eğitim programları; bireylerin gelişim özellikleri ve yeterlilikleri doğrultusunda bulunduğu çevrenin imkânları ve iş piyasasının talepleri dikkate alınarak uygulama ağırlıklı planlanır.

) Yaygın eğitim hizmetleri, illerde oluşturulan il mesleki eğitim kurulu ile resmî ve özel kurum ve kuruluşların iş birliğiyle planlanır ve uygulanır.

d) Kaynaştırma uygulamaları kapsamında özel eğitime ihtiyaı olan bireylerin, diğer resmî ve özel kurum ve kuruluşlarla yapılacak iş birliği çerçevesinde yaygın eğitim programlarından yararlanmaları sağlanır.

e) zel eğitim okul ve kurumlarında açılan yaygın eğitim programlarına katılan bireylerin iaşe ve ibateleri eğitimleri süresince Bakanlıkça karşılanır. Ayrıca, zel eğitime ihtiyaı olan bireylerin aile eğitimi programlarına katılan birinci derecedeki yakınları ya da velisi de aynı haktan yararlanır.

f) Yaygın eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için özel eğitim sınıfları oluşturulabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Evde Eğitim Hizmetleri

Evde eğitim hizmetleri

MADDE 34 – (1) Okul öncesi ve ilköğretim çağındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerden eğitim-öğretim kurumlarından doğrudan yararlanamayacak durumda olanlara evde eğitim hizmeti verilmesi esastır. Bu hizmetlerin verilmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Evde eğitim hizmetleri özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından planlanır.

b) Özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından evde eğitim hizmeti almasına karar verilen bireylerin kaydı, bir ilköğretim okulu veya özel eğitim okuluna/kurumuna yapılır ve okula/kuruma devam etme şartı aranmaz.

c) Bu hizmetler, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen tarafından sürdürülür. Ancak, bireyin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda okul öncesi, sınıf ve alan öğretmenleri de görevlendirilir.

ç) Evde eğitim hizmetinden yararlanan birey, kayıtlı bulunduğu okulda uygulanan öğretim programlarından sorumludur. Ancak BEP geliştirme birimince, bu programlara dayalı olarak bireyin eğitim performansına göre, ihtiyaç duyduğu alanlarda bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanır.

d) Evde eğitim alan bireyin başarı durumunun değerlendirilmesi, kayıtlı bulunduğu okuldaki diğer öğrenciler gibi yapılır. Ancak, bireyin durumu ve özelliğine göre değerlendirme şekli, yöntem ve tekniklerinde öğretmen tarafından gerekli değişiklikler yapılır ve özel tedbirler alınır.

e) Evde eğitimde, ailelerin bilgilendirilmesi, desteklenmesi ve eğitimin her aşamasına katılımları sağlanır.

f) Evde eğitim süreci birey, aile ve öğretmenin iş birliği ile planlanır.

g) Aile, etkili bir eğitimin gerçekleştirilmesi için uygun eğitim ortamının hazırlanmasını sağlar.

ğ) Bireyin evde eğitim almasını gerektiren şartların ortadan kalkması durumunda bu hizmet sona erdirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi

Erken çocukluk döneminde özel eğitim hizmetleri

MADDE 35 – (1) Erken çocukluk dönemi eğitimi, 0-36 ay arasındaki bireyleri kapsayan eğitimidir.

(2) Bu eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetleri, bu dönemdeki eğitimin daha sonraki eğitim kademelerinde istenilen hedeflere ulaşılmasındaki önemi dikkate alınarak planlanır.

b) Erken çocukluk dönemi eğitimi, bireyin eğitimi ve bireyin eğitimine katkı sağlamak amacıyla ailenin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi yoluyla yapılır.

c) Erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetleri okul ve kurumlarda veya gerektiğinde evde yürütülür.

ç) Erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetlerinin planlanması ve koordinasyonu özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yapılır. Erken çocukluk dönemindeki bireylerin yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim almalarına yönelik tedbirler alınarak buna uygun düzenlemeler yapılır veya açılacak bağımsız birimlerde bu eğitim hizmetleri verilebilir.

d) Erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesi için öncelikle bireyin ve ailenin eğitim ihtiyaçları belirlenir.

e) Bakanlık, erken çocukluk dönemindeki bireylerin tespiti ve tanınması ile bu bireylere sunulacak hizmetlerin gerçekleştirilmesinde ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Aile Eğitimi

Aile eğitimi hizmetleri

MADDE 36 – (1) Aile eğitimi, tüm eğitim kademelerinde bireyin eğitimine katkı sağlamak amacıyla aileye verilecek her türlü rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini içeren bir eğitimidir.

(2) Aile eğitimi hizmetleri yürütülürken aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Aile eğitim programları; aile eğitiminde esas olacak genel ilke ve amaçlar doğrultusunda bireyin yetersizliği, gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve ailenin ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanır ve yürütülür.

b) Aile eğitimi hizmetlerinin planlanması ve koordinasyonu özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yapılır.

c) Aile eğitim programları, RAM'lar, özel eğitim okul ve kurumları, kaynaştırma uygulamaları yapılan okullar tarafından hazırlanır ve yürütülür.

ç) Aile eğitimi hizmetleri, bireyin ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda bireysel, grup ya da uzaktan eğitim şeklinde yürütülür.

d) Aile eğitim programları ailenin katılımıyla bir yıllığına planlanır ve aile ile bireyin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda her yıl yeniden geliştirilerek uygulanır.

e) Aile eğitimi hizmetleri, kurumlarda yürütülür. Ancak, ihtiyaç hâlinde bu hizmet evlerde de yürütülebilir.

ALTINCI KISIM

Kurumlar

BİRİNCİ BÖLÜM

Özel Eğitim Okul ve Kurumları

Özel eğitim okul ve kurumlarının açılması

MADDE 37 – (1) (Değişik: 14.3.2009/27169 RG) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte kaynaştırma yoluyla sürdürmeleri esas olmakla birlikte, bu bireyler için Bakanlıkça her tür ve kademede örgün ve yaygın özel eğitim okul ve kurumları da açılır. Gerçek ve tüzel kişiler, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve öğretimleri için 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunundaki esaslara uygun olarak özel okul veya kurum açabilirler.

(2) Bakanlık, özel eğitim okul ve kurumlarında farklı özel eğitim modelleri denemek, geliştirmek ve yaygınlaştırmak üzere pilot uygulama yapabilir ve bu eğitim modellerinin uygulanacağı özel eğitim okul ve kurumları açabilir.

(3) Okul ve kurumların açılmasında bireylerin yetersizlik türüne göre sayısı, yerleşim biriminin özellikleri ve ulaşım imkânları dikkate alınır.

(4) Bu okul ve kurum binaları, yatırım programından ya da bağış yapanlar tarafından, yetersizlik türüne göre hazırlanmış tip projeye uygun olarak yapılır.

(5) Okul ve kurum binalarının yapımında çevrenin özellikleri ve ihtiyaca göre özel tip projeler de uygulanabilir. Ayrıca, mahallen temin edilen binalarda da Bakanlıkça belirlenen ölçütlere uygun olması durumunda özel eğitim okul ve kurumu açılabilir.

(6) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin devam ettiği okul ve kurumların dışında, bu bireylere eğitim materyalleri ile araç-gereçler hazırlanması ve eğitim programları geliştirilmesi amacıyla da özel eğitim kurumları açılır.

İşitme, görme ve ortopedik yetersizliği olan bireyler için açılan okul ve kurumlar

MADDE 38 – (1) İşitme, görme ve ortopedik yetersizliği olan bireyler, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte her tür ve kademedeki kaynaştırma yoluyla eğitim alabilecekleri gibi bu bireyler için her tür ve kademedeki, resmî ve özel gündüzlü ve/veya yatılı özel eğitim okul ve kurumu açılabilir.

(2) Bu okul ve kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Bu okul ve kurumlarda; aynı tür ve kademedeki öğrenim gören yetersizliği olmayan öğrencilerin takip ettiği eğitim programı uygulanır. Okul veya kurumda uygulanan eğitim programı temel alınarak öğrencilerin BEP'leri hazırlanır ve başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.

b) Sınıf mevcutları en fazla; okul öncesi, ilköğretim ve yaygın eğitimde 10, ortaöğretimde 15 öğrencidir. İşitme engelliler meslek liseleri ve ortopedik engelliler meslek liselerinde uygulamalı atölye ve laboratuvar derslerinde gruplar en fazla 10 öğrenciden oluşturulur.

c) Bu okul ve kurumlardaki öğrencilerin yetersizlik türleri dikkate alınarak, işitme, görme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenleri görevlendirilir.

ç) Bu okul ve kurumlarda ilköğretimin 1-5 inci sınıflarında dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. Ancak 4-5 inci sınıflarda; beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, din kültürü ve ahlak bilgisi, yabancı dil, bilgisayar dersleri ile modelaj-iş dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. 6-8 inci sınıflarda ise dersler alan öğretmenleri tarafından okutulur.

d) İşitme engelliler meslek liselerinde ve ortopedik engelliler meslek liselerinde uygulamalı meslek derslerinin yapılacağı atölyeler ve laboratuvarlar bulunmaması hâlinde öğrenciler bu derslerle ilgili eğitimlerini diğer mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında sürdürürler.

e) İşitme yetersizliği bulunan öğrencilerin eğitim gördüğü okul ve kurumlarda, öğrenciler istekleri doğrultusunda yabancı dil dersinden muaf tutulur.

Görme Engelliler Basımevi ve Akşam Sanat Okulu

MADDE 39 – (1) Görme yetersizliği olan bireyler için gerekli olan araç-gereç ve diğer eğitim materyallerinin üretilmesi, çoğaltılması, dağıtılması ve eğitim programları ile yeni eğitim-öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi amacıyla Bakanlıkça özel eğitim kurumları açılır.

(2) Görme yetersizliği olan bireylerin eğitimi için gerekli olan; Talim ve Terbiye Kurulunca ilköğretim ve ortaöğretim için kabul edilen ders kitaplarının yanı sıra ayrıca, kaynak kitapları, edebî eserleri ve sanat eserlerini, dergi, gazete gibi yazılı materyali Braille yazı ile basar, çoğaltır ve dağıtımını sağlar. Bu bireylerin eğitiminde kullanılan eğitim-öğretim yöntemlerinin ve eğitim programlarının geliştirilmesi konusunda çalışmalar yürütür ve konuşan kitap kasetleri hazırlar.

Zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan okul ve kurumlar

MADDE 40 – (1) Zihinsel yetersizliği olan bireyler, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte her tür ve kademede kaynaştırma yoluyla eğitimlerini sürdürebilecekleri gibi bu bireyler için her tür kademede, resmî ve özel gündüzlü özel eğitim okul ve kurumları açılır.

a) **(Değişik: 14.3.2009/27169 RG)** Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan okul ve kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

1) **(Değişik: 14.3.2009/27169 RG)** Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan ilköğretim okullarında, Bakanlıkça hazırlanan ve ilköğretim programlarına denkliği kabul edilen özel eğitim programı uygulanır. Bu eğitim programı temel alınarak BEP hazırlanır ve bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.

2) Sınıf mevcutları en fazla; okul öncesi ve ilköğretimde 10 öğrencidir.

3) 1-8 inci sınıflarda dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. 4-8 inci sınıflarda beden eğitimi, din kültürü ve ahlak bilgisi, müzik, görsel sanatlar dersleri ile 6-8 inci sınıflarda teknoloji ve tasarım dersi alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.

b) **(Değişik: 14.3.2009/27169 RG)** Orta ve ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan okul ve kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

1) Zorunlu öğrenim çağında olup ilköğretim programlarını takip edemeyecek durumdaki bu bireyler için açılan eğitim ve uygulama okullarında öğrencilerin, öz bakım ve günlük yaşam becerileri ile işlevsel akademik becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla Bakanlıkça hazırlanmış özel eğitim programı uygulanır. Bu program temel alınarak BEP hazırlanır. Bu bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.

2) Bu okullarda; tuvalet eğitimini kazanamamış, yoğun davranış problemleri gösteren ve grup eğitimine uyum sağlayamayan öğrencilerin grup eğitimine hazırlanması amacıyla bire bir eğitim uygulaması yapılır. Birebir eğitim uygulaması kapsamındaki öğrenciler grup eğitimine katılmazlar. Bu öğrencilere verilecek eğitimin süresi ve haftalık ders saati sayısı özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından belirlenir.

3) Bir ders saati 40 dakika olup, ders saati ve derslerin dağılımı, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen haftalık ders dağıtım çizelgesine göre uygulanır.

4) Toplam altı saatlik günlük çalışma süresinin ders, dinlenme, yemek ve diğer etkinliklere dağılımı okul yönetimince belirlenir.

5) Sınıf mevcutları en fazla; okul öncesinde 6, diğer sınıflarda ise 8 öğrencidir.

6) Dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. 4-8 inci sınıflarda ise beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, iş eğitimi dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.

7) Eğitim ve uygulama okulu programını tamamlayanlara Ek-2'de yer alan Eğitim ve Uygulama Okulu Diploması verilir. Bu diploma, ortaöğretime devam etme hakkı sağlamaz.

Otistik bireyler için açılan okul ve kurumlar

MADDE 41 – (1) İlköğretim programlarının amaçlarını gerçekleştiremeyecek durumdaki otistik bireyler için resmî ve özel gündüzlü özel eğitim kurumları açılır.

(2) Bu kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Zorunlu öğrenim çağındaki otistik bireyler için açılan otistik çocuklar eğitim merkezlerinde bireylerin öz bakım ve günlük yaşam becerileri ile işlevsel akademik becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla Bakanlıkça hazırlanmış özel eğitim programı uygulanır. Bu program temel alınarak BEP hazırlanır. Bu bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.

b) Bu okullarda; tuvalet eğitimini kazanamamış, yoğun davranış problemleri gösteren ve grup eğitimine uyum sağlayamayan öğrencilerin grup eğitimine hazırlanması amacıyla bire

bir eğitim uygulaması yapılır. Birebir eğitim uygulaması kapsamındaki öğrenciler grup eğitimine katılmazlar. Bu öğrencilere verilecek eğitimin süresi ve haftalık ders saati sayısı özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından belirlenir.

c) Bir ders saati 40 dakika olup, ders saati ve derslerin dağılımı, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen haftalık ders dağıtım çizelgesine göre uygulanır.

ç) Toplam altı saatlik günlük çalışma süresinin ders, dinlenme, yemek ve diğer etkinliklere dağılımı kurum yönetimince belirlenir.

d) Dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. 4-8 inci sınıflarda ise beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, iş eğitimi dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.

e) Otistik çocuklar eğitim merkezi programını tamamlayanlara Ek-3'de yer alan Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi Diploması verilir. Bu diploma, ortaöğretime devam etme hakkı sağlamaz.

f) (Bent eklenmiştir: 14.3.2009/27169 RG) Bu kurumlarda sınıf mevcutları en fazla 4 öğrenciden oluşur.

Sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören bireyler için açılan okul ve kurumlar

MADDE 42 – (1) Resmî ve özel sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören ve/veya süregelen hastalığı olan zorunlu öğrenim çağındaki bireylerin eğitimlerini sürdürmeleri için Bakanlık, Sağlık Bakanlığı ve üniversiteler arasında imzalanan protokole göre hastanelerin bünyesinde Bakanlığa bağlı ilköğretim okulları açılır.

(2) Bu ilköğretim okullarında eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Eğitim hizmeti, velinin yazılı isteği ve bireyin tedavisinden sorumlu hekim/hekimlerin yazılı görüşü ile sağlanır.

b) Bireylerin kayıtları, kayıtlı bulunduğu okulda kalır. Kayıtlı olmayan öğrencilerin kaydı ise hastanenin bulunduğu bölgedeki bir okula/kuruma ya da ikamet ettiği yerleşim birimindeki bir okul veya kuruma yapılır.

c) Hastane ilköğretim okullarında eğitim alan her birey için geçici kayıt formu düzenlenerek bu okula geçici kaydı yapılır.

ç) Sağlık kuruluşlarında eğitim alan bireyin başarı durumunun değerlendirilmesi, kayıtlı bulunduğu okuldaki diğer öğrenciler gibi yapılır. Ancak, bireyin durumu ve özelliğine göre değerlendirme şekli, yöntem ve tekniklerinde öğretmen tarafından gerekli değişiklikler yapılarak özel tedbirler alınır.

d) Bu bireylerin başarı değerlendirme sonuçları kayıtlı oldukları okula yazılı olarak bildirilir. Sınıf geçme ve diploma işlemleri bu okul tarafından yürütülür.

e) Hastane ilköğretim okullarında sınıf mevcudu en fazla, okul öncesi ve ilköğretimde 10 öğrenciden oluşur.

f) Sınıfa gelemeyecek durumda olan öğrencilere odalarında eğitim verilir.

g) Sınıf öğretmenlerinden biri, millî eğitim müdürlüğünce müdür yetkili öğretmen olarak görevlendirilir. Müdür yetkili öğretmen aynı zamanda sınıf okutur.

ğ) Bireyler kayıtlı bulunduğu okulun veya kurumun eğitim programından sorumludur.

h) Bu okullarda birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılır.

ı) Eğitim alacak bireylerin hastalığı ve eğitim ortamına ilişkin şartlar dikkate alınarak bireylerin haftalık ders saatleri 10 saatten az olmamak üzere planlanır.

i) Dersler sınıf ve alan öğretmenleri tarafından okutulur.

j) Millî eğitim müdürlüğü bu okullara, müdür yetkili öğretmenin önerileri doğrultusunda gerektiğinde okul öncesi, sınıf ve alan öğretmenleri ile gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen görevlendirir.

k) Derse başlama ve bitiş saatleri ile derslerin süresi, bireyin sağlık durumu ve hastane şartları dikkate alınarak okul yönetimi tarafından belirlenir.

l) Yatarak tedavi sürecinin tamamlanması hâlinde veya velinin isteği ya da hekimin eğitim hizmetinin sona erdirilmesine ilişkin görüşü doğrultusunda sağlık kuruluşunda bireye verilen eğitim hizmeti sona erdirilir.

Üstün yetenekli bireylerin eğitimi amacıyla açılan kurumlar

MADDE 43 – (1) Okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla Bakanlıkça gündüzlü özel eğitim kurumları açılır.

(2) Bu kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Bireysel eğitim-öğretim yapılması esastır.

b) Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde, sosyal ve duygusal gelişim bütünlük içerisinde ele alınır.

c) Kurumdaki eğitim-öğretim etkinlikleri, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarındaki programlara destek olacak şekilde planlanır ve yürütülür.

ç) Öğrencilerin özel yetenek alanlarıyla ilgili örgün eğitim kurumlarında izledikleri program ile kurumdaki yapacakları çalışmalar arasında paralellik sağlanır.

d) Öğrencilere, geleceğe yönelik düşünme, tahminlerde bulunma ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtma becerileri kazandırılır.

e) Eğitim-öğretim etkinlikleri öğrencileri dıştan yönelimli ve yönetimli bir disiplin ile denetim yerine içten odaklı disiplin ve denetim anlayışını geliştirmeye yönelik olarak düzenlenir.

f) Öğrencilere, kapasiteleri ölçüsünde benlik gelişimi ve iletişim becerileri kazandırılır.

g) Öğrencilerin, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünme yetenekleri, ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirilir.

ğ) Öğrencilere, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerileri kazandırılır.

h) Öğrencilere, öğrenme, araştırma, problem çözme ve bağımsız karar verme becerileri kazandırılır.

ı) Eğitim-öğretim süreci; öğrenci, veli, okul ve kurumun iş birliğinde devam ettirilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Diğer Özel Eğitim Okul ve Kurumları

Birden fazla yetersizliği olan bireyler için açılan özel eğitim kurumları

MADDE 44 – (1) Zorunlu öğrenim çağındaki birden fazla yetersizliği olan öğrenciler için gündüzlü özel eğitim okul ve kurumları ya da özel eğitim okul ve kurumları bünyesinde özel eğitim sınıfları açılabilir.

(2) Bu öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri sınıflarda, eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Öğrenciler ilköğretim programlarını veya yetersizlik türüne göre hazırlanan özel eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin BEP'leri, takip ettikleri eğitim programı temel alınarak hazırlanır. Bu bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.

b) Programı tamamlayan öğrencilere, ilköğretim diploması veya takip ettikleri özel eğitim programını tamamlayan öğrencilere verilen belge verilir.

c) Bu sınıflarda aynı tür ek yetersizliği olan öğrenciler eğitim görür.

ç) Bu sınıflarda, öğretmenlerden birinin öğrencilerin ek yetersizliğine göre görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenleri arasından görevlendirilmesine dikkat edilir.

d) Sınıfların mevcudu en fazla 4 öğrenciden oluşur.

e) Bu sınıflarda bireylerin ek yetersizlik türü dikkate alınarak uygun öğretim yöntem ve teknikleri ile araç-gereç ve eğitim materyallerinin kullanılması, uygun eğitim ortamının sağlanmasına dikkat edilir.

f) Öğrencilerin eğitiminde ek yetersizliklerinden kaynaklanan sorunlarını en aza indirmek amacıyla personel, araç-gereç ve eğitim materyallerini içeren hizmetlerin sağlanmasına yönelik gerekli tedbirler alınır.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan iş okulları

MADDE 45 – (1) İlköğretimlerini tamamlayan, genel ve mesleki ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumda olan ve 21 yaşından gün almamış özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin temel yaşam becerilerini geliştirmek, topluma uyumlarını sağlamak, iş ve mesleğe yönelik bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla resmî ve özel iş okulları açılır.

(2) Bu okullarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) İş okullarında akademik bilgi ve becerilerin yanında iş eğitimi uygulamalarının da yer aldığı eğitim programı uygulanır. Bu program temel alınarak BEP hazırlanır ve bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.

b) Personel ve eğitim ortamının uygun olması durumunda farklı yetersizlikleri olan bireyler için özel eğitim sınıfları açılır. Zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan iş okullarında böyle bir uygulamaya yer verilmez.

c) Sınıf mevcutları en fazla 10 kişiden oluşur.

ç) İş okullarında dersler görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. Ancak beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik dersleri ile atölye laboratuvar dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.

d) Bu kurumlarda bir ders saati 40 dakika olup, ders saati ve derslerin dağılımı, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen haftalık ders dağıtım çizelgesine göre uygulanır. Günlük çalışma süresinin ders, dinlenme, yemek ve diğer etkinliklere dağılımı okul yönetimince belirlenir.

e) Programın süresi dört yıldır. Programın birinci sınıfında bireylere akademik bilgi ve beceriler ile uygulamalı iş eğitimi yoluyla atölyelerde gerekli olan temel bilgi ve beceriler kazandırılır. İkinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarda ise akademik bilgi ve becerilerin kazandırıldığı dersler ile uygulamalı atölye dersleri verilir.

f) Uygulamalı iş eğitimi dersleri, çevrenin sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri ve şartları ile istihdam imkânları dikkate alınarak belirlenir.

g) İş yerine yerleştirilen bireyler kültür ve meslek derslerini haftada bir gün okulda, uygulamalı beceri eğitimini ise dört gün iş yerlerinde eğitim görürler. İş yerine yerleştirilemeyen bireyler ise okulda eğitimlerine devam ederler.

ğ) İş yerine yerleştirilen bireyler, 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun çırak öğrencilere verdiği haklardan yararlanırlar.

h) İzleme ve yöneltme kurulu tarafından belirlenen bireyler, birinci sınıfın sonunda bir iş yerine yerleştirilirler. Ancak kurul, uygun olan bireyler için birinci sınıftan itibaren de iş yerine yerleştirme kararı alabilir.

ı) Bireylerin iş yerine yerleştirilmesi kararı bir aylık deneme süreci sonucunda kesinleşir.

i) Bireylerin iş yerine yerleştirilebilmesi için velisinden Ek-4'de yer alan İş Yerine Yerleştirilecek Öğrenciler İçin Veli Muvafakat Belgesi alınır.

j) İş yerine yerleştirilen bireyler; iş yeri koordinatör öğretmeni tarafından düzenlenen Ek-5'te yer alan Öğrenciyi İş yerinde Gözlem ve İzleme Formu ile işveren tarafından düzenlenen Ek-6'da yer alan İşe Yerleştirilen Öğrencilerin Devam Takip Çizelgesi dikkate alınarak izleme ve yöneltme kurulunca takip edilir.

k) İşe ya da iş yerine uyum sağlayamayan bireyler için gerekli düzenlemeler yapılarak tedbirler alınır. Ancak, alınan tüm tedbirlere rağmen uyum sorunu devam eden bireylerin iş yeri, iş yeri koordinatör öğretmenin önerisiyle kurul tarafından değiştirilir veya bu bireyler eğitimlerine okulda devam ederler.

l) Okulun imkân ve şartları uygun olduğu takdirde yarıyıl ve yaz tatillerinde de programlara devam edilebilir.

m) Dönem sonlarında bireylere karne verilir. Programı tamamlayan bireylere Ek-7'de yer alan İş Okulu Diploması verilir. Bu diploma, yüksek öğretime devam etme hakkı sağlamaz. Ancak, bu diploma işe girerken ortaöğretim kurumlarından mezun olanlara tanınan haklardan yararlanılmasını sağlar.

n) Programı tamamlayamayan bireyler, yaygın eğitim programlarına, işe ve mesleğe yönlendirilirler.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan iş eğitim merkezleri

MADDE 46 – (1) Zorunlu öğrenim çağı dışında kalan ve genel eğitim programlarından yararlanamayacak durumda olan özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin; temel yaşam

becerilerini geliştirmek, topluma uyumlarını sağlamak ve iş ve mesleğe yönelik beceriler kazandırmak amacıyla farklı konu ve sürelerde meslek kurslarının düzenlendiği resmî ve özel yaygın eğitim kurumları açılır.

(2) Bu kurumlarda eğitim-ğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) İş eğitim merkezlerinde akademik bilgi ve becerilerin yanında iş eğitimi uygulamalarının da yer aldığı eğitim programı uygulanır. Bu program temel alınarak BEP hazırlanır ve bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.

b) Personel ve eğitim ortamının uygun olması durumunda farklı yetersizlikleri olan bireyler için özel eğitim sınıfları açılabilir.

c) Bir kurs programı en az beş kursiyer olması durumunda açılır.

) Bu kurumlarda sınıf mevcutları en fazla 10 kişiden oluşur. Aynı kurs programına devam edecek kursiyer sayısı 10 kişiden fazla olduğunda kursiyerlerin yaş, bireysel ve gelişim özellikleri ile yeterlilikleri dikkate alınarak birden fazla sınıf oluşturulabilir.

d) Bu kurumlarda dersler görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. Ancak beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik dersleri ile atölye laboratuvar dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan ğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf ğretmeni de katılır.

e) Kurs programları, çevrenin sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri ve şartları ile istihdam imkânları dikkate alınarak açılır.

f) Kursların süresi, programın içeriğine göre en az bir en fazla üç ğretim yılı olarak belirlenir.

g) Kurumun imkân ve şartları uygun olduğu takdirde yarıyıl ve yaz tatillerinde de programlara devam edilebilir.

ę) Bu kurumlarda bir ders saati 40 dakika olup, ders saati ve derslerin dağılımı, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen haftalık ders dağıtım çizelgesine göre uygulanır. Günlük alışma süresinin ders, dinlenme, yemek ve diğer etkinliklere dağılımı okul yönetimince belirlenir.

h) Bakanlıkça hazırlanan programların dışındaki programlar; il millî eğitim müdürlüğü tarafından onaylanır ve bir rneği Bakanlıkça gönderilir.

ı) Açılacak kursların türleri ile alınacak kursiyer sayıları ve yeterlilikleri, kurum tarafından en az iki ay önceden duyurulur.

i) Bir kurs programını tamamlayan kursiyer, farklı bir kurs programından da yararlanabilir.

j) Bir kurs programını tamamlayan kursiyere Ek-8'de yer alan İş Eğitim Merkezi Kurs Bitirme Belgesi verilir. Ancak, bu belge mesleki eğitim merkezlerince verilen belgeye denk değildir.

k) Kurs için başvuru, kontenjandan fazla ise daha önce kurs programından yararlanmayanlara öncelik verilir.

l) Kurs programını tamamlayan bireyler diğer yaygın eğitim programlarına, işe ve mesleğe yönlendirilirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hazırlık Sınıfları

Hazırlık sınıflarının açılması

MADDE 47 – (Yürürlükten kaldırılmıştır. 14.3.2009/27169 RG)

Hazırlık sınıflarında eğitim-öğretim

MADDE 48 – ((Yürürlükten kaldırılmıştır. 14.3.2009/27169 RG.)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Kurumlarda Özel Eğitim Hizmetleri

Rehberlik ve araştırma merkezleri

MADDE 49 – (1) Rehberlik ve araştırma merkezleri; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme, tanılama, izleme ve yönlendirme hizmetlerini yürüterek birey için en az sınırlandırılmış eğitim ortamını önerir, birey ve ailesine destek eğitim ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunar.

Okul ve kurumların özel eğitim hizmetleri sorumluluğu

MADDE 50 – (1) Resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumları ile yaygın eğitim kurumları, özel eğitime ihtiyacı olan bireylere özel eğitim hizmetleri sağlamakla yükümlüdürler.

(2) Bu okul ve kurumlarda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylere sunulan eğitim-öğretim hizmetlerinin etkililiğini arttırmak amacıyla özel eğitim tedbirleri alınarak gerekli

düzenlemeler yapılır. Bu bireylere sağlanacak her türlü özel eğitim hizmeti için millî eğitim müdürlükleri, RAM'lar ve özel eğitim okulları ile iş birliği yapılır.

YEDİNCİ KISIM

Personel, Görev, Yetki ve Sorumlulukları

BİRİNCİ BÖLÜM

Yönetici ve Öğretmenlerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Personel

MADDE 51 – (1) Özel eğitim okul ve kurumlarına atanacak personelin sayısı, nitelikleri Bakanlıkça belirlenir ve yürürlükteki mevzuata göre atanır.

Müdürün görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 52 – (1) Müdür, millî eğitimin temel ilkeleri ve genel amaçları doğrultusunda okulun/kurumun, amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirilmesinden sorumludur.

(2) Müdür, eğitim-öğretim ve işleyişle ilgili olarak okulun/kurumun amacı, türü, kademesi ve uygulanan eğitim programına göre Millî Eğitim Bakanlığı özel eğitim okul ve kurum müdürleri görev tanımında belirtilen görevleri yürütür.

(3) Okul müdürü; ders okutma görevinin yanında kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, program ve emirlere uygun olarak görevlerini yürütmeye, okulu düzene koymaya ve personeli denetlemeye yetkilidir.

Müdür başyardımcısının görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 53 – (1) Müdür başyardımcısı görevlerini, bulunduğu okulun/kurumun özelliklerini dikkate alarak yapar. Müdür başyardımcısı, ders okutma görevinin yanında yönetimde müdürün en yakın yardımcısıdır. Müdürün olmadığı zamanlarda müdüre vekâlet eder.

(2) Müdür başyardımcısı, okulun her türlü eğitim-öğretim, yönetim, rehberlik, denetim, öğrenci, personel, tahakkuk, ayniyat, yazışma, sosyal etkinlikler, yatılılık, bursluluk, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, nöbet, halkla ilişkiler gibi işleriyle ilgili olarak

okul müdürü tarafından verilen görevleri yapar. Bu görevlerin yapılmasından ve okulun amaçlarına uygun olarak işleyişinden müdüre karşı sorumludur.

(3) Ayrıca, görev tanımında belirtilen diğer görevler ile müdür tarafından verilen görevleri de yapar.

Müdür yardımcısının görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 54 – (1) Müdür yardımcısı görevlerini, bulunduğu okulun/kurumun özelliklerini dikkate alarak yapar. Müdür yardımcısı, yönetimde müdür ve müdür başyardımcısının en yakın yardımcısıdır.

(2) Müdür yardımcısı; ders okutma görevinin yanında okulun her türlü eğitim-öğretim, yönetim, öğrenci, personel, tahakkuk, ayniyat, yazışma, eğitici etkinlikler, yatılılık, bursluluk, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, halkla ilişkiler gibi işleriyle ilgili olarak okul müdürü tarafından verilen görevleri yapar. Bu görevlerin yapılmasından ve okulun amaçlarına uygun olarak işleyişinden müdüre karşı sorumludur.

(3) Ayrıca, görev tanımında belirtilen diğer görevler ile müdür tarafından verilen görevleri de yapar.

Teknik müdür yardımcısının görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 55 – (1) Döner sermayesi bulunan özel eğitim okul ve kurumlarında müdür yardımcılarında biri, mevzuatına göre teknik müdür yardımcısı olarak görevlendirilir. Teknik müdür yardımcısı, müdür ve sayman ile birlikte döner sermaye işletmesi çalışmalarının tümünden sorumludur.

(2) Ayrıca, görev tanımında belirtilen diğer görevler ile müdür tarafından verilen görevleri de yapar.

Pansiyondan sorumlu müdür yardımcısının görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 56 – (1) Pansiyondan sorumlu müdür yardımcısı, pansiyonun yönetim, eğitim-öğretim ve her türlü hizmetlerin planlı ve amacına uygun olarak yürütülmesinden sorumludur.

(2) Ayrıca, görev tanımında belirtilen diğer görevler ile müdür tarafından verilen görevleri de yapar.

Müdür yetkili öğretmenin görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 57 – (1) Bağımsız müdürlüğü bulunmayan ilköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinden biri müdür yetkili öğretmen olarak görevlendirilir. Müdür yetkili öğretmen, müdürün görev, yetki ve sorumluluklarını üstlenir.

Atölye şefinin görev ve sorumlulukları

MADDE 58 – (1) Atölyeler arasındaki eş güdümü sağlamak üzere, meslek dersleri alan öğretmenlerinden biri okul veya kurum müdürü tarafından atölye şefi olarak görevlendirilir. Atölye şefinin görevleri şunlardır:

- a) Atölyeler arasında iş bölümü yaparak eş güdümü sağlamak.
- b) Meslek dersleri alan öğretmenlerinin eğitim-öğretimle ilgili ihtiyaçlarını belirlemek.
- c) Atölyelerde bulunan makine, avadanlık ve malzemelerin bakım, onarım ve korunmasını, bunların kullanmaya hazır hâlde bulundurulmasını sağlamak.
- ç) Atölyelerde yürütülen işlerle ilgili belgelerin düzenlenmesi ve kayıtların tutulmasını sağlamak.
- d) Eğitimin etkililiğini sağlamak amacıyla atölyelerde her türlü ders araç-gereç ve materyallerinin bulundurulmasını sağlamak.
- e) Atölyelerin temizliğinin öğrencilerle bir plan dahilinde yapılmasını ve çalışma yerinin temiz tutulmasının iş alışkanlığının gerektirdiği bir davranış hâline getirilmesini sağlamak.
- f) Meslek dersleri alan öğretmenleri ve usta öğreticilerin atölyeleri derse hazırlaması ve derslere düzenli olarak devamlarını sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak
- g) İş kazaları, yangın ve diğer tehlikelere karşı gerekli koruyucu güvenlik tedbirlerini almak.

Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları

MADDE 59 – (1) Öğretmenler, kendilerine verilen sınıfın veya şubenin derslerini, programda belirtilen esaslara göre planlamak, okutmak, bunlarla ilgili uygulama ve deneyleri yapmak, ders dışında okulun eğitim-öğretim ve sosyal etkinliklerine katılmak ve bu konularda kanun, yönetmelik ve emirlerde belirtilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdürler.

(2) Öğretmenler bu görevlerinin yanında aşağıdaki görevleri de yürütürler:

- a) Bireyselleştirilmiş eğitim programları, gelişim ölçekleri ile ölçme ve değerlendirme araçlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında BEP geliştirme birimi ile iş birliği yapmak.
- b) Bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygulamak ve değerlendirmek.

c) Öğrencilerin eğitim performansları ve yetersizlik türünü dikkate alarak gerekli öğretim materyallerini hazırlamak ve/veya temin etmek.

ç) Okul ve kurumdaki aile eğitim çalışmalarına katılmak, sınıftaki öğrencilerinin ailelerine yönelik aile eğitim çalışmalarını planlamak ve yürütmek.

d) Öğrencilere destek eğitim hizmeti sağlanması ve eğitim performansları doğrultusunda başka bir okul veya kuruma yönlendirilmesinde, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu ve BEP geliştirme birimiyle iş birliği yapmak.

e) Öğrencilerin yetersizliklerinden dolayı kullandığı kişisel cihaz ve aletlerin bakımı ve kontrolüne ilişkin tedbirler almak.

f) Öğrencilerin eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda bire bir eğitim yapmak.

g) Sınıf öğretmenliğinin esas olduğu okul ve kurumlarda alan öğretmenleri ile birlikte ders okutmak.

(3) Öğretmenler ayrıca, görev tanımında belirtilen diğer görevler ile müdür tarafından verilen eğitim-öğretimle ilgili görevleri de yapar.

Mesleki Çalışmalar (14.3.2009/27169 RG Madde eklenmiştir.)

MADDE 59/A – (1) Özel eğitim okul ve kurumlarında görevli yönetici ve öğretmenlerin genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyonla ilgili bilgi ve görgülerini artırmak, yeni beceriler kazandırmak, eğitim-öğretimde karşılaşılan problemlere çözüm yolları bulmak, öğrencinin ve çevrenin ihtiyaçlarına göre plan ve programlar hazırlamak ve uygulamak amacıyla ders kesiminden itibaren Temmuz ayının ilk iş gününe, Eylül ayının ilk iş gününden ders yılı başlangıcına kadar; yıl içinde ise yıllık çalışma programında belirtilen sürelerde mesleki çalışmalara katılırlar.”

Grup gözetimi ve eğitimi görevi verilen sınıf öğretmenin görev ve sorumlulukları

MADDE 60 – (1) Yatılı özel eğitim okul ve kurumlarında grup gözetimi ve eğitimi görevi verilen sınıf öğretmenin görevleri şunlardır:

a) Okul ve kurum yönetiminde belirlenen süre, zaman ve yerlerde, grubundaki öğrencilerin etütlerde ders çalışmalarını sağlamak ve gerektiğinde onların çalışma sırasında derslerde karşılaştıkları güçlüklerin çözümüne yardımcı olmak.

b) Eğitim-öğretim hizmetlerini, grubundaki öğrencilerin bireysel gelişimi, eğitim performansı ve ihtiyaçları ile ilgi ve isteklerini dikkate alarak planlamak ve yürütmek.

c) Grubundaki öğrencilerin fiziksel, zihinsel, sosyal ve kültürel gelişimlerini destekleyici etkinlikler düzenlemek, etkinliklere rehberlik etmek ve öğrencilerini bu etkinliklere yönlendirmek.

ç) Öğrencilerin kişisel sorun ve ihtiyaçları ile ilgilenmek ve bunların çözümünde okul yönetimi, rehberlik ve psikolojik danışma servisi, öğretmenler ve diğer ilgili personel ile iş birliği yapmak.

d) Okul veya kurum yönetiminin hazırlanan nöbet çizelgesine göre gece nöbeti tutmak.

e) Öğrencilerin gelişimi ve davranışlarını değerlendirmek ve gerekli bilgileri öğrenci gözlem defterine kaydetmek.

f) Grup gözetimi ve eğitimi ile ilgili yaptığı çalışmalarını günlük olarak planlamak ve ders defterine işlemek.

İş yeri koordinatör öğretmenin görev ve sorumlulukları

MADDE 61 – (1) İzleme ve yöneltme kurulu tarafından hazırlanan program doğrultusunda, haftada bir gün okulda, dört gün iş yerlerinde görevlendirilen iş yeri koordinatör öğretmenin görevleri şunlardır:

a) Öğrencilerin işe ve iş yerine uyumlarına yönelik bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmak amacıyla yöneltme ve izleme faaliyetlerini yürütmek.

b) Öğrencilerin iş yerindeki eğitimlerinin etkili ve verimli bir şekilde sürdürülmesi için, çalışma ortamı ve şartlarının düzenlenmesi konularında iş yeri yetkilileri ile iş birliği yaparak gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak.

c) İş yerlerinde çalışan personelin öğrencilere yönelik olumlu tutum ve davranış geliştirmelerini sağlamak amacıyla düzenlenecek faaliyetler konusunda iş yeri yetkilileri ile iş birliği yapmak.

ç) Öğrencilerin eğitim ve mesleki gelişimini izleyerek yöneltme ve izleme kuruluna bilgi vermek ve alınacak tedbirlerin uygulanmasını sağlamak.

d) Öğrencilerin mesleki yönlendirilmesinde, işe yerleştirilmesinde rehberlik etmek ve bu amaçla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak.

Atölye ve laboratuvar dersleri öğretmenin görev ve sorumlulukları

MADDE 62 – (1) Atölyelerde meslek dersleri, alan öğretmenlerince okutulur. Bu öğretmenler diğer görevlerinin yanında aşağıdaki görevleri yürütürler:

a) Sorumluluğunda bulunan atölyeyi yönetmek ve atölyedeki eşya, makine, avadanlık ve malzemelerinin bakım, onarım ve korunmasını sağlamak, bunları kullanmaya hazır hâlde bulundurmak.

b) Atölyedeki demirbaşların kaydını yaparak bunları sayım ve kontrole hazır hâlde bulundurmak.

c) Atölyede ihtiyaç duyulan araç-gereç ve materyalin sağlanması için okul veya kurum yönetimi ile diğer kişi ve kuruluşlarla iş birliği yapmak.

ç) Atölyesinde görevli usta öğretici ve diğer personelin iş bölümünü yaparak atölyede verilen eğitimin etkin ve koordineli bir şekilde yürütülmesini sağlamak.

d) Sorumluluğundaki atölyenin türü ve özelliğine göre, okulun veya kurumun eğitim ve öğretim hizmetlerinde kullanılacak araç-gereç ve materyallerin üretimini sağlamak.

Rehber öğretmenin görev ve sorumlulukları

MADDE 63 – (1) Rehber öğretmen bulunduğu okul ve kurumdaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yanında aşağıdaki görevleri de yapar:

a) Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin ailelerine yönelik aile eğitimi hizmetlerini planlamak, yürütmek ve gerektiğinde ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak.

b) Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin bireysel gelişimini değerlendirmek üzere formlar hazırlanmasında BEP geliştirme birimiyle, öğretmenler ve ilgili personel ile iş birliği yapmak.

c) Öğretmenler ve ailelerle iş birliği yaparak öğrenciler için bireysel gelişim raporu düzenlemek.

ç) Öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla rehberlik ve danışma hizmetleri yürütme komisyonu, BEP geliştirme birimi, izleme ve yöneltme kurulu ile öğretmenlerle iş birliği yapmak.

Gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmenin görev ve sorumlulukları

MADDE 64 – (1) Gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmenin görevleri şunlardır:

a) Özel eğitim hizmetleri kurulunun planlaması doğrultusunda, kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylere sağlanacak destek eğitim hizmetleri ile evde eğitim alan ve bir sağlık kuruluşunda tedavi gören bireylerin eğitimlerini yürütmek.

b) BEP ve ölçme değerlendirme araçlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında BEP geliştirme birimi ile iş birliği yapmak.

c) Sosyal kabul çalışmaları, eğitim ortamının düzenlenmesi, eğitim materyalleri, araç-gereçler, öğretim yöntem ve teknikleri gibi konularda öğretmenlere, okul/kurum yönetimine, bireye ve aileye rehberlik ve danışmanlık yapmak.

ç) Aile eğitimi çalışmalarını okul yönetimi, öğretmenler ve aileyle iş birliği yaparak planlamak ve yürütmek.

d) Öğrencilerin eğitim performansları ve yetersizlik türünü dikkate alarak gerekli öğretim materyallerini hazırlamak ve/veya temin etmek.

e) Öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla rehberlik ve danışma hizmetleri yürütme komisyonu, izleme ve yöneltme kurulu, BEP geliştirme birimi ve öğretmenlerle iş birliği yapmak.

f) Öğrencilerin yetersizliklerinden dolayı kullandığı kişisel cihaz ve aletlerin bakımı ve kontrolüne ilişkin olarak öğretmenleri bilgilendirmek.

(2) Gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen ayrıca, özel eğitim hizmetleri kurulu ve/veya okul/kurum müdürü tarafından verilen görevleri de yapar.

Eğitim programları hazırlamakla görevlendirilen öğretmenin görev ve sorumlulukları

MADDE 65 – (1) Eğitim programları ve öğretim alanında lisans düzeyinde eğitim alan ya da bu alanda yüksek lisans yapan ve özel eğitim kurumlarında eğitim programları hazırlamakla görevlendirilen öğretmenin görevleri şunlardır:

a) BEP hazırlanmasında, uygulanmasında ve değerlendirilmesinde öğretmenler, aileler, öğrenciler ve diğer personel ile iş birliği yapmak.

b) Eğitim programlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde etkililiği artırmak amacıyla, eğitim materyalleri ve araç-gereçlerinin hazırlanması, uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi, ölçme ve değerlendirme araçlarının geliştirilmesi konularında önerilerde bulunmak ve bunların gerçekleştirilmesinde okul veya kurum personeli ile iş birliği içinde çalışmak.

c) Okul ve kurumda, eğitim programlarının uygulanması ve uygulamada ortaya çıkan sorunları tespit etmek, bu sorunlara ilişkin öneriler hazırlayarak kurum yönetimine iletmek.

ç) Aile eğitimi programlarının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde okul rehberlik ve psikolojik danışma servisiyle iş birliği içinde çalışmak.

d) Eğitim programında yer alan amaçların gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla, kurum içi ve kurum dışındaki etkinliklerin düzenlenmesinde, bunların planlanması ve uygulanmasında ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak.

e) Seçmeli derslerin verimliliğini ve ihtiyaçlara uygunluğunu değerlendirerek, bu derslerin çeşitlendirilmesi konusunda okul yönetimine önerilerde bulunmak.

İKİNCİ BÖLÜM

Usta Öğretici ve Diğer Personel

Usta öğreticinin görev ve sorumlulukları

MADDE 66 – (1) Usta öğretmenler, özel eğitim okul ve kurumlarında eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde öğretmenlerle birlikte ve öğretmenlik sorumluluğu içinde görev yapar. Ayrıca, ilgili mevzuat çerçevesinde okul ve kurum yönetimince verilen diğer görevleri de yerine getirir.

Özel eğitim okul ve kurumlarında görev yapan diğer personel

MADDE 67 – (1) Özel eğitim okul ve kurumlarına; uzman hekim, hekim, diyetisyen, dil ve konuşma terapisti, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, fizyoterapist, odyometrist, iş ve uğraşı terapisti, hemşire, teknisyen, veri hazırlama ve kontrol işletmeni, ders aletleri ve kütüphane memurları, iç hizmetler şefi, ambar ve depo memurları, Braille daktilograf, idari işler memuru, ayniyat mutemedi, çocuk bakım elemanı, şoför, aşçı, kaloriferci, bahçıvan, terzi, gece bekçisi ve hizmetli atanır veya diğer kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapılarak görevlendirilir.

(2) Bu personel, ilgili mevzuata göre verilen görevleri yerine getirmekle sorumludur.

(3) Diğer kurum ve kuruluşlardan görevlendirilecek personelin çalışma yeri ve saatleri ile görev alanları hazırlanacak protokollerde belirlenir.

SEKİZİNCİ KISIM

Eğitim-Öğretim

BİRİNCİ BÖLÜM

Programlar

Eğitim programları

MADDE 68 – (1) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin devam ettiği okul ve kurumlarda Bakanlıkça hazırlanan genel ve mesleki eğitim programları ile özel eğitim okul, kurum ve sınıflarında içerikleri öğrencilerin özelliklerine göre hazırlanmış özel eğitim programları da uygulanır.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı

MADDE 69 – (1) Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişim özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programıdır.

(2) Bireyselleştirilmiş eğitim programı,

a) Eğitim planında yer alan yıllık amaçlar ve öğrencinin takip ettiği eğitim programı/programları temel alınarak belirlenen kısa dönemli amaçlarını,

b) Öğrencinin alacağı destek eğitim hizmetinin türü, süresi, sıklığı ve bu hizmetin kimler tarafından nasıl sağlanacağını,

c) Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknik, araç-gereç ve eğitim materyallerini,

ç) Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeleri,

d) Davranış problemlerini önlemeye ya da azaltmaya yönelik tedbirler ile uygulanacak yöntem ve teknikleri,

e) Öğrencinin kişisel bilgilerini içerir.

(3) Bireyselleştirilmiş eğitim programı, Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu ve BEP geliştirme biriminin iş birliğiyle hazırlanır.

(4) Bireyselleştirilmiş eğitim programı, öğrenci için hedeflenen amaçların gerçekleşme düzeyi doğrultusunda değerlendirilir. Birey için hazırlanacak yeni bireyselleştirilmiş eğitim programında ve bireyin yönlendirilmesinde BEP'e ilişkin değerlendirmeler esas alınır.

İKİNCİ BÖLÜM

Okul ve Kurumlarda Kurulacak Kurullar, Birimler Komisyonlar ve Ekipler

İzleme ve yöneltme kurulu ve üyeleri

MADDE 70 – (1) İş okullarına ve iş eğitim merkezlerine yerleştirilen öğrencilerin eğitim hizmetlerini planlamak, öğrencilerin gelişimlerini izlemek ve değerlendirmek amacıyla bu okul ve kurumlarda izleme ve yöneltme kurulu oluşturulur.

(2) İzleme ve yöneltme kurulu, okul/kurum müdürü veya müdür başyardımcısı ya da görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında;

a) Meslek derslerini okutan bir alan öğretmeni,

b) İşitme, görme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenlerinden biri veya sınıf öğretmeni,

c) Bir rehber öğretmen,

ç) Atölye şefi

olmak üzere bu kişilerden oluşur.

(3) İzleme ve yöneltme kurulunun çalışma usul ve esasları okul/kurum yönetimince belirlenir.

İzleme ve yöneltme kurulunun görevleri

MADDE 71 – (1) İzleme ve yöneltme kurulu:

a) İş okullarında;

1) Birinci sınıflı tamamlayan öğrencilerden işe yerleştirilecekleri; eğitim performansları, ilgi, istek ve yeterliliklerini dikkate alarak belirlemek,

2) İş yerinde çalışan öğrencileri izlemek amacıyla öğretmenler arasından iş yeri koordinatör öğretmenlerini belirlemek,

3) En fazla 15 öğrenciden sorumlu olacak şekilde seçilen iş yeri koordinatör öğretmenlerinin çalışma planlarını hazırlamak,

4) İş yeri koordinatör öğretmenlerinin öğrencilerin iş yerindeki çalışmalarıyla ilgili raporları doğrultusunda öğrencilerin eğitim planlamalarında değişiklik ve düzenlemeler yaparak gerekli tedbirleri almak,

5) Öğrencilerin işe yerleştirilmesini sağlamak ve işe yerleştirilen öğrencilerle ilgili eğitim hizmetlerinin planlamak,

6) İşe yerleştirilen öğrencilerin iş yerinde karşılaşılabileceği sorunların çözümüne hizmet edecek eğitim faaliyetlerini düzenlemek,

7) Öğrencilerin işe yerleştirilmesini sağlamak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak öğrencilerin yerleştirileceği iş yerlerini belirlemek,

8) İş yerinde çalışan öğrencilerin yarı yıl ve yaz tatilinde işe devamı ve izlenmesi amacıyla gerekli eş güdümü sağlamak,

9) İş okulu programını tamamlayan öğrencilerden işe yerleştirilenlerin takibini yapmak, işe yerleştiremeyen öğrencilerin yerleştirilmesi amacıyla gerekli iş birliği ve koordinasyonu sağlayarak tedbirler almak,

10) Öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda uygun programlara yerleştirilmesini sağlamak,

11) Gerek duyulması durumunda özel eğitim sınıfı açılması için okul yönetimine öneride bulunmak,

12) Öğrencilerle ilgili eğitim hizmetlerinin planlanması, yürütülmesi ve işe yerleştirilmesi konularında velinin görüşünü alarak iş birliği içinde çalışmak ve gerektiğinde kurul toplantılarına katılımını sağlamak,

13) Okul programını tamamlayan öğrencileri yaygın eğitim programlarına, işe ve mesleğe yönlendirmek

görevlerini yürütür.

b) İş eğitim merkezlerinde;

1) Kurumdaki özel eğitim hizmetlerini planlamak ve açılacak kurs programlarına karar vermek,

2) Bireyin ilgili kurs programına devam edip edemeyeceğine karar vermek,

3) Bireylerin ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda uygun kurs programlarına yerleştirilmesini sağlamak,

4) Kurumdaki bireylerin gelişimlerini izlemek, değerlendirmek ve gerekli özel eğitim tedbirlerinin alınması hususunda okul/kurum yönetimine öneride bulunmak,

5) Kurumdaki özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesine yönelik olarak personel arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak,

6) Kurumdaki özel eğitim hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesi ile ilgili olarak özel eğitim hizmetleri kurulu ve özel eğitim değerlendirme kurulu ile iş birliği yapmak,

7) Eğitim hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla aile ile iş birliği yapmak,

8) Gerek duyulması durumunda özel eğitim sınıfı açılması için kurum yönetimine öneride bulunmak,

9) Bireyle ilgili eğitim hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesinde velinin görüşünü alarak iş birliği içinde çalışmak ve gerektiğinde kurul toplantılarına katılımını sağlamak,

10) Kurumun programını tamamlayan bireyleri diğer yaygın eğitim programlarına ve işe yönlendirmek

görevlerini yürütür.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi

MADDE 72 – (1) Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri okul ve kurumlarda eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP'lerini hazırlamak amacıyla bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi oluşturulur.

(2) Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi, okul/kurum müdürü veya görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında;

a) Bir gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen,

b) Bir rehber öğretmen,

c) Bir eğitim programları hazırlamakla görevlendirilen öğretmen,

ç) Öğrencinin sınıf öğretmeni,

d) Öğrencinin dersini okutan ilgili alan öğretmenleri,

- e) Öğrencinin velisi,
 - f) Öğrenci,
- olmak üzere bu kişilerden oluşur.

(3) BEP geliştirme birimine, gerektiğinde görüşlerine başvurulmak üzere özel eğitim değerlendirme kurulundan bir üyenin katılımı sağlanır.

(4) Bu birimin çalışma usul ve esasları okul/kurum yönetimince belirlenir.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi başkanı ve görevleri

MADDE 73 – (1) Okul/kurum müdürü veya görevlendireceği bir müdür yardımcısı bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi başkanı olarak görev yapar. Birim başkanının görevleri şunlardır:

- a) Birimde görev alacak üyeleri belirleyerek BEP geliştirme birimini oluşturmak.
- b) Birimde gerektiğinde görev alacak üyelerin katılımını sağlamak.
- c) BEP'in geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde, öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda kurum içi yapılacak düzenlemelere ilişkin tedbir almak.
- ç) BEP geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde ihtiyaç duyulan araç-gereç ve eğitim materyallerinin geliştirilmesi veya sağlanması için özel eğitim hizmetleri kurulu ile eş güdümlü çalışmak.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme biriminin görev ve sorumlulukları

MADDE 74 – (1) BEP geliştirme birimi üyelerinden sınıf, alan, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen, eğitim programlarını hazırlamakla görevlendirilen öğretmen ile rehber öğretmen, bu Yönetmeliğin ilgili hükümleri doğrultusunda görev tanımında yer alan BEP ile ilgili görevleri yürütürler.

(2) Bu birimde görev alan özel eğitim değerlendirme kurulu üyesi; öğrenci için belirlenen destek eğitim hizmetlerinin uygulanmasında rehberlik etme ve öğrencinin bireysel gelişiminin izlenmesinden sorumludur.

(3) Veli; BEP geliştirme sürecinde öğrencinin eğitim ihtiyaçlarına ilişkin görüş bildirmek ve öğrencinin eğitiminde etkililiği sağlamak amacıyla gerektiğinde araç-gereç ile eğitim materyali desteği sağlamaktan sorumludur.

(4) Öğrenci; BEP geliştirme sürecinde eğitim ihtiyaçlarını belirtmek ve eğitimine ilişkin alınacak kararlarda görüş bildirmekten sorumludur.

(5) BEP geliştirme birimi üyelerinin bu sorumluluklarının yanı sıra bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme biriminin görevleri şunlardır:

a) Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili çalışmaların koordinasyonunu sağlamak.

b) Eğitimde etkililiği sağlamak amacıyla araç-gereç ve eğitim materyali geliştirilmesinde, sağlanmasında, kullanımında özel eğitim hizmetleri kurulu ve özel eğitim değerlendirme kurulu ile iş birliği yapmak.

c) Öğrencinin tüm gelişim alanındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ve eğitim ihtiyaçları doğrultusunda gerektiğinde BEP'inde değişiklik ve düzenlemeler yapılmasını ya da yeniden BEP hazırlanmasını sağlamak.

ç) Öğrenciler için hazırlanan eğitim planlarını değerlendirerek her yıl yenilemek.

d) Eğitim ortamlarının düzenlenmesi konusunda okul/kurum yönetimine ve öğretmenlere önerilerde bulunmak.

e) Öğrencilerin eğitimi konusunda yapılacak düzenleme ve alınacak tedbirlerle ilgili olarak rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonuyla iş birliği yapmak.

f) Eğitim ve uygulama okulu ile otistik çocuklar eğitim merkezlerinde öğrencilerin grup eğitimine hazırlanması amacıyla bire bir eğitim alacak öğrencileri belirlemek.

g) Hazırlık sınıflarına devam edecek öğrencileri belirlemek.

ğ) Özel eğitim okul veya kurumlarında öğrenimlerini sürdüren öğrencilerden kaynaştırma yoluyla eğitim alması uygun olanları belirleyerek rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonunu bilgilendirmek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Öğrenci İşleri

Yeni kayıt

MADDE 75 – (1) Zorunlu öğrenim çağında olup özel eğitime ihtiyacı olduğu tespit edilen veya tanısı konulmamış ve yerleştirme kararı alınmamış her bireyin okul ve kurumlara kaydı, yıllık çalışma takviminde belirlenen süreye bakılmaksızın yapılır.

Okula kayıt yaşı

MADDE 76 – (1) 37 ayını dolduran bireylerin kaydı okul öncesi eğitim kurumlarına, 72 ayını dolduran bireylerin kaydı ise ilköğretim veya zorunlu öğrenim çağındaki bireylere eğitim veren özel eğitim okul ve kurumlarına yapılır. Bu bireyler yaş, gelişim özellikleri ve eğitim performansına göre uygun sınıfa yerleştirilir.

(2) İş okullarına, kayıt tarihinde 21 yaşından gün almamış bireylerin kaydı yapılır. İş eğitim merkezlerinde ise yaş kaydı aranmaz.

Kayıt kabul

MADDE 77 – (1) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okul ve kurumlara kayıtlarında özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yerleştirme kararı alınmış olması şartı aranmaz. Ancak, bu bireyler için yerleştirme kararı alınması konusunda okul/kurum yönetimi gerekli resmî işlemleri başlatır. Öğrencinin kayıtlı olduğu okul veya kurum, yerleştirme kararına uygun ise öğrenci bulunduğu okul ya da kurumda öğrenimine devam eder. Farklı bir yerleştirme kararı olması hâlinde ise öğrencinin yerleştirme kararına uygun okula nakli konusunda gerekli işlemler yapılır.

(2) Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için gündüzlü okul ve kurumlara kayıta tuvalet eğitimi kazanmış olma şartı aranmaz.

Kayıt için gerekli belgeler

MADDE 78 – (1) Okul ve kurumlara kayıtlarda aşağıdaki belgeler istenir:

- a) ((Yürürlükten kaldırılmıştır. 14.3.2009/27169 RG.)
- b) ((Yürürlükten kaldırılmıştır. 14.3.2009/27169 RG.)
- c) Fotoğraf.
- ç) Yatılı okul ve kurumlar için sağlık kurulu raporu.
- d) Ortaöğretim kurumları ile iş okullarına kayıta ilköğretim diploması.
- e) Yerleştirme kararı alınmış öğrenciler için özel eğitim hizmetleri kurulu kararının bir sureti.

Devam zorunluluğu

MADDE 79 – (1) (Değişik: 14.3.2009/27169 RG) Eğitim ve uygulama okulları, otistik çocuklar eğitim merkezleri ve iş okullarına devam eden öğrenciler, okul yönetiminin en az iki defa yazılı uyarısına rağmen mazeret göstermeksizin toplam 70 iş günü sürekli devamsızlık yapmaları durumunda bu öğrencilere devamsızlıklarından dolayı sınıf tekrarı yaptırılır. İki yıl üst üste devamsızlık nedeniyle sınıfta kalan öğrencilerin kaydı silinir.

(2) (Değişik: 14.3.2009/27169 RG) İş eğitim merkezlerinin kurs programına mazeret göstermeksizin toplam 70 iş günü sürekli devam etmeyen kursiyerler izleme ve yöneltme kurulu tarafından programdan çıkartılırlar.

Nakil

MADDE 80 – (1) Okul ve kurumlara nakil işlemlerinde aşağıdaki esaslara uyulur:

a) Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan ilköğretim okullarının hazırlık sınıflarına devam eden öğrencilerin zorunlu hâller dışında ilk üç aydan önce nakli yapılmaz.

b) Aynı tür ve kademedeki özel eğitim okul ve kurumları arasında nakillerde yeni bir yerleştirme kararı istenmez.

Öğrenim süresi

MADDE 81 – (1) İlköğretim programlarına denk olmayan eğitim programlarının uygulandığı okul ve kurumlara devam eden öğrencilerden, zorunlu öğrenim çağı sonuna kadar sekizinci sınıfı bitiremeyenlere öğrenimlerini tamamlamak üzere en çok iki öğretim yılı daha okula devam etme hakkı verilir.

Öğrenci kıyafetleri

MADDE 82 – (1) Özel eğitim kurumlarından hastane ilköğretim okulları ve iş eğitim merkezlerinde forma giyme zorunluluğu aranmaz.

Öğrenci karnesi ve bireysel gelişim raporu

MADDE 83 – (1) Eğitim ve uygulama okulları, otistik çocuklar eğitim merkezleri ve iş okullarında öğrencilerin durumlarını velilere duyurmak amacıyla yarıyıl ve öğretim yılı sonunda olmak üzere iki defa karne verilir. Karnede öğrencinin derslerdeki başarısı ile davranış gelişimi değerlendirme sonuçları ve okula devam durumları gösterilir.

(2) Her öğrenci için yılda iki defa olmak üzere bireysel gelişim raporu hazırlanır. Bu rapor yarıyıl ve öğretim yılı sonunda karneyle birlikte öğrenci velisine gönderilir. Öğrencinin gelişiminin ailesi tarafından izlenerek eğitimde sürekliliğin sağlanması amacıyla hazırlanan raporda; öğrencinin BEP’inde yer alan ve her dönemde kazandırılması hedeflenen bilgi becerilerin kazanım düzeyi ayrıntılı olarak gösterilir.

(3) (Değişik: 14.3.2009/27169 RG) Karneler ve bireysel gelişim raporları, sınıf öğretmenleri ve devam ettikleri derslerin alan öğretmenleri tarafından birlikte doldurulur.

Öğrenci başarısının değerlendirilmesi

MADDE 84 – (1) Eğitim ve uygulama okulları, otistik çocuklar eğitim merkezlerinde ve iş okullarında öğrenci başarısının değerlendirilmesi aşağıdaki hususlara göre yapılır:

a) Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP’lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır. Bu kapsamda öğrencinin bütün dersleri için ayrı ayrı olmak üzere

her dönemde kazandırılması hedeflenen amaçların davranışlarının yer aldığı çizelgeler hazırlanır. Bu çizelgede bir dönem için belirlenen davranışların toplamı 100 puan olacak şekilde her bir davranış puanlanır.

b) Bu okullara devam eden öğrenciler başarısız notla değerlendirilmez Öğrencilerin başarıları ise dört ayrı notla aşağıdaki şekilde değerlendirilir.

<u>DERECE</u>	<u>RAKAM İLE</u>	<u>PUANLAMA</u>
Pekiyi	5	85-100
İyi	4	70-84
Orta	3	55-69
Geçer	2	0-54

Kimlik-paso

MADDE 85 – (1) Özel eğitim okul ve kurumlarında öğrenimlerini sürdüren öğrencilere kurum müdürlüğünce öğrenci kimlik belgesi verilir. Kimlik ve paso ile ilgili giderler, öğrenci velileri tarafından karşılanır. Paso ile ilgili iş ve işlemler, yerel yönetimlerle iş birliği yapılarak yürütülür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Eğitim-Öğretimin Denetimi

Denetim

MADDE 86 – (1) Özel eğitim okul/ kurumları ve özel eğitim sınıfları ile özel eğitime destek sağlayan kurumların faaliyetlerinin denetimi öncelikle özel eğitim ve/veya psikolojik danışma ve rehberlik alanlarında yetişmiş Bakanlık veya ilköğretim müfettişlerince yapılır.

(2) Özel eğitim okul/ kurumları ve özel eğitim sınıfları ile özel eğitime destek sağlayan kurumların faaliyetlerinin denetiminde; Bakanlığa bağlı her tür ve derecedeki kurumların denetimindeki mevzuat hükümleriyle birlikte aşağıdaki esaslar da dikkate alınır:

- a) Öğretmenlerin denetiminde;
 - 1) BEP geliştirme birimiyle iş birliği yaparak BEP hazırlaması,
 - 2) BEP’i uygulaması ve BEP’te yer alan amaçların gerçekleştirilmesini sağlaması,
 - 3) Öğrencinin okula/kuruma gelmeden önceki eğitim durumu hakkında bilgi toplamış olması,
 - 4) Öğrencinin kişisel cihaz ve aletlerinin kullanımı ve bakımına ilişkin tedbirleri alması,

5) Öğrencinin yetersizliği ve ihtiyaçlarına uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanması,

6) Eğitimin etkililiğini artırmak ve sürekliliğini sağlamak amacıyla aile eğitimi programlarına katılması ve aile ile iş birliği içinde çalışması,

7) Öğrencinin yetersizlik türü ve eğitim ihtiyaçlarına uygun ölçme değerlendirme araçları ile eğitim materyallerini kullanması, gerektiğinde bu araç ve materyalleri hazırlaması,

8) Eğitim ortamında etkileşimi kolaylaştıracak ve dersin etkililiğini sağlayacak biçimde düzenlemeler yapması,

9) Öğrencinin eğitsel ve tıbbî değerlendirmesinin yapılması için gerekli tedbirleri alması,

10) Öğrencilerin sosyal bütünleşmesini sağlayamaya yönelik tedbirler alması,

11) Ders planlarını BEP’te yer alan amaçları gerçekleştirecek şekilde hazırlaması hususları dikkate alınır.

b) Yöneticilerin denetiminde;

1) Öğretim yılı başında öğrenciler için alınacak tedbirler konusunda planlama yapması,

2) Okulda/kurumda BEP geliştirme birimi oluşturması,

3) Okulda/kurumda öğrencilerin yetersizlik türü ve ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamı düzenlemelerini yapması ve koruyucu tedbirleri alması,

4) Personelin özel eğitim konusunda bilgi ve deneyimlerini artırmak amacıyla düzenlenen eğitim faaliyetlerine katılımını sağlaması,

5) Personelin özel eğitim konusunda bilgi ve deneyimlerini artırmak amacıyla okulda/kurumda kurs, seminer ve benzeri eğitim faaliyetleri düzenlemesi,

6) Okulda/kurumda faaliyet gösteren birim, kurul, komisyonlar ile rehberlik ve psikolojik danışma servisi arasında eş güdümü sağlaması,

7) Kurumdaki hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesi için; özel eğitim hizmetleri kurulu, özel eğitim değerlendirme kurulu, aile, okul aile birliği, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve hastaneler arasında iş birliği sağlaması,

8) Aile eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasına yönelik planlama yapması,

9) Öğrencilerin sosyal bütünleşmelerini sağlamak amacıyla okul ve kurumda sosyal, kültürel faaliyetler düzenlemesi ve diğer okul ve kurumlarda düzenlenen faaliyetlere bireylerin katılımının sağlanması

hususları dikkate alınır.

DOKUZUNCU KISIM
Çeşitli ve Son Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM
Çeşitli Hükümler

Özel eğitim araçları

MADDE 87 – (1) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin öğrenim gördüğü resmî okul ve kurumlarda eğitim ve öğretim hizmetlerinin etkililiğini arttırmak amacıyla gerekli her türlü araç-gereç Bakanlıkça karşılanır.

(2) Bu okul ve kurumlarda kullanılacak eğitim araç-gereç ve materyallerinin hazırlanması, geliştirilmesi ya da temin edilmesi sürecinde, araç-gereçlerin niteliği ve uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla üniversitelerin ilgili bölümleri ile iş birliği yapılır.

Eğitim ortamları

MADDE 88 – (1) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini sürdürdükleri okul ve kurumların özelliğine göre;

- a) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi,
- b) Destek eğitim odası,
- c) Gözlem odası,
- ç) Bireysel eğitim odası,
- d) Dinlenme odası,
- e) Oyun odası,
- f) Revir,
- g) Aile eğitimi odası,
- ğ) Resim ve müzik odaları,
- h) Uygulama evi,
- ı) Çok amaçlı salon,
- i) Hidroterapi havuzu,
- j) Kütüphane,
- k) Açık ve kapalı bahçe,
- l) Beden eğitimi salonu,
- m) Gösteri ve tiyatro salonları,
- n) İşitme, konuşma ve dil lâboratuvarları,

- o) Fizik tedavi ve rehabilitasyon salonu,
 - ö) Atölye
- gibi bölümlere yer verilmesi için tedbirler alınır.

(2) Okul ve kurumlarda ortak kullanım alanları tekerlekli sandalye ile dolaşmayı sağlayacak şekilde düzenlenir, rampa-tutamak gibi ek tedbirler alınır. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri ortamlarda ses yalıtımı yapılır.

Öğretmenlerin nöbeti

MADDE 89 – (1) Özel eğitim okul ve kurumlarında okul öncesi, sınıf ve alan öğretmenleri nöbet tutar. Yatılı özel eğitim okul ve kurumlarında nöbet süresi 24 saattir. Bu kurumlardaki nöbetler için yeteri kadar öğretmen bulunmadığı takdirde kurumun yöneticileri de nöbetçi öğretmen olarak görev yaparlar. Nöbetlerde en az bir bayan ve bir erkek öğretmen görevlendirilir.

Ücretsiz taşıma

MADDE 90 – (1) Bakanlık, özel eğitim okul ve kurumları ile özel eğitim sınıflarındaki gündüzlü öğrencilerin okula ulaşmalarının ücretsiz sağlanması için gerekli tedbirleri alır.

Ücretsiz öğle yemeği

MADDE 91 – (1) Yatılı veya gündüzlü özel eğitim okul ve kurumlarında gündüzlü olarak okuyan ve parasız yatılılık şartlarını taşıyan öğrencilere genel bütçeden karşılanan ödenekle ücretsiz olarak öğle yemeği verilir.

Defter ve dosyalar

MADDE 92 – (1) Özel eğitim okul ve kurumlarında, kurumun özelliğine ve kullandığı teknolojiye göre Ek-9'da yer alan Özel Eğitim Okul ve Kurumlarında Tutulacak Defter, Çizelge ve Dosyalar tutulur.

Bütün defterlerin, sayfalarının birleştiği yer, okul/kurum mührü ile mühürlenir. Defterlere ilk sayfadan başlayarak sayfa numaraları yazılır ve defterin kaç sayfa olduğu belirtilerek onaylanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Yönetmelikte hüküm bulunmayan haller

MADDE 93 – (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hususlarda; 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu ve 30/5/1997 tarihli ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükümünde Kararname **kanunlarına** dayanılarak çıkarılan yönetmelik hükümleri ile ilgili diğer kanun ve yönetmelik hükümleri uygulanır.

(2) Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan her tür ve kademedeki gündüzlü veya yatılı okul ve kurumlarda; eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesiyle ilgili iş ve işlemlerde, okul ve kurumların özelliğine göre; bu Yönetmelik hükümleri ile Bakanlığın okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarıyla ilgili mevzuat hükümleri birlikte uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 94 – (1) 18/1/2000 tarihli ve 23937 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce, özel özel eğitim kurumlarından özel eğitim ve rehabilitasyon desteği için alınan sağlık kurulu raporları süresi doluncaya kadar geçerlidir.

Yürürlük

MADDE 95 – (1) Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 96 – (1) Bu Yönetmeliğin;

a) Eğitsel değerlendirme, tanılama ve Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu ile ilgili hükümlerini, Özürlüler İdaresi Başkanlığının bağlı olduğu Bakan ile Millî Eğitim Bakanı birlikte,

b) Eğitsel değerlendirme, tanılama ile Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu ilgili hükümleri dışındaki hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

Ek-3: Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği

Millî Eğitim Bakanlığı

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

Yönetmeliği

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, il/ilçe düzeyinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ve bu hizmetlerin verildiği rehberlik ve araştırma merkezleri ile eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin kuruluş ve işleyişine ilişkin esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik, il/ilçe düzeyinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini, rehberlik ve araştırma merkezleri ile eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin kuruluşu, görevleri ve işleyişine ilişkin esaslar ile bu kurumlarda çalışan personelin görevlerini kapsar.

Dayanak

Madde 3- Bu Yönetmelik 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 4306 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu, Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 tarihli ve 3418 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı

Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun, 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye göre hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,

b) Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü: İl ve ilçe millî eğitim müdürlüklerine bağlı rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten bölümü,

c) Millî Eğitim Müdür Yardımcısı/Şube Müdürü: İl ve ilçelerdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin düzenlenmesi ve yürütülmesinden sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürünü,

d) Merkez: İl / ilçelerdeki rehberlik ve araştırma merkezini,

e) Merkez Müdürü: İl / ilçelerdeki rehberlik ve araştırma merkezi müdürünü,

f) Okul Müdürü: Resmî ve özel, eğitim-öğretim kurumlarındaki müdürü,

g) Bölüm Başkanı: Rehberlik ve araştırma merkezlerindeki her bölümün başkanını,

h) Bölüm: Rehberlik ve araştırma merkezi bünyesindeki özel eğitim hizmetleri ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümlerini,

ı) Koordinatör Psikolojik Danışman: Okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini koordine etmekle yükümlü psikolojik danışmanı,

i) Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman): Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personeli,

j) Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi: Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten servisi,

k) Sınıf Rehber Öğretmeni: Eğitim-öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren ilköğretim kurumlarında şube rehber öğretmenini, orta öğretim kurumlarında ise sınıf öğretmenini,

l) Psikolog: Üniversitelerin psikoloji alanında lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde atipik ve uyum güçlüğü olan çocuklara tanılama ve terapi hizmetleri veren personeli,

m) Psikometrist: Üniversitelerin ilgili bölümlerinden birinde psikolojik ölçme araçları konusunda lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde tarama, inceleme, tespit, teşhis ve benzeri amaçlarla kullanılacak psikolojik ölçme araçlarını uygulamayı bilen ve gerekli olanları geliştiren personeli,

n) Eğitim Programcısı: Üniversitelerin eğitimde program geliştirme alanında lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri alanlarında gereksinim duyulan programların geliştirilmesinde gerekli teknik hizmetleri veren personeli,

o) Özel Eğitimci: Üniversitelerin Özel Eğitim veya Özel Eğitim Öğretmenliği alanlarında lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde özel eğitim gerektiren çocuklar için tanılama ve destekleyici özel eğitim hizmetlerini veren, uygun eğitim önlemleri alınmasını sağlayan personeli,

ö) Çocuk Gelişimi ve Eğitimcisi : Üniversitelerin çocuk gelişimi veya çocuk sağlığı ve eğitimi alanlarında lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere, ailelere ve öğretmenlere çocukların her türlü gelişim durumlarına ilişkin sorunların çözümünde gerekli önlemlerin alınmasında ve gelişimlerinin izlenmesinde yardım sağlayan personeli,

p) Sosyal Çalışmacı: Üniversitelerin sosyal hizmetler alanında lisans eğitimi almış rehberlik ve araştırma merkezlerinde danışanlarla ilgili olarak verilecek hizmetlerin plânlanması için gerekli sosyal, ekonomik ve kültürel bilgileri toplayan, değerlendiren ve hizmetlerin verilmesinde sosyal hizmet kurumları arasında eşgüdümü sağlayan personeli,

r) Psikolojik Ölçme Araçları: Rehberlik ve araştırma merkezleri ile rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin tarama, inceleme, tespit, teşhis, öğrenci tanıma gibi çalışmalarında kullanabilecekleri çeşitli yetenek, zekâ ve standart başarı testleri; kişilik, tutum, meslekî ve akademik benlik, gelişim, öğrenci davranışlarını değerlendirme gibi ölçekler; ilgi envanterleri, problem tarama envanterleri, kontrol listeleri, anketler ve benzeri ölçme araçlarını,

s) Öğrenci: Her türlü eğitim-öğretim kurumlarında eğitim görmekte olan bireyleri,

t) Danışan: Rehberlik ve araştırma merkezine, merkezin hizmetlerinden yararlanmak üzere başvuran, okul veya ilgili kurum ve kuruluşlardan gönderilen öğrencileri veya bireyleri,

u) Danışan Dosyası: Rehberlik ve araştırma merkezlerinde hizmet verilen bireylere ilişkin hizmetin gerektirdiği bilgileri içeren ve her birey için ayrı ayrı tutulan dosyayı,

ü) Öğrenci Gelişim Dosyası: Eğitim-öğretim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma servisinde her öğrenci için ayrı ayrı tutulan, yöneltme süreci ile rehberlik ve psikolojik

danışma hizmetleri kapsamında öğrencinin her türlü özelliklerine ilişkin bilgileri içeren dosyayı

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İlkeler

Madde 5- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki ilkeler esas alınır:

a) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, eğitim kurumlarının eğitim-öğretim etkinlikleri bütünlüğü içinde yer alır.

b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri tüm öğrencilere açık bir hizmettir.

c) Her öğrenci eğitim sürecinde kendisine sunulan seçenekler arasında seçme özgürlüğüne sahiptir.

d) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde insana saygı esastır.

e) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin bireysel boyutunda gizlilik esastır.

f) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri öğrenci, veli, uzman, öğretmen ve yönetici gibi ilgililerin iş birliği ile yürütülür.

g) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde bireysel farklılıklara saygı esastır.

h) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde hem bireye hem de topluma karşı sorumluluk söz konusudur.

ı) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde bilimsellik esastır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Temel Özellikleri

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Amacı

Madde 6- Türk Eğitim Sisteminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri temelde; öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine, eğitim sürecinden yetenek ve özelliklerine göre en üst düzeyde yararlanmalarına ve gizilgüçlerini en uygun şekilde kullanmalarına ve geliştirmelerine yöneliktir. Öğrencilere yönelik olarak düzenlenen her türlü rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu amaçlar doğrultusunda bütünleştirilerek verilir.

Eğitsel Rehberlik

Madde 7- Her öğrenciye, kendine özgü yetenek, ilgi, meslekî değer, başarı ve motivasyonu oranında eğitim-öğretim uygulamalarıyla uyum sağlaması, özelliklerine ve gelişimine uygun programlara yönelmesi için gerekli hizmetler verilir.

Bu hizmetler ;

- a) Öğrencileri okula, okuldaki alanlara, çeşitli etkinliklere, yeni durumlara alıştırmaya ve yönlendirme,
- b) Öğrencilerin etkili öğrenme ve çalışma becerileri geliştirmelerine yardım etme,
- c) Öğrencilerin motivasyonlarını destekleme ve artırma,
- d) Özelliklerine uygun üst öğrenim kurumlarına yönlendirme

olarak ele alınır.

Meslekî Rehberlik

Madde 8- Eğitim sürecinde her öğrenciye; meslekî tercih yapması, kendine uygun mesleğe yönelmesi, iş yaşamına ve mesleğe hazırlanması için gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilir.

Bu hizmetlerde aşağıdaki hususlar temel alınır:

- a) Hizmetler bir süreç olarak ele alınır, okul öncesi eğitim ve ilköğretimin başlaması ile birlikte bu hizmetler verilir.
- b) Hizmetlerde öğrencinin içinde bulunduğu gelişim dönemi ve bireysel özellikleri dikkate alınır.
- c) Öğrenciye ve velisine; öğrencinin özellikleri, iş dünyası, meslekler ve bunları edinme yollarına ilişkin güncel bilgiler sistemli olarak aktarılır.
- d) Öğrenci, bir meslek alanı veya mesleği seçme baskısı altında bırakılmaz.

Bireysel Rehberlik

Madde 9- Öğrencinin bireysel ve sosyal gelişimini desteklemek, duygusal sorunlarında yardımcı olmak üzere gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilir.

Bu hizmetlerde aşağıdaki hususlar temel alınır :

- a) Öğrencilerin davranış, duygu, düşünce ve tutumlarına karşı duyarlılık gösterilerek gizlilik ilkesine özellikle dikkat edilir.
- b) Bireysel rehberlik etkinliklerinde öğrencilerin kendilerine ilişkin farkındalık düzeyini yükseltmelerine yardım edilir.
- c) Öğrenci herhangi bir sorun ifade ettiğinde, bu alanda psikolojik danışmanın vereceği hizmet, öğrencinin sorununu onun adına çözmesi anlamına gelmez.
- d) Öğrenci, sorununu çözme sorumluluğunu üstlenmek durumundadır. Psikolojik danışman, öğrenciyi sorununu çözme çabasında, alanın bilimsel yöntemlerine göre destekler.

e) Psikolojik danışma uygulamalarında, uygulamacının psikolojik danışma formasyonuna sahip olması esastır.

f) Bireysel rehberlik; öğrencilerin sorunlarına yardımın yanı sıra, onların kişilik ve sosyal gelişimlerine ve olgunlaşmalarına destek olmayı ve bu amaca yönelik düzenlenmiş bireysel ve grup etkinliklerini de içerir.

Bireyi Tanıma

Madde 10- Eğitsel, meslekî ve bireysel rehberlik hizmetlerinin sistemli, sağlıklı ve öğrencinin özellik ve gereksinimlerine uygun şekilde verilebilmesi için bireyi tanıma çalışmaları yürütülür.

Bu çalışmalarda aşağıdaki konulara dikkat edilir :

a) Öğrencinin yetenek, ilgi, istek, meslekî değer, başarı gibi bireysel özellikleri ile sosyal, kültürel özellikleri olabildiğince çok boyutlu olarak ele alınır.

b) Bilgilerin toplanmasında, değerlendirilmesinde ve kullanılmasında bilimsel standartlara uyulur.

c) Bu çalışmalarda uygulanan ölçme aracı, yöntem ve tekniklerin kullanılması bir amaç değil araçtır.

d) Bireyi tanıma çalışmalarında temel amaç; öğrencinin kendini tanımasıdır. Öğrenci hakkında elde edilen bilgiler, onun gelişimini desteklemek için kullanılır.

e) Bireyi tanıma çalışmaları bir süreç dahilinde yürütülür.

f) Elde edilen bilgiler bütünleştirilerek değerlendirilir.

Grup Rehberliği Etkinlikleri

Madde 11- Eğitsel ve meslekî rehberlik ile öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimlerine yönelik olarak grupla rehberlik etkinlikleri düzenlenir. Bu etkinlikler; öğrencilerin gelişimsel gereksinimlerini de karşılayacak şekilde bilimsel standartlara uygun olarak programlanır, uygulanır, değerlendirilir ve geliştirilir.

Grup rehberlik etkinliklerinden, bilgi verme gibi, uygulanması özel uzmanlık gerektirmeyenler, rehberlik saatlerinde sınıf rehber öğretmenlerince uygulanabilir. Söz konusu etkinliklerden uygulanması, alanında teknik beceri ve uzmanlık gerektirenler ise psikolojik danışmanlar tarafından uygulanır.

Öğretim Kademelerine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

Madde 12- Okul öncesi eğitim ve ilköğretimde hizmetler genel olarak; öğrencinin kendisi, öğretmeni/öğretmenleri ve ailesi tarafından yetenek, beceri ve diğer özelliklerinin fark edilmesine, öğrencinin yetiştiği ortamın iyileştirilmesine, bireysel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesine, etkili öğrenme ve çalışma becerileri ile motivasyonlarının artırılmasına, ilköğretim sonrası eğitime ve orta öğretime devam edemeyecekler için mesleğe yönlendirmeye yöneliktir.

Orta öğretimde ise hizmetler genelde; üst öğrenime, meslek alanlarına ve mesleğe yönelmede, etkili öğrenme ve çalışma becerileri geliştirmede, meslekler ve gerektirdiği özellikler ile meslek ve çalışma yaşamı konusunda bilinçlendirmede, bireysel özelliklerini değerlendirip farkındalık düzeyini geliştirmede, bireysel ve sosyal gelişimin sürdürülüp yetişkin yaşama hazırlanmada yoğunlaşır. Orta öğretimdeki hizmetlerde okul türlerine göre gerekli uyarlamalar yapılır.

Yaygın eğitimdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri genelde kursiyerlerin mesleğe ve işe yönlendirilmesini, iş yaşamına hazırlığı, bireysel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesini kapsar.

Örgün ve yaygın eğitimdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde, sorunlara erken müdahale ve özellikle sorunun oluşmamasına yönelik gelişimsel, koruyucu yaklaşım esastır.

Yönlendirmede Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

Madde 13- Yönlendirmedeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde; eğitsel, meslekî, bireysel rehberlik ile bireyi tanıma uygulamalarının ve sonuçlarının öğrencinin yönlendirilmesi için kendisine ve velisine yardımcı olacak şekilde bütünleştirilmesi esastır. Bu bütünleştirmede öğrencinin gelişimsel, bireysel özellikleri ve gereksinimleri göz önünde bulundurulur.

Yönlendirmede rehberlik ve psikolojik danışma birimlerinin karar ve önerileri, öğrencinin ve velisinin kararının gerçekçi olması yönünde seçenekleri gösterici ve öneri niteliğindedir. Öğrenci ve veli, kararlarının sorumluluğunu üstlenmek durumundadırlar.

Psikolojik Ölçme Araçları

Madde 14- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde bireyi tanıma ve diğer çalışmalarda kullanılacak ölçme-değerlendirme araçlarının sağlanması, kullanımı, uygulanması ve bilimsel standartlarının korunmasına ilişkin önlemler Bakanlıkça alınır.

Öğrencilerin Katılımı

Madde 15- Eğitsel ve meslekî rehberlik çalışmalarında öğrenciler için; sorumluluk üstlenmek, gönüllülüğü artırmak, akran dayanışmasını desteklemek ve çalışmaların verimini artırmak amacıyla etkinliklerin düzenlenmesi ve uygulanmasında gerekli koşullar hazırlanır, katkı ve katılımları sağlanır.

Ailelerin Katılımı

Madde 16- Öğrencilerin gelişimlerinin aile boyutunda da desteklenmesi, bir bütün olarak tanınması, tanıtılması ve değerlendirilmesi, ailelerin yönlendirmede ve eğitim yaşantısındaki karar sürecinde gerekli yerini alması ve bu konuda bilinçlenmesi için hizmetlere veli ve ailelerin katılımı ve katkısını sağlayacak önlemler alınır.

İKİNCİ KISIM

Millî Eğitim Müdürlüklerinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

Millî Eğitim Müdür Yardımcısı/Şube Müdürü

Madde 17- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümünden sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürü, il / ilçe genelindeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili etkinliklerin bütünlük içerisinde plânlanması, programlanması, eşgüdümü ve yürütülmesinden millî eğitim müdürü adına yetkili ve sorumludur.

Millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürünün görevlendirilmesinde rehberlik ve psikolojik danışma alanında eğitim görmüş olanların; bu nitelikteki elemanların bulunmaması durumunda ise alanın özelliği dikkate alınarak millî eğitim müdürlüğüne görevlendirme yapılır.

Millî Eğitim Müdür Yardımcısı/Şube Müdürünün Görevleri

Madde 18- İl ve ilçede rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürü aşağıdaki görevleri yapar.

a) Bakanlık ile kurumlar arasındaki haberleşme ve eşgüdümü sağlar, gelen yazıları ilgili kurumlara ulaştırır ve sonuçlarını izler.

b) İl ve ilçelerde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten kurumların bütçe işlerini yürütür.

c) Rehberlik ve araştırma merkezleri ile eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin her türlü personel gereksinimini belirler ve yerel olanaklarla karşılanamayan gereksinimlerin Bakanlığa bildirilmesini sağlar.

d) Rehberlik ve araştırma merkezleri ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servislerinde görevli personelin il içi atamalarında komisyon üyesi olarak görev alır ve atamalara ilişkin rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüklerini bilgilendirir.

e) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten kurum ve servislerin açılması için gerekli inceleme, plânlama, değerlendirme çalışmalarını ve kuruluş işlemlerini yürütür.

f) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten kurum ve servislerin yer, donatım, araç-gereç gibi her türlü gereksinimlerini sağlar.

g) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonuna katılır, bu komisyonun sekreteryaya hizmetlerinin yürütülmesini ve alınan kararların zamanında Bakanlığa iletilmesini sağlar.

h) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonunda alınan kararların uygulanmasına ilişkin gerekli çalışmaları yürütür.

i) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili çerçeve programlarının uygulanabilmesi için gereksinimlerin karşılanması, eşgüdümün oluşturulması gibi destek hizmetleri sağlar.

i) İl/İlçede bulunan eğitim-öğretim kurumlarının yöneltmedeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin organizasyonunu ve eşgüdümünü sağlar.

j) Rehberlik ve araştırma merkezi tarafından gönderilen rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin yıllık rapor ve programlarının değerlendirilmesine ilişkin rapor ile rehberlik ve araştırma merkezine ait çalışma raporları ve programları incelenerek bunların her yıl ekim ayı sonuna kadar Bakanlığa gönderilmesini sağlar.

k) Bölüm personelinin görevlendirilmesini, iş bölümünü, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili kurumlar ve okullarla eşgüdüm içinde çalışılmasını sağlar.

l) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili kurum-kuruluş ve üniversitelerle iş birliği yapar. Hizmetlerde yararlanmak üzere rehberlik ve psikolojik danışma alanlarındaki gelişmeleri izler.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

İl Danışma Komisyonu

Kuruluş ve Toplanma

Madde 19- Her ilde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin il düzeyinde plânlanması ve kurumlar arası iş birliğinin sağlanması amacıyla rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il

danışma komisyonu oluşturulur. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonu, eylül ve haziran aylarında olmak üzere yılda en az iki kez toplanır.

Bu Komisyonun sekreteryaya hizmetleri ildeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü tarafından yürütülür.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonu, millî eğitim müdürü veya millî eğitim müdür yardımcısının/şube müdürünün başkanlığında :

a) İlde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürü,

b) İlçelerde şube müdürleri,

c) Rehberlik ve araştırma merkezi müdürü/müdürleri,

d) Rehberlik ve araştırma merkezinin/merkezlerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölüm başkanları,

e) İlköğretim ve orta öğretim kurumlarından seçilen birer okul müdürü, metropol illerde metropolü oluşturan ilçelerden birer okul müdürü,

f) Değişik türden eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde çalışan en az üç psikolojik danışmandan oluşur.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri İl Danışma Komisyonunun Görevleri

Madde 20- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonu aşağıdaki görevleri yapar:

a) Eylül ayında yapılacak toplantıda, il ve ilçelerde yapılması düşünülen rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarına ilişkin gerekli ihtiyaçları belirler, çalışmalarla ilgili önerileri değerlendirir ve bunların sağlanması yönünde karar alır.

b) Haziran ayında yapılacak olan toplantıda il ve ilçelerde yapılan rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarının sonuçlarını değerlendirir. Sonraki öğretim yılı için önerilerde bulunur.

Her iki toplantıda da alınan kararların, toplantıların yapıldığı ay içerisinde ildeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümünce Bakanlığa gönderilmesini sağlar.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Rehberlik ve Araştırma Merkezi

BİRİNCİ BÖLÜM

İşleyiş ve Yönetim

İşleyiş

Madde 21- Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine ilişkin gerekli her türlü çalışmalarla birlikte ildeki özel eğitim gerektiren bireylerin tanılanmaları ve bu bireylere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il ve ilçelerde rehberlik ve araştırma merkezi/merkezlerince yürütülür.

Rehberlik ve araştırma merkezinin açılma şartlarına ilişkin ölçütler bir yönergeyle belirlenir.

Kuruluş

Madde 22- Merkez müdürlüğü;

- a) Merkez Müdürlüğü,
- b) Merkez Müdür Yardımcılığı,
- c) Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü Başkanlığı,
- d) Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü Başkanlığı şeklinde oluşur.

Merkez Müdürünün Görevleri

Madde 23- Rehberlik ve araştırma merkezi müdürü, merkezin ilgili mevzuata uygun olarak çalışmasından il/ilçedeki millî eğitim müdür yardımcısına/şube müdürüne karşı sorumludur.

Merkez müdürü aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Merkezdeki müdür yardımcılarını arasında iş bölümü yapar.

- b) Merkezin bölümlerine, meslekî formasyonu bölüm hizmetlerine uygun ve deneyimli bir elemanı, bölüm başkanı olarak görevlendirir.
- c) Merkez personelinin meslekî formasyonlarına uygun şekilde merkezin bölümlerinde görevlendirilmelerini ve iş bölümünü, ilgili bölüm başkanının görüşünü de alarak yapar.
- d) Bölümlerin çalışmalarını izler, hazırladıkları program, rapor ve projelerini inceleyerek onaylar, sonuçlarını değerlendirir.
- e) Merkez çalışmalarında kullanılan psikolojik ölçme araçları, danışan dosyaları ve diğer kayıtların güvenliğini, gizliliğini ve standartlarına uygun kullanılmasını sağlar.
- f) Bölümler arası çalışmaları koordine eder.
- g) Merkezin yıllık çalışma programı ve raporu ile rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin yıllık rapor ve programlarının değerlendirilmesine ilişkin raporu, her yıl eylül ayının sonuna kadar bulunduğu il veya ilçenin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümüne gönderir.
- h) Personelin adaylığının kaldırılması ile ilgili işlemleri mevzuatına uygun olarak yürütür. Merkez elemanlarının hizmetin gerektirdiği konularda yetişmelerini sağlar.
- i) Merkez komisyonuna başkanlık eder, alınan kararlara göre gerekli çalışmaları yürütür.
- i) Merkezin hizmetleriyle ilgili yeni gelişmeleri izler ve hizmetin kalitesini yükseltmek için gerekli önlemleri alır.
- j) Merkez hizmetlerinin ekip çalışması anlayışıyla yürütülebilmesi için gerekli önlemleri alır.
- k) Merkezin çalışma alanında bulunan eğitim-öğretim kurumlarının, yöneltmedeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin düzenlenmesi için gerekli çalışmalarının plânlanmasını, uygulanmasını ve değerlendirilmesini sağlar.
- l) Merkezin personel, özlük, bütçe, ayniyat, demirbaş işleri ile hizmetlerin gerektirdiği araç-gerecin sağlanması için uygun çalışmaları yapar.
- m) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonu toplantılarına katılır.

n) Özel eğitim gerektiren öğrencilerin tanınmaları için eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibini oluşturur, bu ekibe başkanlık eder ve çalışmaların amacına uygun şekilde yürütülmesini sağlar.

o) Merkezin tarama, tanılama, özel eğitim hizmetleri ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde İl veya ilçedeki ilgili kurum ve kuruluşlarla eş güdümü sağlar.

ö) Merkezin bölümlerinin tarama, tanılama ve danışanlarla ilgili uygulamalarında gerekli sağlık hizmetleri için görev bölgesinde bu hizmetleri veren veya verebilecek olan birimlerle eş güdümü sağlar.

p) Merkezin görevlerine ilişkin konularda il/ilçede seminer ve kurs gibi hizmet içi eğitim etkinliklerinin mahallî hizmet içi eğitim plânına alınması için gerekli önerilerde bulunur, çalışmaları izler. Konferans, panel, sempozyum gibi gerekli etkinliklerin de gerçekleştirilmesini sağlar, ilgili merkez elemanlarını etkinliklerde görevlendirir.

r) Harcamalarda merkezin ita amirliğini yapar.

s) Eleman sayısının yetersiz olduğu durumlarda hizmetlerin yürütülmesinde branşı ile ilgili merkez etkinliklerine katılır.

Müdür Yardımcılarının Görevleri

Madde 24- Müdür yardımcıları aşağıdaki görevleri yapar:

a) Merkezde görevli memurlarla yardımcı hizmetler sınıfındaki personelin iş bölümünü düzenler, müdürün onayından sonra yürütülmesini sağlar.

b) Bölümlerin gereksinimlerini belirler ve sağlanması için gerekli önlemleri alır.

c) Bölümlerden gelen rapor ve yazıların yazılmasını sağlar.

d) Personel, özlük, bütçe, ayniyat, demirbaş hizmetlerinin düzenli bir biçimde yürütülmesini sağlar.

e) Merkez müdürünün bulunmadığı zamanlarda merkez komisyonuna başkanlık eder.

f) Satın alma işlerinde müdürün vereceği görevleri yapar.

g) Merkezin muayene, teslim alma ve sayım komisyonlarına başkanlık eder, bu konulardaki işlemleri zamanında yürütür.

h) Merkezin psikolojik ölçme araçları deposu, arşivleri ve kitaplığı gibi mekânların düzenli bir şekilde hizmete hazır bulundurulmasını ve korunmasını sağlar.

ı) Merkezin harcamalarında tahakkuk memurluğu görevini yapar.

i) Müdürün olmadığı zamanlarda müdürlüğe vekâlet eder.

j) Eleman sayısının yetersiz olduğu durumlarda hizmetlerin yürütülmesinde branşı ile ilgili merkez etkinliklerine katılır.

k) Merkez müdürünün vereceği hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Büro ve Yardımcı Hizmetlerde Çalıştırılacak Personel

Madde 25- Merkezin; personel, ayniyat, demirbaş, arşiv, mutemetlik işleri, her türlü günlük yazışma ve büro hizmetleri ile teknik konulardaki hizmetlerini yürütmek üzere müdür yardımcılara bağlı olarak yeterli sayıda şef, memur, daktilo, yardımcı hizmetli, kaloriferci ve teknisyen gibi personel görevlendirilir.

Görevlendirme

Madde 26- Rehberlik ve araştırma merkezine asıl veya vekil müdür, müdür yardımcısı atamalarında atanacakların rehberlik ve psikolojik danışma veya özel eğitim hizmetleriyle ilgili alanlarda lisans düzeyinde yetişmiş olma esası aranır.

Bölüm Başkanının Görevleri

Madde 27- Bölüm başkanı aşağıdaki görevleri yapar :

a) Bölümün işlerini plânlar, eş güdümü sağlar ve çalışmalarını izler.

b) Bölümle ilgili hizmetlerin yürütülmesi için gerektiğinde diğer bölümle iş birliğini sağlar.

c) Bölüm hizmetlerinin yürütülmesinde branşı ile ilgili çalışmalara katılır.

- d) Bölümün her türlü araç-gereç, kırtasiye ve diğer gereksinimlerinin sağlanması için müdüre öneride bulunur.
- e) Bölüm çalışmaları ile ilgili olarak düzenlenecek her türlü yazı ve raporları inceler ve paraf eder.
- f) Danışanlar veya bölümün diğer çalışmalarıyla ilgili konularda gerektiğinde toplantı yapar.
- g) Bölüm çalışma alanına giren konularla ilgili olarak kurs, konferans, seminer gibi etkinlikleri ve katılımcıları müdüre önerir.
- h) Üniversitelerin ilgili bölümlerinden staj, inceleme ve araştırma amacıyla merkeze gelenlere bölümüyle ilgili bilgi verir ve merkezdeki çalışmalarını düzenler.
- i) Merkez komisyonu toplantısında görüşülmek üzere bölümün yıllık çalışma programı ve raporunu bölüm elemanlarıyla birlikte hazırlar ve merkez müdürüne iletir.
- j) Bölümle ilgili çalışma programı, değerlendirme raporları, araştırma, proje raporları ve diğer ilgili kayıtların usulüne uygun olarak tutulmasını sağlar.
- k) Merkez müdürünün vereceği hizmetlerle ilgili diğer görevleri yapar.

Merkezde Bulunması Gereken Araç-Gereç, Defterler ve Basılı Evrak

Madde 28- Mevzuat gereği tutulması zorunlu olan idarî, malî ve personel işleri ile ilgili her türlü defter ve basılı evrakın yanı sıra, merkezin hizmetleri ve görevleri ile ilgili tutulması gereken defterler ve basılı evrak ile araç-gereç şunlardır:

- a) Her türlü psikolojik ölçme araçları
- b) Ölçme araçları teslim ve dağıtım formları
- c) Ölçme araçları puanlama, kayıt ve profil formları
- d) Randevu defteri ve randevu fişi
- e) Danışan görüşme formu
- f) Tarama fişi
- g) Tarama sonuçları istatistik formu
- h) Öğrenci gözlem formu
- i) İnceleme raporu formu

- i) Terapi izleme ve değerlendirme formu
- j) Genel istatistik çizelgesi
- k) Kütüphane defteri
- l) Yayın defteri
- m) Yayın istem fişi
- n) Danışan kayıt defteri
- o) Merkezin kendi geliştirdiği ya da gereksinim duyulan diğer defter ve basılı evrak
- ö) Bilgisayar

Merkezin rehberlik ve psikolojik danışma ile özel eğitim çalışmalarının, daha etkin biçimde bilgisayar destekli olarak yürütülebilmesi için gerekli teknolojik donanım ve programlardan yararlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Merkezin Bölümleri ve Görevleri

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü

Madde 29- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü, bölüm başkanının sorumluluğunda merkezin çalışma alanının kapsamına göre yeterli sayıda psikolojik danışman, psikolog, psikometrist, eğitim programcısı ve sosyal çalışmacıdan oluşur.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü Başkanlığının Görevleri

Madde 30- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Merkezin çalışma alanında yer alan eğitim-öğretim kurumlarının özellik, kademe ve türlerine göre ayrı ayrı olarak rehberlik hizmetleri çerçeve programını, önceki uygulama sonuçları ile ilgili eğitim-öğretim kurumlarının da görüşlerini alarak hazırlar. Ders yılı başlamadan en az bir ay önce ilgili eğitim-öğretim kurumlarına ulaştırır.

b) Rehberlik ve psikolojik danışma servisleri elemanlarıyla üniversiteler ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yaparak öğrencilerin zihinsel, psikolojik ve sosyal bakımlardan dengeli ve sağlıklı bir şekilde kapasitelerini geliştirmeleri, yapıcı ve yaratıcı olmaları, özelliklerini tanımaları ve değerlendirmeleri ile bu yönde meslekî ve eğitsel rehberlikte bulunulması için grup rehberlik

etkinliklerine yönelik programları hazırlar ve uygulanmasında okullara gerekli yardımlarda bulunur.

c) Eğitim kurumlarının rehberlik ve psikolojik danışma servislerinden gelen öğrenciler ile çeşitli kurum ve kuruluşlardan gönderilen veya bireysel olarak merkeze başvuran bireyleri kabul eder, dosya açar ve gerekli psikolojik yardım hizmetini verir.

d) Bölümün hizmetleri kapsamında yardım talebinde bulunanlara ilişkin çeşitli psikolojik, sosyal ve diğer ilgili bilgileri olabildiğince ilk ellerden sağlar, verilecek hizmetin niteliğine göre çeşitli psikolojik ölçme araçlarını bilimsel standartlarına göre uygular.

e) Psikolojik yardım hizmeti verilenlerin aile, okul, arkadaş gibi sosyal çevresiyle olan ilişkilerinin değerlendirilmesi de yapılır.

f) Bölüme başvuran ve hizmet verilen öğrenci veya bireylere ilişkin gerekli bilgi ve kayıtları içeren bir danışan dosyası bilimsel standartlara uygun olarak tutulur.

g) Toplanan bilgiler ile yapılacak inceleme sonucunda, başvurana verilecek rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin değerlendirme yapılır ve karara varılır.

h) Değerlendirme sonucuna göre öğrenci veya bireyin gereksinimi olan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilir, bireysel veya grupta psikolojik danışma hizmeti gereken durumlarda mesleki formasyonu bu hizmeti vermeye uygun eleman varsa hizmet verilir. Uzman eleman yoksa başvuranın ilgili kurumlara sevki yapılır.

i) Hizmet verilen öğrenci ve bireylerle ilgili olarak merkez dışına verilecek bilgilerde bireyi ve aileyi olumsuz etkileyebilecek, yanlış anlaşılmalara yol açabilecek beyan ve yorumlardan kaçınılır.

i) Çalışma alanı kapsamında bulunan eğitim kurumları dahilinde yönlendirmeye ilişkin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini, servisler ile ilgili kurum ve kuruluşların da görüşlerini alarak plânlar, yürütülmesi için gerekli eş güdümü sağlar.

j) Bölümün görevlerine ilişkin konularda çevrenin gereksinimlerini belirlemek, hizmetleri geliştirmek, niteliği ve verimi artırmak için araştırmalar yapar, bunların sonuçlarından yararlanır, yetkili ve ilgililerine iletir.

k) Öğrencilerin yönelebilecekleri üst öğrenim kurumları, iş alanları ve mesleklere ilişkin bilgileri kapsayacak, onların çeşitli alanlardaki gelişimlerini destekleyecek yayınlar hazırlar ve eğitim-öğretim kurumlarına ulaştırır.

l) Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerini program dahilinde ziyaret eder, hizmetle ilgili konularda servis elemanları ve okul yönetimine rehberlikte bulunur, gereksinim ve sorunları belirleyerek çözümü için gerekli konuları bölüm başkanına bildirir.

m) Eğitim-öğretim kurumlarından gönderilen yıllık çalışma programı ile çalışma raporunu inceler, değerlendirir ve sonuçlarını raporlaştırarak bölüm başkanına verir ve değerlendirme sonucunda belirlenen konuları rehberlik ve psikolojik danışma servislerine bildirir.

n) Görev bölgesindeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisleri elemanlarıyla gerekli durum ve ilgili konularda toplantılar düzenler, toplantı sonunda belirlenen hususlarla ilgili gerekli önlemleri alır ve sonuçlarını izler.

o) Hizmetlerde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin tespiti, çoğaltımı, sağlanması, geliştirilmesi ve servislere dağıtımı için il düzeyinde yapılabilecek çalışmaları plânlar, yürütür ve sonuçlandırır.

p) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servis elemanları, okul yöneticileri, sınıf öğretmenleri için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri alanındaki görevleri ile ilgili uygulamalara ilişkin bilgi ve becerilerini artırıcı konferans, panel gibi toplantılarla çeşitli hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenler. Gerektiğinde üniversite ve ilgili kuruluşlardan eleman sağlar. Söz konusu etkinlikler ailelere yönelik olarak da düzenlenir.

r) Bölümün hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler ve uygulamalarda yararlanır.

Bölüm hizmetlerinin yürütülmesinde yeterli sayıda personel bulunmadığında gerekli atamalar yapılincaya kadar bölüm elemanları meslekî formasyonlarına ve niteliklerine en yakın hizmetlerin yürütülmesinde görevlendirilir.

Psikolojik danışman bulunmayan eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonunun toplantılarına gerektiğinde bölümden ilgili bir uzman katılır.

Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü Başkanlığı

Madde 31- Özel eğitim hizmetleri bölümü, bölüm başkanının sorumluluğunda merkezin hizmet verdiği çalışma alanının kapsamına göre yeterli sayıda çeşitli branşlarda özel eğitimci, psikolog, psikometrist, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, sosyal çalışmacı ve psikolojik danışmanlardan oluşur.

Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü Başkanlığının Görevleri

Madde 32- Özel eğitim hizmetleri bölümü başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Özel eğitim gerektiren bireylerin tespiti amacıyla yapılacak taramalarda yer alır.
- b) Aile, okul, sağlık kuruluşları, adli ve diğer kurumlardan; zihin, duygu ve sosyal yönden uyumsuzluk, gelişimdeki gerilik, öğrenme güçlüğü ve okul başarısızlığı, çeşitli bedensel engeller gibi nedenlerle gönderilen danışanları kabul eder, dosya açar, gerekli hizmeti verir.
- c) Özel eğitim gerektiren çocukların tanılanması sürecinde gerekli her türlü hizmeti verir.
- d) Özel eğitimde, ailelere yönelik çeşitli bilgilendirme ile rehberlik program ve çalışmalarını ilgili birim ve kurumların iş birliğiyle plânlar, uygular, değerlendirir ve izler.
- e) Özel eğitim kurumları ile kaynaştırma programı uygulayan okulların rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servislerine yönetici ile öğretmenlerine özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri konusunda gerekli destek hizmeti verir.
- f) Merkezin görev bölgesinde özel eğitim gerektiren öğrencilerin üst öğrenim kurumları ve mesleğe yönelmeleri konusunda gerekli çalışmaları ve eş güdümü sağlar.
- g) Özel eğitim gerektiren çocukların gelişimlerini destekleyici nitelikte bireysel veya grupta çeşitli özel eğitim uygulamaları yapar.
- h) Özel eğitim kurumları ile kaynaştırma programı uygulayan okulların rehberlik ve psikolojik danışma servislerince, engelli öğrencilere yönelik verilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin program ve çalışmalarını inceler, izler, değerlendirir.

ı) Bölüm çalışmalarıyla ilgili konularda özel eğitim kurumları ve kaynaştırma programı uygulayan okulların personeline yönelik olarak onların bilgi ve becerilerini artırıcı konferans, panel gibi toplantılar ile çeşitli hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenler. Gerektiğinde üniversite ve ilgili kuruluşlardan eleman sağlar.

i) Hizmet verilen öğrenci ve bireylerle ilgili olarak merkez dışına verilecek bilgilerde kişiyi ve aileyi olumsuz etkileyebilecek, yanlış anlaşılmalara yol açabilecek beyan ve yorumlardan kaçınır.

j) Bölümün görevlerine ilişkin konularda çevrenin gereksinimlerini belirlemek, hizmetleri geliştirmek, niteliği ve verimi artırmak için araştırmalar yapar, bunların sonuçlarından yararlanır, yetkili ve ilgililerine iletir.

k) Bölüm etkinliklerinde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin belirlenmesi, sağlanması ve geliştirilmesi için il içinde yapılabilecek çalışmaları plânlar, yürütür ve sonuçlandırır.

l) Özel eğitim gerektiren öğrencilerin kendilerine, ailelerine ve eğitim kurumlarına yönelik, onların gelişmelerini destekleyecek yayınlar hazırlar ve ilgililere ulaştırır.

m) Bölüm hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler, bunlardan uygulamalarda yararlanır.

Bölüm hizmetlerinin yürütülmesinde yeterli sayıda personel bulunmadığında, gerekli atamalar yapılincaya kadar bölüm elemanları, meslekî formasyonlarına ve niteliklerine en yakın hizmetlerin yürütülmesinde görevlendirilir.

Merkez Komisyonu

Madde 33- Merkez komisyonu; yönetici, bölüm başkanları, uzman personel ve psikolojik danışmanların tamamından oluşur.

Merkez çalışmalarının bütünlük içinde yürütülmesi ve eşgüdümüyle koordinasyonuyla ilgili konuları görüşmek üzere yılda en az iki kez müdürün başkanlığında toplanır.

Merkez Komisyonunun Görevleri

Madde 34- Merkez komisyonunun görevleri şunlardır:

a) Merkezin bölüm çalışmalarını programına göre değerlendirir, gelecek yıla ait bölüm çalışma programlarını inceleyerek karara bağlar.

b) Merkezin rehberlik ve psikolojik danışma, özel eğitim hizmetleri ile eğitim-öğretim kurumlarındaki bu hizmetlerin geliştirilmesi için gerekli çalışmaları, gereksinimleri belirler ve önlemleri karara bağlar.

Merkez Kitaplığı

Madde 35- Merkezde alanla ilgili yayınların bulunduğu bir kitaplık oluşturulur. Bu kitaplığa, hizmetlerde yararlanılması amacıyla rehberlik ve psikolojik danışma, özel eğitim ve diğer ilgili konularda temel kaynaklar ve alanla ilgili yeni yayınlar sağlanır. Gerektiğinde kitaplıkta bilgisayar teknolojisi ve ağlarından yararlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uzmanların Görevleri

Psikolojik Danışmanın Görevleri

Madde 36- Merkezde görevli psikolojik danışman aşağıdaki görevleri yapar:

a) Öğrencilerin veya bireylerin kendilerini ilgileri, yetenekleri, meslekî değerleri gibi yönleriyle tanımalarına, meslekler hakkında bilgi edinmelerine, kendi özelliklerine hangi mesleklerin uygun olduğunu fark etmelerine, çevreleri ile olumlu ilişkiler ve daha verimli çalışma alışkanlıkları geliştirebilmelerine, eğitimle ilgili sorunlarını ve güçlüklerini giderebilmelerine yönelik psikolojik yardım hizmetlerini verir. Bu öğrenciler veya bireyler için gerekli resmî işlemleri yapar.

b) Çalışma alanında yer alan eğitim-öğretim kurumlarının özellik, kademe, türlerine göre ayrı olmak üzere çerçeve programı ve etkinlik programlarının hazırlanmasına ilişkin çalışmaları organize eder ve bu çalışmalara katılır. Bu çalışmanın ön hazırlığı olarak kurumdaki önceki uygulama sonuçları, kurumun özellikleri ve çeşitli boyutları incelenir.

c) Psikolojik ölçme araçlarını standartlarına uygun olarak uygular, değerlendirir, sonucunda gerekli rehberlik hizmetini verir.

d) Rehberlik ve psikolojik danışma servislerine yönelik olarak yöneltme kapsamındaki çalışmalarını organize eder, düzenlenmiş çalışmalara katılır ve bu çalışmalar doğrultusunda çeşitli yayınlar hazırlar.

e) Rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin ihtiyaç ve sorunlarını belirlemeye yönelik çalışmalarını yürütür.

f) Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinden gelen çalışma rapor ve programlarını inceler, değerlendirir ve değerlendirme sonuçlarını genel bir rapor haline getirir. Bu rapora bölümündeki elemanların görüş ve önerilerini de ekleyerek Bölüm Başkanına iletir.

g) Hizmetlerle ilgili çeşitli araştırma-geliştirme çalışmalarına katılır.

h) Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde görev yapan psikolojik danışmanlara, verilecek hizmetlere ilişkin rehberlikte bulunur.

i) Psikolojik danışmanı bulunmayan okullar öncelikli olmak üzere okulların ve öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda yöneticilere, öğretmenlere, gerekli durumlarda ailelere yönelik toplantı, panel ve konferans gibi etkinlikler düzenler, gerekli hizmet içi eğitim etkinliklerini önerir.

j) Alanla ve bölümün hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler, uygulamalarında bu gelişmelerden yararlanır.

k) Merkezde diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.

k) Merkez müdürünün vereceği hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Psikologun Görevleri

Madde 37- Merkezde görevli psikolog aşağıdaki görevleri yapar:

a) Atipik özellikleri, uyum güçlükleri, sorunları veya özürleri bakımından incelenmesi ve tanınması gereken danışanlar için tanılama çalışması yapar.

- b) Bu çalışmalar için gerekli psikolojik ölçmeleri yapar, yöntem ve teknikleri kullanır ve bunların sonuçlarını değerlendirir.
- c) Danışanlara kendi alanı ile ilgili olan psikolojik yardımları verir, gerekli terapi çalışmalarını yürütür.
- d) Gerektiğinde danışanları çevrede psikolojik yardım veren başka kurum ve kuruluşlara yönlendirir.
- e) Çevrede ve okullarda alanıyla ilgili araştırmalar yapar veya yapılanlara katılır. Sonuçları, önerileriyle birlikte ilgililere iletir.
- f) Alanı ve bölümünün hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler, uygulamalarında bunlardan yararlanır.
- g) Merkezdeki diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin gerekli kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.
- h) Merkez müdürünün vereceği hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Psikometristin Görevleri

Madde 38- Merkezde görevli psikometrist aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Merkezin ve bulunduğu bölümün hizmetlerinin gerektirdiği psikolojik ölçme araçlarına ilişkin olarak ihtiyaçlarını belirler.
- b) Hizmetlerde ihtiyaç duyulan psikolojik ölçme araçlarının yerel olanaklara göre geliştirilmesi ve uyarlanmasıyla ilgili çalışmalar yapar. Gerektiğinde çalışmalar için bölgede bir ekip oluşturulmasına yönelik olarak yönetime önerilerini bildirir. Bu ekibin çalışmalarına katılır ve çalışmaları organize eder.
- c) Hizmetlerde kullanılan mevcut psikolojik ölçme araçlarının geçerlik, güvenirlik gibi niteliklerini izler, normlarını sağlar, gerekli düzenleme ve düzeltme çalışmalarını yürütür.
- d) Gerektiğinde merkezde ve bölümündeki inceleme veya tanılama amacıyla yapılan ölçme aracı uygulamalarına katılır.

- e) Psikolojik ölçme araçlarından elde edilen verileri işlemek için istatistiksel teknikler geliştirir.
- f) Hizmet bölgesindeki psikolojik ölçme araçlarıyla ilgili hizmet içi eğitim etkinliklerine katılır veya gerektiğinde organize eder.
- g) Yönlendirmede rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin düzenlenmesi ve yürütülmesine ilişkin psikometrik çalışmaları yürütür veya ilgili çalışmalara katılır.
- h) Bölümünün hizmetleri ve psikolojik ölçme araçlarına ilişkin bilimsel gelişmeleri izler ve çalışmalarında bunlardan yararlanır.
- i) Merkezdeki diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.
- i) Merkez müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Eğitim Programcısının Görevleri

Madde 39- Merkezde görevli eğitim programcısı aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Merkezin hizmet alanında kullanılan mevcut rehberlik programlarını amaç, içerik, uygulama ve kullanılan araç ve gerecin uygunluğu gibi yönlerden sürekli olarak izler, değerlendirir ve sonuçlarını merkezdeki ilgili uzmanlara ve eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerine iletir.
- b) Çeşitli rehberlik programlarını (mevcut olan, hizmet alanında gereksinim duyulan, öğrencilere ve ailelere yönelik programlar ile ilgili personel için gerekli hizmet içi eğitim programları) ilgili alan uzmanlarıyla birlikte geliştirir.
- c) Okul veya öğretim programlarıyla ilgili çalışmalara, yönlendirme ve yönlendirmedeki rehberlik hizmetleri açısından katılır.
- d) Programların uygulanması sırasında ortaya çıkan sorunları araştırır, değerlendirir ve sonuçları merkez müdürüne iletir.

e) Merkezin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin plânlamalarını yapar ve bu hizmetler açısından hizmet alanının gereksinimlerinin belirlenmesine ilişkin inceleme ve araştırmalara katılır.

f) Alan ve bölümün hizmetlerine ilişkin bilimsel gelişmeleri izler ve çalışmalarında bunlardan yararlanır.

g) Merkezdeki diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.

h) Merkez müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Sosyal Çalışmacının Görevleri

Madde 40- Merkezde görevli sosyal çalışmacı aşağıdaki görevleri yapar:

a) Merkeze yapılan başvurular üzerine öğrenci, aileler ve diğer ilgililerle görüşme yapar, gerekli bilgileri toplar.

b) Merkeze gelen öğrenci veya bireyleri aile yapısı, fizikî-sosyal gelişim, çocuk-aile ilişkisi, eğitim, çevreye uyum gibi çeşitli değişkenlere göre inceler, bilgileri değerlendirir. Çeşitli sosyal çalışma tekniklerini kullanarak problemlerin çözülmesine yardımcı olur.

c) Merkeze gelen öğrenci veya bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarına göre çevrede yararlanabilecekleri eğitsel ve sosyal hizmet olanaklarını araştırır, tanıtır.

d) Hizmetlere ilişkin konferans, gezi, seminer, grup toplantısı gibi sosyal etkinlikleri organize eder.

e) Hizmet alanında toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve benzeri özelliklerinin ve gereksinimlerinin belirlenmesine ilişkin araştırmalar yapar, bunları hizmetlerde yararlanılmak üzere ilgililere iletir ve bu düzenleme çalışmalarına alanıyla ilgili konularda katılır.

f) Merkezin tanıtılması ve diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılması yönünde çalışmalarda bulunur.

g) Alan ve bölümünün hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler, çalışmalarında bunlardan yararlanır.

h) Merkezdeki diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.

ı) Merkez müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Özel Eğitimcinin Görevleri

Madde 41- Merkezde görevli özel eğitimci aşağıdaki görevleri yapar.

Uzmanlık alanı olan özür grubunda:

a) Danışanların, ayırıcı tanılama çalışmalarına katılır.

b) Danışanların eğitimlerini ve gelişimlerini sürdürmeleri için gerekli olan becerilerin kazandırılmasına ilişkin eğitsel terapi çalışmalarını bireysel ve grup etkinlikleri şeklinde yürütür.

c) Değerlendirme sonuçlarına göre, sürdürülen eğitim uygulamaları ve bireydeki gelişmeler konusunda; danışanın kendisine, ailesine ve öğretmenlerine bilgi verir. Sağlanan gelişmelerin okul, aile ve diğer ortamlarda sürekliliği bakımından gerekli eş güdümü sağlar.

d) Danışanların özürleri, kişilik yapıları, gelişim özellikleri ile ilgi ve yeteneklerine uygun bireysel ya da grup eğitsel programları hazırlar, uygular, geliştirir ve sonuçlarını değerlendirir.

e) Bu programların uygulanabilmesi için uygun fizikî ortam ile araç-gereç gereksinimini belirler ve yönetime iletir.

f) Yürütülen etkinliklerin çocukların gelişimlerine olan katkılarını değerlendirir ve danışanı sürekli izleyerek gelişim durumlarını belli aralıklarla kaydeder.

g) Danışanların eğitsel ve meslekî yönlendirilmelerinde; özür türü ve özelliklerine uygun kararlar alınabilmesi için diğer alan uzmanlarıyla iş birliği yapar.

h) Ailelere, öğretmenlere ve öğrencilere, özel eğitim yöntem ve teknikleri ile eğitim materyalleri ve bunların sınıf ve ev ortamında amaca uygun olarak kullanılması konularında bilgi verir.

- i) Özel eğitime ilişkin bilimsel gelişmeleri izler ve çalışmalarında bunlardan yararlanır.
- i) Çalışmalarını merkezdeki diğer uzman elemanlarla ekip çalışması içerisinde yürütür ve görevine ilişkin kayıtları usulüne uygun tutar.
- j) Merkez müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

Çocuk Gelişimi ve Eğitimcisinin Görevleri

Madde 42- Merkezde görevli çocuk gelişimi ve eğitimcisi aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Danışanları fizikî, zihinsel ve sosyal gelişim bakımından inceler, danışanların yaş düzeylerine uygun gelişimlerini değerlendirir.
- b) Danışanların gelişim özelliklerine göre eğitsel terapi çalışmalarına, gelişimi değerlendirme yönünden destek olur.
- c) Danışanın gelişimi ve eğitimini izler, beklenen gelişimi gösteremeyen çocuklar için ilgili meslek elemanlarıyla iş birliği yapar.
- d) Alanı ile ilgili konularda ailelere ve öğretmenlere rehberlik eder. Çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili broşür, kitapçık hazırlama çalışmalarına katılır.
- e) Çeşitli gelişim ölçeklerinin geliştirilmesi çalışmalarına katılır.
- f) Alanıyla ilgili araştırma ve inceleme yapar, gelişmeleri izler, bunlardan görevlerinde yararlanır.
- g) Merkezdeki diğer meslek elemanlarıyla ekip çalışması yapar ve görevlerine ilişkin kayıtları usulüne uygun şekilde tutar.
- h) Merkez müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

BEŞİNCİ KISIM

Eğitim-Öğretim Kurumlarında Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Servisin Kuruluşu ve Okul Yönetimi

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servislerinin Kuruluşu

Madde 43- Resmî ve özel eğitim-öğretim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürütmek üzere, rehberlik ve psikolojik danışma servisi kurulur. Bu servise öğrenci sayısına göre yeterli eleman atanır. Hizmetin özellikleri açısından uygun fizikî ortam ve gerekli donatım sağlanır.

Madde 44- Rehberlik ve psikolojik danışma servisi rehberlik ve araştırma merkeziyle koordineli çalışır.

Psikolojik danışmanı bulunmayan eğitim-öğretim kurumları sınıf rehber öğretmenliğine ilişkin rehberlik hizmetleri kapsamında, yürütme kurulu aracılığıyla rehberlik ve araştırma merkezleriyle iş birliği içinde çalışır.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu

Madde 45- Her eğitim-öğretim kurumunda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin plânlanması, eş güdümün ve kurum içindeki iş birliğinin sağlanması amacıyla rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu oluşturulur.

Bu komisyon, ders yılında birinci ve ikinci dönemin başladığı ilk ay ile ders yılının tamamlandığı son ay içerisinde olmak üzere, yılda en az üç defa toplanır. Ayrıca ders yılı içinde gerektiğinde okul müdürünün uygun gördüğü tarihlerde de toplanabilir.

Rehberlik ve psikolojik danışma servisindeki psikolojik danışmanlar bu komisyonun sürekli üyesidir. Diğer üyeler her ders yılı başında öğretmenler kurulunda yeniden belirlenir.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu okul müdürünün başkanlığında aşağıdaki üyelerden oluşturulur:

- a) Müdür yardımcıları.
- b) Rehberlik ve psikolojik danışma servisi psikolojik danışmanları.
- c) Sınıf rehber öğretmenlerinden her sınıf seviyesinden seçilecek en az birer temsilci.
- d) Disiplin kurulundan bir temsilci.
- e) Okul-aile birliği ve okul koruma derneğinden birer temsilci.
- f) Okul öğrenci temsilcisi.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonunun Görevleri

Madde 46- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu aşağıdaki görevleri yapar :

- a) Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde hazırlanan yıllık program ve yürütme plânını inceler, bu konudaki görüşlerini bildirir. Uygulanması için gerekli önlemleri karara bağlar.
- b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi sırasında hizmetlere ilişkin çalışmaları ve ortaya çıkan sorunları inceler, değerlendirir ve bunların çözümüne ilişkin önlemleri belirler.
- c) Eğitim ortamında; öğrenciler, aileler, yöneticiler, öğretmenler ve psikolojik danışmanlar arasında sağlıklı ve uyumlu ilişkiler kurulabilmesi için gerekli önlemleri görüşür ve yapılacak çalışmaları belirler.
- d) Yönlendirmeye ilişkin eğitsel ve meslekî rehberlik çalışmalarında ve öğrencileri yönlendirmede, okuldaki eğitim-öğretim etkinlikleri ile eğitsel etkinliklerden karşılıklı olarak yararlanılabilmesi için gerekli önlemleri ve çalışmaları belirler.
- e) Yapılacak çalışmalarda birey, aile, ilgili kurum-kuruluşlara yönelik iletişim ve iş birliğine ilişkin önlemleri belirler.

Psikolojik danışmanı bulunmayan eğitim-öğretim kurumlarında gerektiğinde rehberlik ve araştırma merkezinden bir uzmanın bu komisyona katılması sağlanır.

Okul Müdürünün Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerine İlişkin Görevleri

Madde 47- Okul müdürü aşağıdaki görevleri yapar:

a) Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için, hizmetin gerektirdiği fiziksel şartları ve uygun çalışma ortamını hazırlar, kullanılacak araç ve gereci sağlar.

b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonunu kurar, bu komisyona başkanlık eder.

c) Okulun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık program ve yürütme plânının hazırlanmasını sağlar ve uygulanmasını izler.

d) Okulun psikolojik danışman ihtiyacını, öğrenci sayısını ve bu sayıdaki artışı dikkate alarak belirler ve bulunduğu il veya ilçe millî eğitim müdürlüğünün ilgili bölümüne bildirir.

e) Okulda birden fazla psikolojik danışman varsa birini koordinatör olarak görevlendirir.

f) Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde birden fazla psikolojik danışman olması hâlinde; program, plânlama, araştırma gibi birlikte yapılması gereken görevler dışında, hizmetlerin yürütülmesinde öğrenci sayıları, sınıflar, meslekî formasyon ve özel beceriler gibi ölçütlere göre gerektiğinde psikolojik danışmanlar arasında iş bölümü yapar. Ancak bu iş bölümünün dengeli olmasına ve hizmetlerin gerektirdiği eş güdüm ve bütünlüğü zedelememesine dikkat eder.

g) Rehberlik ve psikolojik danışma servisiyle iş birliği yaparak okuldaki öğretmenleri her sınıfa bir sınıf rehber öğretmeni olmak üzere görevlendirir. Zorunlu olmadıkça sınıf rehber öğretmenlerini sınıftaki öğrencilerin mezuniyetine kadar değiştirmez ve sınıf rehber öğretmenlerini bir zorunluluk bulunmadıkça yönetim işlerinde görevlendirmez.

h) Okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ve bu konudaki programın verimli ve düzenli bir biçimde yürütülmesi için psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmenleri, öğrenciler ve veliler arasında eş güdümü sağlamak için gerekli özeni gösterir.

ı) Öğrencileri yönlendirme çalışmalarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi elemanları, öğrenciler, veliler, sınıf rehber öğretmenleri, branş öğretmenleri ve diğer

yöneticiler arasında iş birliği ve organizasyon ile değerlendirme sonuçlarının bir bütünlük içinde kayıtlarının tutulmasını sağlar.

i) Başka eğitim-öğretim kurumlarından gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını, geldikleri eğitim kurumlarından ister ve rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletir.

j) Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde hazırlanan program ile yürütme plânının birer örneğini ders yılının başladığı ilk ay içerisinde, yıl sonu çalışma raporunun bir örneğini ise ders yılının tamamlandığı ay içerisinde bağlı bulunduğu rehberlik ve araştırma merkezine gönderir.

Müdür Yardımcılarının Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerine İlişkin Görevleri

Madde 48- Okul müdür yardımcıları aşağıdaki görevleri yapar:

a) Sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletir.

b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu toplantılarına katılır.

c) Okul müdürünün vereceği rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili diğer görevleri yapar.

İKİNCİ BÖLÜM

Servisin Elemanları

Koordinatör Psikolojik Danışmanın Görevleri

Madde 49- Koordinatör psikolojik danışman aşağıdaki görevleri yapar:

a) Rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile okul yönetimi arasındaki koordinasyonu sağlar.

b) Rehberlik ve psikolojik danışma servisinin hazırladığı okulun rehberlik programlarını ve çalışma raporlarını onaylanmak ve birer örneğini rehberlik ve araştırma merkezine gönderilmek üzere okul müdürüne iletir.

c) Uygulanan rehberlik programları, gerçekleştirilen ve yapılacak olan rehberlik etkinliklerine ilişkin olarak öğretmenler kuruluna bilgi verir.

d) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri etkinliklerine servis elemanı olarak fiilen katılır.

Psikolojik Danışmanın Görevleri

Madde 50- Psikolojik danışman aşağıdaki görevleri yapar:

a) İl çerçeve programını temel alarak okulunun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri programını sınıf düzeylerine, okulun türüne ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre hazırlar.

b) Rehberlik programının ilgili kısmının uygulanmasında sınıf öğretmenlerine rehberlik eder.

c) Okulunun tür ve özelliklerine göre gerekli eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini plânlar, programlaştırarak uygular veya uygulanmasına rehberlik eder.

d) Bireysel rehberlik hizmetlerini alanın ilke ve standartlarına uygun biçimde yürütür.

e) Eğitsel, meslekî ve bireysel rehberlik çalışmaları için öğrencilere yönelik olarak bireyi tanıma etkinliklerini yürütür.

f) Bireysel rehberlik hizmetleri kapsamında formasyonu uygunsa psikolojik danışma yapar.

g) Sınıflarda yürütülen eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerinden, uygulanması rehberlik ve psikolojik danışma alanında özel bilgi ve beceri gerektirenleri uygular.

h) Okul içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili konularda araştırmalar yapar, bunların sonuçlarından yararlanılmasını sağlar.

ı) Öğrencinin mezun olacağı dönemde, okuldaki tüm eğitim-öğretim sürecindeki gelişimini, yönlendirilmesi açısından önemli özelliklerini ve bu konudaki önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin iş birliğiyle hazırlar. Bu raporun aslını öğrenci gelişim dosyasına koyar, bir örneğini de öğrenciye veya velisine verir.

i) Eğitim-öğretim kurumundaki seçmeli derslerin konulmasında çevre koşulları, okulun olanakları, öğretmen sayısı ve branşı da gözeticilerle yeni seçmeli derslere ilişkin araştırma yapar, bu derslerin zümre öğretmenlerince gerçekleştirilecek program çalışmalarında alanı ile ilgili görüşlerini bildirir.

j) Okulda özel eğitim gerektiren öğrenci varsa veya kaynaştırma eğitimi sürdürülüyorsa, bu kapsamdaki öğrencilere ve ailelerine gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini rehberlik ve araştırma merkezinin iş birliğiyle verir.

k) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin öğrenci gelişim dosyalarını ve diğer gerekli kayıtları tutar, ilgili yazışmaları hazırlar ve istenen raporları düzenler.

l) Okula bir alt öğrenim kademesinden veya nakil yoluyla gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını inceler, sınıf rehber öğretmeniyle iş birliği içinde değerlendirir.

m) Gerektiğinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde kullanılacak ölçme araçları, doküman ve kaynakları hazırlama ve geliştirme çalışmalarına katılır.

n) Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yöneltilmesi konusunda branş ve sınıf rehber öğretmenine bilgi verir ve iş birliği yapar.

o) Ailelere, öğrencilere, sınıf rehber öğretmenlerine ve gerektiğinde diğer okul personeline yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans ve panel gibi etkinlikler düzenler.

p) Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin komisyonlara ve toplantılara katılır, gerekli bilgileri verir, görüşlerini belirtir.

r) Orta öğretim kurumlarında Millî Eğitim Bakanlığı Orta öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği'nin ilgili maddesinde belirtilen görevi yapar.

s) Ders yılı sonunda bu alanda yapılan çalışmalarını değerlendirir, sonuçlarını ve gerekli bilgileri içeren bir rapor hazırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Öğretmenler

Sınıf Rehber Öğretmenin Görevleri

Madde 51- Sınıf rehber öğretmeni aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Okulun rehberlik ve psikolojik danışma programı çerçevesinde sınıfın yıllık çalışmalarını plânlar ve bu plânlamanın bir örneğini rehberlik ve psikolojik danışma servisine verir.
- b) Rehberlik için ayrılan sürede sınıfa girer. Sınıf rehberlik çalışmaları kapsamında eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisinin organizasyonu ve rehberliğinde yürütür.
- c) Sınıfındaki öğrencilerin öğrenci gelişim dosyalarının tutulmasında, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisiyle iş birliği yapar.
- d) Sınıfa yeni gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile iş birliği içinde inceler, değerlendirir.
- e) Çalışmalarda öğrenci hakkında topladığı bilgilerden özel ve kişisel olanların gizliliğini korur.
- f) Sınıfıyla ilgili çalışmalarını, ihtiyaç ve önerilerini belirten bir raporu ders yılı sonunda ilk hafta içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisine iletir.
- g) Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yöneltilmeleri konusunda psikolojik danışmanla iş birliği yapar.
- h) Okul müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

İlköğretimde 1'inci sınıftan 5'inci sınıfa kadar olan sınıfları okutan öğretmenler de bu görevleri kendi sınıflarında; üst sınıflardaki sınıf rehber öğretmenleri gibi, öğrencilerinin yaş, gelişim, eğitim durumları, bireysel özellikleri ve gereksinimleri doğrultusunda, rehberlik ve psikolojik danışma servisinin eş güdümünde yürütürler.

Diğer Öğretmenler

Madde 52- Sınıf rehber öğretmenliği görevi olmayan öğretmenler de gerektiğinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisinin plânlama ve eş güdümüyle çalışmalara yardımcı olurlar.Okul Müdürünün vereceği, rehberlikle ilgili görevleri yerine getirirler.

ALTINCI KISIM

Çeşitli Hükümler

Yetiştirme

Madde 53- Hizmeti geliştirmek ve niteliğini artırmak, rehberlik ve araştırma merkezleri ile eğitim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerindeki elemanların, rehberlik alanındaki görevlerini yürütebilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlamak amacıyla okul müdürleri, sınıf rehber öğretmenleri ve diğer ilgili elemanlar için eğitim ve yetiştirme önlemleri Bakanlıkça alınır.

Çalışma Saatleri ve İzinler

Madde 54- Rehberlik ve araştırma merkezlerinde görevli uzmanlar ve psikolojik danışmanların çalışma saatleri ve izinleri ile ilgili konular, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 99, 102, 103, 104'üncü maddeleri esaslarına göre düzenlenir.

Rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde görevli psikolojik danışmanların çalışma süreleri haftalık 30 iş saatidir. Günlük çalışma saatleri eğitim-öğretim kurumunun özellik ve ihtiyaçlarına göre okul müdürlüğünce düzenlenir. Bu elemanlar izin ve tatillerini diğer öğretmenler gibi kullanırlar.

Verilemeyecek Görevler

Madde 55- Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde görevli psikolojik danışmanlara yönetim, büro işlerinde, ders, nöbet ve sınav gibi rehberlik ve psikolojik danışmadaki hizmet alanlarıyla ilişkisiz konularda görev verilemez. Ancak bu durum yönetici olarak atanmalarına engel teşkil etmez.

İlk Atama, Yer Değiştirme Suretiyle Atama, Adaylığın Kaldırılması

Madde 56- Rehberlik ve araştırma merkezi ve rehberlik ve psikolojik danışma servisi elemanlarının atama ve yer değiştirme suretiyle atamaları yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre yapılır.

Resmî eğitim-öğretim kurumlarına atanacak aday psikolojik danışmanlar ilk olarak rehberlik ve araştırma merkezlerinde görevlendirilirler. Adaylıkları burada kaldırıldıktan sonra, eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerine dağıtımları yapılır.

Rehberlik ve araştırma merkezlerine yapılacak atama ve görevlendirmelerde, lisansüstü dereceye sahip olma, tercih nedenidir.

YEDİNCİ KISIM

Kaldırılan Mevzuat, Yürürlük, Yürütme

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

Madde 57- Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren 16.12.1985 gün ve 2201 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği ve ilgili genelgeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 58- Bu yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 59- Bu yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

4 Eylül 1978 Tarihi, İstanbul ili Bakırköy ilçesi doğumluyum. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimimi İstanbul ili Fatih ilçesinde tamamladıktan sonra, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümünden 1999 yılında mezun oldum. 1 yıl özel sektörde özel eğitim üzerine çalıştım. 2000 yılında Rehber Öğretmen/ Psikolojik Danışman olarak Fatih ilçesinde bir okula atandım. 3 yıl Eram Fatih İlköğretim Okulu ve İş Okulunda (Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitim gördüğü özel eğitim okulu) görev yaptıktan sonra, 2003 yılında Büyükçekmece ilçesi Büyükşehir İlköğretim okuluna tayin oldum. Aynı yıl Beykent Üniversitesi'nde Yüksek lisans eğitimime başladım. Büyükşehir İlköğretim Okulunda 1 yıl çalıştıktan sonra kendi isteğimle 2004 yılında Rehberlik ve Araştırma Merkezine tayin oldum. Temmuz 2005' den beri Beylikdüzü Rehberlik ve Araştırma Merkezinde yönetici olarak görevimi sürdürmekteyim.

Özel ilgi alanlarım; Farklı gelişen çocuklar, otizm, bilişsel ve davranışçı terapilerdir. Bu konularla ilgili kendimi geliştirmeye yönelik eğitimlerime devam etmekteyim.

Emel Zeynep GÖREN